چاپی شەشەم

فەرهەنگی گیرفانیی ئاسان

عەربی - کوردی

ئاکۆ فاتیح

دار الفكر
للطباعة والنشر والتوزيع
بيروت - لبنان

القاموس الجيبي المُيسر

فەرهەنگی گیرفانیی ئاسان

عربي-كردي

الطبعة السادسة

پێشکەشە

پێشکەشە بەدایك و باوکم کەهێمای رەنج و تەقەلابون لەپێناومدا

پێشکەشە بەبـــرایانی ماندونەناسم مامۆستا ئارام عبدولواحدو
مامۆستا ئەنوەر عبدولفەتاح

پێشکەشــە بەهەموو هۆگـــرو دۆســـتانـی زمـــان

پێشکەشە بەهەموو دۆست و خۆشەویستانم

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمة الطبعة الثانية

العالم اليوم يتغير بين عشية وضحاها، وصار كالقرية الصغيرة المترابطة بعضها ببعض، بسبب التقدمات والتطورات التي رأى العالم بنفسه. والمثقّف المطلّع بامس الحاجة الى سلاح الفهم والحوار إزاء كل التحديات والمعلومات التي سرعان ما تتلاشى وتتلف، وحتى لم يتخلّف في زاوية ضيقة وبدا يشارك بشكل فعّال وحيّ مع التطورات، فيجب ان يتسلّح نفسه لُغَة العصر والزمان.

* وما المعجم الاّ اداة بحث، ومرجع سهل المأخذ، فينبغي ان يكون واضحاً، دقيقاً، محكم التبويب. وقد اتبعنا هذا الاسلوب في منهجنا.

* ولكن مهما يكن من امر، فانّا نتوقع ان يثير هذا المعجم نقداً ومعارضة وانّا لنرحب بهما معاً، والحقيقة بنت البحث.

فـلا يفـوتني ان اشير الى مـا قـال صـاحب المنجـد فـى مقدمـة الطبعة السابعة عشرة: (واغلب الظن ان عملنا لايخلو من خطأ فالى ارباب اللغة نرغب ان يتفضلوا فيلتفتوا نظرنا الى ما نكون قد لحنّا فيه). وانا اعترف كرارا ومرارا بهذه الحقيقة اين انا من هؤلاء. وعملنا لم يبرأ من نقص او خطأ والكمال لله وحده، فالى ارباب اللغة ارغب فليتفضلوا بملاحظـاتهم القيمـة وان يزودونـي بارشادات سديدة ويد عون مديدة بما كنت قد لحنت فيه.

* وقد اهملت كـثيراً مـن الالفـاظ الوحشـية الجافيـة، او التـى هجرها الاستعمال لعدم الحاجة اليها او قلّة الفائدة فيها...

* وللبحث عن الكلمـات اوردنـا المفـردات وفقـاً لحرفهـا الاولى دون النظر الى جذور الكلمات، وذلك ليسر معرفتها دون الرجـوع الى اصل الكلمة، فمثلاً: اوردنا كلمـة(حُـبّ) تحـت حـرف الحـاء، وكلمة(مُحبّ) تحت حرف الميم...

وكذلك بالنسبة لترتيب الكلمات، اوردناها هيجائيا، حتى فـى حروفها ، فمثلاً: قدّمنا كلمـة(بحـت) علـى كلمـة(بحـث) بسـبب التسلسل الهيجائي لكلٍّ حروفها.

* اخيراً، نحن بعملنا هذا نأمل أن نكونَ قدّمنا شيئا يسرا في هذا المجال ما يفيد طلاّبنا الاعزاء من كلمات ومعانيها

والله وليّ التوفيق

✍/ آكو فاتح حمه كريم

٢٠٠٤/١/٢٠

تنبيهات

ــ أوردْتُ المفــردات وفقــاً لحروفهــا الاولى وحســب ترتيــب الهجائيّة.وكذلك حروفها الثانية بنفس الترتيب والتسلسل.

ـ ماأوردْتُ الأفعال سواء كان ثلاثياً او رباعيـاً او مزيـداً فيهمـا، خشية التطويل.

ـ وقد وضعت الفارزة تفريقاً بين المرادفات، والواو مع(ـ) معنـى اخر لنفس الكلمة.

ـ يمكنكم اتصال بنا لأي ملاحظة او ايضاح، يؤخذ بنظر الاعتبار مع الشكر والتقدير، عبر الانترنيت:

asan-ako@maktoob.com او

akoasan@yahoo.com

ـ هذه الحروف رموز لتلك الكلمات:

(ن) ـــ مرض (ج) ـــ حشرة

(ر) ـــ نبات (م) ـــ فاكهة

(ئا) ـــ حيوان

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

جێی خۆیەتی پێشەکی سوپاس‌و ستایشی بێپایانی پەروەردگار بکەم، کەیارمەتیدام و ڕێزی ئەم کارەی پێ‌ڕەوا بینیم.جا ئەگەر چاوێك بەمێژوی نەتەوەکاندا بخشێنینەوە، دەبینین چۆن زمان بۆتە بەیداخی جودایی‌و هێمای بون‌و مەشخەڵی ڕون‌و بەڵگەی هەبونی ئەو نەتەوانە، وە چۆن بۆتە یەکێك لەتایبەتمەندیەبالاکانیان.

بۆیە ئەمڕۆ پتر لەدوێنێ پێویستیمان بەڕۆڵی زمان هەیە، تا لە کاروانی پێشکەوتن‌و گەشەسەندندا جێنەمێنین‌و، هەڵکەین لەگەڵ ئەو بارودۆخەدا کەدەبێ بیگوزەرێنین‌و بەردێکی خزمەت بخەینە سەر کاری سبەی‌و، وەلە ڕەوڕەوەی تەوژمی زانست‌و زانیاری دوانەکەوین.

چونکە پتر لەجاران پێویستیمان بەیەکەوەژیان‌و لەیەکترحاڵی‌بون‌و هاوکاری... هەیە؛ بەهۆی ئەو پێشکەوتنە لەبەرچاوەی کە دونیای کردۆتە گوندێکی بچکۆلەو، پەردەی نەهێشتووە لەنێوان وڵاتاندا. کەوابێ بۆ تێگەیشتن لە دەوروبەر پێویستیمان بەزمانی ئەم‌و ئەو دەبێت. جا بۆ ئەم مەبەستە فەرهەنگ ڕۆڵێکی گرنگ

دەبینیٚ، وە هەروەها هۆکارێکی باشە بۆ زیندو راگرتنی سەروەری زمان. کەواتە دانانی فەرهەنگ بەو هەمو وردەکارییەوە کارێکی سادەو سانانیە، جا ئەمەش ئەرکی تاکە کەسێك نیە، چونکە دەبیٚ چەند کەسێکی لێزان‌و زمانەوان بەم کارەهەڵسن‌و، هەریەکە راوبۆچونی زانستیانەی خۆی پێشنیار بکات‌و، پاشان یاساو رێسایەکی راست‌و دروستی کۆدەنگی بۆ هەڵێنجریٚ.

هەرچۆنێك بێت ئەرکی تاکە کەس بۆ ئەم کارە لەکەموکوڕی‌و ناتەواوی قوتاری نابیٚ. جا بۆیە داواکارم لە خوێنەری ئازیز بەدڵێکی فراوان‌و لێبوردەوە بۆ هەڵەکان بڕوانیٚ‌و، لەپێشنیاری دروست درێغی نەکات، چونکە لەفەرهەنگێکی گچکەی وادا ناتوانریٚ پەل بۆ هەمو شت بهاوێژریٚ‌و دەمی لیٚبکوتریٚ. وێڕای هەمو ئەمانە، بەوهیوایەی توانیبێتم بەردێك لە سەر بەرد بنێم بۆ کتێبخانەی کوردی‌و، وەسودێکم بەگرۆهی فێرخوازان‌و زانست دۆستان گەیاندبێت.

ئاکۆ فاتیح

سلێمانی/٢٠٠٢

وریایی

– وشه عەرەبییەکان بەپێی یەکەم پیت ریزکراون (هیجائی) هەروەها دوەم پیت... بەهەمان شێوەو شێواز هێنراون.

- لەبەر درێژەپێنەدان هیچ دەمێکی فرمانمان نەهێناوە.

- کۆمام بۆ جیاکردنەوەی هاوواتاکان هێناوەو، واو(–)یش بۆ واتایەکی تری هەمان وشە.

- بۆ هەرپێشنیارو تێبینیەك دەتوانن لەڕێی ئەنتەرنێتەوە پێمان بگەیەنن، کەبەو پەڕی ڕێز وسوپاسەوە وەردەگیرێ:

asan-ako@maktoob.com یان

akoasan@yahoo.com یان لەڕێی کتێبخانە بەڕێزەکانەوە.

- ئەم پیتانە هێمای ئەو وشانەن:

(ن) ــــ نەخۆشی.

(ر) ــــ رووەك.

(ئا) ــــ ئاژەڵ.

(م) ــــ میوە.

(ج) ــــ جانەوەر.

چەند زانیارییەك سەبارەت بەم فەرهەنگە:

*ئەم فەرهەنگە هەرچەندە بەقەبارە بچووکە، بەڵام دەکرێ ئــەوە بگــوترێ، کــە فەرهەنگێکــە بــە ســوودە بــۆ کەســی سەرەتایی لە زمانی عەرەبییدا تا دەگاتە... قۆناغی زانکۆ. کــە گــەلێك وشــەی جۆراوجــۆری لــە خۆگرتــووە ســەبارەت بەهەموو زانستەکان.

* دۆزینەوەی وشە زۆر ئاسانو سادەیە لەم فەرهەنگــەدا ، بۆنمونە ئەگەر بتەوێت بـۆ وشـەی (بحث) بگـەڕێت، ئـەوە لـە پیتی (ب)دا بۆی بگەڕێ، وەپاشان سەیری پیتی دووەم بکـە، دەبینیــت ئــەویش بەهــەمان شــێوە بــە شــێوازی (هیجــائی) ریزکراوە، بۆیە وشەی (باحث) دەکەوێتە پیش وشەی (بحث) لە ڕوانگەی ریزکردنەوە، وە وشـەی (بخت) دەکەوێتـە دوایـی وشــەی (بحث). بۆیــە لــەریزکردنی وشــەکان رەچــاوی بــاری وشەکان کراوە لەروانگــەی هــەموو پیتەکانییــەوە، کــە هــەموو پیتــەکانی بەشــێوازی (هیجــائی)، واتــە: بەشــێوەی: ا،ب، ت، پ....ریزکراون.

* ئــەم فەرهەنگــە دەمــەکانی فرمــانی لەخۆنــەگرتووە وەك ئاماژەمــان پێــداوە، کــە((چــاوگ)) سەرچــاوەی دارشــتنی

دەمەکانی فەرمانە، بۆیە ئەگەر بمانەوێت بۆ وشەیەك بگەڕێن لەدەمی رابردوودا، ئەوکات سەیری (چاوگە) کەی دەکەین لەفەرهەنگەکەدا، ئەوجا وشەکە دەخەینە سەر دۆخی رابردوو، وەماناکەشی لە مانای (چاوگە)کەیەوە وەردەگرین.

بۆنمونە وشەیەك وەردەگرین: (إستِخرَاج) کە رابردووەکەی (استَخرَج) یە، ئەمەش دەتوانین لەرێی ئەو پاشکۆیەوە دەستی بخەین کە لە کۆتایی ئەم فەرهەنگەدا باسمان کردووە، کە دەکرێت شارەزایی سەبارەت بەهەموو دەمەکانی فەرمان ببین لەگەڵ رەگو ریشەیدا.

بۆنمونە ئەگەر (چاوگێك) یان (دەمێکیفرمانمان) هەبێت، بەو کێشانەی هێناومانە دەتوانێت دۆخەکانیتریشی بزانیت، بۆنمونە کێشێك وەردەگرین:

تفاعل(رابردوو)، يتفاعل(رانەبردوو)، تفاعُل(چاوگ).

کە بەچاوگەکەی دەتوانین رابردوو رانەبردووەکەی دیاری بکەین، یاخود بە پێچەوانەوە.

سود لەم سەرچاوانە بینراوە

📖المنجد في اللغة/ تألیف لویس، الطبعة السابعة والثلاثون.

📖المعجم الوسیط/ قام باخراجه جماعة من اللغویین.

📖قاموس الطالب/ دکتور فایز محمد.

📖مفردات الفاظ القران/ راغب الاصفهانی.

📖فەرهەنگی خاڵ/ شێخ محمدی خاڵ.

📖هەنبانە بۆرینە/ هەژار موکریانی.

📖کوردستان/ گیوی موکریانی.

📖فرهەنگی تاهیر سادق/ تاهیر سادق.

📖باکورە/ گیوی موکریانی.

📖ئەستێرە گەشە/ فاضل نظام الدین.

📖فەرهەنگی شیرین/ فاضل نظام الدین.

📖فەرهەنگی زانیاریو گەنجینەو دوڕشتەو مهابادو موختارسیحاح و گۆڤاری پەروەردەو زانستو، وەچەندان فەرهەنگو وشەدانیتر.

أ

أ: یەکەم پیتی زمانیعەرەبی یە. و- ئایە، ئاخۆ؛ بۆ پرس.

آ: هۆ، ئەی؛ بۆ بانگ کردن لە دورەوە.

إئتِلاف: پێکهاتن.و- تەبایی ، کۆکی. و- هۆگربوون، رام بوون.

إئتِمان: متمانە، دڵنیایی.و- باوەرپێکردن.

إباء: نەویستن.

إباءَة: بێزاری.و- مل نەدان، سەرپێچی.

أَبابَة: یاد؛ تەمەززۆبوون بۆ نیشتمان.

إباحَة: رێدان، هێشتن.و- رەوابینین.

إباحِیَّة: بەرەڵایی.و- خراپەکردن، بانگەشە بۆکردنی.

إبادَة: لەناوبردن، تەفروتونا کردن.

إبالَة: کورزە، پێچراوە.

أبالَة: وشترەوانی.

أبانَة: ئاشکراکردن.

أبّ: ئامەزرۆبوون.و. گژوگیا.

إبّان: سات، تاف.و. سەرەتا.

إبْتِداء: دەست پێکردن.و. سەرەتا.

إبْتِدائِيّ: سەرەتایی.

إبْتِدال: بەکاربردن،کۆنکردن.

أبْتَر: وەچاخ کوێر.و. قونە؛ گیاندارێك کلکی بڕابێت.

إبْتِراء: دادان، داتاشین.

إبْتِسام: بزە، زەردەخەنە.

إبْتِعاد: دوورکەوتنەوە.و. دەربەدەری.

إبْتِغاء: ویستن، ئارەزوکردن.و. تەقەلاکردن.

إبْتِلاء: دووچاربوون.و. تاقیکردنەوە.

إبْتِلاع: قوتدان، هەڵ لۆشین.

إبْتِهاج: دڵخۆشی، کامەرانی.

إبْتِهال: پاڕانەوە، لالآنەوە.

إبْتِياع: کڕین، سەندن.

أبْخَر: زارگەنین، دەم بۆگەن.

أبَد: هەمیشە، هەردەم.و. دێرین.

أبَدًا: هەتاهەتایی.و. هەرگیز.

إبْداء: ئاشکراکردن، دەرخستن.

إبْداع: داهێنان، نقار؛ هێنانە کایەوەی شتێکی تازە.

إبْدال: گۆڕین.

ابدان: لێکۆڵینەوە.

آبِدَة: دڕندە، کێوی.و. ترسناك.

أبَدِيّ: هەمیشەیی،بەردەوامی .و. بێکۆتا.

إبْراز: دەرخستن، پیشاندان.

إبْرام: بڕینەوە،یەکلاکردنەوە ؛ بۆ پەیمانو بەڵێن.و. بڕیارلەسەردان، بەستن.و. قایم کردن.

إبْرَة المَسَلة: چزو.

إبْرَة الخیاطة: دەرزی.

إبْرَة النبات: دڕك، چقڵ.

أبْرَش: بازگ؛ سوورو سپی تێکەڵاو.

أبْرَص: بەڵەك.

أبْرِيَة: کرێوە.

إبْرِيز: ئاڵتونیپوخت.

إبْرَيْسَم: ئاورێشم، تەمووش.

إبْرِيق الشاي: قۆری، چاپەز.

إبْرِيق: مەسینە، لولێنە.

إبْزِيم: ئاوزونە، بەرەزاوانە.

إبْصَار: بینین، دیتن.و. تێبینی کردن.

أبْض: رەفیسك؛ پشتی کڵاوەی ئەژنۆ.و. بەستنەوە.

إبْط: بن باخەڵ، بن هەنگڵ. و. دامێنی چیا.

إبْطاء: دواخستن.و.

خاووخليچکیکردن.

إبْطال: پووچکردنەوە، هەڵوەشاندنەوە.و. شتی پوچ هێنانەوە.

إبْعاد: رەهەندە؛ ئاوارەی ماڵبەکۆڵ.و. دوورخستنەوە.

إبْغاء: هێشتنەوە، گلدانەوە.

إبْغاض: رق لێبوون.و. پێناخۆش بوون.

أبِق: کەتان.و. راکردوو.

إبْقاء: هێشتنەوە.

أبْقار: رەشەولاخ.

إبْکاء: گریاندن.و. نارەحەت کردن، خەفەتبارکردن.

أبْکَم: لاڵ، بێزمان.

إبْلاغ: راگەیاندن، وەلامدانەوە.

أبْلَه: گەوج، دەبەنگ.

إبْلیس: شەیتان، چەتوون.

إبْن آوی: چەقەڵ(ئا).

إبْن: کوڕ.

أبْنَة: تانوت، تەشەر.و. مێخەکە؛ گرێو برینێکە دروست دەبێ(ن).و. رق، کینە.

إبْنَة: کچ.

إبْهام: پەنجە گەورە.

أُبْهَة: شکۆیی، مەزنی.و. پیاوەتی، جوامێری.

أبو یقظان: کەڵەشێر(با).

أبو: باوك.و. خاوەن.

أبوان: باوان؛ دایكو باوك.

أبوّة: باوكێتی، باوكایەتی.

أبيَض: سپی، چەرمگ.

أبيَضانيّ: سپیكار.و. سپیایی.

آت: هاتوو؛ ئەوەی كەدێ.و. داهاتوو، ئاینده.

إتاحَة: دەرفەتدان، ماوەدان. و. ئامادەكردن.

أتان: ماكەر(ئا).

إتاوة: سەرانە، خاوە.

إتباع: شوێن كەوتن، بەداواداچوون.و. پەیڕەوكردن

إتّجاه: ئاڕاستە.و. ئاست.و. ڕێباز.و. ڕووكار.و. ڕووەو.

إتّحاد: یەكێتی، یەككگرتن.و. كۆك.

إتّخاذ: راگرتن.

إتّساع: فراوانی، پانوپۆڕی.

إتّساق: ریزكردن.و. ڕێكخستن.

إتّصاف: ناسادن؛ بەیەكێك لە سیفەتەكانی.

إتّصال: بەیەك گەیشتن.و. پەیوەندی.

إتّفاق: ڕێككەوتن، پێكهاتن. و. گونجان.

إتّفاقيّة: پەیماننامە.و. بەڵێنداری.

إتّقاء: دووركەوتنەوە.و- خۆپاراستن.و- خواپەرستی.

إتّكاء: پاڵدانەوە،پشتدانەوە.

إتّكال: پشت پێبەستن.

إتّهام: تاوانباركردن.و- دانەپاڵ.و- بەگومان بوون.

أتّون: توون؛ كوورەی گەرماو .و- كوورە.

أتراب: زۆربوون.

إتّساق: سازش كردن، قبوڵ كردن.

إتقان: شارەزایی، وردەكاری .و- جوانكاری.

إتلاف: بەفیرۆدان.و- لەناوبردن.

إتمام: تەواوكردن، بەئەنجام گەیاندن.

إتيان: هێنان، هاوردن.و- ئامادەبوون.و- كردن.

أتيّ: بێگانە، غەریب.

أثاث: پیتاك، كەلوپەلو شمەكی ناوماڵ.

إثارة: شۆڕش كردن.و- وورووژاندن، خرووشان.

إثبات: جێگیركردن.و- سەلماندن.

أثر: پاشماوە، جێماوە.و- نیشانە، شوێنەوار.و- دێرینە، كۆنینە .و- كارتێكردن.

أثريّ: شوێنەوارناس.و-

کۆنینەیی، دێرینەیی.

أُثفِيَّة: سێپا، سێکوچکە.

إثقَال: قورس کردن.و.

زیادکردن، زۆربوون.

أَثل: گەز؛ جۆرە

حەیزەرانێکە (ر).

إثم: تاوان، خەتا.و. خراپە،

بەدی.

إثمار: بەرهەم هێنان.و.

کەوتنەبەرهەم.

إثمِد: سوورمە، کل.

أثناء: لەمیانەی، لەکاتی.

إثناعشري: دوازدەگرێ.

إثنان: دوو.و. جووت.و.

دوولایەکی، دووقۆڵی.

أثِير: بەرێز.و. کاریگەر.و.

چەخماخەی شیر.

أثِيم: تاوانبار، گوناهبار.

إجَابَة: وەڵامدانەوە.

أُجَاج: سوێراو.و. تاڵاو.

إجَار: کرێ.

إجَازَة: مۆڵەتدان، هێلان.و.

بەرەوابینین.

إجَاص: هەڵوژە (م).

إجْبار: زۆرلێکردن،

ناچارکردن.

إجْبارِيّ: ناچاری، زۆرەملێیی.

إجْتِباء: خڕکردنەوە،

کۆکردنەوە.

إجْتِرار: کاوێژکردن.

إجْتِمَاع: كۆبوونەوە.و-
كۆكردنەوە.
إجْتِماعِيّ: كۆمەڵایەتی.
إجْتِناب: دوورکەوتنەوە،
تەکینەوە.و- خۆپاراستن.
إجْتِهاد: کۆشش کردن،
تەقەلاکردن.
إجْتِياح: راماڵین.و- لەناوبردن
.و- لەبن‌و بێخ دەرهێنان.
إجْتِياز: رەت بوون، تێپەڕین
.و- گوزەراندن.
إجَّانَة: تەشت؛ دەفرێکە بۆ
شت تیاشۆرین.
أجْدَاد: باووباپیر، باپیران.
أجْر: پاداشت.و- کرێ، مزە.
آجُر: خشتی‌سوور.
آجِر: کرێکار.
إجْرَاء: بەجێ‌هێنان،
ئەنجامدان.و- رایکردن.
إجْرام: تاوانکردن.و-
کەوتنەتاوانەوە.
أجْفَال: رەوینەوە.
أجَل: ئاکام، دەرئەنجام.و-
سەرەمەرگ.و- ماوە؛ کاتی
خۆی.و- بەڵێ.
آجِل: داهاتوو.
إجلاء: چۆڵکردن.و-
کشانەوە.
أُجُم: قەڵا.و- کۆشك.
إجْمَاع: کۆمەڵبەستن، ئاپۆڕ.

و- كۆڕا.
إجمال: تێكڕا، گشتی.و-
بەكورتی.
أجَمَة: بێشەڵان؛ دارستانی
جەنگڵ.و- لانكۆ؛ لانەی شێر.
آجِن: سێناو؛ ئاوی لیڵو
بۆگەن.
أجْنَبِيّ: بێگانە، بیانی.
إجْهَاش: قوڵپەی گریان.
إجْهاض: لەباربردن.
أجْهَر: ڕۆژكوێر.
أجْهِزَة: ئامێر،ئامراز.و- دەزگا
أجْوَف: پووچ، كلۆر.
أجِيج: بڵێسە؛ كڵپەی ئاگر.
أجِير: كرێگرتە، كرێكار.

آح: سپێنەی هێلكە.
إحَاطَة: دەورگرتن، داگرتن.و-
پەی پێبردن.
إحَالَة: هەواڵەكردن،
گوێزانەوە.و- گێڕان.
إحْباط: تێكشكان.و-
داڕوخان.و- هەڵەكردن.
إحْتِبَاس: گیران؛ چوونە
گرتووخانەوە.و- وەستاندن.
إحْتِجَاج: گەلەكۆمەكی.و-
نارەزایی، بێزاری.و-
بەڵگەهێنانەوە.
إحْتِرَاز: خۆپاراستن،
پارێزگاری.
إحْتِرَاف: پیشەوانی، بوون

بەخاوەن پیشە.

إخْتِرَاق: سوتاندن.

إحْتِرَام: رێزگرتن.

إحْتِشاد: کۆبوونەوە، خڕکردنەوە.

إحْتِضَار: گیاندان، سەرەمەرگ.

إحْتِفَال: ئاهەنگ گێڕان، کۆمەڵەبەستن.

إحْتِقَار: بەسووك تەماشا کردن.

إحْتِقَان: خوێن تیازان.

إحْتِكَار: قۆرخکردن؛شتومەك شاردنەوە بۆگرانی.

إحْتِكَاك: لێك خشان.و.

سوان.

إخْتِلال: داگیرکردن، زەوت کردن.

إحْتِلَام: خەوبینین؛ گان کردن لە خەودا.

إحْتِمَال: دەشێ، دەگونجێ. و. توانین.و. ئارام گرتن.

إحْتِواء: داگرتن، لەخۆگرتن.

إحْتِيَاج: نەبوونی، دەستکورتی.و. پێویستی.

إحْتِيَاط: یەدەك، سپێر، نوستوو.

إجْحَاف: زۆرداری، ستەم.و. لایەنگیری.

أَخْجِيَّة: مەتەڵ.

أَحَد: تاك، تەنها .و. يەك .و. يەك شەممە.

إِحْدَاث: داهێنان .و. هەراش. و. بەرپابوون.

أَحْدَب: كۆم، كوورِ.

إِحْدَى عَشَر: يازدە.

إِحْرَاج: دەغەڵی .و. کەوتنە تاوانەوە .و. بەگیرهێنان، تەنگاوکردن.

أَحْرَش: دەوەن، گژوگیا .و. زبر.

أَحْرَى: شیاوتر، باشتر.

أَحْزَن: نارەحەت کردن، بێزارکردن.

إِحْسَاء: دەرخواردان.

إِحْسَاس: هەستکردن، زانین.

إِحْسَان: خێرو چاکەکردن، بەخشین.

أَحْشَاء: هەناو، گیپاڵ.

إِحْصَاء: ئامار، ئەژمار .و. سەرژمێری.

إِحْصَان: قایم کردن .و. پارێزکاری.

إِحْضَار: ئامادەکردن، سازدان .و. هێنان، هاوردن.

أَحْقَاب: ساڵانیدرێژ.

إِحْكَام: قایم کردن، پتەوکردن.

إِحْمَاء: گەرم کردن .و. داخستن .و. پاراستن.

أحمَر: سوور.

إحمِرَار: سووربوونه‌وه، سوور هه‌لگه‌ڕان.

أحمَق: گێل، گه‌وج.

إحنَة: قین، رق.

أخوَب: تاوانبار.

أحوَل: خێل، چاو ئه‌م پاوپا.

أحوَى: ره‌ش، سیا.

أحيَاء: زیندووكردنه‌وه، بوژانه‌وه .و. زینده‌وه‌رزانی.

أحيَاناً: جاروبار، جاربه‌جار.

أخ الزوج: شوبرا، هێوه‌ر.

أخ: برا.و. براده‌ر، هاوڕێ.

إخافَة: ترساندن.

إخبَاء: دامركان.

أخبَار: هه‌واڵ، ده‌نگوباس.و. ئاگاداركردن، پێ‌ڕاگه‌یاندن.

أخت الزوج: دش.

أخت: خوشك، واهه‌ر، باجی.

إختِبَاء: خۆشاردنه‌وه.

إختِبَار: تاقیكردنه‌وه.

إختِتَام: ته‌واوبوون.و. كۆتایی پێ‌هێنان.

إختِرَاع: داهێنان، هه‌ڵبه‌ستن.

إختِزَال: هه‌ڵپاچین، كورتكردنه‌وه.

إختِصَار: كورتكردنه‌وه.

إختِصَاص: پسپۆڕی، كارامه‌یی، شاره‌زایی.

إختِطَاف: فڕاندن.

إِخْتِفَاء: خۆشاردنەوە.

إِخْتِلاج: هەڵتەکان؛ لێدانو پەرینی دەمار.

إِخْتِلاس: دزین.

إِخْتِلاط: تێکەڵاوی.و. تێکچڕان.

إِخْتِلاف: ناکۆکی، جیاوازی.

إِخْتِلال: تێکچوون.و. پشێوی ، شپرزەیی.

إِخْتِناق: خنکان.

إِخْتِيَار: هەڵبژاردن، بەگەنکردن.

أُخْدود: کەندڕ.و. چاڵ، کەندەك.

أَخْذ وعطاء: ئاڵوگۆڕ.

أَخْذ: وەرگرتن، سەندن.و. بەدەست هێنان.و. گرتنەبەر .و. پەیوەست بوون.

آخَر: ئیکە، جگەلەو، ئیتر.

آخِر: دوامەمین، پاشین.و. دوایی، ئیتر.و. پەڕ، ئەوسەر .و. بن، ژێر.

إِخْرَاج: دەرهێنان.و. دەرکردن، قاودان.

آخِرَة: کۆتایی، دوایی.و. ڕۆژیدوایی.

أَخْرَس: لاڵ، بێزمان.

أُخْرَى: ئیدی، ئیتر.

إِخْصَاء: خەساندن.

أَخْصائيّ: پسپۆڕ، کارامە،

شارەزا.

إخْصَاب: پیتاندن.و- پیتێن، بەفەڕ.

إخْضَاع: رام کردن، سەرپێ شۆڕکردن.

إخْطَاء: هەڵەکردن.و- تاوانکردن.

أخْطُبوط: هەشت پێ(ئا).و- جلە؛ لە چیرۆكو داستانی کۆندا.

إخْفَاء: شاردنەوە، حەشاردان

إخْفَاق: تێکشکان، نشستی .و- کەوتن.

إخْلاص: دڵپاکی، کارڕاستی.و- دڵسۆزی، چکەرسۆزی.

أخْلاق: رەوشت، ئاکار.

إخْمَاد: دامرکاندن،کوژانەوە.

أخْمَص: پاژنە؛ چالآیی بەری پێ.

أخْن: منگن.

إخْوَة: برایان.

أُخُوَّة: برایەتی.

أخَوِيّ: برایانە.

أخْيَار: چاکەکاران.و- هەڵبژێراوان.

أخِيذ: گیراو، بەند.

أخِير: کۆتا، پاشینە.و- کۆتا، دواهەمین.

أدَاء: بەجێهێنان،

جیٚبه جیٚکردن.

أَدَاة: کەرەستە، پێویستی.و. ئامێر، ئامراز.

إِدَارَة: کارگێڕی، هەڵسوڕاندن .و. دەوردان.

إِدَام: کەوچك، پێخۆر.و. رۆن ، چەوری.

إِدَامَة: درێژەپێدان، لەسەر ڕۆیشتن.

أَدَب: وێژە.و. رەوشت.و. تەمیٚ، پەروەردەکردن.و. ئابڕوو.

أَدَبِيّ: رەوشتی.و. وێژەیی.

إِدْخَال: تیٚخستن، ئاخنین.

إِدِّخَار: هەڵگرتن، پاشەکەوت کردن.

إِدِّعَاء: بانگەشەکردن.و. داخوازی.

إِدْرَاك: پەیپێبردن، زانین.و. پێگەیشتن.

إِدْغَام: تیٚهەڵکێشان.

أَدْكَن: رەنگ تاریك.

إِدْلاء: شۆڕکردنەوە.و. گوتن. و. بەڵگەهێناوە.

آدَم: ئادەم؛ باوکی مرۆڤایەتی

إِدْمَان: لەسەرڕۆیشتن.

أَدْنَى: ئەوپەڕ.و. نزیکتر.

إِدْهَاش: سەرسام کردن.

أُدُور: قۆڕ، گونك(ن).

أَدِيب: وێژەر،وێژەوان، بوێژ.

أدِيم: پێست، کەوڵ.و. ڕوو.

إذْ: کە.و. لەپڕ، لەناکاو.و.
لەوەدەمەدا.

إذا: ئەگەر.

إذاً: کەواتە، جا، دەسا.

إذابَة: تواندنەوە.

إذاعَة: پەخش‌وبڵاوکردنەوە.

أذان: بانگدان.

إذْعَان: کوێڕایەڵی، ملکەچی.

إذْن: ڕێدان، ماوەدان.

أُذُن: گوێ.و. دەسك، قوڵف.

إذْهَاب: خستنەڕێ،
ڕەتکردن.

أذى: زیان، ئازار.و. خراپە.

أذِيّة: ئازار، ئێش.و. سزا،
ئەشکەنجە.

أراجِف: درۆو دەلەسە.

إرَاحَة: ئاسوودەکردن،
حەسانەوە.

إرَادَة: خواست، ویست.و.
ورە، تین.

إرَاقَة: ڕژتن.و. پیاکردن،
پرژان.

أرَب: ئامانج، مەبەست.و.
پێویستی.و. تێگەیشتن.

إرْب: ئەندام؛ پارچەی لەش.

أُرْبَة: گرێ.و. بۆینباخ.

أرْبِطَة: بەستەر.

أرْبِعاء: چوارشەممە.

أرْبَعَة: چوار.

أرْبَعِين: چل.

أرْبَعِينِيَّة: چله.

إرْتِبَاط: پەیوەندی.و. هەڵواسین.

إرْتِبَاك: چەواشە.و. شڵەژاوی ، پشێوی.

إرْتِجَاج: لەرزین، جوڵان.و. تێکەڵوپێکەڵکردن.و. پشێوی

إرْتِجَال: سەرپێیی، بێبیرکردنەوە.

إرْتِخَاء: خاوبوونەوە، سست بوونەوە.

إرْتِدَاء: پۆشین، لەبەرکردن.

إرْتِدَاد: گەڕانەوە، پاشگەز بوونەوە.و. هەڵگەڕانەوە، لادان لەدین.

إرْتِضَاء: پەسەندکردن.و. قایل بوون.

إرْتِعَاد: راتەکاندن.

إرْتِعَاش: راچڵەکین، لەرزین.

إرْتِفَاع: بەرزی، بڵندی.

إرْتِقَاء: بەرزبوونەوە، سەرکەوتن.

إرْتِكَاب: ئەنجامدان، کردن.و. سواربوون.

إرْتِكَاز: راگیربوون، چەقین.و. پشت پێبەستن.

إرْتِهَاب: زراوچوون، تۆقین.

إرْتِيَاح: شادبوون، پێخۆش بوون.

إرْث: جێماوە، پاشماوە.

أرثة: چاوگ، سوتەمەنی.

إرْجاع: گەڕانەوە، دانەوە.

أُرْجوحَة: جۆلانە، دیلانە.

أرجُون: ئەرخەوان؛ دارێکە

گوڵی سوور دەگرێت.

إرْحَال: ڕەوانەکردن، ناردن.

إرْسَال: ناردن، ڕەوانەکردن.

إرْشاد: ڕێنیشاندان ، ڕابەری

کردن.

أرْض: زەوی، خاك.

إرْضَاع: شیردان.

أرْضَة: مۆرانە، خۆرە(ج).

أرْضِيَّة: جیٚپیٚ، شوێن پیٚ.و.

زەوییانە، ئەرزانە.

إرْغام: ڕەنجاندن،دڵشکاندن.

أُرْغُون: ئورگون؛ ئالەتێکی

مۆسیقیە.

أرَق: خەوزڕان، بێخەوی.

أرْمَة: دروشم، ئالاّ.

أرْمَلَة: بێوەژن.

أرْكَب: کەرویٚشك(ئا).

إرْهَاب: ترساندن، تۆقاندن.

و. توندوتیژی.

إرْهابِيّ: ترسێنەر.و. توند.

إرْهَاق: شەکەت بوون،

ماندووبوون.و. ماندووکردن.

إرْوَاء: ئاودێری، داشتن.و.

پاراوکردن.

أُرومَة: کۆتەرەدار، بنکەدار.

وـ بنج، ریشه.وـ بن، بێخ.

أروِيَّة: بزنەکێوی(ئا).

أرِيب: کارامە، کارزان.وـ هەژار، دەستکورت.وـ فێلباز.وـ ژیر، بەهۆش.

أرِيج: بۆنی خۆش.

أرِيض: سەوزەلان.

أرِيكَة: قەنەفە.

إزَاء: بەرامبەر، هەمبەر.

إزاحَة: لادان.وـ کورتکردنەوە.

إزار: پۆشتە، بالاپۆش.

أزار: دەرپێ.وـ پەشمە، جاجم.

أزارَة: یارمەتیدان، هاوکاری.

إزالَة: لابردن، نەهێشتن.وـ سڕینەوە.وـ دوورخستنەوە.

أزِب: بنە؛ بالاکورت.

أزْدِحام: ئاپۆرە، جەنجاڵ، کەڵەکەبوون.

إزْدِرَاد: گاڵتەپێکردن، ریسواکردن.

أزْدِهار: گەشەکردن.

إزْدِوَاج: تێکەلاوبوون، ئاوێتەبوون.

إزْدِياد: پەرەسەندن، پتربوون.

أزْر: هێز، توانا.وـ پشت.

أزْرَق: شین.

أزّة: گرمەی هەور.

إزْعَاج: هەراسان کردن،

جاڕس کردن.و. سەخڵەت بوون، وەڕس بوون.

آزِفَة: خەریکە؛ نزیك بۆتەوەو کاتیهاتووە.و. ڕۆژی دوایی.

أزَل: نەمر، هەمیشە.

أزَلِيّ: هەمیشەیی، نەمری.

أزْمَة: تەنگوچەڵەمە، تەنگش .و. تەنگاٲنە، دژواری.

أزْهَر: ڕوون، ڕووناك.و. بریقەدار.و. مانگ.و. ڕووخۆش.

أزيب: نابەجێ.و. کورتەبنە .و. چوست، چالاك.

أزِيز: ناڵە، گیزە.و. قوڵپە؛ کوڵانو هاتنەجۆش.

أس: توان، جار.و. بنەما، بناغە.

آس: مۆرد؛ درەختێکە گەڵایەکی بۆن خۆشیهەیە.

إساءَة: خراپەکردن،بەدکاری.

إسار: کۆت، قۆڵبەست.

أساس: بنەڕەت، ڕەچەڵەك.و. بناخە، بنچینە.

أساسِيّ: بنەڕەتی.و. سەرەکی.

أسامَة: شێرکۆ(نا).

إسبانخ: سپیناخ(ر).

إسْبِداج: سپیاو.

أسْبُوع: هەفتە، حەفتە.

إسْت: کۆم، قنگ.و. بناغە.

إستِئناف: دەست پێکردنەوە ،تێهەڵچوونەوە، هەڵکردنەوە.

أستاذ: مامۆستا، سەیدا.

إستِتباب: جێگیربوون، دامەزراندن.

استِثمار: بەبەرهەم هێنان.و. سوودوەرگرتن.و. سەرمایە دەست خستن.

إستِثناء: کەلاخستن، هەڵاوێژتن.

إستِثنائِيّ: هەڵاواردن.

إستِجابَة: پێوتن.و. بەقسەکردن، بەگوێکردن.

إستِجواب: لێپرسین، پێدرکاندن.

إستِحسان: بەچاك زانین، پەسەندکردن.

إستِحقاق: رەوابوون.و. پێویست کردن.و. جێبەجێکردن.

إستِحياء: شەرم کردن.و. لەڕوودامان.

إستِخبارَات: هەوالگری.

إستِخدَام: بەکاربردن، بەکارهێنان.

إستِخرَاج: دەرهێنان.

إستِخلاص: رزگارکردن.و. پوختەکردن.

إستِدَارَة: پێچکردنەوە،

بادانەوە.

إستِدرَاك: پێزانین.و.

پڕکردنەوە.

إستِدعَاء: سکالاٌنامە.و.

ویستن، خواستن.

إستِدلال: بەلگەهێنانەوە.و.

رێبەدیکردن.

إستِراحَة: پشوودان،

حەسانەوە.

إستِراد: هاوردەکردن.

إستِرجاع: گەڕانەوە،

وەرچەرخان.

إستِرداد: دانەوە، گێڕانەوە.

إستِسلام: خۆبەدەستەوەدان

.و. رزگارکردن.

إستِشارَة: راوێژپێکردن.و.

پرس پێکردن.

إستِشهَاد: گیان بەختکردن؛

لەرێیخوادا بوون بەقوربانی.

و. بەلگەهێنانەوە.

إستِصواب: پەسەندکردن.

إستِطَاعة: لەبارەبوون،

پێکران.و. توانایی.

إستِطَان: نیشتەجێکردن.

إستِطلاع: ئاگایی، هۆشیاری

.و. لێکۆڵینەوە، تێڕوانین.و.

زانین.

إستِعَاب: لەخۆگرتن،

داگرتن.و. گرتن.و.

گونجاندن.

إسْتِعَارَة: خوازه، خواستن.

إستِعاضَة: خستنه‌ڕێ.

إسْتِعَانَة: پشت پێبه‌ستن.

إسْتِعْجال: په‌له‌كردن، خێراكردن.

إسْتِعْداد: ئاماده‌یی، سازیی .و. خواست، حه‌ز.

إسْتِعْراض: نواندن، نمایش كردن .و. خۆپیشاندن.

إسْتِعْطاء: ده‌روه‌زه‌كردن، سواڵكردن.

إسْتِعْلامات: پرسگه.

إسْتِعْمار: ئاوه‌دانكردنه‌وه .و. داگیركردن.

إسْتِغْراب: سه‌راسیمه، واق‌وڕمان.

إسْتِغْراق: داگرتن، گشتگیری .و. خایاندن، پێچوون.

إسْتِغْفار: گه‌ڕانه‌وه، په‌شیمان بوونه‌وه.

إسْتِغْلال: قۆرخ كردن، قۆستنه‌وه.

إسْتِفاء: وه‌رگرتن .و. كۆكردنه‌وه.

إسْتِفادَة: كه‌ڵك وه‌رگرتن، قازانج كردن.

إستفاض: بڵاوبوونه‌وه .و. فراوان بوون.

إسْتِفْتاء: ڕاوه‌رگرتن.

إسْتِفْتاح: ده‌ست پێكردن .و.

يەکەم فرۆشتن(سفتاح).

إستِفرَاغ: رشانەوە.و. ئێق، ئێلنج دانەوە.

إستِفسار: لێپرسین.

إستِفهام: پرس.و. پرسیارکردن.

إستِقاظ: بێداربوونەوە.

إستِقالَة: وازهێنان؛ دەست لەکار هەلگرتن.

إستِقامَة: سەقامگیری، راستەرێی.و. پایەداری.

إستِقبال: بەرەوپیرچوون، پێشوازی.و. ئایندەیی، داهاتوویی.

إستِقرَاء: لێکۆلینەوە، توێژینەوە.و. لێگەران.و. لەبەرگرتنەوە.

إستِقرَار: پشوودان،حەوانەوە.و. سرەوتن ، ئۆقرەگرتن.و. جێگیربوون، چەسپان.

إستِقطاب: جەمسەرگرتن.

إستِقلال: سەربەستی، سەربەخۆیی.

استِكَانَة: ریسواکردن، زەلیل کردن.

إستِكبار: خۆبەگەورەزانین.

إستِكتاب: پێنووسین.و. پێوتنەوە.

إستِلام: وەرگرتن.

إستِماع: گوێگرتن، ژنەوتن.

إسْتِمالَة: دڵدانەوە.

إسْتِمْدَاد: درێژەپێدان.و- کۆمەکی‌کردن.

إسْتِمْرَار: بەردەوامی، لەسەررۆیشتن.

إسْتِمْناء: دەسپەڕکردن، ناوهێنانەوە.

إسْتِناد: پشت بەستن، پشتگیری.و- پاڵدانەوە.

إسْتِنْباط: هەڵێنجان، هەڵگۆزین.

إسْتِنْتاج: دەرئەنجام.و- بەرهەم هێنان.

إسْتِنْساخ: لەبەرگرتنەوە، ڕوونووس کردن.

إسْتِنْشاق: هەڵلوشین، هەڵمژین.

إسْتِنْكار: پێ‌ناخۆش بوون. و- لالوتی، ملنەدان.

إسْتِهْدَاف: مشت لێگرتن، نیشانەلێنانەوە.

إسْتِهْزَاء: گاڵتەپێکردن.

إسْتِهْلاك: پوان، بەکاربردن.

إسْتِهْلال: سەرەتا،پێشگفتار .و- دەست پێ‌کردن.

إسْتِهْوَاء: سەرگەردان کردن، سەرلێشێواندن.

إسْتِوَاء: ناوەڕاست.و- کوڵان، هاتنەجۆش.

إسْتِيلاء: زەوتکردن، دەست

بەسەراگرتن.

إسْحاق: وردوخاش کردن.

أسَد: شێر(ئا).و. ئازا.

آسِر: دڵفڕێن.و. دڵگیر.

أسْر: گرتن، بەندکردن.و.
هەموو، گشت.و. میزگیران(ن)

إسْرَاف: دەستبڵاوی.و.
زیادەڕەوی.

أسْرَة: خێزان، بنەماڵە.و.
خزم، کەسوکار.

أسْرَى: شەوڕەوی.

أسْطُوانَة: لولەك.و. قەوان؛
شتێکی خەپلەیبە گۆرانی
لەسەرتۆمار دەکرێ.و.
کۆڵەکە.

أسْطُورَة: ئەفسانە، داستان.

أسْطُول: کەلەکەشتی.

إسْعاف: فریاکەوتن، هانا،
پێڕاگەیشتن.

آسِف: بەداخ، بەکەسەر.

أسَف: مەخابن، کەسەر،
هەژمەت.

أسْفَل: ژێرو، خوارو.

إسْفنج: ئەسفنج.

إسْقاط: خستن.

إسْكات: مات کردن.و.
بێدەنگ کردن.

إسْكافِيّ: پینەچی، پینەدۆز.

إسْكان: نیشتەجێکردن.

إسْلام: خۆبەدەستەوەدان،

ملكەچی.و. ئاینی پیرۆزی ئیسلام.

أسَلَة: چقڵ، درك.و. سەری زمان.

أسلُوب: شێواز، شێوە.و. جۆر، چەشن.

إسْم: ناو.

أسْمَر: گەنم رەنگ، بۆر.

إسْمِنْت: چیمەنتۆ.

آسن: سیاناو؛ بۆگەناوی ئاو.

إسْناد: دانەپاڵ.و. پشتگیری.

إسْهال: سکچوون(ن).

أسْوَة: نموونە، پێشەنگ.

أسْوَد: رەش، سیا.

آسِي: تیمارکەر.

أسَى: پەژارە، کەسەر.

أسِير: بەندکراو، گیراو، یەخسیر.

أسِيل: لووس، ساف.و. نەرمونۆڵ.

إشَارَة: هێما، نیشانە.و. نیشان؛ هێمایەکە دادەنرێ بۆ رێنموونی.

إشَاعَة: دمگۆ؛ ئەوقسەیەی ئەم دەمو ئەودەم دەکات.

إشْتِباك: تێکبەربوون، ئاڵۆزان، تێکچڕان.

إشْتِباه: دوودڵی،گومان بردن.

إشْتِرَاك: هاوبەشی،

بەشداربوون.

إشتِقاق: لەت بوون، کەرتو پارچە بوون.و. داتاشران.

إشتِهاء: ئارەزو،حەزلێکردن.

إشتِهار: ناودەرکردن، ناوپەیداکردن.

إشتِیاق: تامەزرۆ، ئارەزومەندی.

إشرَاف: سەرپەرشتی، چاودێری.

إشرَاق: درەوشانەوە، رووناك کردنەوە.

إشعَال: داگیرسان، هەڵکردن.

إشغَال: خەریك بوون.

إشکَال: دوودڵی؛ لێڵی‌و نا روونی شتێك.

إشمِئزَاز: قێز، بێزکردنەوە.و. هەرەسان، چاڕس بوون.

أشمَط: تێکەڵاو.و. ماشوبرنجی.

أشنَان: ئەسپوون؛ بنکە گیایەکە بۆ شت شۆرین بەکاردێت.

أشنَة: قەوزە(ر).

إصَابَة: تووش بوون، دووچار بوون.و. بەرکەوتن، پێکان.

أصالَة: رەسەنی.و. راستو بەجێی.

أصبُع: پەنجە، قامك.

إصدَار: ناردن.و. دەرکردن.

إصْر: پەیمان.

إصْرار: پێداگرتن، لەسەررۆیشتن.

آصِرَة: پەیوەندی.

اصْطَبْل: تەویلە، گەوڕ؛ شوێنی حەوانەوەو ئالیکدانی ئاژەڵە.

إصْطِفاف: ریزبوون

إصْطِناعِيّ: دەستکرد.

إصْطِياد: راوکردن.

إصْغاء: گوێگرتن، ژنەوتن.

أصْل: بناغە، بنچینە.و- رەگو ریشە.و- سەرچاوە.و- رەگەز، رەچەڵەك.و- هۆ، مەبەست.

أصْلاً: لەڕاستیدا.و- هەرگیز.

إصْلاح: چاکسازی، چاکەخوازی.و- گونجاندن.

أصْلَع: بێموو، رووتاوە.

أصْلِيّ: سەرەکی، سەرەتایی.و- بنچینەیی.و- نەژاد، رەسەن.و- راستەقینە.

أصَمّ: کەڕ، بێگوێ.

أُصُول: دەستوور، باو، یاساو رێسا.و- بناغە، سەرچاوە.

أصِيص: ئینجانە.و- شکاو.

أصِيل: رەسەن، جسن.و- دەمەوئێوارە.

إضاءَة: رووناك کردنەوە.

إضاعَة: بەبادادان،

بەفیڕۆدان.

إضافَة: میوانداری.و. وێڕا، سەرەڕا.و. پترکردن، خستنەسەر.

إضافي: سەربار،خستنەسەر .و. زیادە.

إضبارَة: پاژۆ، دۆسیە؛ ئەو پێچکەیەیە کە کاروبارو رازو نیازەکان لەخۆدەگرێ.

أضحُوكَة: قەشمەرجاڕ.

أضحِيَّة: قوربانی.

إضراب: مانگرتن؛ دەست لەکارهەلگرتن.

إضطِجاع: پالدانەوە.

إضطِراب: پەشێوی، شپرزەیی.و. نیگەران، پەشۆکان.

إضطِرَار: ناچاری.و. دەستکورتی.و. پەنا بۆبردن.

إضطِهاد: چەوسانەوە.

أضعاف: چەندجارە.

إضمار: شاردنەوە، حەشاردان.

إضمِحلال: پەککەوتن.و. تەفروتونابوون.

إطاحَة: رۆشتاندن، رەتکردن .و. لەناوبردن.

إطار: چێوە، چەمەرە.

إطاعَة: گوێرایەڵی، فەرمانبەری.

إطالَة: درێژەپێدان.و- درێژکردنەوە.

إطْباق: پێکەوەنان.

إطْراء: پیاهەڵدان.و- پێناسەکردن.

أطْرَش: کەڕ.

أطْرُوحَة: زانستوتار، توێژینەوەی زانستی.و- پرسیار.

إطْرِيَة: مەڕشتە؛ نانی وردی سوورەوەکراو.

إطّلاع: پێزانین.و- سەیرکردن، تێڕوانین.و- چاودێریکردن.

إطْعام: دەرخواردان.و- خواردن پێدان.

إطْفاء: کوژانەوە،خەفەکردن.

إطْلاع: پێزانین، ئاگاداربوون .و- شارەزایی، ئاشنایی.

إطْلاق:تەقاندن.و- وازلێهێنان ، لێگەڕان.و- بەرەلاکردن. .و- کشتاندن.و- کشتگیری.

أطْلَس: نەخشەنامە، ئەتڵەس، نەخشەی جگرافی.و- دێز.و- جل شڕ.

إطْمِئْنان: ئارامی، ئاسوودەیی.و- دڵنیایی.

أطِمَّة: ئاگردان، ئاورگ.

إطْناب: درێژکردنەوە، درێژدادڕی.و- لاف لێدان.

إظهار: ئاشكراكردن، دەرخستن.و. پیشاندان.و. بلاوکردنەوە.

إعادة: گێڕانەوە، دووبارەکردنەوە.

إعاشة: ژیاندن، بەخێوکردن.

إعاقة: دواخستن، تەگەرەتێخستن.

إعانة: یارمەتیدان، کۆمەکی کردن.

إعتبار: رەچاوکردن.و. بایەخ ، رێز.

إعتباط: هەڕەمەکی، کوێرانە.

إعتباطي: هەڕەمەکی، بەرێکەوت.

إعتداء: دەستدرێژی، شەرفرۆشتن.و. پەلاماردان.

إعتدال: مامناوەندی، میانەیی.و. فێنکی.و. راستی، رێکی.

إعتذار: پۆزشت، پاکانە کردن.

إعتراض: رەخنەگرتن.و. بەهانەهێنانەوە.

إعتراف: دان پیانان، پێ‌لێنان.

إعتراك: بەرەنگاری.

إعتزاز: شانازیکردن.و. بەرێزبوون.

إعتِصَار: دەرهێنان.و. گوشین

إعتِصَام: پەناگرتن،

پەنابردنەبەر.

إعتِقاد: باوەڕکردن.و.

بیروباوەڕ.

إعتِقال: گرتن، گیران.

إعتِكاف: خەریك بوون،

سەرقاڵ بوون.و. گۆشەگیری،

خۆجیاکردنەوە.

إعتِلال: نەخۆشی،دەردەدار.

إعتِماد: رابینین، متمانە.

إعتِناء: خەمخۆری،پەرۆشی.

إعتِناف: ناڕاستەوخۆ.

إعتِياد: راهاتن، هۆگربوون.

إعتِيادِيّ: ئاسایی، باویی.

إعْجَاب: بەدڵاچوون، بەدڵ

بوون.

إعْداد: ئامادەکردن،

سازکردن.

إعْدَام: لەسێدارەدان.و.

نەهێشتن.

إعْراب: دەرخستن.و.

شیکردنەوە؛ سەر وژێر بۆ

دانان.

إعْرَاض: خۆپاراستن،

دورەپەرێزی.

أعْراض: نیشانە؛

دەرخستنی هۆی شتێ.

أعْزَب: رەبەن، سەڵت.

إعْشاب: گژوگیا.

إغْصار: گەردەلول؛ گێژەڵۆکەو باوبۆران.

إغْفاء: لێبوردن، لێخۆش بوون.و. وازلێهێنان، لێگەڕان.

إعْلام: راگەیاندن.و. هەواڵ، دەنگوباس.

إعْلان: راگەیاندن.و. بڵاوکردنەوە، جاڕدان.و. ئاشکراکردن.

إعْمار: ئاوەدانی.

أعْمَی: کوێر، نابینا.

أعْوَان: داروودەستە، دەستو پێوەند.

أعْوَج: چەوت، گێڕ، لار.

إعْوَر: یەك چاو.و. تاقانە.و. رژێنەهات.و. خراپ، قەڵب.

إعْیاء: شەکەت بوون، ماندوو بوون.

أعْیان: پیاوماقوڵان، پیران.

إغاثَة: فریاکەوتن، هانا.و. پشتوانیکردن.و. رزگارکردن.

إغارَة: بەسەردادان، کردنەسەر.

إغاظَة: رق هەڵساندن، تورەکردن.

إغْتِباط: شادیی، خۆشی.

إغْتِصاب: زەوتکردن، داگیرکردن.

إغْتِیال: رەشەکوژی.

إغْرَاء: فریودان، تەفرەدان.

إغرَاق: خنكاندن، نقوم كردن.و. پێوەنان، پێلێداگرتن.

أغَرّ: قەش؛ ئەوەیە بەشێكی مووی سپی بووبێت.و. خۆشخو.و. سپی.

إغضاء: لێبوردن.و. چاوپۆشی.

إغضاب: تورەكردن، وروژاندن.

إغفال: خەڵەفاندن، فریودان. و. پشت گوێخستن.

إغلاق: داخستن، پێوەدان.

أغلَب: زۆرجار، زۆربەی.

أغلَبِيَّة: زۆرینە، زۆربەی.

إغماء: تاسان، بێهۆش بوون.

إغماض: چاوپۆشین، چاونوقاندن.

أُغنِيَة: گۆرانی.

أُف: ئۆف، ئاخ؛ داخ هەڵكێشان.

إفادَة: سوود لێوەرگرتن.و. دەرخستن، هەڵرشتن.

إفاقَة: بێداربوونەوە، بەئاگاهاتنەوە.

آفَة: كۆسپ، لەمپەر.و. بەلا، دەرد.

إفتِتاح: كردنەوە، والاكردن.

إفتِخار: شانازی، نازین.

إفْتَراء: تومانج، قۆڕن؛ قسه بەدەمەوە کردن.

إفْتِراس: تێك شکاندن.و. نێچیرکوشتن.

إفْتِراض: وادانان، گریمان.و. پێویستکردن.

إفْتِراق: جیابوونەوە، دابڕان.

إفْتِعال: هەڵچوون.

إفْتِقاد: ونکردن.

إفْتِقار: هەژاربوون، نەداربوون.و. پێویست بوون.

إفْتِكاك: لێکبوونەوە، هەڵوەشانەوە.

أفْراخ: هەڵهێنان.

إفْراز: دەردان.و. جیاکردنەوە.

إفْراط: پێوەنان.و. زیادەڕەوی.

إفْزاع: ترساندن، تۆقاندن.

إفْساد: گەندەڵکردن، خراپ کردن.و. رزاندن.

إفْشاء: ئاشکراکردن، درکاندن.

إفْضاء: تێگەیاندن.و. راشکاوانە.و. واگەیاندن.

أفْضَلِيَّة: چاکێتی، پێش خستن.

إفْطار: بەربانگ کردنەوە، رۆژوشکاندن.

أفْعَى: مەژدیها، شامار(ج).

أفّال: درۆزن.

أُفُق: ئاسۆ، سۆما، سوێگە.و.
لا، لێوار.

إفك: درۆ، تومانج.

آفِل: ئاوا.

إفلاس: نابوت بوون، مایە
پووچ بوون.

إفلِيج: گۆج.

أفول: ئاوابوون.

أفيُون: تلیاك، بافوور؛
گزوگیایەکی سرکەرە.

إقامَة: راوەستان، راگرتن.و.
هێشتنەوە.و. نیشتەجێبوون

إقبال: پێشوازیلێکردن،
بەرەوڕووچوون.

إقتِباس: ئێوەرگرتن،
ئێفێربوون.

إقتِحام: تێخزان.

إقتِداء: پەیڕەویکردن،
شوێن کوتن.

إقتِدار: توانین، پێکران.

إقتِراب: لێك نزیکبوونەوە،
تخوون کەوتن.

إقتِراح: پێشنیار.

إقتِران: جووت بوون.

إقتِصاد: ئابووری.و.
زۆرکردن.

إقتِضاء: ویستن، خوازتن.

أقحُوان: چاوەپشیلە(ر).

إقدام: پێهەلگرتن.و.

لەسەررۆیشتن.و.

دەستپێشخەری.

إقْرار: درکاندن، پێ‌لێنان، دان پیانان.

أقْرَع: کەچەڵ.

أقْصَى: ئەوپەڕ، ئەوسەر.و. دوورترین.

أقْط: کەشك؛ خواردنێکە لەدۆ دروست دەکرێ.

إقْطاعِيّ: دەرەبەگی.

إقْفال: کڵۆمدان، داخستن.

إقْلال: کەمکردنەوە.و. گوێزانەوە.

إقْلِيم: هەرێم، ناوچە.

أقَلِّيَّة: کەمایەتی.

إقْناع: رازیکردن، قایل کردن.

إكاف: کورتان، کۆپان.

إكْتِراء: بەکرێگرتن.

إكْتِراث: گوێدان.و. بەدەمەوەهاتن، بەدەنگەوەهاتن.

إكْتِساب: وەدەست خستن، وەدەست هێنان.و. پەیداکردن، دەستکەوتن.

إكْتِساح: رامالّین، راپێچان.

إكْتِشاف: دۆزینەوە.و. پێگەیشتن.

إكْتِفاء: بەس بوون.و. تێربوون.

اكثريّة: زۆربه، زۆرینه. ١

إكْراء: بەکرێدان. ٢

إكْرام: ڕێزلێنان، ڕێزلێگرتن. ٣

إكراميّة: ڕێزانە.و. ٤
دەستخۆشیانە، پاداشت. ٥

إكْراه: ناچاری، نابەدڵی.و.
زۆرلێکردن، تەنگاوکردن.

أكْزيما: بیرۆ(ن).

إكْساء: پۆشتەکردن،
داپۆشین.

أكْسِدَة: ڕەنگ هەڵهێنان.

أكِل: خۆرا.

أكْل: خواردن، خۆراك.

إكْمال: تەواوکردن.و.
نیوەچڵی.

أكْمام: قۆزاخەی گوڵ.

أكَمَة: گرد، تەپۆڵکە.

أكِيد: بێگومان، سوور،
دڵنیا.و. قایم، پتەو.

آل: کەسوکار، خزموخوێش
.و. زانیاری.و. تراویکە.

ألا: هۆ؛ بۆ ئاگادارکردنەوە.
و. دەنا، ئەگینا.

إلاّ: جگە، بەدەر.

الاّ: جگە، بێجگە.و. دەی،
ئادەی.

إلْب: قولانج.و. کۆبوونەوە.

ألْبان: شیرەمەنی.و. سپیایی.

ألْبِسة: پۆشاك، جلو بەرگ.

ألْبُوم: وێنەدان.

آلَة: ئامێر، ئامراز.و. ئەندام.
و. تفاق.

إلْتِئام: سارێژبوون.و.
کۆبوونەوە.و. پێوەلکاندن.

إلْتِباس: تێکەڵبوون.و.
سەرلێتێکچوون.

إلْتِحاق: پێگەیشتن.و.
لکاندن.و. خۆدانەپاڵ.

إلْتِزام: پەیوەست، پابەند.و.
بەرپرسیاری.و. دەست
بەسەراگرتن.و. ناچاری.

إلْتِصاق: چەسپان،
پێوەنوسان.

إلْتِفات: لاکردنەوە،
ئاوەڕدانەوە.و. ئاگاداری،
چاودێری.و. وریایی،
بەئاگابوون.

إلْتِفاف: تێك ئالان.

إلْتِقاء: پێك گەیشتن.

إلْتِقاط: دۆزینەوە.و.
چنینەوە، هەڵگرتنەوە.

إلْتِماس: تکاکردن، خوازتن
.و. داواکردن.

إلْتِهاب: سوتانەوە،
چوزانەوە.و. گڕگرتن،
بڵێسەدان.

إلْتِواء: تێك پچڕان،
تێك ئالان.

إلْحاح: پێداگرتن،
لەسەررۆیشتن.

إلْحاد: گومڕایی، بێبڕوایی.

إلْزام: پەیوەستکردن.و.

چەسپاندن.

إلْغاء: پووچکردنەوە،

هەڵوەشاندنەوە.

ألْف: هەزار.

أُلْفَة: هۆگری.و. یەککگرتن.

إلْقاء: فرێدان، توڕدان.و.

دووان، ئاخاوتن.

ألَم: ئازار، ئێش.

إلْمام: ئاشنایی، شارەزایی

.و. چورتم، بەڵا.

ألْمَع: زیرەك، ژیر.

إلْهاب: داگیرسان، گڕگرتن.

إلْهام: سروش؛ خورپەی دڵ.

أُلوف: خۆشەویست.و.

راهاتوو.

أُلوف: هەزاران.

أَلومِنيُوم: فافۆن، ئەلمنیۆم

أُلوهِيَّة: خوایەتی.

إلى: تا، تاکو.و. بۆ.

إلْيَة: دووگ.

أليف: ماڵی، رام.و. هاوڕێ،

هاودەم.و. یەکبوون.

أليم: بەسوێ، بەئێش.

ألْيَوم: ئەمڕۆ.

آلِيّ: خۆکار، ئامێرکار.

أمْ: یا، یان، یاخود.

إماتَة: مراندن، لەناوبردن.

إمارَة: میرنشین.و. ناوچە،

هەرێم.

أمارَة: نیشانە.و. راز، وشەی نهێنی.

إماطَة:داماڵین.و. دەرخستن.

إمالَة: لارکردنەوە.

أمام: پێش، بەردەم.و. بەرامبەر.

إمام: پێشەوا.و. نوێژخوێن.

إمامَة: پێشەوایی.و. پێشنوێژی.

أمان: ئارامی، ئاسوودەیی.و. حەوانەوە.و. بێوەیی.و. راستی.

أمانَة: ئەسپەردە.و. سەرڕاستی، راستگۆیی.و. دڵنیایی.و. دڵسۆزی، خۆشەویستی.

إمبَراطُور: شاهەنشا، میریمیران.

إمتِثال: گوێرایەڵی، فەرمانبەری.

إمتِحان: تاقیکردنەوە.

إمتِداد: درێژبوون.و. کۆمەکیکردن، دەست بۆدرێژ کردن.

إمتِصاص: مژین.

أمتِعَة: کەلوپەل، شمەك.

إمتِلاك: دارایی، هەبوویی.

إمتِناع: لادان.و. نەهێشتن.و. خۆلاێپاراستن.

إمتِنان: سوپاس کردن، پێزانین.و. ماڵئاوایی.

إمتِیاز: جیابوونەوە.و. نایاب .و. جودایی.

إمْحاء: رەش کردنەوە، سڕینەوە.

أمَد: دەم، سات.

أمْر: فەرمان، کار.و. هێز، دەسەلآت.و. مەبەست.

آمِر: فەرماندە، فەرماندەر. و. تێخوڕ.

إمْرَار: تێپەڕاندن، بەسەربردن.

أمْرَد: کۆسە؛ لووسکەی بێتووك.

أمْس الاول: پێرێ.

أمْس: دوێنێ.

إمْساك: خۆگرتن.و. گرفت؛ خواردن لە گەدە گیربوون(ن) .و. ڕژدی.و. گرتن.

أمْسِیَّة: ئێوارە؛ دەمەو خۆر ئاوابوون.و. شەو.

إمْضاء: بەجێهێنان.و. واژو، ئیمزا؛ مۆرکردنی تایبەتی.

أمْعاء: ڕیخۆڵە.

إمْعان: لەسەرڕۆیشتن.و. سەرنجدان، وردبوونەوە.

إمْكان: گونجان، دەستدان. و. توانا.

أمَل: هیوا، ئاوات.و.

مەبەست، خواست.

إملاء: پڕکردنەوە .و.

ڕێنووس.

إملاق: هەژاری، نەداری.

أمّ اربعتواربعين: هەزارپێ(ج)

أمّ الزوج: خەسوو.

أمّ: دایك.و. سەرچاوە،

بنەڕەت.و. زۆربەی.

إمّا: یا، یان؛ ئەم یا ئەو.

أمّا: یان، یاخود.و. بەڵام.و.

تەنانەت.

أمَة: کەنیزەك.

أُمّة: نەتەوە، گەل.و. نەوە،

وەچە.و. ئاین.

أمّيّ: دایکانە.و.

نەخوێندەواری.

أمْن: ئاسایش.و. ئاشتی،

دڵنیایی.و. بێوەیی.

آمِن: بێترس.و. ئاسوودە

.و. دڵنیا.

أمَنَة: باوەڕپێکراو.

أمْنِيّة: هیوا، ئاوات.و. بەتەما

أُمومة: دایکێتی.

أمِير: شازادە، فەرمانڕەوا.و.

راوێژکار.

أمِين: دڵنیا، بێترس.و.

دڵسۆز.و. باوەڕپێکراو،

ئەسپەردیار.و. سەرڕاست،

دەستپاك.

إنْ: ئەگەر، ئەگینا.

أنا: من، خۆم.

إناء: دەفر، ئامان، قاپ.

إنابَة: پەشیمان بوونەوە، پاشگەزبوونەوە.و. کردنەنوێنەر.

إناثَة: یەخدان.

إنارَة: چراخان، رووناك کردنەوە.

أُناس: خەلك.

إناطَة: پێوەکردن.

أناقَة: کەشخەیی، قۆزی.و. رێکوپێکی.

أنام: دروستکراو.و. خەلك، مەردوم.

أنانيّ: خۆویست.

أنبار: کۆگا، عەمبار.

إنبِساط: شادی، دلخۆشی.و. راخستن.و. کشان.و. درێژکردنەوە.

إنبِطاح: راکشان، بەپشتاکەوتن.

إنبِعاث: دەرپەرین، هاتنەدەر.و. پالنان.و. تەقینەوە.

أنتِ: تۆ؛ بۆ مێینە.

أنتَ: تۆ؛ بۆ نێرینە.

إنتاج: بەرهەم هێنان.

إنتِباه: هاتنەوەسەرخۆ، بەئاگاهاتن.و. سەرنج، ئاگا.

إنتِحار: خۆکوشتن.

إنتِخاب: هەڵبژاردن.و.
بەگەنکردن، دەست نیشان
کردن.

إنتِداب: کردن بەنوێنەر.و.
ژێردەستی.و. چاودێری.و.
ناردن، رەوانەکردن.

إنتِساب: لایەنگیری،
ئارەزوگیری.

إنتِشار: بڵاوبوونەوە،
پەرەسەندن.

إنتِصاب: رەپکردن،
قیتکردنەوە.و. دامەزران،
دانان.

إنتِظار: چاوەڕوانی.

إنتِعاش: ژیانەوە، بوژانەوە.

إنتِفاخ: ئاوسان، هەوکردن.و.
ئەستوربوون، قەڵەوبوون.

إنتِفاضَة: راپەڕین،راچەڵەکین
.و. راوەشان.

إنتِفاع: قازانج کردن.

إنتِقاد: رەخنەگرتن، لێدوان
و. کاشوەرگرتن.

إنتِقال: گوێزانەوە.

إنتِقام: تۆڵەسەندنەوە،
سزادان.

إنتِكاس: نووچ کردن.و.
گەڕانەوە بۆ دۆخی جاران.

أنتُم: ئێوە؛ بۆ نێرینە.

إنتِماء: گەشەکردن.و.
لایەنگیری، ئارەزوگەری.

أنتُنَّ: ئێوه؛ بۆ مێینه.

إنتِهاء: کۆتایی، پایان.و۔ بڕانەوە.

إنتِهاز: هەل قۆستنەوە، دەست خستن.

إنتِهازيّ: هەلپەرست.

إنتِهاك: ئابڕوبردن، ریسوا کردن.و۔ سنوورشکاندن.

أُنثى: مێ، مێچکە.

إنجَاب: نەوەخستنەوە، منداڵبوون.

إنجَاز: ئەنجامدان،رایی‌کردن.

أنجَانَة: مەرکانە، سوێنە.

أنجَر: لەنگەر؛ ئاسنێکی قورسە دەخرێتە ئاوەوەبۆ وەستانی کەشتی.

إنجِلاء: دورکەوتنەوە.و۔ روون بوونەوە.

إنجِيل: مژده؛ ئینجیلی حەزرەتی عیسا.

إنجار: پاوان.

إنحِدار: لێژبوونەوە.و۔ کەوتنەخوارەوە.

إنحِراف: لادان.و۔ لاربوونەوە.

إنحِطاط: داکەوتن، داڕوخان.

إنحِلال: هەڵوەشاندنەوە.و۔ داهێزان، داوەشان.و۔ چارەسەرکردن.

إنحِياز: چوونەپاڵ، لایەنگرتن.

إنخِفاض: نەوین، دابەزین.

إندِثار: لەناوچوون.و۔ سرینەوە.

إنبِحَار: تێکشکان، بەزین.

إندِلاع: هەڵگیرسان.

إندِماج: تێوەچوون.و۔ تێکەڵاوبوون.

إندِمال: سارێژبوون.

إنزال:دابەزاندن، هێنانەخوار.

إنزِلاق: هەڵخلیسکان، ترازان، خزان.

إنزِواء: گۆشەگیری.

إنس: مرۆڤ، مەردوم.

إنسان: مرۆڤ، مەردوم.و۔ پیاو ، زەلام.

آنِسَة: دادە، خوشکە.

إنسِجام: گونجان، رێکەوتن.

إنسِحاب: کشانەوە، پاشەکشە.

إنسِحاق: پلیشانەوە.و۔ وردبوون، هاڕان.

إنسِداد: بەستران، داخران.

أُنسِيّ: ماڵی.و۔ مرۆڤ.

إنشاء: دروستکردن.و۔ دامەزراندن.و۔ دەست پێکردن .و۔ پێك هێنان.و۔ دارشتن.

إنشِراح: دڵکرانەوە، پێخۆش بوون.

إنشِقَاق: هەرەس بردن.و۔ قڵیشان، درزبردن.و۔ لەتو

بەت بوون.

اَنشُودَة: سروود.

إنصات: گوێگرتن.و. بێدەنگ بوون.

أنصار: پشتیوانان.و. دەستوپێوەند.

اَنصِباب: چۆڕانەوە، داڕژان.

إنصِراف: وازلێهێنان، لێگەڕان.و. دوورکەوتنەوە.

اِنصِرَام: پێبەڕاندن، کوزەراندن.و. پچڕان.

إنضِباط: ڕێکوپێك بوون.و. دابین کردن

إنضِمام: سەریەك خستن، گردکردنەوە.

إنطِباع: تۆماربوون، چاپ بوون.و. جێگیربوون.و. وێناکردن.

إنطِلاق: دەرپەڕین، دەرچوون.و. بەرەڵابوون.

إنطِوَاء: نوشتانەوە.و. هەڵپێچان.و. گۆشەگیری.

إنعاش: ژیانەوە، بوژانەوە.

إنعِزَال: گۆشەگیری.

إنعِكَاس: هەڵگەڕانەوە.و. پێچەوانەیی.و. دانەوە، پەرچدانەوە.

أنف: لووت، کەپو.

آنِفاً: پێشو.

إنفاق: بژێوی، خەرجی.

أنفة: سەربەرزی، شکۆیی.و-
فیز، نازین.

إنفتاح: والآبوون، کرانەوە.

إنفجار: تەقین.و- تەقەمەنی.

إنفراد: تەنیایی.و- جودایی.

إنفصال: دابڕان، لێکبوونەوە

إنفصالي: جیاخواز،
جیاویست، جیاگەری.

إنفصام: درزبردن، تلّیشان.و-
ترازان.

إنفضاع: فلیقانەوە.

إنفطار: درزبردن، قلّیشان.و-
لەت بوون.

إنفعال: کاردانەوە.و-
بەرپەچدانەوە.

إنفکاك: هەلّوەشان،
جیابوونەوە.و- لێکترازان،
لەجێچوون.

إنفلاق: لەت بوون، کەرت
بوون.و- گزنگدان،
ڕۆژبوونەوە.

إنقاذ: ڕزگارکردن،
دەربازکردن.

إنقراض: قڕتێکەوتن، تەفرو
تونابوون.

إنقسام: دابەش بوون.و-
ناکۆکی.

إنقضاء: بەسەرچوون، نەمان
.و- ڕۆیشتن.

إنقطاع: بڕان، بچڕان.و-

دابران.

إنقِلاب: هەڵگەڕانەوە.و.
سەروژێربوون.

إنقِلاع: هەڵکەندن، لەڕیشەوە
دەرهێنان.

إنقِیاد: ملکەچی، گوێڕایەڵی.

إنکَاء: کولانەوە.

إنکَار: ملەجوڕێ.و.
ملنەدان.

إنکِسَار: شکان.و. شکست،
بەزین.و. لەت بوون.

إنکِشَاف: ئاشکرابوون،
دەرکەوتن.

إنکِماش: چوونەوەیەک،
خۆخواردنەوە.و. گرژبوون.

أنمُلَة: سەرەپەنجە.

أنمُوذَج: نموونە، وێنە.

إنّا: ئێمە.

إنّما: بەڵام؛ بۆچەسپاندن و
گومان تێدا نەهێشتنی شتێك.

أنّی: کەی.و. چۆن.و. لەکوێ.

إنهَاء: کۆتای پێهێنان،
برانەوە.

إنهَاض: راپەڕاندن.و.
هەستاندن.

إنهِزَام: شکست خواردن،
بەزین.و. تێکشکان.

إنهِماك: سەرقاڵ، خەریك.

إنهِیار: هەرەس هێنان،
روخان.

أنْواع: جۆراوجۆر، هەمەچەشن.

أُنوثَة: مێیەتی.

آنِي: هەنوکەیی،دەمودەست.

أنِيس: هۆگر.و. ڕووخۆش.

أنِيق: کەشخە، چەلەنگ.

أنِين: نووزە، نرکەو ناڵە.

آه: وای، ئای؛ ئاخ هەڵکێشان.

إهَاب: پێستەی خۆش نەکراو.

إهَاجَة: چوزانەوە.

أهَالِيّ: هاوڵاتیان، دانیشتوان

إهَانَة: سووک کردن، ڕیسوا کردن.و. تانەلێدان.

أُهْبَة: ئامادەباشی.و. خۆسازکردن.و. کەرەستە، پێویستی.

إهْتِزاز: لەرینەوە، هەژان.

إهْتِمَام: گوێدان، پەرۆشی، دەربەست بوون.و. بایەخ پێدان.

إهْدَاء: پێشکەش کردن، بەخشین.و. ڕابەریکردن.

أهْدَاب: برژانگ.

أهْل: خێزان، هاوسەر.و. شایەن،شایستە.و. کەسوکار .و. شارەزا، لێهاتوو.

إهْلال: داوەراندن.

أهلاًوسهلاً: بەخێربێن،

حۆش هاتن.

أَهْلِيّ: ماڵی، دەستەمۆ.و.
خۆماڵی؛ شتی تایبەت.و.
شاریی.

أَهْلِيَّة: شایستەیی.و.
لێهاتوویی.و. توانست.

إِهْمَال: فەرامۆش کردن،
پشتگوێخستن.

أَهَمِّيَّة: گرنگی، بایەخی.

أَوْ: یا، یاخود.و. تا.

أَوَان: سات، کات.و. هەڕەت،
دەم.

أَوْبَة: گەڕانەوە، هاتنەوە.

أُوتُوماتِيك: خۆبزوێن.و.
لەخۆوە، خۆکارە.

أَوْج: لوتکە، پۆپە.و. بەرزی.

أَوْحَد: تاقانە، یەکانە.و.
بێوێنە.

إِوَزّ: مراوی(با).

أَوْسَط: میانە، ناوەند.و.
راست.و. ناوەنجی.

أُوسْطَى: وەستا.

أَوْعِيَة: لوولەك.

أَوْفَى: بەوەفا، ئەمەکدار.و.
بەئەنجام گەیاندن.

أُوقِيانُس: زەریا.

أُولَئِك: ئەوانە.

أُولُو: خاوەن.

أَوْلَى: لەپێشتر، باشتر.و.
سەرەتایی.

أوَلِيَّة: پێشەکی، سەرەتایی.
و. بەڵگەنەویست.
أوَن: وەرز، دەم.و. نەرمو
نیانی.
أوَّل: یەکەم.و. سەرەتا.و.
هەڕەت، دەم.
أوَّلِيّ: سەرەتایی.و. سەرەکی
، یەکەمی.
إي: ئەرێ، بەڵێ.
أي: واتە.
إياب: گەڕانەوە
آيَة: نیشانە، هێما.و. بەڵگە.
و. دەرناسا؛ شتێ لەرادە
بەدەر بێت.و. ئایەتی قورئان
.و. ئامۆژگاری، پەند.

إيْثار: پەسەندکردن.و.
خۆنەویستن.
إيجاب: پێویست.و.
ناچارکردن، زۆرلێکردن.و.
بوون.
إيجابِيّ: بەجێی، بەباش.و.
ناچاری.
إيْجَاد: پەیداکردن، هێنانەدی
.و. دۆزینەوە.
إيْجاد: دۆزینەوە.
إيْجَار: بەکرێدان.
إيْجاز: کورتە، بەکورتی.
إيْحاء: پێڕاگەیاندن.و.
سروشتکاری.
إيْدَاع: سپاردن.و. دانان،

نەسپەردە.

إيرَاث: چاوگ، سوتەمەنی.

إيراد: هێنان.و. دەستکەوت، داهات.

آيس: نائومێد.

أيْسَر: چەپە.و. ئاسان.و. چەپلەر.

إيْصَال: گەیاندن، گواستنەوە .و. گەیشتن.

أيْضاً: دیسان، هەروەها.و. دووبارە، جارێکیتر.

إيْضَاح: روونکردنەوە.و. لێکدانەوە، راڤەکردن.و. ئاشکراکردن.

إيْعَاز: تێخوڕین، فەرکار.

إيْفَاء: سەرڕاستی، بەلێنپارێزی.

إيْقَاد: هەلگیرساندن، ئاگرکردنەوە.

إيْقَاع: کەوتن.و. رێکیدەنگ و ئاواز.

إيْقَاف: وەستاندن، راگرتن. و. پەك خستن، دواخستن.

إيقان: لێکۆلینەوە.و. دلنیابوون.و. جەخت کردنەوە.

أيْقُونَة: وێنە، روو.

أيْكَة: دەوەن.

إيْلاج: پیاکردن، تێخستن.و. چوونەناو.

إيلاف: پەیمان، مەرج.

أيْلُول: ڕەزبەر؛ مانگێکی

ساڵە.

إيماء: ئاماژەکردن.

إيمَان: بڕوا، باوەڕ.

أيْنَ: کوا، لەکوێ.

أيْنَما: لەهەرکوێ.

إيهام: فریودان،

بەهەڵەدابردن، لەخشتەبردن.

إيْوَاء: داڵدەدان.و. پاراستن.

أيْوَان: هەیوان.

أيّ: کام.و. هەرچی، هەر.

أيّار: جۆزەردان.

أيّان: کەی.

أيِّم: بێوەپیاو.و. بێوەژن.

ب

ب: پیتیدووەمە لەزمانی
عەرەبییدا.و- بە، لە.و- هەر.
و- تەنها.و- بەخوا.

بُؤبُؤ: بیلبیلە، گلێنە.

بِئر: بیر، چاڵاو.

بُؤرَة: تیشکۆ؛ چاڵیئاگردان.
و- بنکە، سەرچاوە.

بِئس: خراپ، درێو.

باء: گەڕایەوە.

بائِد: دوابڕاو.و- لەناوبەر.

بائِر: خراپ، بێکەڵك.و-
لەناوچوو.

بائِس: هەژار، گەدا.و- بێزار،
شپرزە.

بائِض: هێلکەکەر.

بائِع: فرۆشیار.

بائِن: دیار، ئاشکرا، روون.

باب: دەرگا، دەروازە.و-
پلەوپایە.و- بەش.

بابا: باوکە.و- پاپا؛
سەرگەورەی ئاینیگاورەکان.

بابُوج: پاپووج، سۆڵ.

بابونج: بیبوونە، چاوەپشیلە(ر).

باتِر: برەر.

باجَة: سەروپێ.

باجِر: ورگن.

باحِث: توێژەر، لێکۆڵەر.و. پشکنیار.

باحُور: چلەی هاوین.

باخِرَة: پاپۆڕ.

بادِر: دەستوبرد، پەلەکردن .و. دەست پێشخەر.

بادِیء: دەست پێشخەر، زوودەست، نوێکار.

بادِیَة: سارا، ئاران، چۆڵەوانی .و. لادێی.

باذَق: باسوق.

باذِنجَان: باینجان، رەشە(ر).

بار: باڕ، مەیخانە.

بارِحَة: دوێنێ.

بارِد: سارد.و. سست، خاو.و. لەسەرخۆ.

بارّ: گوێڕایەڵ.و. پیاوچاك.

بارِز: دیار، زەق،دەرکەوتوو.

بارِع: شارەزا، لێزان.

بارَك الله: ئافەرین، خوابە پیتو فەڕیکات.

بارُود: باروت؛ دەرمانی تەقەمەنی.

بارُومتر: پەستان پێو.

بارِي: خواوەند.و. دروستکار،

كردگار.و- دادەر، دايەن.

بارِيء: دروستكار، كردگار.

باز: داڵ، باز(با).

بازَة: تەوار؛ مێىباز(با).

بازِغ: هەڵاتوو، درەوشەر.

بازِل: زانيار، كارامە.

بَأس: توانا، هێز.و- ئازايەتى، جوامێرى.و- ئازارى بەسوێ.

باسِط: گوشاد، پانكەرەوە.

باسِل: دلێر، نەبەز.و- شێر(ئا).

باسِم: دەم بەپێكەنين، رووخۆش.

باسُور: مايەسيرى(ن).

باشا: پاشا، شا.

باشِق: واشە، شاهێن(با).و- دارى بەرزو بڵند.

باصِرَة: سۆما، بينايى.

باض: هێلكەكردن.

باطِل: پووچ، بۆش.و- درۆ، ساختە.و- فێڕۆ، خۆڕايى.و- درۆزن.

باطِن: ناو، ناخ.و- نهێنى.و- هەناو.

باطِنِيّ: ناوەكى، ناخى.و- نهێنى، پەنهانى.و- هەناوى.

باع: شاباڵ.و- توانا.

باعِث: نێرراو.و- هۆ، هۆكار.و- مايە، بۆنە.

باغِض: رقاوى.

ب

باغِي: زۆردار.و. داوێن پیس.

باقَة: چەپك، دەسك.

باقِر: گاگەل.و. زۆرزان.

باقلاء: پاقلە(ر).

باقِي: پاشماوە.و. نەمر.و. جێگیر، پتەو.

باكِر: بەیانی، سبەی.

باكِرَة: بن، کچێنی.

باكُور: پەڵە، یەکەم بارانی وەرز.

باكُورَة: نۆبەرە، نوخشە.و. پێشەك، سەرەتا.

بال: دڵ.و. بیر، هۆش.و. دۆخ ، گوزەران.و. کەڵك، سوود.

بالَة: تایەك، بەستە، فەردە.

بالِغ: پێگەیشتوو، هەراش.و. هەرزەکار.و. هۆشیار، وریا.

بالُوعَة: زێراب، گونج، رەهەن.

بالُون: بالۆن.

بالِي: شڕ، رزیو.

بامِيا: بامێ(ر).

باه: گان، جووت بوون.

باهِظ: قورس، گران.و. پتر، لەرادەبەدەر.

بِبْر: بەور(ئا).

بَبَغاء: توتی(با).

بَتاتاً: ببڕایبڕا، بەهیچ جۆرێك.

بَتَّار: بڕەر.

بتَّة: هەرگیز، لەبنی، بەهیچ شێوازێك.

بَتْر: برینەوە، قرتان.

بَتْراء: کوڵەمار(ج).

بَتْرول: نەوت، پترۆڵ.

بَتُول: خاوێن، بێپەڵە .و. کچی شوو نەکردە.

بَتُوليّ: کچێنی .و. داوێن پاکی.

بَثّ: پەخش کردن، بڵاوکردنەوە .و. نیگەران.

بَثْرَة: زیپکە، قنچکە.

بَجْد: کۆمەڵ، گەلە.

بَجْدَة: بنەڕەت، بناغە.

بَجْع: سەقاقووش؛ مەلێکی دەنووك درێژو، ماسیخۆرە.

بَجُول: بەڕێز، مەزن.

بُحاح: دەنگ نووسان.

بَحْبُوح: بەخشندە .و. تەڕزمان.

بَحْبُوحَة: خۆشگوزەرانی .و. چەق، جەرگە.

بَحْت: رووت، پەتی .و. تەواو، راست.

بُحْتُرى: کورتەبنە.

بَحْث: پشکنین، گەڕان .و. توێژینەوە، لێکۆڵینەوە.

بَحّار: دەریاوان.

بُحَّة: دەنگ گری.

بَحْر: دەریا، زەریا .و. کێشی

هۆنراوه.و. ڕۆرزان، هۆزان.

بُحْرَان: وڕینه.و. بێهۆشی، بێئاگایی.

بَحْرِيّ: دهریایی.و. دهریاوان.

بُحَيْرَة: دهریاچه، زرێبار؛ زهمینێکه که ڕۆچوو بێو بووبێت بهدهریاچه.

بُخار: ههڵم،ههڵاو.و. دووکهڵ.

بَخْت: بهخت، شانس.

بَخْر: بۆنیدهم.

بَخْس: ههرزان، گهند؛ شتی بێنرخ.و. دێم.

بُخْل: ڕژدی، پیسکهیی.

بُخُور: دارعوود.

بَخِيت: بهختیار.

بُخَيخَة: سرنج، شرنیقه.و. پرژێن.

بَخِيل: ڕژد، پیسکه.

بَدْء: دهست پێکردن.و. دهرکهوتن.و. سهرهتا.

بِدائِيّ: سهرهتایی.

بَدالَة: بگۆڕ، گوێزهرهوه.

بَدَاهَة: بهلگهنهویست؛ شتێ ئاشکراو دیاربێ.و. یهکسهر، دهسبهجێ.

بُدّ: ناچاری.و. هاو، وهك.و. بهش.

بَدْر: مانگیچوارده.

بَدْرَة: ههمبانه؛ توورهکهیه که شتی بهنرخی تێدهکرێت.

بِذْعَة: نۆبەرە، تازەداهاتوو.
و- داهێنراو.و- تەزەگەری.
بَدَل: برێتی، جێگرەوە.و-
بەرێز.
بَدْل: گۆڕینەوە.و- گۆڕان.
بَدْلَة: قات؛ دەستەچل‌و
بەرگێکی یەکسەرە.
بَدَن: لاشە، تەن، گیان.
بَدُو: دەشتەکی.و- رەوەند،
کۆچەر.و- پەیدابوون،
سەرهەڵدان.
بَدِيع: سەیر، سەمەرە.و-
داهێنەر، دروستکەر.و-
رەوانبێژی، جوانکاری.
بَدِيل: جێگرەوە، برێتی.
بَدِين: قەڵەو.
بَدِيهِيّ: بەڵگەنەویست؛ شتێ
ئاشکراو دیاربێ.و- یەکسەر،
دەسبەجێ.
بَذْ: شڕ، پەڕپووت.و- چەپەڵ
، چڵکن.
بَذْر: تۆو.و- چاندن.
بَذْرَة: دەنك.
بَذْل: بەخشین، دان.
بَذِيء: زمان پیس.
بَرَاءَة: رزگاربوون.و- پاکێتی،
خاوێنی.و- رێدان.
بَرَاعَة: لێزانی، کارزانی.
بَرْبَري: هار، دڕ.و- هۆزێکی
سەرەتایین.

بُرْتُقال: پرتەقاڵ(ر).

بُرْثُن: چنگ؛ نینۆکی بالندە.

بُرْج: کۆشك، قەلا.و. قوچەك، قۆنگرە.

بُرْجاس: جاسووسی تفەنگ.

بِرْجاس: کورتان، کۆپان.

بُرْجُمَة: کەشك؛ گرێی پەنجە.

بَرَد: تەرزە.

بَرْد: سەرما، سۆلە.

بُرْدَاء: هەڵلەرزین.

بِرْذَوْن: بارگیر(ئا).

بِرّ: چاکە، باشخوازی.و. راستگۆیی.و. گوێرایەلی.

بُرّ: گەنم(ر).

بَرّ: وشکانی.و. چاکەخواز.

بَرّاد: ساردکەرە.

بَرّاق: درەوشاوە، شەوقدار.

بَرّاك: ئاشەوان.

بَرِّي: زەمینی.و. کێوی، دەشتەکی.

بَرْزَخ: بەرزەك، بەربەست.

بِرْسِيم: سێپەرە، وینجە(ر).

بَرْشُوت: باڵەفرە، چەتر.

بُرْص: شەوگەرد، سارمێلکە(ج).

بِرْطِيل: بەرتیل، دەم چەورکردن.و. تاشەبەرد.

بُرْعُم: چرۆ.و. گۆپکە.

بُرْغُل: ساوەر.

بُرْغُوث: کێچ(ج).

بُرْغيّ: جەڕ، پێچ، مەنگەنە.

برْق: بروسکە، بلاچە، تریشقە .و. درەوشانەوە. و. سلەمینەوە.

بَرْقان: زەرتك.

بَرْقِيَّة: بروسکە.

بَرَك: یەخدان، چۆك دادان.

بِرْكار: پرگال.

بُرْكان: گرکان.

بِرْكة: ئەستێرك، ئاوكۆ.

بَرَكة: درووود، بەهرەوەری. و. خۆشی، کامەرانی.و. پیت، فەڕ.

بَرْلَمان: کۆڕبەنەتەوە، ئەنجومەنی نیشتمانی.

بَرْم: بادان، پێچدان.و. قایم کردن، بەستن.

بَرْمائِيّ: تەڕوشکایی.

بِرْمِيل: بۆشکە، چەلەنگ، پیپ.

بَرْنامَج: بەرنامە.و. پێڕست، ناوەڕۆك.

بُرْنُجُك: برنجۆك.

بُرْهان: سەلماندن، پازە.

بُرْهَة: ساتێك،تاوێك.و. ماوە.

بُرُودَة: ساردی.

بُرُوز: دەرکەوتن، دەرپەڕین. و. هەلکەوتن، بەرزبوونەوە.

بَرِيء: بێتاوان، پاكو بێگەرد .و. ئازاد، سەرفراز.

بَرِيد: نێرراو.و. چەپەر، پەیك
، پۆستە.

بَرِيَّة: دروستکراو.و. مرۆ،
مەردوم.

بَزَالِيا: پۆلکە(ر).

بَزّ: جلو بەرگ.و. چەك.

بَزَّاز: کوتاڵفرۆش.

بُزُوغ: دەرکەوتن،
بەرزبوونەوە .و. تەقین،پژان.

بَزِيء: زمان پیس.

بَزِيّ: برایشیریی.

بِساط: رایەخ، بەڕە.و.
گوشاد، بەرفراوان.

بَساطَة: سادەیی، ساکاری.

بَسْبَس: پشەپش بۆکردن.

بُسْتان: باخ.

بَسْط: پانکردنەوە،درێژکردن
.و. خۆشی، شادی.و.
بڵاوکردنەوە.

بَسْمَة: بزە، زەردەخەنە.

بَسِيسَة: نێوساجی.

بَسِيط: سادە، ساویکە.و.
سووك، ئاسان.

بُشارَة: مژدەدان، مزگێنی.

بَشاشَة: رووخۆشی،
رووگەشی.

بَشاعَة: ناشرینی، قێزەونی.

بِشْر: خۆشی، شادی.

بَشَر: مرۆڤ، ئادەمیزاد.

بَشَرة: تۆك، توێخ؛ رووی

پێست.

بُشرَی: مژده.

بَشَرِیَّة: مرۆڤایەتی.

بَشُوش: ڕووخۆش.

بَشِیر: مژدەدەر.

بَشِیع: ناشرین، قێزەون، دزێو.

بُصاق: تف.

بَصْبَص: ماستاوکردن، کلکە لەقێ.و. پەنجە ڕاوەشاندن.

بَصَر: چاو.و. بینین، بینایی.

بَصَل: پیاز(ڕ).

بَصْمَة: پەنجەمۆر، تەپل؛ نەخشی سەرپەنجە.

بَصِیر: بینا.و. وریا، هۆشیار.

بَصِیرَة: بەرچاوڕونی، ئاگایی .و. بڕوبیانو.

بَصِیص: تروسکە.

بِضاعَة: کەلوپەل، شمەك.

بِضْع: هەندێك، چەند.

بَضِیض: نەرمو شل.

بُطء: خاووخلیچکی، سستی. و. دواکەوتن.

بَطارِیَّة: پاتری، پیل.

بَطاطا: پەتاتە(ڕ).

بِطاقَة: پسوولە، بلیت.

بِطالَة: بێکاری.

بِطان: قەیاسە، تەنگە؛ قایشێکیپانە زین یا کورتانی پێ قایم ئەکرێت.

بَطائَة: ناوپۆش.و. دەستوپێوەند.

بَطْحاء: چەم.

بَطَر: لەخۆبایبوون.

بَطْريق: بەتریق(با).

بَطْش: زەبروزەنگ.

بَطّ: مراوی(با).

بَطّال: بێکار.

بَطّانِيَة: پەتو؛ پێخەفێکی نەرم و شلە.

بَطّيخ: کاڵەک، گندۆرە(ر).

بَطَل: پاڵەوان، دلاوەر.

بُطْلان: پەوچ، بێسوود.و. درۆ.

بُطْم: قەزوان، دارەبەن(ر).

بَطْن: سك.و. ناوەوە، ناخ.و. لەپێدەست.

بُطُولَة: پاڵەوانێتی، قارەمانێتی.

بَطِيء: لەسەرخۆ.

بَطِين: وزگن، سك زل.

بَظْر: قیتکە.

بَعْبَع: بارەبار.

بَعْث: ناردن، رەوانەکردن.و. ژیانەوە، زیندوبوونەوە.و. ناردە، نێرراو.

بَعْجَة: چاڵ.

بَعْد: دوا، پاش.و. دواتر، ئینجا.

بُعْد: دووریی.و. ماوە، نێوان.

بعر: شیاکە.

بعرور: پشقل.

بعض: هەندێ، برێ.و. تۆزێ.

بعل: مێرد.

بعلة: ژن، خێزان.

بعوض: مێشوولە(ج).

بعید: دوور.

بعیر: حوشتر(ئا).

بُغاث: کەرخۆرە(ئا).

بَغتة: ناکاو،کوتوپڕ.و. لەپڕا.

بَغشة: نمەباران.

بُغض: رق، کین.

بَغل: هێستر(ئا).

بَغي: زۆر، ستەم.و. داوێن پیسی.

بَغية: ئارەزو، هەوەس.و. ویست.

بَقاء: مانەوە، خایاندن.و. نەمری.

بَقبَقَ الماء: بلقەبلقیئاو.

بُقجة: پریاسکە، بوخچە.

بَقَر: رەشەوڵاخ(ئا).

بَقَرة: مانگا، چێل(ئا).

بَقشیش: پاداشت،بەخشیش.

بُقعة: پەڵە، پینە.و. پارچە، جێگە.

بَقّ: مێشوولە، پێشکە(ج).

بَقّال: سەوزەفرۆش.

بَقیّة: پاشماوە؛ ئەوەیماوە.

بُکاء: گریان.

بَكارَة: کچێنی.

بُكْرَة: بەیانی، سبەی.و. زوو.

بَكَرَة: خلێنکە، خولخلۆکە.

بَكّاء: گرینۆك.

بَل: بەڵکو، بەڵام.

بِلا: بەبێ.

بَلاء: ئاپۆرە، وەی،مەینەتی.

بلاّن: ناتر.

بِلاد: وڵات، نیشتمان.

بِلاط: کاشی.و. دەربار؛ دیوەخانو دارودەستەی پاشا.

بَلاطَة الضريح: کێل، بەردی گۆڕ.

بَلاغ: نامە، پەیام.و. هەواڵ.و. وریاکردنەوە، ئاگاداری.

بَلاغَة: رەوانبێژی.

بُلْبُل: هەزار، بلبل(با).و. هەلووك.

بَلْبَلَة: شڵەژان.

بَلَد: وڵات، شار.

بَلْدَة: شار.

بَلَدِيّ: خۆماڵی، نیشتمانی.و. وڵاتداری.

بَلَدِيَّة: شارەوانی.

بَلْطَة: تەشوێ.

بَلْع: قوتدان.

بُلْعُوم: گەروو.

بَلْغَم: بەڵغەم.

بَلَل: تەڕی.و. تەڕبوون.

بلّة: تافی لاوی.و- تەڕی.

بَلُور: بلوور.

بَلُوط: بەڕو(ر).

بَلَم: لۆتکە، گەمێ، بەلەم.

بَلْوَرَة: گەلاڵەکردن، خستنەڕوو.

بُلُوغ: پێگەیشتن.و- گەیشتن. و- هەرزەکاری.

بَلْوَى: کۆست، بەڵا. و- تاقیکردنەوە.

بَلَى: ئەرێ، بەڵێ.

بَلِيد: گەوج، گێل.

بَلِيغ: زمان پاراو.

بَلِيّة: بەڵا، کۆست.

بِناء: دروستکردن.و- خانوو، تەلار.

بِناءًعلى: بەپەێی، بەگوێرەی.

بَنَان: تەپل؛ سەرەپەنجە.

بِنايَة: کۆشك، تەلار.

بِنْت: کچ، کیژ.

بَنْج: بێهۆشکەر.

بَنْجر: چەوەندەر(ر).

بَنْد: بەند، برگەوبەش.و- کۆت، پێوەند.

بُنْدُقِيّة: تفەنگ.

بَنْدِير: دەهۆڵ.

بَنْصَر: برای پەنجە تووتە.

بَنْطَرُون: پانتۆڵ، شەرواڵ.

بَنَفْسَجِي: وەنەوشەیی.

بَنك: بانق، خەرجگە.

بَنكِرياس: شیلاوك.

بُنّي: قاوەیی.

بَنُون: منداڵ، زارۆڵە.

بُنيان: دروست كردن.و.
بوون، هەبوون.و. خانوو.

بُنيَّة: بنج، بنەڕەت، بڕك.و.
شێوە، شێواز.

بَهاء: جوانی، قەشەنگی.

بُهت: سەرسوڕمان، رامان.

بُهتان: درۆ.و. پاشملەگۆ.

بَهجَة: خۆشی، شادومانی.و.
درەوشانەوە.

بَهش: رووخۆشی.

بَهلَوان: پاڵەوان، دلاوەر.

بَهلُول: قۆشمەچی.

بَهُوت: سەرسوڕهێنەر.و.
درۆزن.

بَهِيج: دڵخۆش .و. پاراو.و.
جوان، قەشەنگ.

بَهِيمَة: ئاژەڵ، وڵاخ، ماڵات.

بَوَاح: دیار، ئاشكرا.

بَوَار: لەناوچوون،قرتێكەوتن.

بُوتَقَة: بۆتە، تیان؛ دەفرێكە
كانزای تیا ئەتوێننەوە.

بَوسَة: ماچ.

بَوصَلَة: قیبلەنما.

بُوق: كەڕەنا، شەیپور.

بَول: میز.

بُوم: پەپو، كونەپەپو(با).

بون: ماوه، نێوان.
بوّاب: دەرگاوان.و. دەروازە.
بَوَّابَة: دەروازە، دەرگای
کەورەیی دوولایی.
بِيئَة: ژینگە، نزرگە.و.
دەوروبەر.و. مەڵبەند، ناوچە.
بَيات: شەومانەوە.
بَياض: سپێتی.
بَيان: بەرنامە.و. ئاشکراکردن
روونکردنەوە.و. راگەیاندن.
بَيْت: ماڵ، خانوو.و.
نیشتمان، زێد.و. خانەوادە،
بنەماڵە.و. دێڕ، کۆپلە.
بَيْداء: چۆڵ، سارا.
بَيْدَر: خەرمان، جۆخێن.
بِيرَة: ئاوجۆ، بیرە.
بَيْض: هێلکە.
بَيْطَرَة: تیمارکردن.و. ناڵ
کردن.و. بەیتاڵ، نەخۆشگەی
ئاژەڵان.
بَيْطَرِي: بەیتاڵ.
بَيْع: کڕین و فرۆشتن.
بَيْعَة: گفت، پەیمان.و.
دەست خستنەدەستی یەکتر.
بَيْن: نێوان.
بَيْنَما: کەچی.
بَيِّنَة: بەڵگە، قەواڵە.

ت

ت: سێیەم پیتە لەزمانی عەرەبیدا.

تائِب: پاشگەز، ژیوان.و. گەڕاوە.

تائِه: گومڕا.و. ڕێونکەر.

تأبَّط: لەبن هەنگڵنان.و. بەخێوکردن.

تابِع: ژێردەستە، پاشکۆ.و. دوکەوتوو، شوێنکەوتوو.

تابِل: بەهارات.

تابُوت: داربازە.

تَأثُّر: کارتێکردن،کاریگەریی.

تاج: تاج، گوڵینە.

تَأجُّج: کڵپەکردن، گڕگرتن.و. درەوشانەوە.

تاجِر: بازرگان.

تَأجِیل: دواخستن.

تَآخِي: برایەتی.

تأخِیر: دواخستن، گلدانەوە.

تأدِیب: تەمێکردن.

تَأدِیَة: بەجێهێنان.

تارَة: جارێك.و. ناوبەناو،

هەندێجار.

تَأْرِيخ: مێژوو.و- بەروار.و- چیرۆك، بەسەرهات.و- سات، چەرخ.

تأسُّف: ئاخ هەڵکێشان.

تاسِع: نۆیەم.

تَأْسِيس: دامەزراندن.و- بناغەدانان.

تَأْشِير: ئاماژەبۆکردن.و- نیشانەکردن، دیاریکردن.

تأصُّل: ریشەداکوتان.

تأفُّف: ئاخ هەڵکێشان.

تافِه: ئایەخ، هیچو پووچ.و- بێتام.و- کەم، نەختۆکە.

تأكُّل: یەکترخواردن.

تَأْكِيد: جەختکردنەوە.و- دووپاتکردنەوە.و- چەسپاندن، سەلماندن.

تالِف: بەرباد.و- گەنیو، خراپبوو.

تَأَلُّف: هۆگری.

تألُّق: درەوشانەوە.و- رازاندنەوە.

تألُّم: ئازارکەیشتن.

تالِي: پاشکۆ.و- دوکەوتوو، دوای‌ئەو.

تَأْلِيف: دانان، پێك هێنان.و- راهێنان، هۆگرکردن.

تآمُر: پیلان گێڕان.و- راوێژپێکردن.

تامّ: تەواو.و. رەبەق.

تأمُّل: رامان، لێوردبوونەوە. و. دیقەتدان، سەرنج.

تأمِيم: خۆماڵیکردن.

تأمِين: مسۆگەرکردن، دابینکردن.و. ئارامکردن.و. دڵنیایی.

تأنُّث: ژنێتی.

تأنُّق: خۆقۆزکردن.

تأنِّي: لەسەرخۆ، هێواش.

تأهُّل: ژن هێنان.و. شیاوێتی.

تأوِيل: لێکدانەوە.

تأيِيد: پشتیوانیکردن.

تَباب: وێران بوون.و. لەدەستچوون، دۆڕان.

تَباحُث: پەیڤین، لێدوان.و. راوێژکردن.

تَبادُل: ئاڵوگۆڕ، گۆڕینەوە.

تباطُؤ: خاوەخاو.

تَباهِي: کەشوفش، شانازی، بەرزفڕین.

تبَجُّح: خۆهەڵکێشان.

تَبْجِيل: رێزلێنان.

تَبَحُّث: گەڕان.و. لێکۆڵینەوە.

تَبَخْتُر: خۆبادان، لەنجەولار.

تَبَخُّر: بوون بەهەڵم.

تَبَدُّل: گۆڕان.

تَبْدِيد: رەواندنەوە.

تَبْدِيل: گۆڕین.

تِبْر: ئالتون، زێڕ.

تَبَرُّج: کەورەبوون.و. خۆدەرخستن.

تَبَرُّع: بەخشین.و. کۆمەکی، ئاری.

تَبَرْطَم: دادو بێداد.

تَبَرْعَم: گۆپکەکردن.

تَبْرِيد: ساردکردنەوە.

تَبْرِير: پاکانە، پاساو.

تَبْرِيك: پیرۆزبایی.

تَبْشِير: مژەدەدان.

تَبَصُّر: وردبوونەوە، تێڕوانین.

تَبْصِير: دووربینی.

تَبْطِين: ناوپۆشین.

تَبَع: شوێنکەوتن، دوکەوتن. و. بەپێی، بەگوێرەی.

تَبِعَة: ئاکام.

تَبَعْثُر: بڵاوکردنەوە.

تَبَعِيَّة: پاشکۆیەتی.

تِبْغ: توتن(ر).

تَبَلُّج: شەفەق.

تَبَلُّل: تەڕبوون.و. شێدار.

تَبْلِيغ: راگەیاندن.

تِبْن: کا(ر).

تَبَوُّل: میزکردن.

تِبْيَاض: سپیکاری.

تِبْيَان: هاتنەدی.و. رونکەرەوە.

تَبِين: پەیدابوون.

تَبَیُّض: سپیکردنەوە .و.
هێلکەکردن.
تَتَبُّع: لەدوی یەك.و.
دوکەوتن.
تَدَلّي: شۆڕبوونەوە .و.
نزیك بوونەوە .و. دابەزین.
تَتِمَّة: تەواوکاری.و. پاشماوە
، ئەوەی کە دوای ئەو دێت.
تَثاؤب: باوێشك.
تَثْبِیت: چەسپاندن،
دامەزراندن.و. جێگیربوون.
تَثْقِیب: کونکردن، سمین.
تَثْقِیف: ڕۆشنبیرکردن.و.
رامکردن.
تَثْلِیم: کول بوون.

تَثْمِین:خەملاندن.و. نرخاندن.
تَثْنِیَة: چەماندنەوە،
نوشتانەوە .و. لاربوونەوە .
تَجاذُب: کێشکردن.و.
ئالوگۆڕکردن.و. بەربەرەکانی
کردن.
تِجارَة: بازرگانی،
کرینو فرۆشتن.
تَجارُف: کەلەبەر.
تَجاسُر: وێران، زاتکردن.
تِجاه: بەرەو.و. ڕوو.
تَجاهُل: خۆگێل کردن.
تَجاوُز: تێپەڕین، زیادەڕەوی
.و. لێخۆش بوون.
تَجَدُّد: تازەبوونەوە .و.

نوێخوازی.

تَجْدِيد: تازەکردنەوە.

تَجْرِبَة: ئەزموون، تاقیکردنەوە.و. شارەزایی، پسپۆڕی.و. تێکۆشان، هەڵدان.و. کۆستکەوتن.

تَجَرُّد: ڕووت بوونەوە.و. تەرخان کردن.

تَجْرِيح: بریندار کردن.

تَجْرِيد: ڕووت کردنەوە.

تَجْزِئَة: بەش بەش کردن، کەرتو پارچەکردن.

تَجَسُّس: سیخوڕیکردن.

تَجَشُّأ: هێڵنجدان.

تَجَعُّد: چرچ بوون، لۆچو لوول بوون.

تَجَفُّل: سڵەمینەوە.

تَجْفِيف: وشککردن.

تَجْفِيل: ڕاپەڕاندن.

تَجَلِّي: دەرکەوتن، ئاشکرابوون.و. تروسکانەوە.

تَجْلِيد: بەرگ تێگرتن.

تَجَمُّد: بەستن، ڕچان.

تَجَمُّع: کۆبوونەوە، گردبوونەوە، خڕبوونەوە.

تَجْمِيد: بەستن، مەیاندن.و. وەستاندن، ڕاگرتن.

تَجْمِيل: جوانکردن، ڕازاندنەوە.

تَجَنُّب: دوورکەوتنەوە،

مۆلادان.

تجنُّح: بالگرتن.

تجنِید: سەربازگرتن.

تجهِیز: ئامادەکردن.

تجوَال: چەرچە.و. گەڕان،
سوورِخواردن.

تجَوُّل: گەڕان، خولانەوە.

تجوِید: چاککردن، باشکردن
و. چاك خوێندنەوە.

تجوِیع: برسیکردن.

تحَالُف: هاوپەیمانێتی،
پەیمان بەستن.

تحَبُّب: شیرین
کردن،خۆشەویست کردن.

تحت: ژێر.و. خوار، ژێرەوە.

تَحتانِيّ: ژێرخان، خوارەوە.

تَحَجُّج: بروبیانوهێنانەوە.

تَحّ: هەلاتو؛ بۆهەویر.

تَحَدُّث: گفتوگۆکردن.

تَحَدِّي: پێوێران.و. بەرەنگاری
، گەڕ، بەگژاچوون.

تَحدِید: دیاریکردن،
دەست نیشانکردن.

تَحدِیق: چاوتێبڕین،
زەق تەماشاکردن.

تَحذِیر: هۆشیارکردنەوە،
ترساندن.

تَحَرُّر: ئازادبوون، رزگاربوون.

تَحَرُّش: شەڕ پێفرۆشتن،
تەشقەلە.

تَحَرُّك: جولاّن، بزاوتن.
تَحَرِّي: پشکنین، گەڕان.
تَحْرِير: ئازادکردن، رزگارکردن.و. نووسین.
تَحْرِيض: هاندان، جولاّندن.
تَحْرِيف: گۆڕین، دەستکاری کردن.
تَحْرِيك: جولاّندن، هاندان، بزواندن.
تَحْرِيم: بێبەریکردن.و. ناڕەواکردن.
تَحَسُّر: ئاخ هەڵکێشان.
تَحَسُّن: چاك بوون.و. جوان بوون.
تَحْسِين: جوانکردن.و. چاککردن.
تَحَشُّد: تێچڕان، تێکڕژان.و. کۆمەڵکردن، کۆبوونەوە.
تَحَشِّي: ئاخنین.
تَحَصُّن: خۆپەنادان.و. داوێن پاك.
تَحْصِيل: کۆکردنەوە.و. دەست خستن، وەدەست هێنان.
تَحْضِير: ئامادەکردن، سازکردن.
تَحْطِيم: تێك شکاندن، کاولکردن.و. تەپین، روخان.
تُحْفَة: دیاری.و. ئەنتیکە، ناوازە؛ شتی بەنرخ و نایاب.

تحَفُّظ: پاراستن، ئاگاداری
کردن.
تحقیر: سووکو ریسواکردن.
تحقیق: لێکۆڵینەوە،
توێژینەوە.و. دەستەبەرکردن
، هێنانەدی.
تحَکُّم: تێخوڕین، فەرماندان
.و. کارپێوەکردن.و. زاڵی.
تَحکیم: قایمکردن،
پتەوکردن.و. نێوبژیکردن.
تَحَلُّب: دۆشین.
تَحلیل: شیکردنەوە.و.
توانەوە.و. لێکۆڵینەوە
تحمیص: سوورکردنەوە،
برژاندن.و. دامرکاندنەوە.

تَحَمُّل: ئارامگرتن، تۆتکە،
ئۆقرەگرتن.
تَحمیل: بارکردن.
تَحنیط: مۆمیاکردن.
تَحَوُّل: وەرگەڕان، سوڕان،
وەرچەرخان.
تَحویل: گواستنەوە،
گوێزانەوە.و. گۆڕین.
تَحیَّة: سڵاو، درووود.
تَحَیُّر: دۆش دامان،
واقوڕمان.
تَحَیُّز: لایەنگیری.
تَخاذُل: سووکو ریسوا
کردن.و. تۆقین.
تَخاصُم: دوژمنایەتیکردن،

رقه‌به‌رایه‌تی.

تَخَبُّط: په‌ل کوتان.و.
شڵه‌ژان، په‌شۆکان.

تَخت: چارپایه، خه‌وگه.و.
باره‌گا، ته‌ختی پاشایه‌تی.

تَختَة: کندر.و. ته‌خته‌ڕه‌ش.

تَخَثُّر: مه‌یین.

تَخثِیر: مه‌یاندن.

تَخدِیر: سڕکردن، ته‌زاندن.

تَخدِیش: روشاندن.

تَخَرُّج: ده‌رچوون.

تَخرِیب: تێکدان، کاولکردن.

تَخرِیم: هه‌ڵکه‌ندن.

تَخَشُّب: ره‌ق بوون،
وشك هه‌ڵاتن.

تَخَصُّص: پسپۆڕی، کارامه‌یی
، تایبه‌تمه‌ندی.

تَخصِیص: دیاریکردن.و.
ته‌رخانکردن.و. پسپۆڕێتی.

تَخضِیض: شڵه‌قاندن،ژه‌ندن.

تَخَطِّي: هه‌نگاونان.و.
گوزه‌راندن، تێپه‌ڕاندن.

تَخطِیط: هێڵکاری.و.
نه‌خشه‌کێشان، پلاندانان.

تَخَلُّج: له‌رینه‌وه، جولانه‌وه.

تَخَلُّف: دواکه‌وتن، جێمان.

تَخَلِّي: وازلێهێنان،
ده‌ست به‌رداربوون.

تَخلِیص: ده‌ربازکردن،
قوتارکردن.

تخلِيَّة: بەتاڵکردنەوە.
تُخُم: رەگەز.و. نیشانە،رێنما.
تُخَمَة: ئینتەلا(ن).و. ژانکردن
؛ بەهۆی خواردنی خراپەوە.
تَخَمُّر: هەڵاتن.و. ترشان.
تَخمِين: گۆترەدانان،
خەملاندن، مەزەندەکردن.
تَخَنُّث: ناپیاوینواندن،
نامەردیکردن.
تَخوِيف: ترساندن.
تَخَيُّل: خەیاڵ کردنەوە،
لێکدانەوە.
تَداخُل: خۆتێهەڵقورتان.و.
چوونەناویەك.
تَداوِي: تیمارکردن،
چارەکردن.
تَدَبُّر: رامان، بیرکردنەوە،
لێوردبوونەوە.
تَدبِير: بیرکردنەوە،
لێوردبوونەوە.و. بەرێوەبردن.
تَدجِين: ماڵیکردن.
تَدَحرُج: تل بوونەوە،
غل بوونەوە.
تَدخِين: دوکەڵ کردن.و.
جگەرەکێشان.
تَدَرُّب: راهێنان، مەشق پێ
کردن.
تَدَرُّج: پلەکاری.و.
وردەوردە.
تَدرِيج: پلەکاری.و.

وردەوردە.

تَدْرِيس: وانەگوتنەوە، وانەبێژی.

تَدْفِئَة: گەرمکردنەوە.

تَدَفُّق: هەڵقوڵان، دەرپەڕین.

تَدْفِين: بەخاك سپاردن، ناشتن.

تَدْقِيق: وردبینی، سەرنجدان .و. پیاچوونەوە.

تَدَلُّل: نازکردن.

تَدَلِّي: شۆڕبوونەوە .و. پێوەلکان.

تَدْلِيك: شێلان، هەڵسوون .و. گلۆفتن.

تَدْمِير: وێرانکردن، خاپورکردن.

تَدَنُّس: گلاوبوون، پیس بوون

تَدَهْوُر: دواکەوتن .و. کەوتنە خوار.

تَدْهِين: چەورکردن.

تَدْوِيم: خولانەوە.

تَدْوِين: نووسینەوە، کۆنووس کردن.

تَدَيُّن: ئاینداری.

تَذَبْذُب: لەرینەوە .و. دوودڵی.

تَذَرُّع: پەلپگرتن، بەهانەهێنانەوە.

تَذْرِيَة: شەنکردن.

تَذْكِرَة: یادهێنەوە، بیرخستنەوە.

تَذْكِير:بیرخستنەوە.و. نێرینە

تَذَمُّر: بۆلاندن،ورتەورتکردن.

تَذَوُّق: چەشتن، تامکردن.

تُرَاب: خاك، خۆڵ.

تُرَاث: کەلەپور، کۆنینە.

تَرَاجُع: گەڕانەوە، کشانەوە

.و. پاشەکشێ.

تَرَاخُوما: چاوئێشە(ن).

تَرَاخِي: شل بوونەوە، سستی

.و. دوورکەوتنەوە.

تَرَاقِي: گیانەلا.

تَرَاكُض: تەراتێن، غارغارێن.

تَرَاكُم: کەڵەکەبوون.

تَرَاوُح: تکەکردن.و.

نۆرەکردن.

تَرَبُّص: خۆماتکردن.

تُرْبَة: خاك، خۆڵ.و. دۆخی

زەوی.

تَرْبِيَة: پەروەردەکردن.و.

بەخێوکردن.

تَرْبِيع: دووجا.

تَرْتِيب: رێکخستن، ریزکردن.

و. دامەزراندن، سازکردن.

تَرَجُّل: سەرپێیی، پیادەیی.

تَرَجِّي: بەهیوابوون.

تَرْجُمان: زمانزان، وەرگێڕ.

تَرْجَمَة: وەرگێڕان.و. ژیاننامە

، بەسەرهات.

تَرْجِيح: پێش خستن،

خستنەپێش.

تَرْجِيع: رەتکردنەوە، گێڕانەوە.

تَرَح: پەژارە، پەستی.و. کەم سوودی.

تَرَحُّم: دلۆڤانی،دڵپێ‌سوتان.

تَرْحِيب: بەخێرهاتن کردن.

تَرْحِيل: کۆچ پێکردن.و. ناردن، بەرێکردن.

تَرْخِيص: رێ‌پێدان.

تَرَدُّد: دوودڵی، ڕاڕا.و. هاتوچۆ.و. لەرەلەر.

تُرَّهَة: پرپووچ.و. کوچە.و. سارا، بیابان.

تُرْس: قەڵغان، مەتاڵ.

تَرَسانَة: جبەخانە.

تَرْسِيم: وێنەکێشان.و. نیشانەدانان.

تَرَشُّح:لێچوون.و. خۆپاڵاوتن.

تَرْشِيح: پاڵاوتن.

تَرَصُّد: خۆنانەوە.

تَرَصُّص: بەرپەچدانەوە.و. قایمکردن.

تُرْعَة: دەرگا.و. جۆگە،کارێز.

تَرَعْرُع: جوڵان، هەژان.

تَرْعِيب: ترساندن.

تَرْغِيب: برەوپێدان.و. هاندان.

تَرَف: خۆشگوزەرانی، کامەرانی.

تَرَفْرُف: ترپەترپکردن.

ترفیع: بەرزکردنەوە .و۔ بلەپێدان.

ترفیهي: ئاسوودەیی، خۆشی.

ترقُّب: چاوەڕوانیکردن.

ترقوة: چەڵەمە؛ ئێسقانی سەر شان‌و سنگ.

تَرقِید: خەواندن.

تَرقِیع: پینەکردن.

تَرقِیم: رەنووس کردن، ژمارەدانان.

تَرك: وازلێهێنان، لێگەڕان.و۔ بواردان.

تَرِكَة: بەجێماو، وازلێهێنراو. و۔ بۆماوە.

تَركِیب: پێك هێنان.و۔ ئاوێتە ، لێکدان.

تَركِیز: داکوتان، چەقاندن.و۔ خەستی، پەیتی.

تِرمُس: گەرماپێو، دۆخ پێو.

تَرَمُّل: ژن مردن.و۔ مێرد مردن.

تَرمِیم: چاککردنەوە، دەست پیاهێنان، نەوژەنکردنەوە.

تَرَنُّم: لاواندنەوە، لایلایە بۆ کردن.

تَرلِیمة: لاواندنەوە .و۔ گۆرانی وتن.

تَرَوِّي: رامان، بیرکردنەوە .و۔

تێرناوکردن.

تَزوِيج: برەوپێدان.

تَزوِيض: دەستەمۆکردن، ماڵیکردن.

تَزوِيق: پالاوتن.و. روونکردنەوە.

تَزوِيقَة: نان و چا.

تَزاوُج: ژن و ژن خوازی.

تَزاوُر: هاموشۆکردن.

تَزايُد: پتربوون.

تَزَحْزُح: لادان.

تَزَحْلُق: خزان، ترازان.

تَزَعْزُع: لەقین، جولان.

تَزَفُّر: هەسکەهەسك.

تَزكِيَّة: پاك کردنەوە، خاوێن کردن.

تَزَلُّج: هەڵخلیسکان.

تَزَلُّق: خلیسکان.

تَزَمُّل: خۆپێچانەوە.

تَزوِيج: بەشودان، ژن بۆ هێنان.و. جووت کردن.

تَزوِير: ساختەکردن.

تَزيِيت: چەورکردن.

تَزَيُّن: ئارایشتکردن، رازاندنەوە.

تَسَاؤُل: لێك پرسین.

تَسَاقُط: کەوتن، هەڵوەرین.

تَسَامُح: لێبوردن،چاوپۆشین.

تَسَامِي: هەڵچوون؛ لەزانستم کیمیادا.

تَسَاوِي: یەکسانی، بەرامبەر.

تَسْبِيح: ستایشکردن.و-
پاك ڕاگرتن.

تَسْبِيل: تۆمارکردن.

تَسْحِير: جادوکردن.

تَسْخِير: رامکردن، هێنانە
ژێربار.

تَسْخِين: گەرمکردن.

تَسْدِيد: گرتن، پێوەدان.

تَسَرُّب: تەشەنەکردن.

تَسْرِيح: بەرەلابوون،
بەربوون.

تَسْطِير: خەتکێشان.

تُسْع: نۆیەك.

تِسْعَة: نۆ.

تِسْعُون: نەوەد.

تَسْعِير: نرخدانان، نرخاندن.

تَسَفُّع: هەڵکزان.

تَسْفِيد: سەرخستن.

تَسْفِير: کۆچکردن.

تَسْقِيف: بانگرتن.

تَسْكِين: وەستاندن.و-
ئارامکردن.

تَسَلْسُل: یەك لەدوای‌یەك،
ریزێن.

تَسَلُّح: پرچەك کردن.

تَسَلُّخ: کەوڵکردن، داڕنین.

تَسَلُّط: زاڵبوون.

تَسَلُّق: پیاهەڵگەڕان.

تَسَلُّل: بەرەودوا.و- دزەکردن

تَسلِّية: دڵنەوایی، پرسە، سەرخۆشی لێکردن.

تَسليح: پرچەك كردن.

تَسليم: سپاردن، دانەدەست. و- سەرپێشۆڕکردن. و- سڵاو لێکردن.

تَسمية: ناولێنان.

تَسميم: دەرمان خواردکردن. و- چەورکردن.

تَسهيل: ئاسانکردن. و- ئاسانکاری.

تَسَوُّس: کرم تێدان.

تَسَوُّل: دەرۆزەیی، بەلەنگازی

تَسوِيَة: تەختکردن. و- راستکردنەوە.

تَسوِيق: دەستیدەستی پێکردن. و- ساغکردنەوە. و- بازارکاری. و- بازاڕیکردن.

تَشاؤُم: رەش بینین. و- پاککردنەوە.

تَشابُك: تێك ئالان، ئالۆزان.

تَشابُه: لەیەك چوون، وێك چوون.

تَشاجُر: ناکۆکی.

تَشامُخ: سەرکەش، سەربڵند.

تَشاوُر: راوێژ بەیەك کردن.

تَشَبُّث: داوێنگیری. و- پێوەنووسان، تێوەئالان.

تَشَبُّع: تێربوون.

تَشَتُّت: پەرتەوازەبوون، پەرش‌و بڵاوبوونەوە.

تَشَجُّج: قرنجاندن.

تَشْجِيع: هاندان.

تَشْحِيذ: تیژکردن.

تَشْحِيم: چەورکردن.

تَشْخِير: مشەمش، لرخەلرخ.

تَشْخِيص: دیاریکردن.

تَشَدُّد: سەختی.و. توندوتیژی.و. دژواربوون.

تَشْدِيد: توندکردن، قایمکردن .و. دژوارکردن.

تَشَرُّد: پەرتەوازەبوون.و. ئاوارەبوون.

تَشْرِيب: گۆشتاو.

تَشْرِيح: توێکاری.

تَشْرِيد: پەرتەوازەکردن.و. ئاوارەکردن.

تَشْرِيع: یاسادانان.و. دەرخستن، ئاشکراکردن.

تَشْرِيف: گەورەکردن.و. دیمانە.و. رووناك کردن.

تِشْرِين الاول: گەلارێزان.

تِشْرِين الثاني: سەرماوەز، ئاگردان.

تَشْطِيف: تێوەردان.

تَشَعُّب: کەرت‌و پەرت بوون.

تَشْغِيل: ئیش پێکردن، خستنەگەڕ.

تَشَقُّق: قلّیشان، درزبردن.

تَشَقْلب: تەقلەلێدان.

تَشَكُّر: سوپاسکردن.

تَشَكُّك: گومان بردن.

تَشَكِّي: نالآندن.و-
سکالآکردن.

تَشْكِيك: خستنەگومانەوە،
ڕاڕاکردن.

تَشْكِيل:پێك هێنان،
ڕێکخستن.و- هەمەجۆرکردن.

تَشْكِيلَة: پێکهاتە.

تَشَلُّة: خۆمەڵکردن.

تَشَمُّر: هەڵکردن، هەڵماڵین.

تَشَنُّج: گرژبوون، کۆڵنج
کردن.

تَشَهُّد: ئاگاداربوون.و-
گوتنی (لاإله إلاّ الله).

تَشْهِير: ناوزڕاندن.

تَشَوُّط: هەڵکزاندن.

تَشَوُّه: شێوان، تێکدان.

تَشْوِيش: پەشۆکان، شپرزە
کردن.و- تێکەڵکردن.

تَشَيُّد: دامەزراندن، چەسپان.

تَشَيُّع: بەڕێکردن، لەگەڵ
مردوو ڕۆیشتن.و- بڵاوبوونەوە
.و- بوون بەشیعە.و-
لایەنگری.

تَصَاحُب: ئاشنایەتی،
هاوەڵیکردن.

تَصَادُف: ڕێکەوت، هەڵکەوت.

تَصَادُم: پێکدادان،

ـەریەك كەوتن.

تصاعُد: بەرزبوونەوە،

ـەرەو ژوربوونەوە.

تصالُح: رێككەوتن، سازان.

تصْحِيح: راستكردنەوە.وـ

پێداچوونەوە، هەڵسەنگاندن.

تصَدُّأ: ژەنگ هەڵ هێنان.

تصْدِيق: باوەرپێكردن،

بەراست زانین.وـ سەلماندن.

تَصَرُّف: رەفتار، هەڵسوكەوت

.وـ دەستكاری.وـ راپەڕاندن،

بەڕێوەبردن.

تَصْرِيح: دركاندن، دەربرین.

تصْرِيف: خەرجكردن.وـ

گۆڕین.وـ وشەگۆڕی،

وشەسازی.

تَصْغِير: بچووك كردنەوە.

تَصَفُّح: پەڕەهەڵدانەوە.

تَصْفِيق: چەپڵەلێدان.

تَصْفِيَّة: پاڵاوتن، پوختەكردن

.وـ ساغكردنەوە، كۆتایی

پێهێنان.وـ روون كردنەوە.وـ

پاكژكردنەوە.

تَصَلُّب: رەق بوون.

تَصَلُّح: ئاشت بوونەوە.

تَصْلِيح: چاككردنەوە.

تَصْمِيم: نەخشەكێشان.وـ

كۆڵنەدان، سووربوون.

تَصْنِيف: پۆلێنكردن،

ریزكردن.وـ دانان.

تَصَوُّر: تێڕوانین.و- وێناکێشان.و- وابینین، بەبیراهاتن.

تَصْوِیب: ڕاستکردنەوە.و- ئاڕاستەکردن.

تَصْوِیت: دەنگدان.و- دەنگە دەنگ.

تَصْوِیر: وێنەگرتن.و- نیگاگەری.و- باسکردن، لێدوان.

تَضَاد: دژکاری، دژیەك.

تَضَارُب: لێکدان، پێکدادان. و- جیاوازی.

تَضَارِیس: هەڵەت؛ بەرزو نشێوی زەوی.

تَضَاعُف: چەندان.و- لێپ کردن؛ بۆ نەخۆشی.

تَضَافُر: یەکانگیری، یەکبوونی.

تَضَامُن: هاوکاری.

تَضَایُق: تەنگاوبوون.

تَضَجُّر: بێزاربوون.

تَضْحِیَّة: قوربانیدان، بەختکردن.

تَضَخُّم: ئاوسان، پەنمان، ڕسکان.

تَضَرُّع: نوزانەوە، کوڕوزانەوە.

تَضْعِیف: لاوازکردن.و- چەندجاکردن.

تضْلِيل: گومڕاكردن، ڕێ‌پێ هەڵەكردن.

تَضْمِيد: برین پێچان.

تَضَيُّع: بزركردن، ونكردن.

تَضَيُّق: تەسك كردن، تەنگاو كردن.

تَطابُق: وەك یەكی، بەرامبەری.

تَطايُر: پەرش‌و بڵاوبوونەوە.

تَطْبِيق: هێنانەدی.و. جێ‌بەجێكردن، بەجێ‌هێنان. و. ڕاهێنان.

تَطَرُّف: پەڕگرتن.و. زیادەڕەوی.

تَطْرِيز: تیلم، زێوار؛ چنین‌و نەخشاندن.

تَطْعِيم: دەرخوارددان.

تَطَفُّل: خۆتێ‌هەڵقورتان.

تَطَلُّع: ڕوانین.

تَطْلِيق: دەست لێ‌هەڵگرتن.و. ئازادكردن.

تَطْهِير: پاكژكردنەوە، خاوێنكردنەوە.

تَطْوَاف: گەڕان، گڕخواردن.و. چەرخە.

تَطَوُّر: گۆڕان.و. پەرەپێدان.

تَطَوُّع: خۆبەختكردن، پێشكەشكردن.

تَطَوُّف: پێداگەڕان.

تَطْوِير: گەشەپێدان، گۆڕین.

تَطوِيق: گەمارۆدان.و. دەورەدان.و. وروژان، تێوەردان.

تَطوِيل: درێژەپێدان، درێژکردنەوە.

تَطَيُّب: پاککردنەوە.و. بۆن خۆش کردن.

تَطَيُّر: هەڵفڕاندن.

تَظلِيل: سایە، سێبەرکردن.

تَعادُل: هاوکێشە.و. یەکسانی ، وەك یەك.

تَعارُض: بەرەنگاریکردن.و. جیاوازی.

تَعارُف: ناسین.

تَعاسَة: بەدبەختی، کلۆڵی.

تَعاضُد: هاوکاریکردن، پشتگیریکردن.

تَعامُل: رەفتارکردن.و. سەوداگەری، ئاڵوگۆڕ.

تَعاوُن: هەرەوەزی، هاوکاری.

تَعَب: ماندویی، شەکەتی.و. چەوسانەوە، چەرمەسەری.

تَعْب: ماندووبوون.

تَعْبِئَة: پڕکردن.و. گرتنەوە، گشتگیری.و. ئامادەکردن، کۆکردنەوە.

تَعْبان: ماندوو، کفت.

تَعَبُّد: پەرستن.

تَعَبُّس: گرژبوون.

تعْبِير: دەربڕین.و. تێپەڕاندن، ڕەتکردن.و. لێکدانەوە.

تعْتِيق: کۆنکردن.

تعَثُّر: لەتربردن.و. لەناوبردن.

تَعَجُّب: سەرسوڕمان.

تَعَجْرُف: لووت بەرزی، فیز.

تَعْجِيز: وەڕسکردن، سەغڵەتکردن.

تَعْجِيل: تاودان، پەلەکردن.

تَعْدَاد: ژماردن.

تَعْدِيل: ڕاستکردنەوە.

تَعْدِين: کانزاگەری.

تَعَذُّر: بەهانەهێنانەوە.

تَعْذِيب: ئازاردان، چەوساندنەوە.

تَعَرُّض: بەرەنگاربوون، بەگژداهاتن.

تَعَرُّف: پێزانین.و. ناسین.

تَعَرِّي: ڕووتاندنەوە، داماڵین.

تَعَرْقُل: تەگەرەتێکەوتن.

تَعْرِيب: بەعەرەب کردن.

تَعْرِيض: پانکردن.

تَعْرِيف: پێناساندن.و. پێناسە.

تَعْزِيَّة: پرسە، سەرەخۆشی.

تَعِس: خاکەسار، کڵۆڵ.

تَعْس: کوێرەوەری، کەساسی.

تَعَصُّب: دەمارگیری.

تَعْضِید: پشتگرتن.

تَعْطِیل: پەکخستن، لەکارخستن.

تَعَظُّم: گەورەبوون.

تَعْظِیم: بەگەورەزانین.

تَعَفُّن: بۆگەن کردن، کەڕو هەڵهێنان.و. پاککردنەوە.

تَعَقُّل: هۆشمەندی.

تَعْقِیب: دوکەوتن.و. توێژینەوە.

تَعْقِید: گرێدان.و. ئاڵۆزکردن.

تَعْکِیر: تێکدان.و. لێڵ کردن.

تَعَلُّق: هەڵواسران.و. پەیوەندی.

تَعَلُّم: فێربوون.

تَعْلِیب: لەقوتونان.

تَعْلِیق: توانج، تانەو تەشەر.

تَعْلِیل: وڕك گرتن، بەهانەگرتن.و. هۆدەرخستن، پاساودان.

تَعْلِیم: فێرکردن.و. مەشق پێکردن.

تَعَمُّد: هەوەس، ئارەزوێتی.

تَعَمُّق: قووڵبوونەوە.و. لێکۆڵینەوە.

تَعْمِیر: ئاوەدانکردنەوە، ژیانەوە.

تَعْمِیم: گشتگیری.

تَعَنُّت: ئازارپێگەیاندن.و. چەواشەکردن.

تعَهُّد: بەڵێندان، گفتدان.

تعَوُّق: دواخستن.و.

ئەگەرەتێخستن.

تَعْوِيج: خوارکردن،

چەمانەوە.

تَعْوِيد: راهێنان، فێرکردن.

تَعْوِيذَة: نوشتە.

تَعْوِيض: لەجیاتیدانان،

قەرەبوکردنەوە، بژاردن.

تَعْوِيق: رێلێگرتن.

تَعْوِيل: متمانە.

تَعْيِير: تانوت لێدان،

سەرزەشتکردن.

تَعْيِين: دیاریکردن، دەست

نیشانکردن.

تَغَاضِي: چاوپۆشی.

تَغَايُر: گۆڕانکاری.

تَغْرِيدَة: جریکە؛ خوێندنو

جیكو جروکی باڵندە.

تَغْرِيم: پێبژاردن،

تۆڵەلێسەندن.

تَغْسِيل: شۆردن.

تَغْشِيَة: داپۆشین، داگرتن.

تَغَضُّن: چرچ بوون.

تَغْطِيَة: داپۆشین.

تَغَلْغُل: پەل هاویشتن.و.

تێهەڵ چوون.

تَغَلُّب: بۆردان.و. زاڵبوون.

تَغْلِيب: زاڵکردن، دەسەڵات

پێدان.

تَغلِيف: بەرگ تێگرتن.

تَغلِيق: داخستن، پێوەدان.

تَغَنُّج: مەکرکردن، نازکردن.

تَغَنِّي: گۆرانی وتن.

تَغَوُّر: هەڵکێشان، نقومکردن .و. نیشتن؛ چوونە قوڵایی زەوییەوە.

تَغَوُّش: رەشکەوپێشکە کردن.

تَغَوُّط: گووکردن، چوونەسەر ئاو.

تَغَيُّر: گۆڕان .و. تێکچوون.

تَغَيُّظ: رق هەستان.

تَفاؤُل: گەشبین.

تُفاح: سێو(م).

تَفاخُر: خۆهەڵکێشان، نازین.

تَفادِي: دوورکەوتنەوە .و. پاراستن.

تَفاسُخ: هەڵوەشاندنەوە.

تَفاعُل: کارلێك کردن، ئاوێتەبوون.

تَفاهُم: تێکەیشتن.

تَفاوُت: جودایی، جیایی.

تَفَتُّح: پشکوتن .و. کرانەوە.

تَفتِيت: وەراندن .و. داڕزاندن، داوەشاندن.

تَفتِيش: پشکنین، گەڕان.

تَفجِير: تەقاندن.

تَفَحُّص: پشکنین، گەڕان .و. دەم کردنەوەی خونچە.

تفخُّم: بوون بەخەلّوز.و.
رەش داگیرسان.
تفرْقَة: جیاجیایی،دوبەرەکی.
تفرْقُع: پەنجەتەقاندن.
تَفرِیخ: هەلّهێنان.
تَفرِیط: وەراندن.و.
زیادەڕەوی.
تَفرِیغ: بەتالّ کردنەوە، پووچ
کردنەوە.
تَفَسُّخ: داوەشان، رزین.
تَفسِیر: راڤەکردن، لێکدانەوە.
تَفَشّي: بەرفراوان بوون.و.
بلاوبوونەوە، باوسەندن.
تَفصِیل: درێژە، تەسەلی؛
دێژەپێدانو لەسەرڕۆیشتن.و.
جیاکردنەوە، دابڕاندن.
تَفضِیل: بەچاکترزانین.
تَفَطُّر: لەتوپەت بوون،
قلّیشان.
تَفَطُّن: زرنگی، بلیمەتی.
تَفَقُّد: پرس پێکردن.و.
بەسەرکردنەوە، سەرلێدان.
تَفَقُّع: بلّق کردن.
تَفَكُّر: رامان، بیرکردنەوە.
تَفَكُّك: لێکبوونەوە،
هەلّوەشان.
تَفكِير: بیرکردنەوە.و.
وەبیرهێنانەوە.
تُفْل: تف.
تَفْلِيش: هەلّوەشاندن.

تَفَهُّم: تێگەیشتن.

تَفَوُّه: لەدەم نان.و. نقەکردن.

تَفْوِيض: تەرخان کردن، سەرپشك کردن.

تَقارُب: لێك نزیکبوونەوە.

تَقاطُر: تکاندن.و. لەدوای یەك هاتن.

تَقاطُع: یەکتربڕ.

تَقاعُد: خانەنشین.

تَقاعُس: بەقنگ داخستن، دواخستن.

تَقَالِيد: نەریت، باو.

تَقاوِي: بنەتۆو.

تَقَبُّض: هەڵقرچان.و. چوونەوەیەك، گرژبوون.

تَقْبِيل: ماچ کردن.

تَقَدُّمِيَّة: پێشکەوتن خوازی.

تَقْدِمَة: دیاری، خەڵات.

تَقْدِير: هەڵسەنگاندن، نرخاندن.و. خەملاندن، قەبڵاندن.و. پێزانین، سوپاس کردن.

تَقْدِيم: پێشکەوتن.و. پێشکەش کردن.

تَقَرُّب: نزیکبوونەوە.

تَقَرُّض: کرۆژتن؛ داکرماندن بەددان.

تَقَرْفُص: چیچکەکردن.

تَقْرِيباً: نزیکەی.

تَقْرِير: راپۆرت، دەرخستە،

بڕیارنامه .و- دامەزراندن، جێگیرکردن.

تَقرِيع: تانووت لێدان.

تَقسِيم: دابەشکردن.

تَقشِير: توێکڵ لێکردنەوە، پاککردن.

تَقشِيط: کڕاندن.

تَقَصّي: بەسەرکردنەوە .و- بەوپەڕگەیشتن.

تَقصِير: کورتکردنەوە.

تَقَطُّر: لێچوون، داچۆڕان.

تَقَطُّع: بچڕان.

تَقطِير: تکەکردن.

تَقطِيع: پچڕاندن، بڕین.و- وردکردن، ئەنجنین.

تَقَفُّع: گرژبوون، سیس بوون.

تَقَلُّب: گۆڕان، وەرچەرخان. و- گوێزانەوە.

تَقَلُّبات: هەڵبەزو دابەز.

تَقَلُّص: گرژبوون.

تَقلِيب: هەڵگێڕانەوە.

تَقلِيد: لاسایی‌کردنەوە، چاولێکەری.

تَقلِيل: کەمکردنەوە.

تَقنِيَّة: وردکارێتی.

تَقَهقُر: کشانەوە؛ پاشەوپاش گەڕانەوە .و- بەزین، کۆڵدان.

تَقَوُّس: چەمانەوە.

تَقوَى: خۆپارێزی.و- لەخوا ترسان.

تَقوِيم: سالنامە، رۆژژمێر.و. هەڵسەنگاندن.و. راستکردنەوە.

تَقوِيَة: بەهێزکردن، دەستیاری.

تَقَيُّد: کۆتکردن.و. پەیوەست کردن.

تَقيِيم: هەڵسەنگاندن، نرخاندن.

تَكاثُر: زۆربوون.و. زاوزێ.

تَكاسُل: تەمەڵی، سستی.

تَكافُؤ: هاودەم.

تَكافُح: قەلاچۆکردن.

تَكامُل: تەواوبوون.و. تەواوکاری.

تَكَبُّر: فیز.و. گەورەبوون.

تَكبِير: گەورەکردن.و. ﴿الله أكبر﴾ گوتن.

تَكبِيس: چەسپاندن.

تَكَتُّل: تۆپەڵکردن.و. گەلەکۆمەکێ، کۆبوونەوە.

تَكتَكَة: چرکەچرك.و. قولپەقولپ.

تَكتِيك: پیلان، تەڵەکە.

تَكَثُّر: زۆربوون.

تَكثِير: زۆرکردن.

تَكثِيف: چڕکردن.

تَكَدُّر: بێزاربوون، دڵتەنگ بوون.و. لێڵبوون.

تَكدِير: سەرزەنشت کردن.

تَكْدِيس: كۆكردنەوە، خستنەپاڵیەك.

تَكْذِيب: بەدرۆخستنەوە.

تِكْرَار: دووبارەكردنەوە، دووپاتكردنەوە.

تَكْرِير: پاڵاوتن.

تَكْرِيش: هەڵقرچاندن.

تَكَسُّر: شكاندنەوە.و. لێك جیابوونەوە.و. شكاندن.

تَكْسِير: شكاندن.

تَكْعِيب: سێجا.

تَكَفُّل: دەستەبەری، كۆمەكیكردن.و. ترازان.

تِكَّة: بەنەخوێن.

تَكَلُّم: ئاخاوتن، دووان.

تَكْلِيف: راهاتن.و. رووڵێنان، ئەرك پێدان.و. داوا.

تَكْمِلَة: تەواوكردن.و. پاشماوە، تەواوكاری.

تَكْنِيك: كارزانی، لێزانی.

تَكَوُّر: گرمۆڵەبوون.

تَكْوِين: پێك هێنان.

تَكِيَّة: دیوەخان.

تَكْيِيف: راهێنان، گونجاندن.و. چۆنێتی.

تَلاؤُم: گونجان.و. رێككەوتن، پێك هاتن.

تَلابِيب: بەرۆك.

تَلاشِي: زایەبوون، لەناوچوون.و. پووكانەوە.

تَلاصُق: تێك ترنجان، پێکەوەنووساندن.

تَلاعُب: یاریکردن، گەمە کردن.و- دەست لێدان.و- دەست تێخستن.

تَلألُؤ: رووناك بوونەوە.و- درەوشانەوە ، گەشانەوە.

تِلاوَة: خوێندنەوە.و- گێڕانەوە.

تَلْحِين: ئاوازدانان.

تَلْخِيص: کورتکردنەوە، پوختەکردن.

تَلَصُّص: بەدزەدزەوە.

تَلَطُّخ: تێوەچوون.و- پیس بوون.

تَلَطُّف: نەرمی، میهرەبانی.

تَلْعَة: هەوراز، کۆسپە.

تَلَعْثُم: زمانگیران.

تَلَف: فەوتان، لەناوچوون.و- خراپ بوون.

تَلَفُّت: قۆستنەوە.و- ئاوەڕدانەوە.

تَلَفُّح: هەڵکزان.

تَلَفُّظ: گۆکردن، گوتن.

تِلِفُون: دووربێژ.

تَلْفِيق: پێك هێنان.و- بۆهەڵبەستن.

تِلْقائِيّ: لەخۆوە، خۆیەکی، خۆکار.

تَلْقِين: بەگوێدادان.و-

فێرکردن، تێگەیاندن.

تلك: ئەو؛ بۆبانگ کردنی
نافرەت لەدوورەوە.

تلّ: گرد، تەپۆلکە.

تَلَمُّس: دەست پیاهێنان.و.
سۆراخ پرسین، لێپرسینەوە.

تَلْمِيح: سەرنج، تیل نیشان.

تِلْمِيذ: خوێنکار، فێرخواز.و.
شاگرد، بەردەست.

تَلَهُّف: هەڵپە.و. کڕوزانەوە.

تَلَهِّيَة: سەرقاڵکردن.

تِلْو: دوابەدوا، لەپاش.

تَلَوُّث: پیس بوون.

تَلْوِيح: راوەشاندن.

تَلْوِين: رەنگ کردن.و.
رەنگاندن.

تَلَيُّن: نەرمکردن.

تَماثُل: لێکچوون، هاوتایی.

تَمادِي: درێژبوون.و.
لەسەررۆشتن.

تَماسّ: بەرکەوتن،لێك کەوتن.

تَماسُك: یەککگرتن،
یەکبەستن.

تَمام: تەواوی.و. گشت،
هەموو.

تَماهُل: درێغی.

تَمايُل: ئارەزوکردن، ویستن.
و. لاربوونەوە.

تَمَتُّع: چێژوەرگرتن.

تَمْتَمَة: بڵمەبڵم کردن.

تَمْتِین: پتەوکردن، قایمکردن.

تِمْثال: پەیکەر، کوتەڵ.

تَمْثِیل: نواندن.و- لاسایی کردنەوە.

تَمْثِیلِیَّة: نمایشنامە، نوێنیاری؛ کارێکی هونەری دارێژراوە لەسەر روداوێك.

تَمْجِید: هەڵنان.و- شکۆڕاگرتن.

تَمَحُّص: لێوردبوونەوە.

تَمَدُّح: خۆهەڵکێشان.

تَمَدُّد: درێژبوون، راکشان.

تَمَدُّن: ژیوەر، شاریژیان.و- سەردەمی.

تَمْدِید: درێژەپێدان.و- کشاندن.

تَمْر: خورما(ر).

تَمَرُّد: یاخیبوون، مل نەدان.

تَمَرُّغ: گەوزان، تلان.

تَمَرْكُز: جێگرتن، ئارام بوون.

تَمْرِیر: تێپەڕاندن، گوزەراندن.

تَمْرِیض: پەرستیاری.

تَمْرِین: راهێنان، فێرکردن.

تَمَزُّق: دڕان.و- کەرتو پەرت کردن.

تَمْزِیق: هەلاهەلاکردن، لەتو پەت کردن.

تِمْساح: تیمساح، نەهەنگی وشکانی(ئا).

تَمَسُّك: پەیوەست بوون، گرتن.و- پشت پێبەستن.

تَمْشِيَة: بەڕێکردن، راییکردن.

تَمْشِيط: دامێنان، شانەکردن.

تَمَضْمُض: ئاو لەدەموەردان.

تَمَطُّر: باران بارین.

تَمَطِّي: پێدرێژکردن.و- درێژبوون.

تَمَعُّن: لێوردبوونەوە، تەمەشاکردن بەوردی.

تَمَكُّث: مێشتنەوە.

تَمَكُّن: ئاوزان، توانین.و- کونجان.و- جێگیربوون.

تَمْكِين: توانین.و- جێگیرکردن .و- پایەداربوون.

تَمْلِئَة: پڕکردن.

تَمَلُّص: خۆکشانەوە.

تَمَلُّق: رووپامایی، رووبازی.

تَمَلُّك: خاوەنێتی.و- هەبوون. و- زاڵبوون.

تَمْلِيك: تاپۆکردن.و- کردنە خاوەن ماڵ.

تَمَنِّي: خۆزگە، ئاواتخواستن .و- هیوا.

تَمَهُّل: لەسەرخۆیی.و- درەنگ کردن.

تَمْهِيد: سەرەتا.و- ئامادەکردن.

تَنْهِيل: ماوەدان، مۆڵەتدان.

تَنْهِيم: لۆراندن، لایەلایەکردن

تَمُوز: مانگێکە لە نێوان

پوشپەڕو گەلاوێژی کوردی.

تَمَوُّء: میاواندن.

تَمَوُّج: شەپۆلدان.

تَمَوُّر: لەراندنەوە.

تَمَوُّع: تلیسانەوە.و.

تواندنەوە، شلکردنەوە.

تَمَوُّل: پارەدەستکەوتن.

تَمْوِيَة: ساختەکردن.

تَمْوِيل: پارەدان.

تَمْوِين: خواردەمەنیپێدان،

بەخێوکردن.و. تفاقدانان.

تَمِيمَة: نوشتە، جادوو.

تَمْيِيز: جیاکردنەوە.و.

جوداکاری.و. هەستیاری.

تَمَيُّع: یەقکردنەوە.و.

خووساندن.

تَناثُر: هەڵوەرین.و.

جیابوونەوە.

تَناجِي: چرپەکردن.

تَنازُع: رقەبەرایەتی.و.

جیاوازی.

تَنازُل: دابەزین.

تَناسُب: گونجان، سازان.

تَناسُخ: رونووس.و. یەك لە

دوای یەك.و. چونە جەستەی

یەکێکیترەوە.

تَناسُق: رێکوپێکی.و.

ـەك شێوەیی.

تناسُل: زاوزێ.و. منداڵبوون.

تناسِي: لەبیربردنەوە.

تناصُر: کۆمەکیکردن، یارمەتیدان.

تَناطُح: شەرەشۆق.

تَناظُر: هاوتایی.و. مشتومڕ.و. روانین.

تَنافُذ: گوزەرکردن، پێداچوون.

نافُر: دوورکەوتنەوە.و. رکەبەرایەتی، دوژمنایەتی.

تَنافُس: کێبڕکێ، پێشبڕکێ.

تَنافِي: نەرێکردن.

تَناقُص: کەمکردنەوە.

تَناقُض: دژایەتی، دژیەك.و. شکاندن؛ بەئەمەك نەبوون لەپەیمان دا.

تَناهِي: پایان، بەکۆتاگەیاندن.و. قەدەغەکردن.

تَناوُب: بەنۆرە، نۆبەکاری.

تَناوُل: دەم بۆبردن.و. لێدوان.و. ائێوەرگرتن.

تَنَبُّؤ: پێشبینی.و. نوقلانە.

تَنْبِيه: بەئاگاهێنان، بێدارکردنەوە.

تَنَجُّس: پیس بوون.

تَنْجِيز: توندبوونەوە.

تَنْجِيم: ئەستێرەناسین.

تَنَحْنُح: کۆکەکۆك، کۆکین.

تَنَدُّم: پەشیمان بوونەوە، پاشگەزبوونەوە.

تَنَدّي: تەڕکردن.

تَنْدِید: لێدوان.و- ئاشکراکردن، زڕنگاندن.و- تانوت لێدان، رەخنەلێگرتن.

تَنْدِیم: پاشگەزبوونەوە، پەشیمان بوونەوە.

تَنَزُّه: گەشت و گوزار.و- پاك و خاوێن بوون.

تَنْزِیع: داڕنین، داماڵین.

تَنْزِیل: دابەزاندن، هێنانە خوار.و- داشکاندن.

تَنْسِیق: رێکخستن، یەکخستن، هەمەهانگی.

تَنَشُّق: هەڵمژین.

تَنْشِئَة: پێگەیاندن.

تَنْشِیف: وشك کردنەوە.

تَنْصِیب: داچەقاندن، دامەزراندن.

تَنْصِیف: لەتکردن، کەرتکردن.

تَنْظِیف: پاککردنەوە، خاوێنکردنەوە.

تَنْعِیم: لووسکردن.و- وردکردن.

تَنْغِیص: هەڵتەکان.

تَنَفُّخ: باکردن.

تَنَفُّر: بێزاربوون،جاڕس بوون .و- دوورکردنەوە.

تنفُّس: هەناسەدان،
بشوودان.
تنفُّط: بلّقکردن، هەلّتۆقین.
تنفیخ: ئاوسان.و. فووکردن.
تَنفیض: راتەکان، راوەشان.
تَنقیب: پشکنین، گەڕان.و.
لێکۆڵینەوە.
تَنقِیَة: پاککردنەوە،
کوڵبژێر کردن.
تَنقیح: بژارکردن.و.
پێداچوونەوە.
تَنقید: رەخنەلێگرتن.
تَنقیض: داشکاندن.
تَنقیط: خاڵبەندی، خاڵدانان
.و. تکەکردن.
تِنکاری: تەنەکەچێتی.
تَنَکُّر: خۆنەناس کردن.
تَنکیس: شۆڕکردنەوە؛
سەرو ژێرکردنەوە.
تَنمِیَة: گەشەکردن،
پەرەپێدان.
تَنُّور: تەنوور، کوورە، ئارگە.
تِنِّین: هەژدیها، گیاندارێکی
ئەفسانەیییە.
تَنَهُّد: ئاخ هەڵکێشان.
تَنهیق: زەڕین.
تَنَوُّع: هەمەجۆر.
تَنویر: رووناك کردنەوە.
تَهادی: رێنیشاندان.
تَهافُه: داوەشان، دارِزان.

تَهانِي: پیرۆزبایی.

تَهاوُن: سستی.و. پشت گوێ خستن.و. گاڵتەپێکردن.

تَهتُّك: ئابڕوبردن.و. دڕاندن، لەتو پەت کردن.

تَهَجُّد: بێداری، شەونەخونی.

تَهَجُّم: پەلاماردان، هەڵمەت بردن.

تَهَجِّي: حونجە کردن.

تَهْجِير: دوورخستنەوە، کۆچ پێکردن.

تَهْدِئَة: لاواندنەوە، ژێرکردنەوەو. هێمن کردنەوە.

تَهَدُّل: داچۆڕان.و. شۆڕبوونە.

تَهْدِيد: هەڕەشە، گوڕەشە کردن.

تَهْدِير: دەم کێشان.

تَهْدِيف: نیشانگرتن.

تَهْدِيم: خاپوورکردن، روخاندن.

تَهْذِيب: پەروەردەکردن.و. رۆشنبیرکردن.و. راستکردنەوە، هەڵسەنگاندن

تَهَرُّب: خۆدزینەوە.

تَهْرِيب: قاچاغی، راکردن.و. دەرکردن.و. رزگارکردن.

تَهْرِيَة: هەپرون کردن،داڕزاندن.

تَهْزِيم: کۆڵپێدان، بەزاندن.

تَهَشُّم: وردکردن.

تَهَكُّم: گاڵتەپێکردن.و.
بەسەراخوڕین.
تَهْلُكَة: مەترسی.و.
لەناوچوون.
تَهْلِيل: گوتنی﴿لاإله إلاّ الله﴾
.و. بانگەوازی شادمانی.و.
ستایش کردن.
تُهْمَة: بوختان، تومانج.
تَهْنِئَة: پیرۆزبایی.
تَهَوُّر: روخاندن.و. بەلەسە
بوون.
تَهَوُّع: هێڵنج دان.
تَهْوِيل: ترساندن.
تَهْوِيَة: سەرخەو.
تَهْوِين: ئاسانکردن،
سووککردن.
تَهْيِئَة: ئامادەکردن.
تَهَيُّؤ: خۆمێنان.و. ئامادەکردن
.و. بۆئاسانکردن.
تَهَيُّج: چوزانەوە، خرووشان.
و. هاندان، وروژاندن.
تَوَابِل: بەهارات، ئالات.
تَوَاتُر: لەدوی‌یەك و.
دەماودەم.
تَوَافُق: هاوکۆك، هاوپەیمان.
تَوَاجُد: بوون، ئامادە.
تَوَارُد: کۆرِا، هاودەنگ.
تَوَارِي: سەرەونگوم بوون.و.
ئاوارەیی، دەربەدەری.و.
پۆشراو، پەنهان.

تَوَازُن: هاوسەنگ بوون، هاوکێش بون.و. لەنگەرگرتن.

تَوَازِي: تەریب، رێکی.

تَوَاصُل: رێککەوتن، پێك هاتن.و. بەردەوامێتی.

تَوَاضُع: خاکی؛ خۆبەکەم زانین.

تَوَافُر: پتربوون.

تَوَافُق: رێککەوتن،کۆك بوون.

تَوَالُد: زاوزێ.

تَوَالِي: بەروەدوا، لەدوایئەو.

تَوَالِيت: ئاودەستخانە.

تَوْأَم: دوانە؛ ئەوەیە دووکەس بەیەك سك لەدایك بن.

تَوَانِي: خاوێتی، سستی.

تَوْبَة: پەشیمانی، ژیوانی، گەڕانەوە.

تَوْبِيخ: سەرکۆنەکردن، سەرزەنشت کردن.

تُوت: تو(ر).

تَوَتُّر: گرژێتی.و. ناکۆکی.

تَوْثِيق: قایمکردن، پتەوکردن.

تَوَجُّع: ژانکردن، ئێش پێگەیشتن

تَوَجُّه: روتێکردن.و. ئاڕاستە کردن.

تَوْجِيه: ئاڕاستەکردن.و. رابەرێتی.و. راستێتی.

توْجِيهِيّ: رێنمایی،ڕێنوێنی.

توحُّش: سلّەمینەوە،

رەوینەوە.و. دڕندایەتی.

تَوَحُّم: بێزوکردن.

تَوْحِيد: یەکبوون، یەکگرتن.

و. یەکتاپەرستی.

تَوَدُّد: خۆشیرین کردن.

تَوْدِيع: ماڵئاوایی‌کردن،

بەرێکردن.و. پێسپاردن.

تَوَرُّط: تووش بوون،

تێوەگلان.

تَوَرُّم: ئاوسان، هەوکردن.

تَوْرِيَة: توانج.و. داپۆشین،

شاردنەوە.

تَوْرِيط: تێوەردان.

تَوْزِيع: دابەشکردن،

پەخشکردن.و. دیاریکردن.

تَوَسُّط: ناوبژیکار، برەڤان.

و. میانڕەو.

تَوَسُّع: تەنینەوە.و. بەرفراون

بوون.

تَوَسُّل: پاڕانەوە.و. بەهۆکار

کردن.و. بەزەیی‌پیاهاتنەوە.

تَوْسِيع: فراوانکردن،

گوشادکردن.

تَوْسِيم: داخکردن.

تَوَشُّم: خاڵکوتان.

تَوْصِيف: پێداهەڵدان.و.

ناوزەدکردن، پەسن کردن.

تَوْصِيل: گەیاندن.و. پێوەند، بەستن.و. گوێزانەوە.

تَوْصِيّة: راسپاردن.

تَوَضُّؤ: دەستنوێژگرتن.

تَوْضِيح: رونکردنەوە، ئاشکراکردن.

تَوْطِئَة: سەرەتا.و. رێك کردن .و. ئامادەکردن.و. پێشەکی.

تَوْطِيد: راگیرکردن.و. پتەو کردن.و. جێگیرکردن.

تَوْطِين: نیشتەجێبوون، جێگیربوون.

تَوَعُّد: پەیماندان.و. ترساندن.

تَوعِيد: هەڕەشەکردن.

تَوغُّل: دوورکەوتنەوە.و. قووڵبوونەوە.

تُوُفِّي: مردوو، کۆچکردوو.

تَوْفِير: پاشەکەوت کردن،کۆکردنەوە.و. زۆرکردن.و. ئامادەکردن.

تَوْفِيق: پێك هێنان.و. سەرکەوتن.و. یارمەتێدان.و. گونجان.و. بەخت، شانس.

تَوْقان: ئارەزوکردن، بێزوکردن.

تَوَقُّد: هەڵگرسان، تروسکانەوە.

تَوَقُّع: وابینتن،پێشبینیکردن .و. چاوەڕوانی.و. رودان.

تَوَقُّف: بەندکردن، کۆتکردن
.و. راوەستان، راگرتن.و.
مەلۆیستە.
تَوْقِيت: کات دیاریکردن.
تَوْقِيع: واژو، ئیمزا؛ مۆری
تایبەت.
تَوْقِيف: راوەستاندن.و.
راگرتن.
تَوَكُّل: پشت پێبەستن.
تَوْكِيد: جەختکردن.و.
چەسپاندن، سەلماندن.
تَوْكِيل: لەجێدانان، کردن
بەنوێنەر.
تُوكِيّ: خەت خەتێن.و.
شاتوو(م).
تَوَلِّي: سەرداریکردن.
تَوْلِيد: پەیداکردن،
پێك هێنان.و. لەدایك بوون.
تَوَنُّس: خۆشگوزەرانی.
تَوَهُّم: گومان بردن.و.
بەهەڵەداچوون،
لێ تێکچوون.
تَوْهِين: سووكو ریسواکردن.
تُوَيج: کۆپەرە؛ ئەستوورایی
دەوری شت.
تَيَبُّس: وشك بوونەوە.
تَيْس: سابرین، خرت،
تەگە(ئا).
تَيَسُّر: ئاسانکردن.
تِيفُوئِيد: گرانەتا(ن).

تَیَقظ: چاوکردنەوە،هەستان.

تَیَقُن: دڵنیایی.

تِیل: تاڵ، ریشاڵ.

تِیْم: تیپ، دەستە.

تِیْمَة: دەرماڵە، دابەستە، پەروار(ئا).

تِیْن: هەنجیر(ر).

تَیَّار: تەوژم، شەپۆل، تەزو.

ث

ث: چوارەم پیتە لە زمانی عەرەبیىدا.

ثُؤلُول: بالوکە.

ثائِر: شۆڕشگێڕ.و–تووڕە. و–بەلەسە

ثابِت: جێگیر، وەستاو، سەقامگیر .و–کۆڵنەدەر، بەردەوام .و–نەگۆڕ، چەسپاو .و–دڵسۆز .

ثابِتَة: ئەستێرەیەکە لە شوێنی خۆی ناجولێت.

ثابِر: گەیاندنەسەر، بەپایان گەیاندن.

ثاخِن: توند.و- رەق.

ثأر: تۆڵە .و- تۆڵەسەندنەوە

ثاقِب الفکر: زیرەك، ژیر.

ثاقِب: کونکەر .و–کاریگەر .و–ڕووناکیدەر

ثاکِل: جەرگ سووتاو.

ثالِث: سێیەم

ثامِن: هەشتەم.

ثانِ: دووەم .و–ئەویتر.

ثانَويّ: ناوەنجی، دووەمین.و- دواناوەندی.

ثانَوِيَّة: دواناوەندی.

ثانِياً: دووەمین .و–هەم دیس ، دیسان.

ثانِيَة: چرکە .و– دووبارە، سەرلەنوێ.

ثايَة: نیشانە، رێنیشاندەر.

ثَبات: جێگیری، راگری .و– بەردەوامی، هەمیشەیی .و– مانەوە، لەسەررۆیشن .و– بەلگە.

ثِبان: کۆش.

ثَبَت: بەلگە، قەواڵە.و- تۆمارکردن، چەسپاندن.

ثُبور: وێرانکاری.و- هاواروداد.

ثَخين: خەست، پەیت.و- تۆخ.و- ئەستوور

ثَدْي: مەمك

ثَراء: دەوڵەمەندی، سامانداری.و- قوڕ.

ثَرْثار: چەنەباز، هەڵەوەڕ .

ثَرْثَرة: زۆروتن، چەنەبازی.

ثَرْم: ئەنجنین، هەلاهەلاکردن، وردوخاش کردن.

ثَرْوَة: سامان، دارایی.

ثَرَى: خاك، خۆڵ.و- گۆڕ، گڵکۆ.و- شەونم.

ثَرِيد: تریت، تێکوشە.

ثُرَيّا: چلچرا،ئاوێزە، پەروین.

ثُعْبان: مەزدیها، ئەژدەر، شامار(ج).

ثعلَب: رێوی(نا).

ثُغاء: بارەبار، باعەباع.

ثغر: دەم .و–ددانی پێشەوە .و–بەندەر .و–کەلین، بۆسە

ثُغرَة: کەلێن، کەلەبەر.و.
ڕێیناسانکراو.

ثُفل: تلّپ.

ثِقاب: شقارتە، شەمچە،
زلوك.

ثقافَة: رۆشنبیری،
ڕووناکبیری.و. تێگەیشتن،
زرنگی.

ثُقْب الابرَة: سۆما؛ کونی
دەرزی.

ثُقب: کون.و. دەرچە.و.
کوناودەر

ثِقَة: متمانە، دلّنیایی، بڕوا
.و–جێباوەڕ، باوەڕپێکراو.

ثِقْل: قورس، گران، سەنگ.و.
بار، کێش.

ثَقْلَة: کەلوپەل، شتومەك.و.
لەش گرانی، بێزاری.

ثَقِيل الدم: رەزاقورس،
خوێنتالّ.

ثَقِيل: گران، قورس،
سەنگین .و. بێزارکەر

ثُكلى: چەرگ سووتان،
رۆلّەمردن.

ثُكْنَة: سەربازگە .و– بەیداخ
.و–کەردانە.

ثلاّجَة: بەفرکرە.

ثُلاث: سێ سێ.و. سیان سیان، لە سێ پێك هاتوو.

ثلاثاً: سێجار.

ثُلاثاء: سێ شەممە.

ثلاثة: سێ.

ثلاثة عَشر: سێزدە.

ثلاثُون: سی.

ثُلاثِي: سێیەکی، لەسێ پێك هاتوو.

ثُلث: سێیەك.

ثلج: بەفر

ثَلَل: وێرانکاری.و. ددان کەوتن.

ثُلّة: دەستە، کۆمەڵێك، چەند کەسێك.

ثَلّة: ڕان، مێگەل.

ثُلمَة: درز، قلێش.و. کەل.

ثُمَالَة: خلتە، نیشتوو.و. کەف.

ثَمَانُون: هەشتا.

ثَمَانِية: هەشت.

ثَمَر: بەر .و–بەرهەم، بەروبووم .و–سوود، کەڵك .و–ئەنجام، ئاکام.

ثَمِل: مەست، سەرخۆش.

ثَمَل: مەستی، سەرخۆشی.و. پێخۆش بوون.

ثَمّ: ئەوێ.

ثُمَّ: ئەوسا، لەوکاتەوە.و. پاشان، ئینجا، دواجار.

ثَمَن: نرخ، بەها.

ثُمُن: هەشت یەك.

ثَمین: نایاب، بەفەڕ.

ثناء: پیاهەڵدان.و. سوپاس، ستایش.

ثُنائِيّ: دوانە، جووتە.

ثَنِيَة: قەدکردن.و. لۆچ، چرچ .و. پێچ.و. فیز.

ثَنِيَّة: کەڵبە، ددانی بڕندە.

ثواء: جێگیربوون.

ثَواب: پاداشت، خەلات.

ثَوْب: کراس، پۆشاك. و. بێگەرد.

ثَور: گا(نا).

ثَوَران: هەژین، بەرپابوون.و. هەڵچوون.

ثَوْرَة: شۆڕش.و. مانگا، چێل(نا).

ثَوْل: پووره.و. حۆل بوون.

ثُوم: سیر(ر).

ثَوِيّ: دیل، بەند.و. میوانخانە، دیوەخان.

ثِیاب: بەرگ، پۆشاك.

ثَیْل: چیمەن، هەرێز.

ثَیِّب: ژن.و. بێوەژن.

ج

ج: پێنجەم پیتە لەزمانی عەرەبیی دا.

جائِر: ستەمکار، زۆردار.

جائِز: رێدراو.و. دەگونجێ، دەشێ.و. رەوا، دروست.

جائِزَة: خەلات، دیاری.

جائِع: برسی.و. شەیدا، تامەزرۆ.

جابِي: شاگرد.و. باجگر.

جاحِد: بێباوەڕ.و. مل نەدەر ، دان پیانەنەر.

جاحِظ: چاودەرپۆقیو.

جادّ: بەکۆشش، تێکۆشەر.و. راست.

جادَّة: شەقام، شارێگە.

جاذِب: راکێش، بەکێش.

جاذِبيَّة: وزە، تین، هێز.و. کێشندە.و. کێشکەر، راکێشان.

جَاذُور: رەگ خۆر؛ گیاندارێك کە رەگی رووەك بخوات.

جَار: بۆڕاندن، نەڕاندن.

جَار: دراوسێ.

جارِح: بریندارکەر.و. بەسوێ، بەئێش.و. ئاژەڵیدڕندە.

جارِحَة: ئەندام، پەل.و. چەقۆ .و. باڵندەی چنگدار.

جارِف: ڕاماڵ.و. کۆست، بەلا.

جارُور: چاو، چەکمەجە.و. جۆگە.

جارُوش: دەستاڕ.و. کوتەر، هاڕەر.

جارُوف: خاکەناز.

جارِي: ڕۆیشتوو.و. ئێستە، ئەم دەمە.و. ڕەوان.

جارِيَة: کەنیزەك، بەندە.و. کارەکەر، دەرماڵ.

جازِم: بڕیاردەر.و. بڕەرەوە، یەکلاکەرەوە، بۆ دەستوور.و. پڕ، لێواولێو.

جاسِر: ئازا، دلێر.

جاسُوس: سیخوڕ، شۆفار، رازدۆز.

جاسِيء: سەخت، ڕەق.و. زبر.

جَاش: پشێوی، پەشۆکی.و. دڵو دەروون.

جاعِرَة: دووگ، سمت.

جاعِل: بکێر.

جافّ: وشك، برنگ.

جالِب: هێنەر، کێشندە.و.

ئامادەکەر.

جالِس: دانیشتوو.

جالِیَة: ئاوارە، رەوگە؛ ئەوانەی نیشتەجێی ولاتێکی ترن.

جام: شووشە.

جامِح: سەرکەش، بەلەسە.و. تۆراو.

جامِد: بێجووڵە، وەستاو.و. وشك، رەق.و. بەستوو، مەییو

جامِع: مزگەوت.و. کۆکەرەوە، کەڵەکەکار.و. تێکڕایی.

جامِعَة: زانستگا، زانکۆ.و. پەیوەندی.

جامُوس: گامێش(نا).

جانِب: لا، تەنیشت.و. کەلەکە، قەبرغە.

جانِبِيّ: لاوەکی.و. ل.پاڵەوە، تەنیشتی.

جانْطَا: باوەڵ، جانتا.

جانِي: تاوانکار.

جاه: خانەدانی، گەورەیی.

جاهِز: تەواو، پوخت.و. ئامادە، ساز.

جاهِل: نەزان.و. نەخوێندەوار، کۆڵ.و. گەوج، کەودەن.

جِبَارَة: ئێسك گرەوە.

جَبَان: ترسنۆك.

جِبايَة: باج گرتن.و. ئەستێرکی‌پڕئاو.

جُبّ: چالاّو، بیر.و. چالّ.

جَبّار: شکۆ؛ یەکێکە لەناوەکانی خوایگەورە.و. زۆردار.و. بەهێز.

جُبّة: قەلّغان، زریّ.و. کالانە؛ ئێسقانو قولّکیچاو.و. دەلمە، کەوا؛ جلێکی بالاپۆشی پانو بەرینە.

جَبْر: زۆرداری.و. ئێسک گرتنەوە.

جَبَرُوت: گەورەیی،بەزوبلّندی .و. هێزوتوانا.

جِبْس: گەچ، بۆرەك.و. ترسنۆك.و. نامەرد، ناپاك.

جَبَل: چیا، کەژ، شاخ.و. سەرگەورە.

جَبْل: گرتنەوە، شێلان.

جَبْلَة: سروشت، خۆرسك.و. ئاکار، رەفتار.

جَبَلِيّ: شاخەوان، کاوان.و. شاخی، کێوی.و. شاخاوی.

جُبْن: ترس، بیم.و. پەنیر.

جَبْهَة: بەرە.و. سەرگەورە.و. ناوچەوان، تەوێلّ.

جَبِين: ناوچەوان، تەوێلّ.

جَت: وێنجە، سێپەرە(ر).

جُثام: مۆتەکە؛ مێردەزمەو خەوی ناخۆش.

جَثّ: لەبناهەلّکێشان.

جُثّة: لاشە، تەرم.و. تەن،

لەش‌و لار.

جُثمَان: تەرم، لاشە.و.

کەس، زەلام.

جُثو: کورنووش، چەمانەوە.

جُثوم: هەڵنیشتن.

جُحْر: کون؛ هێلانەی‌ئاژەلان.

جَحْش: جاشەکەر(ئا).

جَحْف: رادان، رامالین.

جُحود: بێباوەڕی.و.

مل نەدان، دان پیانەنان.

جَحِیم: دۆزەخ.و. بلێسە؛

ئاگری بەکڵپە.

جِدَار: دیوار.

جَدارَة: لێهاتویی، گونجاوی.

جِدَال: دەمەقرێ، مشتومڕ.و.

گفتوگۆ، وتوویژ.

جُدَامَة: سەرکۆزەرە،کۆتەڵ.

جَدْب: قاتوقڕی، نەهاتی.و.

شوورەیی، نەنگی.

جَدَث: گۆڕ.

جَدّ: باپیر، باوەگەورە.و.

پێشینان.

جِدّ: کۆشش، تەقەلا.و.

بەڕاستی.

جَدَّة: نەنك، داپیرە.

جُدَرِيّ: ئاوڵە، خوریکە(ن).

جَدَع: ئازا، بوێر.و. وریا،

چالاك.و. گەنج، لاو.

جَدْع: بڕین.

جَذْف: سەوڵلێدان، باڵەفڕێ.

وـ بەدنمەك.

جَدَل: دەمەقرێ، مشتومڕ.وـ گفتوگۆ، وتووێژ.

جَدَلِيّ: وتووێژخواز.

جَدْوَة: پۆل، گەلە.

جَدْوَل: جۆگە، جۆبار.وـ ستوون.وـ خشتە، کلێشە.

جَدْوَى: خەلات، بەخشیش.وـ سوود، کەلك.

جَدي: کار، گیسك(نا).

جَدِيد: تازە، نوێ.وـ بڕاو.

جَدِير: گونجاو، شیاو.

جَدِيرَة: گەوڕ، پشتیر.

جَدِيلَة: پەرچەم.وـ بار، دۆخ. وـ ڕێگە.

جِدّيّ: بەڕاستی، بێگاڵتە.وـ بەپەرۆشەوە.

جُذَام: گولی(ن).

جَذْب: ڕاکێشان، بەکێش کردن.

جَذّ: بڕین، هەڵپاچین.

جَذّاب: ڕاکێش، بەکێش.وـ سەرنج ڕاکێش، دلفڕین.

جُذَاذَة: کەرت، پارچە.

جَذْر: ڕەگو ڕیشە، بنج.وـ دوڕەگی.

جَذْرِيّ: بنەڕەتی، ڕیشەیی.

جِذْع: قەد، بەژن.وـ کۆتەرە.

جَذِل: دڵخۆش، شادمان.

جُذْوَة: پشکۆ، چلوسك،سکڵ.

جِرَاب: تووره‌كه، هه‌مانه.

جُرْأَة: وێران، نه‌ترسان.

جِرَاحَة: برینسازی، نه‌شته‌رگه‌ری.

جَرَاد: كولله(ج).

جِرْيَان: ملوان.و. كێلان.

جَرْبُوع: گۆڕهه‌ڵكه‌نه(ئا).

جُرْثُوم: خۆره، ماك،میكرۆب.

جَرْجَر: جه‌نجه‌ڕ؛ ئامێری گێره.

جُرْح: برین، زام.

جَرْد: رووته‌ن.و. پاكردن، توێك لێكردنه‌وه.

جُرَذ: جرج(ج).

جَرّ: راكێشان.

جَرَّاح: برینساز، نه‌شته‌رگه‌ر.

جَرَّاد: مسگه‌ر.

جَرَّار: راكێشه‌ر.و. چه‌كمه‌جه.و. له‌شكرێكی‌زۆر.

جَرَّة: گۆزه.و. كاوێژكردن.

جَرَّة: كوپه‌ڵه، تونگه؛ ده‌فرێكی‌مل باریكه بۆ ئاو.

جَرَز: شه‌وچه‌ره.

جَرَس: زه‌نگ.

جَرْش: كرِه‌كردن، وردكردن.

جَرْع: قوتدان.

جُرْعَة: قوم، مژێك.

جُرُف: كه‌نده‌لان.و. رامالین، رادان.

جُرْم: تاوان، په‌ن، كه‌تن.

جَرَم: گومان.

جِرْم: لەش،تەن.و. ئەستێرە.

جُرْن: دۆلاو.و. دەسکەوان، دنگ.

جَرْو: بێچو؛ بەچکەی هەموو شت.و. توتك؛ بێچوی سەگ(ئا).

جَرِيء: ئازا، بوێر، دلێر.

جَرَيان: رۆشتن، رەوانی.

جَرِيح: بریندار، زامدار.

جَرِيد: گەلای دارخورما.

جَرِيدَة: رۆژنامە.

جَرِيش: کوتراو، هاڕراو.

جُزْء: پارچە، کەرت.و. بەش.

جَزَاء: پاداشت.و. سزا، تۆڵە.

جُزَاف: کوێرانە، گۆترە.

جَزَالَة: پاراوی، گەورەیی.

جَزَر: گێزەر(ر).

جَزْر: کوشتن.و. نیشتنەوە، داچوون.

جَزّ: برینەوە، هەڵپاچین.

جَزَّار: کوشتیار، قەساب.

جَزَّة: قاژ، کوز.

جَزِع: پەشۆکاو، شپرزە.و. نائارام.

جُزْعَة: دەسکەچەقۆ.

جَزْلَة: قاش، کوز.

جَزْم: برانەوە.و. بڕیاردان.و. زەنەدارکردنی پیت.

جَزْمَة: پۆتین، چەکمە.و.

زەم؛ زەمی نانخواردن.

جَزُوع: بێئارام، هەڵەشە.

جَزُون: مێرگ، چیمەن.

جِزْيَة: سەرانە، خووك؛ پارەوەرگرتن لەو کەسانەی لە ژێر سایەیی ئیسلامدا دەژین، موسڵمان نین.

جَزِيرَة: دوورگە.

جَزِيل: زۆر، گەلێك.و. زمان پاراو.

جَسَارَة: ئازایەتی، زاتکردن.و. بەجێهێنان.

جَسَامَة: گەورەیی، گرنگی.و. کەتەیی، زەبەلاحی.

جَسَد: لەش و لار، تەن.

جِسْر: پرد، پێڵ.و. کەتە، بالآبەرز.

جِسْم: لەش، تەن.و. شێوە، شێواز.و. قەبارە.

جَسُور: ئازا، بەزات.

جَسِيم: گەورە، زل.و. قەڵەو، بەخۆ.و. زەبەلاح، کەتە.

جُشَاء: قرقێنە.

جَشِع: نەوسن، چلێس.

جَشِيش: بروێش(ر).

جَصّ: گەچ.

جَصَّاص: گەچ فرۆش.

جِعَال: دەسگرە.

جَعَالَة: بەرتیل.

جَعْبَة: هەگبە، خورج.

جَعَة: بیره، ئاوی جۆ.

جَعْجَعَة: کرەو هاڕەی
دەستاڕ.و. ژاوەژاو.

جَعْد: لوول، بادراو.و. گرژ،
چرچ و لۆچ.

جُعَل: قالۆنچە(ج).

جُعْل: کرێ، مز.و. خەلات.

جَعْل: والێکردن، گۆڕین.و.
دانان.و. کردن.

جُغْرَافِیا: زەویناسی.

جَفَاء: دلڕەقی.و. پشت
تێکردن.

جُفَافَة: وشکی.و. قاتوقڕی،
وشکەساڵ.

جَفْن: پێلو.و. کێلان.

جُفْنَة: بۆتە.

جَفُور: لالوتی، گوێپێنەدان.

جَفْوَة: مامەڵەناخۆش، توند.

جُفُول: سڵەمینەوە، سرکی.

جَلاء: روونی، رەوانی.و.
رەوکردن، کۆچکردن.

جَلَّاب: هێنەر، هاوردە.

جَلَّاد: بکوژ، سەربڕ.و.
فەلاقەکەر.و. پێست فرۆش.

جَلَال: شکۆ، مەزن.

جَلْب: هێنان، هاوردن.و.
دەسکەوتن، پەیداکردن.

جِلْبَاب: ماکسی؛ جلکی پان و
پۆڕ.

جِلْبَة: واشەر.

جَلْجَلَة: دەنگدانەوە.

جِلْد: پێست، چەرم.و. بەرگ، تویکڵ.

جَلْد: فەلاقەکردن، دارکاری.

جَلْدَا: فەلاقەکردن، دارکاری. و. قامچی.

جَلْسَة: دانیشتن.

جِلْف: دەفر، قاپ.و. دڵڕەق، بێبەزەیی.و. گەمژە.و. کووش.

جُلَّة: ریخ، تەرس؛ پیسایی ئاژەڵ.

جَلِّي: روون، ئاشکرا.

جُلْمُود: تاوێر، تاشەبەرد.

جَلْو: سافکردن، لووسکردن.

جِلْوَاز: کاسەلێس، چڵکاوخۆر.

جَلِيد: بەستوو، سەهۆڵ.و. وریا، ژیر.

جَلِيس: هاوڕێ، برادەر.

جَلِيل: شکۆمەند، مەزن.و. بەڕێز.

جِمَاح: سەرکەش.و. تۆران، لالوت.و. ئارەزو، هەوەس.

جَمَاد: بێگیان.و. زەوی، خاك.و. رەق.

جِمَاع: کۆبوونەوە، گانکردن.

جَمَاعَة: کۆمەڵ، دەستە.

جَمَاعِيّ: هەرەوەزی، بەکۆمەڵی، پێکەوە.

جَمَال: جوانی، قۆزی.

جَمَاهِير: جەماوەر.

جُمْجُمَة: کاپۆڵ؛ کاسەی سەر

جَمْرَة: پشکۆ، سکڵ.و.
کۆیی، یەکێتی.و. چەو.

جُمْرُك: گومرك، بارانە.

جُمْع: چنگێك، مشتێك.

جَمْع: کۆکردنەوە،
خستنەسەریەك.

جُمُعَة: هەینی، کۆتایی
هەفتە؛ ڕۆژێکی حەوتەیە.و.
کۆبوونەوە.

جَمْعِيَّة: کۆمەڵە، کۆڕگە.و.
کۆبوونەوە

جَمَل: وشتر(نا).

جُمْلَة: رستە، دەستەواژە.و.
گشت، هەموو.و. کۆ.

جَمّ: زۆر، فرە.

جَمَّاء: کوڵ؛ ئاژەڵی بێشاخ.

جَمَّام: پڕ، لێواولێو.

جُمْهُور: ئاپۆڕە، جەماوەر.و.
کەڵەکە.و. زۆرینە.

جُمْهُورِيّ: کۆماری.

جُمُود: بێجوڵەیی.و. ڕەقی،
پتەوی.و. سستی.

جَمِيع: گشت، سەرتاپا،
سەرجەم.و. هەموان،
بەتەواوەتی.

جَمِيل: جوان، قەشەنگ.و.
چاکە، باشە.

جِنائِيّ: تاوانكەری، كەتنكاری.

جَنَاح: باڵ.و. بەش، لا.و. داڵدە.

جُنَاح: تاوان، خەتا، ئۆباڵ.

جَنَازَة: تەرم، مردوو.

جِنَاس: وشەسازی، رەگەزدۆزی.

جَنَان: دڵ.و. رووح، گیان.و. شەو.و. شاراوە.

جِنَايَة: تاوان.و. دەست درێژی.

جُنُب: دوور.

جَنْب: لا، تەنیشت.و. كەلەكە، قەبرغە.

جَنْدَل: تاشگە.و. تاوێر.

جُنْدِيّ: سەرباز.

جِنْس: رەگەز، نەژاد.و. جۆر، چەشن.و. رەسەن.

جِنْسِيّ: رەگەزپەرست.و. ئارەزوباز.و. رەگەزی.

جِنْسِيَّة: رەگەزنامە،ناسنامە.

جِنّ: جنۆكە، خێو.و. تاریكی.

جَنَّة: بەهەشت.و. باخچەی چڕو پڕ.

جُنَّة: سوپەر، قەڵغان.و. پەناگە، داڵدە.

جَنُوب: باشوور، خواروو.

جُنُون: شێتی.و. گەوجی، كەرێتی.

جَني: دەسکەنە، چنینەوە.

جَنين: کۆرپەلە .و. گلّکۆ.

جِهَاد: تێکۆشان.و. جەنگین.

جِهَار: ئاشکراکردن، دەرخستن.

جِهَاز: دەزگا، دارودەستە.و. کەلوپەل.و. ئامێر، ئامراز.و. کۆئەندام.

جِهَة: لا، تەنیشت.و. لایەن.و. روو، بار.

جُهْد: رەنج ، کۆشش، تەقەلا .و. وزە، توانا.

جَهْد: رەنجدان، تەقەلاکردن.

جَهْر: ئاشکرا، روون.

جَهْشَة: هەنسك.

جَهْل: نەزانین، پەیپێنەبردن .و. نەخوێندەواری.و. کەودەنی، گەوجی.

جَهْم: گرژ، مۆن.

جَهَنَّم: دۆزەخ.

جَهُورِيّ: دەنگ زولاڵی؛ دەنگی زلو بڵند.

جَهِيض: لەبارچوو.

جَوَاب: وەلام.و. نامە، پەیام. و. بەرپەچدانەوە،وەلامدانەوە

جَوَاد: بەخشندە، دەستبلاو .و. ئەسپ(ئا).و. خێرا،گورج.

جِوَار: دراوسێتی.و. تەك، تەنیشت.

جَوَاز السفر: رێنامە،

تێپەڕنامە.

جَوَاز: دروستی.و. ڕێدان.

جُوَالِق: جەواڵ؛ تورەکەیەکە وەك گونیە وایە.

جَوَاهِر: گەوهەر، خشڵ.

جُوْخ: چۆغە، شاڵ.

جُود: بەخشندەیی.

جَوْر: ستەم، زۆر.

جَوْرَب: گۆرەوی.

جَوْز: گوێز(ر).

جُوع: برسێتی.و. گرانی، نەبوونی.

جَوْف: ناو، بۆشایی.و. ورگ، سك.و. شیو.

جَوْلَة: کایە، گێم.و. گەشت.

جَوْهَر: گەوهەر.و. کرۆك، ناوەڕۆك.

جَوْهَرِيّ: گەوهەرگەری.و. سەرەکی، بنەڕەتی.

جَوّ: کەش، ئاووهەوا.و. ناوەوە.و. ماڵەوە، ژوورەوە.

جَوَّال: گەڕۆك، گەڕیدە.

جَيْب: گیرفان.و. سنگ.

جَيْبِيّ: گیرفانیی، بۆ گیرفان.

جِيد: ئەستۆ، گەردن.

جِير: قسڵ.

جِيرَان: دراوسێ، هاوسێ.

جَيْش: سوپا، لەشکر.

جَيَشَان: کوڵان، هاتنەجۆش.

جِيفَة: لاك؛ لاشەی بۆن

کردوو.

جِێل: نەوە، وەچە .و. چەرخ، سەدە.

جَیِّد: باش، چاك، رند.

ح

ح: شەشەم پیتە لەزمانی عەرەبیىدا.

حائِر: سەرسام، راماو.و. راڕا، دوودڵ.

حائِط: دیوار، وارش.

حائِل: زڕ؛ بێ بەروبووم.و. یەك ساڵە.و. گۆڕراو.و. لەمپەڕ.

حاجِب: برۆ.و. بەردەستە.و. پەردە.و. دەرگاوان.و. لا، لێوار.

حاجَة: پێویستی، ویست.و. نەبوونی، نەداری.و. مەبەست، دۆز.و. شت.

حاجّ: حاجی.

حاجِز: کۆسپ، لەمپەڕ.و. نێوان، بەربەست.

حادِث: روداو، بەسەرهات.و. تازە، نویێ.و. چورتم، کارەسات.

حادِثَة: رووداو.و. بەسەرهات.

حادّ: تیژ، بڕندە.

حاذِق: كارامە، لێهاتوو.

حارَة: ماڵ، خانوو.و- کوچەو کۆڵان.

حارّ: گەرم، بەتین.و- توون، تیژ.و- بەسۆز.

حارِس: پاسەوان، دیدەوان.

حَازُوقَة: نزکرە.

حازِي: پێشبین.

حاسِد: ئیرەدار، حەسوود.

حاسَّة: هەست.و- پێزانین، هەستکردن.

حاسِم: یەك لاکەرەوە.

حاشا: بێجگە، جگەلە، بێ.

حاشِد: ئامادە، ساز.

حاشِيَة: دارودەستە.و- پەراوێز، کەنار.و- چمك، قەراغی جلو بەرگ.

حاصِل: ئەنجام.و- بەروبووم.و- کورتە، پوختە.

حاضِر: ئامادە.و- شاری، شارنشین.و- ئێستە، ئەم دەمە.

حاضِنَة: دایەن.و- کڕ؛ بۆ مریشك.

حافِز: هاندەر، هەڵنەر.

حافِظ: پارێزەر، چاودێر.

حافِظَة: بیر، یاد.

حافَّة: کەنار، رۆخ.و- پەراوێز، لێوار.

حافِل: زۆر.و- پڕ، لێوان.

حافِي: پێخاوس، پێپەتی.
حاقِد: کیناوی، رقن.
حاکِم: فەرمانڕەوا.و. دادوەر، دادگەر.
حال: بار، دۆخ.و. رەوڕەوە.
حالاً: دەمودەست، دەستبەجێ.
حالِب: میزکێش.
حالِك: زۆرڕەش.
حامِد: سوپاسگوزار.
حامِض: ترش.و. لیمۆ(م).
حامِلَة: سك پڕ، ئاوس.
حامِي: پارێزەر، بەرگر.و. گەرم.و. توندوتیژ.
حامِيَة: پارێزگار، بەشێك لە سوپا کە پارێزگاری لەو شارە دەکەن کە تێدان.
حان: نزیکە.و. ئەم دەمە، هەرئێستە.
حانُوت: کۆگا، دوکان.
حَباب: بلّق.و. کەف.
حِبال صوتِية: دەنگەژێ.
حِبالَة: داو.
حُبّ: خۆشەویستی، ئەڤین.و. حەزلێکردن.و. مەرکانە، کوپە
حَبّ: دەنك، قل.
حَبّاب: خۆشەویست.و. مەرکانە دروستکەر.
حَبَّة: تۆو.و. دەنك.و. زیپکە، قنچکە.

حَبَّذا: خۆزگە، بریا.و. باشە، خاسە.

حَبْر: زانا، هۆشمەند.

حِبْر: مەرەکەب.و. خۆشی.و. زانا.و. باش.

حَبْرَة: خۆشگوزەرانی، شادی.

حِبْس: بەربەست.

حَبْس: گرتن، بەندکردن.و. بەندیخانە، گرتووخانە.

حَبْسَة: رزگارانە.

حَبَل: بارکردن.و. تورەیی.و. پڕبوون.و. پەژارە.

حَبْل: پەت، گوریس.و. دەمار.و. پەیمان.و. بەستەر.و. گەردن.

حُبْلَى: سك پڕ، ئاوس.

حَبْو: گاگۆڵکێی، لەسەر ئەژنۆ رۆیشتن.

حُبُوب: دانەوێڵە.

حِبْوَة: خەلات.

حَبِيب: خۆشەویست.و. یار، دڵدار.

حُتَات: هەڵوەراو، داتەکیو.

حِتَار: چێوە، پەرژین، چەمەرە.

حَتَّى: تاکو، تا.و. تەنانەت.و. هەروەها.و. بۆنەوەی.

حَتْرَة: زەمێك.

حَتْف: مردن.

حُثالَة: کەندەڵ، ترۆ.و. تلّپە، خلّتە.

حَثّ: مەڵنان، هاندان.

حَثِيث: خێرا، پەلە.و. سەرخەوشکاندن.

حِجا: بیر، هۆش.و. زرنگی، دانایی.

حِجاب: پۆشتە.و. پەردە، نێوان.و. چاوەزار.

حِجاز: بەربەست.و. پشتێن.

حِجام: لەواشە، قەمتەر؛ دەم بەستی ئاژەڵ.

حِجامَة: کەڵەشاخ، خوێن گرتن.

حِجّ: حەجکردن.

حُجَّة: بەڵگە، قەواڵە.و. سەلماندن.و. بڕوبیانو.

حِجَّة: ساڵ.

حَجَر: بەرد.

حِجْر: قەدەغە، یاساغ.و. هۆش، ژیری.و. کۆش، باوەش.و. چاودێری.

حُجْرَة: ژوور.و. لا، قەراغ.

حَجْز: گرتن، بەندکردن.و. قەدەغە.

حُجْزَة: پزو.

حِجْل: پاوانە، پێبەند.

حَجْلَة: خەتخەتێن.

حَجَلَة: کەژاوە؛ کوللە پەردەی بوکو زاوا.

حَجم: قەبارە.

حَدَأة: کۆلارە(با).و. پاچ.

حَداثَة: تازەیی، نوێیەتی.

حِداد: پەژارە، خەفەت.و. ڕەش پۆشین.

حَدَب: کۆم، کووڕ.و. قۆقز؛ شتێکی دەرپەڕیو بۆدەرەوە.

حَدَث: ڕوداو.و. داهێنان.و. لاو، تازەپێگەیشتوو.

حَدّ: پێناسە.و. سنوور، ئاقار.و. سزا، تۆڵە.و. کەنار، ڕۆخ.

حَدّاد: ئاسنگەر.

حَدرَة: سیچکەسڵاوە.

حَدس: هەڵهێنان، دۆزینەوە.و. بەهرە.و. زانین.

حَدَقَة: ڕەشێنەی چاو.

حَدل: کوتینەوە، گێڕان بۆ بان و زەوی.

حُدُوث: ڕودان.

حُدُور: لاری، لێژی.

حَدِيث: ئاخاوتنی پێغەمبەر ﴿درووددی خوای لێبێت﴾.و. فەرمووده، ئاخاوتن.و. تازە، نوێ.و. دوان، گفتوگۆ.و. هەواڵ.و. چیرۆک.

حَدِيد: ئاسن.و. تیژ، بڕندە.

حَدِيقَة: باخ، باخچە.

حِذاء: پێڵاو.و. بەرامبەر.

حَذَر: پارێز، سڵەمینەوە.و. وریایی، ئاگاداری.

حَذْف: بواردن، لابردن.

حَذْو: هەمبەر، بەرامبەر.و.

وەکو.

حَرَارَة: گەرمی، تین، جۆش.

حِرَاسَة: پاسەوانی.و. پاراستن

حَرَام: قەدەغە، ناڕەوا،

یاساغ.

حَرامِيّ: دز، جەردە.و.

خراپەکار.

حَرْب: جەنگ، شەڕ.

حَرْبَاء: خۆرپەرست؛ جۆرە

مارمێلکەیەکە ڕەنگی بە پێی

شوێن دەگۆڕێت.

حَرْبَة: زەرگ، چەقۆی شەڕ.

حَرْث: کێلان.

حَرَج: تاوان.و. قەدەغەیی.و.

دارەبازە، دارمەیت.و.

دارستان، جەنگەڵستان.و.

بەگیرمێنان، خەجاڵەتی.

حَرِج: تەسکی، تەنگی.

حَرْدَان: تووڕە، بەقین.

حُرّ: ئازاد، سەربەست.و.

ڕاست، ڕەوا.و. ناوەڕاست.و.

کرۆك.و. پاڵفتە، پوختە.

حَرّ: گەرمی.

حَرَاق: سوتێنەر، گەرم.

حُرِّيَة: ئازادی، سەربەستی.و.

سەربەخۆیی.

حَرْز: پاراستن.و. کۆکردنەوە.

حِرْز: قەلا.و. نوشتە، جادوو.

وـ بەش.وـ پەنا، دالّدە.

حَرَس: پاسەوان، دیدەوان.

حِرْش: بێشەلان، جەنگەڵ.

حَرْشَف: پوولەکەی ماسی.وـ بێچو، زەرنەقووتە.

حِرْص: سووربوون، هەتەری.وـ رژدی، پیسکەیی.

حَرْف: پیت.وـ رۆخ، لێوار.وـ سنوور.وـ ئاوەڕێ.

حِرْفَة: پیشە، کار.

حَرْق: سوتاندن،گرتێبەردان.

حَرِك: بزێو، بەجووڵە.

حَرَكَة: جووڵە، بزاوتن.

حَرَم: پیرۆز؛ شوێنی بەرێز.وـ نزرگە.

حِرْمَان: بێبەش کردن.وـ نەهێشتن.

حُرْمَة: پیرۆزی، شکۆمەندی.وـ بەش.وـ ئافرەت.وـ گەردن

حَرْمَل: گوژالك(ر).

حَرُور: هەتاو، خۆرەتاو.وـ گرە، گەرمی.

حَرُون: لاسار، سەرکەش.

حَرِي: شایەنە، شیاوە.

حَرِير: ئاورێشم.

حَرِيص: سوور، هەتەر.وـ رژد، پیسکە.

حَرِيق: ئاگرخستنەوە.وـ سوتاندن، گرتێبەردان.

حِزَام: پشتێن، کەمەربەند.

حِزْب: گرۆه، بەرە؛ کۆمەڵە
کەسێك کە لە سەر بیرو
باوەڕێك کۆببنەوە.و. چەك،
تفەنگ.و. بەش.

حِزّة: قاش، کوت.

حَزّورَة: مەتەڵ.

حَزْم: ورە.و. بەستن،
دەسکەنەکردن.

حُزْمَة: دەسکەنە، چەپك،
گوررزە.

حُزْن: پەژارە، کەسەر، داخ.و.
ناخۆشی.

حَزین: خەفەتبار، خەمگین.و.
رەش پۆش.و. بەداخ،
بەکەسەر.

حَسَاء: شۆربا، شلە.

حِساب: ژماردن، بژاردن.و.
قەبلاندن، وادانان.و.
لێپرسینەوە.

حُسَام: شمشێر.

حَسَب: بەگوێرەی، بەپێی.و.
رەسەن، نەژادزادە.

حَسْب: تەنها، هەر، بەس.

حُسْبَان: ژماردن.و. وادانان،
گومان بردن.

حِسْبَة: ژماردن.و. پاداشت.

حَسَد: ئیرەیی؛ خۆزەگە بۆ
شتی خەڵك خواستن.

حَسْرَة: داخ، پەژارە.

حِسّ: هەست.

حَسّاس: هەستیار.و.
هەستەوەر؛ ئەندامی
هەستکردن.

حَسُّون: فیرنەگولە(با).

حَسَك: چقلّ، درك.

حَسْم: یەکلاکردنەوە.و.
برین.و. لابردن، نەهێشتن.

حَسَن: باش، چاك.و. جوان،
قەشەنگ.

حُسْن: جوانی، شۆخی.

حَسَنَة: چاکە، باشە.

حَسُو: شۆربا، شلە.

حَسُود: چاوچنۆك.

حَسِیب: ژمێریار.و. رەسەن،
نەژادزادە.

حَشْد: کۆکردنەوە،
گردکردنەوە.و. کۆمەلّێك.

حَشْر: جەنجالّ، ئاپۆرە.و.
ئاخنین.و. رۆژی دوایی.

حَشَرَة: جانەوەر، مێروو.

حَشّ: رنینەوە،
دەسکەنەکردن.

حِشْمَة: شەرم .و. شکۆ،
سەنگ.و. تورەیی.

حَشْو: ئاخنین، تێ‌فرێدان.و.
پەراوێز.و. خراپ، بەدکار.

حَشِیش: گژوگیا.و. پوش‌و
پەلاش.

حَصَاة: چەو، چەگل.

حَصَاد: دروێنەکردن.و.

بەروبووم، بەرهەم.

حِصَار: گەمارۆ، ئابلۆقە.

حِصَام: ناکۆکی، مشتومڕ.

حِصَان: ئەسپ(نا).

حَصَان: داوێن پاك.

حَصَب: چەو.و. سوتەمەنی.

حَصْبَة: سووریژە(ن).

حَصْد: دروێنەوە.و. چنینەوە ، لێکردنەوە.

حَصْر: ئابلۆقەدان،گەمارۆدان .و. قەتیس، بەستنەوە.و. دەست بەسەراگرتن.

حُصْرُم: بەرسیلە؛ ترێی نەگەییو(م).

حُصّ: قاش، کوز.

حَصَّاد: سەپان، دروێنەکەر.

حِصَّة: بەش، پشك.

حَصَف: لیر، گەرمەژنە(ن).

حِصْن: قەلا.و. دالدە.و. تفەنگ، چەك.

حَصِيد: بەروبووم، بەرهەم.

حَصِير: حەسیر؛ راخەرێکە لەقامیش و پووش ئەچنرێ.و. رێگە.و. پیسکە، رژد.و. گیران.و. تەنگەبەر.

حَصِيف: قایم، پتەو.و. بۆچوونیباش.

حَصِيلَة: کۆ، گشت.و. دەستکەوت.

حَضَارَة: شارستانی، ژیاری.

حَضَانَة: دایەنکە.

حَضْرَة: بوون، هەبوو.و- بەڕێز .و- نزیکی.و- لا، تەنیشت.

حَضّ: هاندان، هەڵنان.

حِضْن: باوەش، کۆش.و- لێوار، لا.

حُضُور: هاتن، گەیشتن.و- دیمانە.

حُطام: تیکشکان.

حَطَب: دار، سوتەمەنی.

حَطّ: دانان.و- داڕوخان.

حَظّ: بەخت، شانس.و- بەختەوەری، کامەرانی.

حَظْوَة: پلەوپایە، ڕێز.

حَظِيرة: پشتیر، گەوەڕ.

حَظِيّ: شانسدار.و- ئەو کەسەی خۆشی دەوێت.

حَفَاوَة: پێشوازیکردن.

حَفْر: هەڵکەندن، هەڵکۆڵین.

حُفْرَة: چاڵ.و- گۆڕ.

حِفْظ: پاراستن.و- چاودێری، پارێزگاری.و- ڕەوانکردن، لەبەرکردن.

حَفّ: بەتەنگەوەبوون.و- هەڵگرتن؛ لێکردنەوەی تووکی دەموچاو.و- لا، تەنیشت.

حَفّارَة: کۆڵەر، هەڵکەن.

حَفّاف: دەمو چاوهەڵگر.

حَفْلَة: ئاهەنگ، زەماوەند.و-

کۆبوونەوە.

حَفْنَة: مشت؛ پڕ هەردوو دەست.

حَفِيد: کوڕەزا.

حَفِيظ: پاسەوان.و. پارێزراو.

خَفِيف: ورشە، خشپە؛دەنگی جوڵانەوەی شت.

حَقَارَة: سووکی، ریسوایی.

حُقُب: هەشتا ساڵ یازیاتر.و. چەرخ، رۆژگار.

حِقْبَة: سات، دەم.و. ساڵێك.

حِقْد: رق، کینە.

حَقّ: راست، دروست.و. رەوا، دروست.و. دڵنیایی.و. ماف.و. داد.و. مردن.

حَقّانِيّ: راستگۆ، سەرڕاست.

حَقْل: کشتگە، کێڵگە.و. ستوون.و. بوار.

حُقْنَة: سرنج، شرنیقە.

حَقُو: ناوگەڵ.

حَقِيبَة: جانتا، هەگبە.

حَقِير: سووك، رسوا.و. کەم، نەخت.

حَقِيقَة: راستی، دروستی.و. راستەقینە.و. بێگومانی، راستێتی.

حَقِيقِيّ: راستی، دروستی.و. راستەقینە.

حِكايَة: چیرۆك، داستان.و. گێڕانەوە.

حُکُر: قۆرخکردن.

حَكّ: پرواندن، هەلگلۆفین.و-

رووشان، کراندن.و-

لەیەك خشان.

حَكّة: ئالۆش، خورو(ن).

حُکْم: فرمان، بریار.و-

فەرمانرەوایی، دەسەلاتداری.

حَکَم: ناوبژیوان.

حِکْمَة: دانایی، ژیری.و-

پزیشکی.و- پەندیاری.

حُکُومَة. دەولەت.و-

دەسەلات، فەرمانرەوایی.

حَکِیم: دانا، ژیر.و- پزیشك.و-

پەندیار.

حَلّاب: بەشیر، شیردەر.و-

دۆشەر.

حَلّاج: هەلاج، جۆلا.

حَلّاق: سەرتاش، تاشەر.

حَلال: رەوا، دروست.

حَلاوَة: شیرینی.و- خۆشی.

حُلْبَة: شملی(ر).

حَلْج: چینەکردن.و- هۆنینەوە

، بادان.

حَلَزونِيّ: لوول پێچ، پێچۆك.

حِلْف: سوێند.و- هاوپەیمان،

هاورێیەتی.و- یەککگرتن.و-

پەیمان، بەلێن.

حَلَفَة: زەل.

حَلْق: گەروو.و- تاشین.

حَلْقَة: بازنە، چەمەرە.و-

ئەنگوستیلە.

حُلقُوم: قورقوراگە، بینەقاقە.

حَلّ: چارە.و. بەرەلاکردن، ئازادکردن.و. کردنەوە، شلکردنەوە.و. تواندنەوە.

حُلْم: خەو.و. بالغ بوون، گەورەبوون.

حِلْم: لەسەرخۆیی، هێمنی.

حَلَمَة: چیچە، گۆیمەمك.و. گەنە(ج).

حُلْو: خۆش، بەتام.و. شیرین.و. جوان، قەشەنگ.

حُلْوان: پاداشت.و. دیاری.

حُلْي: خشلّ.

حَلِيب: شیر.

حَلِيف: هاوپەیمان.و. پەیمان.و. هاوکار، هاودەم.

حَلِيق: تاشراو.

حَلِيل: مێرد.و. دراوسێ.و. رەوا، دروست.

حَلِيلَة: ژن، خێزان.

حَلِيم: لەسەرخۆ، هێمن، سەلار.

حَمَأ: قوڕو لیتە.

حَمَاة: خەسوو.و. پووز.

حِمَار: کەر، گوێدرێژ(ئا).

حَمَاس: پەرۆشی، بەسۆز.و. هەست جوڵێن.و. نەهێشتن.و. جەنگین.

حَمَاقَة: کەرێتی، گەوجی.

حَمَام: کۆتر(با).

حِمام: مردن.

حِمَايَة: پاراستن، بەرگری.

حَمْد: سوپاس.و. ستایش، پێزانین.

حُمْرَة: سووری.و. سوراو.

حَمْص: برژاندن.

حِمْل: بار، کۆڵ.

حَمْل: سك پڕبوون، ئاوس بوون.و. بەر، بەرهەم.و. هەلگرتن.

حَمْلَة: هەڵمەت، تاودان، هێرش.

حَمّ: قرچەیگەرما.

حُمّاق: دانکە(ن).

حَمّال: باربەر، کۆڵهەلگر، کۆلکێش.

حَمّام: گەرماو.و. خۆشتن.

حُمُّص: نۆك(ر).

حُمّى: تا، تین.

حَمُو: خەزور.

حُمُوضَة: ترشەلۆك، ترشی.

حَمِيم: گەرم، بەکوڵ.و. خزم، کەس وکار.و. دۆست، هاوەڵ.

حَمِيَّة: پیاوەتی.و. پەرۆشی.و. لووت بەرزی.

حَنَان: سۆز، بەزەیی.و. پیت، فەر.

حِنْث: تاوان، کەتن.و. پەیمان شکاندن.

حَنْجَرَة: قورِگ، بین.

حِنْطَة: گەنم(ر).

حَنْطُور: گالیسکە.

حَنْظَل: گوژالك(ر).

حَنَفِيَّة: بەلووعە.

حَنِق: توورە، وەڕس.

حَنَق: رق، تورەیی.

حِنْك: قالّبوونەوە،
قوولّبوونەوە.

حَنَك: مەلاّشو.و. دەم.

حَنَّان: بەسۆز، میهرەبان.و.
بەپەرۆش.

حَنُون: بەسۆز.و. میهرەبان.

حَني: چەمانەوە،نوشتانەوە.

حِنْيَة: پەرۆش، سۆز.و.
چەمانەوە.

حَنِيف: راست، رەوان.و.
خواپەرست.و. چاکەخواز.

حَنِين: تاسەکردن، بیرکردن.
و. بەزەیی.

حِوَار: گفتوگۆ، وتوویژ.و.
قسەکردن، ئاخاوتن.

حَوَالَة: گوێزانەوە.و. بریکاری.

حَوَالِيّ: نزیکەی.

حَوْب: تاوان، کەتن.و.
لەناوچوون.

حُوبَة: تاوان.و. خالّوان؛
خزمانیدایك.و. بار، دۆخ.

حُوت: نەهەنگ(ئا).

حُور: لەناوچوون.و. ناتەواوی

، کەموکوڕی.

حُورِيَّة: پەری.و. قەشەنگ.

حَوْز: کۆکردنەوە،

گردکردنەوە.و. سامان،

دارایی.و. کەنداو.و.

دەستکەوتن،بەدەست هێنان.

حَوْش: حەوشە، دەرماڵ.و.

پەرژین.

حَوْصَلَة: چیکڵدان،

جیقەتۆرە.

حَوْض: ئەستێرک، ئاوکۆ.

حَوَل: خێل؛چاوی ئەم پاو پا.

حَوْل: هێز، توانا.و. ساڵ.و.

دەوروبەر، ئەم لاولا.و.

سەبارەت، دەربارە.

حَياء: شەرم، ئابڕوو.

حَياة: ژیان.و. جووڵە، بزاوت.

و. کەلك، سوود.

حِياد: بێلایەنی.

حِياصَة: قەیاسە؛

کەمەربەندی ئاژەلان.

حِياكَة: چنین.

حِيال: رووبەروو، بەرامبەر.

حِيبة: خزمانیدایك.و. بار،

دۆخ.

حَيْث: لەکوێ.

حَيْثِيَّة: رێوشوێن.و. بەوپێیە

.و. پایە، رێز.و. هۆ.

حِيان: دوودڵ.و. وێڵ،

سەرگەردان.

حَيْرَا: رامان، دۆش دامان.

حَيْز: شوێن، جێگە.و. کەلێن.

حَيْصَة: راکردن، هەڵهاتن.

حَيْض: بێنوێژی، مەهك؛ نەریتێکی ژنانە کەخوێنی دامێنی ئەپڕژێ.

حَيْف: مەخابن،جێیکەسەرە.

حَيل: هێز، توانا.

حِيلَة: فێڵ، تەڵەکە.و. بڕوبیانو.و. توانین.

حِين: کات، سات.و. رۆژگار، چەرخ.و. هەل، دەرفەت.

حِينَئِذ: ئەوکاتە.

حِينَما: کاتێ، کە.

حَيْنُونَة: کاتی هاتووە.و. کاتیەتی، هەرئێستا.

حَيَوَان: زیندەوەر، گیاندار.و. ئاژەڵ.

حَيَوان: زیندوو، هەرشتێك گیانی لەبەردابێت.

حَيَوِيّ: زیندوویی و. گرنگی، بەبایەخ.و. ژیوەر.

حِيّ: پەلەکە، پێشوازی لێ بکە.

حَيّ: زیندوو.و. گەڕەك.

حَيَّة: مار(ئا).و. زیندوو.

خ

خ: حەوتەم پیتە لەزمانی عەرەبیی‌دا.

خائِف: ترساو.

خائِن: ناپاك.و. زۆردار.

خابِیة: کوپە، مەرکانەی گەورە.

خاتِم: کۆتا، دواین.و. مۆر، شەقڵ.و. ئەنگوستیلە.

خاتِمَة: کۆتایی، دوایی.

خاثِر: خەست، مەییو.

خادِم: نۆکەر، خزماتکار.و. شاگرد، کرێکار.

خارِج: دیار، رووکەش.و. دەرەوە.و. یاخی.و. هەندەران، دەرەوەی وڵات.

خارِجِيّ: دەرەکی.و. بێگانە، بیانی.

خارصِین: تۆتیا.

خارِق: کونکەر.و. سەمەرە، بەدەر، لەڕادەبەدەر.

خارُوق: قەنارە، کوشتکە.

خازِن: گەنجینەوان.

خاسِر: دۆڕاو.و. بێکەڵك.

خاشِع: ملکەچ.

خاص: تایبەت.

خاصِرَة: کەلەکە، کەمەرە.

خاصَّة: تایبەتی.و. پیاوماقوڵ.

خاصِم: دوژمندار.

خاصِیَّة: ئەدگار، تایبەتی.و. رەوشت، دۆخ.و. سوود.

خاضِع: ملکەچ، گەردن کەچ.

خاطِر: بیر، یاد.و. بەبیراهاتن.و. ویستن، ئارەزوکردن.

خاطِیء: هەڵەکار.و. تاوانکار.

خافِیَة: راز، نهێن.

خالٍ: بۆش، چۆڵ.و. دەست بەتاڵ.

خال: لاله، خاڵ.و. خاڵ.و. گەورەیی.و. لغاو.و. چیا، کەژ.و. جلو بەرگی نەرمۆڵە.

خالَة: پوور، پلك.

خالِد: نەمر.

خالِص: پەتی، رووت.و. پاك، پوخت، پاڵفتە.و. روون.

خالِق: دروستکەر.و. کردگار، بەدیهێنەر، رسکێن.

خام: خاو.و. ساویلکە،ساکار.

خامِد: کپ، دامرکاو.

خامِس: پێنجەم.

خامِل: تەمەڵ.و. سست.

خان: میوانخانە.و. کۆگا.

خائنة: خانه.و. ماڵ، خانوو.

خانع: خراپه‌کار.و. ریسوا، بێده‌سه‌ڵات.

خایس: رزیو.

خَبء: شاردنه‌وه، داپۆشین.

خَباز: تۆڵه‌که.

خَبٌ: ساخته، فێڵ.

خَبّاز: نانه‌وا.

خُبّازَة: تۆڵه‌که(ر).

خُبْث: ده‌غه‌ڵی، چه‌په‌ڵی.و. یاساغ.و. فێڵ.و. بێباوه‌ڕی.

خَبْث: ده‌غه‌ڵی، بێخێروبێر.

خَبَر: هه‌واڵ، په‌یام.

خِبْرَة: شاره‌زایی، پسپۆڕی.و. ئه‌زموون.

خُبْز: نان.

خَبْزَة: ده‌سته‌واره؛ باوشێك دار یا سوته‌مه‌نی.

خَبْص: تێکه‌ڵوپێکه‌ڵکردن.

خَبْل: خوازه.ر. ئاشوب.و. ئیفلیجی، گۆجی.

خَبَل: شڵه‌ژان، شپرزه‌بوون.و. شێت بوون.

خَبیث: پیس، گڵاو.و. خراپ.و. نه‌گریس، به‌د.

خَبیر: کارامه، پسپۆڕ.و. خاراو؛ راهاتوو به ئه‌زموون له‌کاردا.

خِتام: کۆتایی.و. پایان.

خِتان: سوننه‌تکردن،

خەتەنەکردن.

خَتّال: تەڵەکچی، فێڵباز.

خَتْم: مۆر، شەقڵ.و. بەروار.

خَجَل: شەرم.و. تەریقی، شوورەیی.

خَجْلان: شەرمەزار.

خَجُول: شەرمن.

خِداع: تەڵەکەبازی.و. دووڕوویی.

خَدّ: روومەت، گۆنا، کوڵم.

خَدّار: فێڵباز، تەڵەکەباز.

خَدِر: سڕ، بێهۆش.

خَدَر: سڕبوون.و. خاوی، ساردی.و. تەمەڵی،تەوەزەلی.

خَدْش: رووشان، رنین.

خِدْعَة: فێڵ، تەڵەکە.و. بێبازاڕی.و. تێکچوون.

خِدْمَة: کار، ئیش.و. راژە، کارگوزاری.

خَراء: گوو، پیسایی.

خَراب: روخان، کاول بوون.

خَرابَة: کەلاوە، وێرانە.

خُراطَة: تەلاش.

خُرافَة: ئەفسانە، پڕوپووچ.

خَرِب: روخاو، کاول.و. لەکارکەوتوو.

خَرْبَق: رەهوان، چەلەك؛ یەکێك خۆش رەوبێت.

خُرْج: شەلتە؛ چاڕۆکەیەکە دەخرێتە سەرپشتی وڵاخ و

شتی تیٚدەکریٚت.

خُرْدَة: وردە.

خَرْدَل: خەرتەلە(ر).

خَرّ: کەوتن، رمان.و.

مرخاندن.

خَرّاج: هەرشتیٚك لە لەشەوە

بیٚتە دەرەوە.

خَرّاعَة: دامۆڵ.

خِرّیج: دەرچوو.

خَرَز: موروو، کوژەکە.

خَرَس: لاڵی.

خِرْسانة: کۆنکریٚت.

خَرْط: هۆنینەوە.

خَرْطُوش: فیشەك.

خُرْطُوم: لمۆز، قەپۆز.

خَرَف: خلّەفاو.

خَرف: سواڵەت؛ شتی

سوورکراوە وەك گۆزەو

دیزە.

خَرْق: سمین، کون کردن.

خِرْقَة: سیپاڵ، پەڕۆ.

خَرْم: هەلکۆڵفین.

خُرُوج: چوونەدەرەوە.

خَرُوف: بەرخ(ئا).

خَرِیر الماء: خورەی ئاو.

خَرِیطَة: نەخشە.و. توورەکە،

هەمانە.

خَرِیف: پایز، خەزان.

خِزام: لوتەوانە.

خَزام: هەلالە(ر).

خَزّ: ئاورێشم.

خَزْعَل: کەمتیار(ئا).

خَزْن: کۆکردنەوە،

پەسمەندەکردن

خِزي: سەرشۆڕی، ریسوایی.

خَزِينَة: گەنجینە، سامانگە.

خَسَارَة: زیان، دۆڕان.

خُسْران: دۆڕاندن.و.

لەناوچوون.

خَسّ: کاهو(ر).

خَسْف: رۆچوون، تەپین.و.

داڕوخان.و. سووکی،رسوایی.

خُسُوف: مانگ گیران.

خَسِيس: سووك، ڕسوا.و. ڕژد

، پیسکە.و. کەموکوڕی.

خَشَب: دار، تەختە، چێوە.

خَشْخَشَة: خشەخش.

خَشِن: گەورە، درشت.و. زبر.

و. وشك.

خُشُوع: کڕنوش بردن، ملکەچ

کردن.

خُشُونَة: زبری.و. رەقی،

سەختی.

خَشْيَة: ترس، پەروا.

خِصَاء: خەساندن،

پەختەکردن.

خِصام: کێبڕکێ.و. مشتومڕ.

خِصْب: خۆشگیزەرانی.و.

فەڕ، پیت.

خَصْر: کەمەر، ناوقەد.

خَصْلَة: رەوشت، ئاکار. تایبەتمەند.و. پێکان.و. مێشوو.

خُصْلَة: چەپك.و. مێشوو.

خَصْم: نەیار، دوژمن.و. داشکان.

خُصُوبَة: پیت، فەڕ، بڕشت.و. زۆری.

خُصُوص: بارە، بۆنە.

خُصُوصِيّ: تایبەتی، تاکێتی.

خَصِي: خەساو، یەختە.

خَصِيب: بەپیت، بەپێز.

خَصِيَة: گون.

خَض: ژەندن، شڵەقان.

خَضب: سەوزایی.

خَضِر: سەوز.و. کێڵگە.و. سەوزایی، شینایی.

خُضْرَة: سەوزە.و. سەوز.

خَضَّاض: مەشکە.

خَضَّة: داچڵەکین، داخورپان.

خَضِل: تەڕ، پاراو.

خِضَم: دەریایی گەورە.و. بەخشندە.و. سەرگەورە.و. بڕەپ.

خُضُوع: ملکەچی.

خُضَيِّ: کەندەسمە(با).

خَضِيض: تەڕ.

خَطَأ: هەڵە، چەوت.

خِطَاب: گوتار.

خِطَام: هەوسار؛ پەتی بەستن

و راکێشانی مالاّت.

خَطْب: کار، ئیش.

خِطْبَة: داخوازی، داواکاریکچ بۆ هاوسەرداری.

خُطْبَة: وتار، ئاخافتن.

خَطَر: بف، مەترسی، تەلّەزگە .و- گرەو.

خَطِر: سامناك، جێیمەترسی .و- فیزن، لووت بەرز.

خَطْرَة: ـ.ـر.و- دەم، سات.

خَطْرَفَة: وڕینە، بزڕکان.

خَطّ: دێڕ، هێڵ.و- نووسین.

خُطّار: میوان.

خَطّاط: خۆشنووس.

خُطّة: پیلان، نەخشە.

خَطْف: فڕاندن، دزین.

خَطِل: گەوج، کەودەن.

خَطْم: قەپۆز، لمۆز.و- دەنووك.

خِطْمَى: مێرۆ(ر).

خُطُوبَة: داخوازی، خوازبێنی کردن.

خَطْوَة: هەنگاو.

خُطُورَة: گرنگی.

خَطِیئَة: تاوان، هەڵە.

خَطِیب: وتاربێژ.و- دەستگیران.و- خوازبێنیکار.

خَطِیبَة: کچی دەزگیراندار، مارەبڕاو.

خَطِیر: گرنگ، بەنرخ.و-

سامناك، مه‌ترسی.

خَطِيئة: پشتێر، گه‌ورِ.

خَفاء: نادیار، په‌نهان.و.
شاراوه.

خَفَارَة: ئێشك گرتن،دیده‌وانی
.و. په‌یمان.

خَفَر: ئێشككر.

خَفض: داشكاندن،
كه‌مكردنه‌وه.

خُفّ: پێلاو، سۆڵ.

خُفّاش: شه‌مشه‌كوێره(با).

خِفّة: سووكی.و. به‌ره‌لایی،
سه‌ره‌رۆیی.و. گه‌مژه‌یی.

خَفق: دڵه‌كوتێ، داخورپان.

خَفِي: شارراوه، نادیار.و.
ئالۆز، ناڕوون.و. په‌نهان،
نهێنی.

خَفِير: پارێزه‌ر.و. پاسه‌وان.

خَفِيف: سووك.

خَلا: جگه‌له، به‌بێ.

خَلاء: چۆڵی، بۆشایی.و.
سه‌رئاو.

خَلاّب: دڵڕفێن.و. زمان لووس
، ته‌ڵه‌كه‌باز. و. قه‌شه‌نگ.

خَلاّق: داهێنه‌ر.و. دڵفرێن.

خَلاص: ته‌واوكردن.و.
رزگاركردن، ده‌ربازكردن.

خُلاصَة: پوخته، كورته.

خَلاعَة: بێئابڕوویی،به‌ره‌لایی.

خِلاف: جیاوازی، ناكۆكی.

خِلافَة: جێنشینی.و. رابەری، پێشەوایی. و. لەدواهاتن.

خِلال: میانە، ماوە.و. سیخ، شیش.

خَلْخَال: پاوانە.

خُلْد: مانەوە، هەمیشەیی.و. نەمری.

خَلْش: ماشوبرنجی.

خَلْط: تێکەڵکردن.و. لەگەڵژیان.

خَلْع: داکەندن، داڕنین.

خُلْع: دەست لێهەڵگرتن.

خُلْف: پەیمان شکێن.

خَلْف: پشت.و. پاش، دوا.

خَلَف: وەجاخ، نەوە.و. ئەوەی کەدێ.

خُلْق: خوو، رەوشت.

خَلْق: دروستکردن.و. خەڵك. و. سروشتی، خۆرسکی.

خِلْقَة: رواڵەت، دیمەن.و. سروشت.

خَلْقِيّ: سروشتی، خۆرسکی.

خَلَل: خەوش، نەنگ.و. کون، کەلێن.و. نارێکی، ناتەواوی.

خَلّ: سرکە.و. لەڕ، لاواز.و. پاتاڵ، شڕکەوپڕکە.

خُلْب: هەوری بێباران.

خُلَّة: رەوشت، خوو.و. دۆستایەتی ، هاوڕێیەتی.و. خێزان.

خَلْوَة: تەنیاگەری،کەنارگیری.

خُلُوص: پوختی، بێگەردی.

خَلُوق: بەرەوشت، خۆشخوو.

خَلِیج: کەنداو.و- کەنار؛
قەرەغیدەریا.

خَلِیط: تێکەڵ، ئاوێتە.

خَلِیع: بێناموس، خوێڕی.و-
پاتاڵ، شڕکە.

خَلِیفَة: جێنیش، رابەر.

خَلِیق: گونجاو، شیاو.

خَلِیل: دۆست، هاوڕێ.و-
هەژار، گەدا.

خَلِیلة: ژن، خێزان.و- دۆست،
شەیدا.

خَلِیَّة: خانە.و- لانکۆ؛
کولانەی شێر.و- پوورە.

خِمَار: پەچە، رووپۆش.

خُمَال: شلەپەتی(ن).

خَمْر: مەی، بادە.

خُمْرَة: مەوژین.و- سەرخۆشی.

خُمْس: پێنج یەك.

خَمْسَة: پێنج.

خَمْسُون: پەنجا.

خَمْش: روشاندن.

خُمُود: کپی، دامرکاوی.

خُمُول: سستی،
خاووخلیچکی.

خَمِیس: پێنج شەممە.

خُنَاق: وەناق، دووشاخە(ن).

خُنْثَى: نێرەمووك.

خَنْجَر: زەرگ، خەنجەر.

خَنْدَق: کەندڕ، سوپەر.و- قانگە.

خِنْزِیر: بەراز، یەکانە؛ نێرە بەراز(ئا).

خِنْزِیرَة:مالۆس؛ مێبەراز(ئا).

خِنْصِر: پەنجەتووتە.

خُنْفُسَاء: قالۆنچە(ج).

خَنْق: خنکان، تاسان.

خُنوع: دانواندن.

خِنوّص: بەلّخ؛ بەچکە بەراز(ئا).

خُوَار: بۆڕە، نەڕە.

خَوَّار: بێهێزی، لاوازی.و- تێکشکان.

خِوَان: سفرە، خوان.

خَوْخ: قۆخ(ر).

خُوْذَة: تاسکلاو؛ کلاوێکی پۆلاینەلەجەنگا ئەکرێتەسەر.

خَوْض: لەئاودان.و- خۆتێ‌هەلّقوتان،خۆتێ‌فرێدان.

خَوْف: ترس، بیم، پەروا.

خَوّار: دەستەمۆ.و- لاواز، بێ‌هیز.و- ترسنۆک.

خُوَّة: سەرانە.

خِيار: ئارو، خەیار(ر).و- هەلّبژاردن، بەگەنکردن.

خِیاطَة: دروون، بەرگدروون.

خَیال: ئەندێشە، بیر.و- تارمایی.و- سێبەر، سایە.و-

زەلام.

خَيالِيّ: ئەفسووناوی، ئەفسانەیی.و. ئەندێشەیی.

خِيام: کەژاوە.

خِيانَة: ناپاکی.و. نۆرداری.

خَيْبَة: نشوستی.و. هیوابڕان.

خَيْر: چاکە، باشە.و. سوود، کەڵك.و. پیت، فەڕ.

خَيْرِيّ: چاکێتی، بۆچاکە.

خَيْزَران: حەیزەران(ر).

خَيْش: رسوا، ترۆ.و. گونیە، کووش.

خَيْشُوم: لووت، لمۆز.

خَيْط: پەت، دەزو، داو.

خَيْل: ئەسپ، بەرزە(ئا).

خُيَلاء: بایی‌بوون.

خَيْمَة: دەوار، رەشماڵ.

خَيّاط: بەرگدروو.

خَيّام: دەوارکار، چادردروستکەر.و. دەوارنیش.

خَيِّر: بەخشندە، بەڕێز.

د

د: هەشتەمین پیتی زمانی عەرەبی‌یە.

دَؤوب: تێکۆشەر، رەنجدەر.

داء: دەرد، نەخۆشی.

دائِب: تێکۆشەر، رەنجدەر.

دائِر: ئیش دەکا، کارکەر.و. دوبارەبوونە.و. دەسوڕێتەوە، گرخۆر.

دائِرَة: بازنە، چەمەرە.و. فەرمانگە، بەڕێوبەرایەتی.و. تەندان.

دائِم: هەمیشە، بەردەوام.

دَأْب: دابو نەریت.و. رەنجو تێکۆشان.و. کۆڵنەدان.

دابَّة: ئاژەڵ، وڵاخ.و. گیانەوەر.

دابِر: ئەوپەڕی، دوایی.و. رەگو ڕەچەڵەك. و. رابردوو .و. چقی کەڵەشێر.

داجِن: ماڵی، کەوی.

داجِي: خۆشگوزەرانی.

داحِس: موو؛ ئاوسانی

سەرەپەنجە بەتاوە(ن).

داخِل: ناوەوە.و- ناوخۆ، ناوەکی.

داخِلِيّ: ناوەکی، ناوخۆیی.

داخِنَة: دووکەڵکێش.

دار: ماڵ، خانوو.و- خانە.

دارالصینی: دارچینی.

دارِج: باو.و- ئاسایی.و- ئەوەی لە ناوایە.

داشِن: تازە، نوێ.

داعِ: هۆ، هۆکار.و- بانگخواز.

داعِر: سۆزانی، بێئابڕوو.

داعِم: لێدەر، پیاکێشەر.

دافِع: بەرگر.و- دوورخەرەوە.
و- پاڵنەر.

دالّ: بەڵگە، نیشانە.و- رابەر.

دامِج: تاریك، تار.

دامِس: تاریك.

دامِق: بێخێر، خراپ.

داهِيَة: کۆست.و- فێڵباز.

دایِخ: وڕ، گێژ.

دِباغ: خۆشە؛ پاککردنەوەی پێست.

دُبّ: ورچ(ئا).

دَبّابَة: تانك.و- خشۆك.

دَبُّور: زەردەواڵە(ج).و- بەرگ.

دَبْدَبَة: تەپەیپێ.

دُبْر: پاش، دوا.و- کۆم، قنگ.

دِبْس: دۆشاو.

دَبْكَة: شایی، هەڵپەڕکێ.

دَبْل: پاروو، بابۆڵە.
دَبُوس: دەرزی سەرخڕ.
دِثار: داپۆشەر.و. پارێزگار.
دَجَاج: مریشك، مامر(با).
دَجّال: درۆزن، تەڵەکەباز.و. جادووگەر.
دَجْران: راماو، تیاماو.
دَحْر: بەزاندن، شکاندن.و. بۆڕدان؛ زەبوون کردنی یەکێ بەقسە یا لەیاریدا.
دَحْرَجة: تلبوونەوە.و. گەوزان.
دَحْض: بەدرۆخستنەوە.و. خلیسکان.
دُخان: دووکەڵ.و. هەڵم.
دَخْل: دەستکەوت، بەروبووم .و. خەوش.و. دەرد.
دُخْلَة: چوونەپەردەوە، شەویی بووکێنی.
دُخْن: هەرزن، گاڵ(ر).
دُخُول: چوونەناو.و. پیاچوون، پیا تێپەڕین.
دَخِيل: نامۆ.و. دەرەکی.
دَرْء: دوورخستنەوە، وەلانان.و. پاڵنان، لابردن.
دَرَاج: پۆڕ؛ باڵندەیەکە لەکەو گەورەترە.
دِرَاسَة: لێکۆڵینەوە، توێژینەوە.
دِرَايَة: پەیپێبردن، زانین.
دَرْب: رێگاوبان.و. کوچەو

كۆلان.

دُرِبَة: راهاتوویی، فێربوون.

دَرْج: بەفیرۆچوون.

دَرَج: پەیژە، پلیکانە .و. ڕێگە .

دُرْج: چەکمەجە .

دَرَجَة: پلە، پایە .و. ژمارە .و. قۆناغ.

دُرّ: گەوهەر.

دَرّاجَة: دووچەرخە، پاسکیل.

دَرّاق: چەقالە(ر).

دَرْزَة: تەقەڵ.

دَرْزن: دەستە .

دَرْزِيّ: دەرزی، دوورەر.

دَرْس: وانە .و. خوێندن، فێربوون .و. سڕینەوە .و. کۆنە؛ جلی‌شڕو پاتاڵ.

دِرْع: قەڵغان، زری.

دَرْفَة: تاکی‌دەرگا .

دَرَك: بن، بێخ .و. دوکەوتن، شوێن کەوتن .و. پێگەیشتن.

دَرَن: پیسی، چەپەڵی .و. سەلك.

دَرَنَة: سەلك، گرێ.

دِرْهَم: پەنجایی.

دَرْوِیش: قەلەندەر .و. هەژار.

دَرِس: گرزە؛ گژوگیای وشکەوەبوو.

دُرِيّ: درەوشەدار، بریقەدار.

دَسْتَة: دەستە؛ دوازدە دانە لەشتێك.

دُسْتُور: دەستوور، یاسا، پێڕەو.

دَسَّاس: ئاژاوەچی، پیلانگێڕ.

دِسْم: چەور.

دُسْمَة: دێز؛ تەڵخ و رەشباو. و- سەرقاپ.

دَسِيس: سیخوڕ.

دَسِيسَة: تەڵەکە، فرت و فێڵ.

دُشّ: پرژێن؛ بۆ خۆ شۆردن.

دَشِيشَة: برووێش.

دُعَاء: نزا، پاڕانەوە.

دُعَابَة: یاری، دەستبازی.

دَعَارَة: داوێن پیسی، لەش فرۆشی. و- نابەجێی.

دِعَامَة: کۆڵەکە، دیرەگ. و- پاڵپشت.

دِعَايَة: پڕوپاگەندە. و- بانگەشە.

دُعْبُل: مەڵمات، کەلا.

دَعَر: خراپەکردن، داوێن پیسی.

دَعْك: ژاکان. و- گلان.

دَعْم: پیاکێشان. و- پاڵپشتیکردن.

دَعْمُوص: سەرەمێکوتە.

دَعْوَة: خواست، داوا. و- بانگهێشت کردن. و- بانگەواز.

دَعْوَى: داواکاری، سکاڵانامە. و- بانگەشە.

دَغْدَغَة: ختووکە.

دَغر: پەلامار، هێرش.

دَغَل: گژوگیا.و. جەنگەڵ،
بێشە.و. خراپ.

دِفء: گەرمی.

دِفَاع: بەرگری.

دَفایَة: زۆپا.

دَفْتَر: تیانووس، دەفتەر.

دِفْرَة: ماڵە.

دَفْع: پاڵنان.و. دوورخستنەوە
، دەست پێوەنان.و. دان.

دَفْعَة: پاڵ.و. جار.و. تەکان،
گورژم.

دَفّ: دەف.و. لا، دیو.

دَفّة: سوکان.و. بەرگ، تاکی
دەرگا.

دِفل: ژاڵە، لورك(ر).

دَفْن: شاردنەوە، داپۆشین.و.
ناشتن.

دَفِین: شاراوە.و. نێژراو.

دَقّ: لێدان.و. کوتان.و. هاڕین.

دِقّة: وردی،وریایی.و. باریکی
، تەنکی.و. سەرنج، رامان.

دَقِیق: ئارد.و. ورد، بچووك.و.
تەنکوچەڵەمە.و. وردکار.و.
پتەو، قایم.

دَقِیقَة: خولەك.و. وردیلە،
گچکە.

دُکان: کۆگا.

دَكّ: رمان، روخان.و.
کوتانەوە.

دِكَّة: سەکۆ.و. بەندەخوێن.

دَلاَّعَة: نازدار.

دَلاّل: دەلاڵ؛ کەسێکە ببێتە ناوەند لە نێوان دووکەس دا.

دَلال: ناز، نازونووز.

دَلالَة: بەڵگە، سەلماندن.و. رێنوێنی.

دَلَس: تاریکی، ناڕوونی.

دَلْق: دەرپەڕین، فیچقەکردن.

دَلْك: گلۆفتن.و. سوینەوە، لێخشاندن.

دَلْو: سەتڵ، پەقرەج.

دَلِيل: بەڵگە، قەواڵە.و. رابەر.و. گەواە.و. گەیاندن، پیشاندان.

دَمَار: وێرانکردن، کاولکردن.

دِمَاغ: دەماغ، مێشك.

دِمَام: سواخ.و. سوراو؛ ئەو دەرمانە سوورەیە، کەئافرەت لە دەمی ئەدات.

دَمَان: ریخ، شیاکە.

دَمْج: ئاوێتە، تێکەڵکردن.

دَمْدَمَة: پرتەوبۆڵە.

دِمْس: ژیلەمۆ؛ ئاگرێکە بوو بێت بەخۆڵەمێش، وەتینی تێدا مابێت.

دَمْع: ئەسرین، فرمێسك.

دَمْعَة: هەنسك.و. تنۆکە فرمێسك.

دَمَق: زریان؛ باو بەفر

پێکەوە.

دَمَق: زریان؛ بەفروباران پێکەوە.

دُمَل: دوومەڵ.

دَمّ: خوێن.

دَمُوع: گرینۆك.

دَمَوِيّ: خوێناوی.

دُمْيَة: بووکەشووشە.و. پەیکەر، بت.

دَمِيم: ریوەڵە.و. ناشرین، ناقۆڵا.

دَنَاءَة: نزیکی.و. سووكو چرووکی.و. خزمایەتی.

دَنَس: پیس، چەپەڵ.

دَنَف: دەردەدار.و. نزیکبوونەوە.

دَنّ: پیپ، مەرکانە.و. گیزە، ویزە.

دَنِيء: سووكو چرووك.و. نزم .و. گومڕا.

دُنيا: جیهان، گێتی.

دُنيَوِيّ: جیهانی.و. کاتی، ساتی.

دَهَاء: دانایی، ژیری.و. تەڵەکەبازی.

دِهَاق: پڕ، لێوان.

دِهَان: ڕۆن، چەوری.و. بۆیە.

دَهْر: ڕۆژگار، دەم.و. نسکۆ، لێقەومان.

دَهْشَة: سەراسیمە،

واق‌ورِمان.

دُهن اللحم: بەز، پیو.

دُهن: رۆن، چەوری.

دَوَاء: دەرمان.و. چارەسەر.

دَوَاة: مەرەکەبدان.

دُوَار: گێژبوون، وڕبوون(ن).

دَوَام: بەردەوامی.و. کار؛ پیشەی رۆژانە.و. مانەوە، خایاندن.

دُوَامَة: گەردەلوول.و. مزراح، خولێنکە.

دَوْخَة: وڕی، گێژی.

دُوْدَة: کرم(ج).

دَوْر: کات، ماوە.و. گەڕانەوە. و. جار.و. رۆڵ.

دَوَرَان: خولانەوە،سووڕانەوە.

دَوْرَة: خول، سووڕ.

دَوْرَق: سوراحی، کەمۆڵە.

دَورِيَّة: پاسەوان.و. پاسەوانداری.

دَوس: شێلان.

دُولاب: دۆڵاب.و. پێچکە.

دَوْلَة: دەوڵەت،فەرمانڕەوایی.

دُولَة: یاپراخ.

دَوْم: بەردەوامی.و. مانەوە، خایاندن.

دُوْن: بێ، جگە.

دَوَّار: گەڕۆك.

دَوَّاسَة: ئەسپەرە، پایدەر.

دَوَّامَة: مزراح.

دُوَيبة: مێروو، جانەوەر.

دَوِيّ: هاژە، گیڤە .و. دەنگ.

دِيباجَة: پێشەکی.و. شێواز، شێوە .و. پارچەیەک ئاورێشم.

دَيجُور: تاریکی.

دَيدَبان: پاسەوان.و. بەڵگە.

دِير: کلێسە.

دِيك: کەڵەشێر، کەڵەباب(با).

دَيمُومَة: بەردەوامی، لەسەررۆیشتن.

دِين: ئاین، بڕوا.و. پەسڵان؛ ڕۆژی دوایی.و. ڕێباز.

دَين: قەرز، وار، وام.

دِيوان: دیوەخان.و. قەنەفە. و. دیوان.

دِيَة: خوێن بایی.

دَيّوث: تەرەس، ناکەس بەچە.

ذ

ذ: پیتی نۆیەمینە لەزمانی عەرەبیدا.

ذِئب: گورگ(ئا).

ذا: ئەو.و. خاوەن، دار.

ذائِب: تواوە.

ذائِع الصِّیت: بەناوبانگ.

ذابِل: پووکاوە، سیسەوەبوو، وشك هەڵاتوو.

ذات: خاوەن، خۆ، دار.و. خود.و. هەمان، هەر.و. لە.

ذاتِيّ: خۆیی، کەسی.و.ناخ.و دەروون.و. خۆرەس، لەخۆوە.

ذاتیاً: لەخۆیەوە، لەخودی خۆیەوە.و. ناخی.

ذاك: ئەو، ئەوە.

ذاکِرَة: بیر، هۆش، یاد.

ذاهِل: وڕ، واقوڕمان، دۆش دامان.

ذُباب: مێش ، مەگەز(ج).و. بەد.و. شێتی.

ذُبَاح: سەربڕ.و. وەناق؛ نەخۆشییەکی درمی گەروویە.

ذُبالَة: پلێته.

ذَبْح: سەربڕین.و- لەتوپەت کردن.

ذُبْحَة: قورگ ئێشه(ن).

ذُبْحَة الصدرية: سنگەکوشه، سنگ توندبوون(ن).

ذَبْذَبَة: لەرینەوه، جولانەوه .و- گولنکه.

ذَبْلة: قشپل.

ذُبول: پووکانەوه.و- وشك بوون.

ذَبِيحة: سەربڕاو.و- قوربانی. و- دابەسته.

ذَحّ: قلّیشکردن، دارلەتکردن. و- چەپۆك پیاکێشان.

ذَخْر: پاشەکەوت.

ذَخِيرة: تفاق، شمەك.و- پاره سەرمایه.

ذَرَاح: ماستاو.

ذِرَاع: قۆڵ، باسك.و- گەز، باڵ.و- توانا، هێز.

ذَرّ: پەرش و بلاوکردنەوه.و- مێرووله‌ی ورد(ج).

ذُرّاح: قالۆنچه(ج).

ذَرّة: گەردیله، دەنکۆکه، ئەتۆم.و- تۆزقاڵ، هەپروون.

ذُرّة: گەنمەشامی(ر).

ذُرّيّة: نەوه، وەچه، وەجاخ.

ذَرْع: ماتوچۆ.و- باڵپێو.

ذَرْف: ڕشتن.

ذَرْق: ڕیقنه.و. سێپه‌ره؛ گیایه‌کی سێپه‌لکه.

ذُرْوَة: لوتکه، پۆپه.و. ئه‌وپه‌ڕی.

ذَرِيعَة: هۆ، به‌هانه.و. بیانو، په‌ڵپ.

ذَرِيّ: شه‌نکردن.و. گه‌ردیله‌یی

ذُعْر: ترس، بیم.

ذُعْرَة: کلك هه‌ڵته‌کێنه (با).

ذَفِر: بۆگه‌ن.

ذُفل: قه‌تران؛ ماده‌یه‌کی ڕه‌شه.

ذَقَن: چه‌ناگه، ئه‌رزنگ.

ذَكَاء: زیره‌کی، زرنگی.

ذَكَاة: سه‌ربڕین، له‌مل دان.

ذَكَر: نێر.و. کێر.

ذِكْر: یادی‌خوا، ستایشی خوا.و. ناوبردن، باسکردن.و. ناوبانگ.و. یاد، بیرکردنه‌وه.

ذِكْرَى: یادگاری، بیره‌وه‌ری.

ذُكُورَة: نێرێتی، پیاوه‌تی.

ذَكِيّ: زیره‌ك، زرنگ.

ذُلّ: که‌ساسی، داماوی.و. ڕیسوایی، زه‌بوونی.

ذَلُول: ماڵی، ده‌سته‌مۆ.

ذَلِيق: زمانپاراو.

ذَلِيل: ڕیسوا، په‌ژمرده.و. که‌ساس، داماو.

ذَمّ: زه‌م، به‌دگۆیی.و. گازنده، گله‌یی.

ذِمَّة: دەستەبەری، متمانە.و. سایە.و. ماف.و. ویژدان، دەروون.و. پەیمان.

ذُنان: چڵم.

ذَنَب: کلك، دوژ .و. کۆتا.

ذَنْب: تاوان، بەزە.و. هەڵە.

ذُنوب: دۆلکە.و. تاوانیەزلر.

ذِنیب: لاسکی گەلا.

ذِهاب: ڕۆشتن، چوون، تێپەڕین.

ذَهَب: زێڕ، ئاڵتون.

ذَهَبِيّ: زێڕین، ئاڵتونی.

ذَهِن: زیرەك، هۆشیار.

ذِهْن: هۆش، بیر.و. زرنگی.

ذُهُول: وڕبوون، واقوڕمان.

ذُو: خاوەن، دار.

ذَوَبان: توانەوە.

ذَوْق: تام، چێژتن.و. حەز، هەوەس.و. خوو، سروشت.و. قسەزانی، زمانپاراوی.

ذَیل: کلك.و. کۆتایی، پەڕ.و. دامێن، دایەن.و. پاشکۆ.

ر

ر: دەیەمین پیتە لەزمانی عەرەبیی‌دا.

رِئاء: رووپامایی، رووبازی.

رِئاسَة: سەرۆکایەتی، سەرکردایەتی.

رِئَة: سی.

رَؤُوف: بەسۆز.و. میهرەبان.

رُؤیا: خەون.

رُؤیَة: سۆما،بینایی.و. بینین.

رَئیس: سەرۆك، سەرکردە.

رَئیسِیّ: سەرەکی، بنەڕەتی.

رائِج: ئەویستریّ.و. خۆش دەست.

رائِح: رۆیشتوو.

رائِحَة: بۆن، بەرامە.

رائِد: دیدەوان، گەشتەوان.و. ویستەر.و. پێشەنگ.

رائِع: ناوازە، شۆخ و شەنگ .و. ترساو.

رائِق: روون، رۆشن.و. سازگار .و. پالفتە.

رابّ: باوەپیارە، زڕباب.

رابّة: باوەژن.

رابِح: بەسوود، بەکەڵك.

رابِط: گەیەنەر.و. بەستەر.

رابِطَة: پەیوەندی،پەیوەستی .و. رایەڵ.و. یەکگرتوو.

رابِع: چوارەم.

رابِي: برنوتی.

رابِيَة: تەپۆلکە، گرد.و. سوپەر، سەنگەر.

راتِب: مووچە، مانگانە.

راج: ئاواتەخواز، ئومێدەوار.

راجِح: لاسەنگ.و. گونجاو، دروست.و. پەسەند.

راجِع: گەڕاوە.

راجِل: پیادە.

راحَة: پشوو، حەوانەوە.و. گۆڕەپان.

راحِل: ڕۆشتوو، کۆچکردوو.

راخِم: کرکەوتوو.

رَادّة: سوود، قازانج.

رَادِع: کۆسپ، تەگەرە.و. نەهێڵەر.

رَأس: سەر، کەللە.و. یەکەم، سەرەتا.و. پۆپە، لوتکە.و. سەلك.

رَأساً: یەکسەر، دەستبەجێ.

راسِب: دەرنەچوو، کەوتوو. و. نیشتوو، خڵتەوپڵتە.

راسِخ: چەسپیو، دامەزراو.و. ڕۆچوو.

رَاسْمال: سەرمایە،
دەستمایە.
رَأسْمَالِيَّة: سەرمایەداری.
راسِي: وەستاو.و. جێگیر،
چەسپاو.و. کەژ، چیا.
راشِح: پاڵاوتە، پاڵفتە.
راشِد: بێدار.و. هۆشیار، ژیر
.و. رابەر، پێشەوا.و. کامڵ،
پێگەیو.
راشِي: بەرتیل دەر.و.
دۆشاوی کونجی.
راصِد: چاودێر.
راضِي: قایل، رازی.
راعِي: شوان، شڤان.و.
سەرکەورە، چاودێر.

راغِب: ئارەزومەند.و. داواکار.
رَأفَة: بەزەیی، میهرەبانی.و.
سۆزداری.
رَافِد: چەم، زێ.
رَافِدَة: داربەست.و. دەسك.
رَافِعَة: بڵندەك، بەرزکەرەوە
.و. نوێڵ.
رَاقِدَة: کرِ.
رَاقِصَة: سەماکەر.
رَاقِي: بڵند، شکۆ.
رَاكِب: سوار.و. گەشتیار،
رێبوار.
رَاكِد: وەستاو.
رَاكِع: سەرشۆڕ، چەماوە.
رَامِي: هاوێژەر.

رَاهِب: ترساو.و. قەشە؛ ئەوانەی ژن ناهێنن.

رَاهِن: هەنووکە، ئەم دەمە.و. جێگیر، بەردەوام.و. بارمتەدانەر.

رَاوِي: چیرۆك خوان.و. میراو.و. گێڕەرەوە.

رَأي: بیروڕا، بۆچوون.و. پێشنیار.و. تێڕامان، وردبوونەوە.

رَايَة: ئالا، بەیداخ.

رِبا: سوو، فایز.

رِبَاط: پێچەك، بەستەك.و. بۆینباخ.و. پەیوەند.

رُباعِيّ: چوارەکی، چوارینە.

رَبّ: پەروەردگار.و. خاوەن.و. گەورە.و. پەروەردەکار.

رُبَّ: خۆشاو.و. رەنگە، لەوانەیە.و. ئەشێ،دەگونجێ.

رَبّة البيت: کابان، کەیبانو.

رِبْح: سوود، قازانج، دەستکەوت.

رَبْض: پەرژین، شوورە.و. چۆك دادان.

رَبْط: بەستن، گرێدان.

رَبْطَة: سەرپێچ، لەچك.و. گورزە، چەپك.

رُبْع: چواریەك، چارەك.

رَبْلَة: پووز.

رُبُو: تەنگەنەفەس،

بێن تەنگی(ن).

رَبْوَة: تەپۆڵکە.

رَبِيبَة: زڕکچ.

رَبِيع: بەهار.

رُتْبَة: پلە، پایە.و.

جۆر،رادە.

رَتْق: دروونەوە، چنینەوە.و.

داخران.

رِثَاء: لاوانەوە، بالۆرە.

رَثّ: شڕ، کۆنە.و. قسەی

پڕوپووچ.

رَثْمَة: نمەباران.

رَجَاء: هیوا، تکا.

رَجَّة: هەژان، راتەکان.

رُجْحَان: پەسەندی.و. لاری،

خواری.

رِجْس: پیسی، چەپەڵی.و.

قێزەون، ناشرین.

رَجْعَة: گەڕانەوە.

رَجْعِيّ: کۆنەپەرست، کۆن

پەیڕەو.و. بەرەودوا.

رَجْفَة: لەرە، لەرزە، تەزو.

رِجْل: پێ.و. لاق.

رَجُل: پیاو، زەلام.و. مرۆڤ.

رَجْم: بەرد بارانکردن.

رُجْمَة: کێل؛ سنگی گۆڕ.

رُجُوع: گەڕانەوە، هاتنەوە.

رُجُولَة: پیاوەتی.و. ئازایەتی،

دلێری.

رَجِيع: تەرس، پیسایی.و.

خراپ.

رَجِيم: پارێز.و. نەفرینکراو.و. بەردەباران کراو.

رَحا: سپیناخ(ر).

رَحْب: فراوان، بەرین.

رَحّال: کۆچەر، گەڕۆك.

رَحْل: جێو ڕێ.و. تێشوو، تفاق.

رِحْلَة: گەشت.و. کورسی قوتابی.

رَحْم: منالّدان، پزدان.و. بەزەیی.

رَحْمَة: بەزەیی.و. لێبوردن.

رَحَى: دەستاڕ.و. ئاش.

رَحِيب: فراوان، بەرین.

رَحِيق: شیلە.و. جۆرە بۆنێکی خۆشە.

رَحِيل: کۆچکردن، ڕەو.و. ڕۆیشتن.

رَحِيم: میهرەبان، بەبەزەیی.

رُخَام: مەڕمەڕ.

رُخْصَة: ڕێدان، هێڵان.و. هەل، دەرفەت.و. ئاسانکاری.

رَخْو: نەرم .و. فشەڵ، شلو شاو.

رَخِيص: هەرزان.و. شل، نەرمو نۆڵ.

رِدَاء: بالاپۆش.و. بەرگ، جلك.

رَدّ: گێڕانەوە، دانەوە.و.

وەلامدانەوە، بەرپەچدانەوە .و- بەرهەڵستی.و- خراپ.

رِدْف: دوا، پشت.و- دوابەدوا،یەك لەدوای یەك.و- سمت.

رَدْم: پڕکردنەوە.و- داڕوخان.

رَدن: رستن.

رَدِيء: خراپ، نایەخ.و- بەد.

رَذاذ: پرژە، پرپشك.و- نمە باران.

رَزانَة: سەنگینی، بەئارامی.

رُزّ: برنج(ر).و- پیتە، بەلەم.

رِزْق: رۆزی، بژێوی.و- پیت، فەڕ.و- بەخت.و- سامان، دەرامەت.

رِزْمَة: گورزە، پێچراو.

رَزِين: سەنگین، قورس.و- هێمن، سەلار.

رَساعَة: گونکە، مەنگۆڵە.

رِسالَة: نامە، پەیام.

رَسْغ: قوڵ، مەچەك.

رَسّام: وێنەکێش.

رُسْغ: مەچەك.

رَسْم: وێنە، نیگار.و- باج، باژ.

رَسْمِيّ: یاسایی، شێوازبەند.و- میری، حکومی.

رَسَن: رەشمە.و- گوریس.

رُسُوب: نیشتن.

رَسُول: پەیامبەر.و- نێرراو،

ره‌وانه‌كراو.و. ته‌ته‌ر.

رَشَاء: كه‌ژاڵ؛ به‌چكه ئاسك(ئا).

رَشَاد: ته‌ره‌تیزه(ر).

رَشْح: تكان، ده‌ڵان.و. پاڵاوتن.

رُشْد: هۆش، ژیری.و. بێداری .و. كامڵ، پێگه‌یشتوو.

رَشّ: پرژان، ئاوڕشێن.

رَشّاش: پرژێن.و. شه‌ست تیر.

رَشْق: سواخ.

رَشْوَة: به‌رتیل.

رَشِيد: رێبه‌ر.و. هۆشیار، ژیر .و. كامڵ، ته‌واو.

رَشِيق: چه‌له‌نگ، قه‌شه‌نگ.

رَصَاص: قورقۆشم.و. گولله، فیشه‌ك.

رَصَاصِيّ: خۆڵه‌مێشی.و. قورقوشمی.

رَصَانَة: قایمی، پته‌وی.

رَصَد: بۆسه.و. روانگه.

رَصِيد: پشتیوانه،ده‌ستمایه.

رَصِيف: شۆسته، پیاده‌ڕێ .و. به‌ردڕێژ.

رَصِين: قایم، پته‌و.

رِضَاء: پێخۆش بوون.

رِضَاعَة: شیردان.و. دایه‌نی.

رَضْرَضَة: هاڕین، وردكردن.

رَضّ: كوتان.و. رووشان.

رَضّاعَة: مه‌مكه‌شوشه.

رَضْعَة: مەمکەشووشە.

رَضْفَة: کڵاوەی ئەژنۆ.

رِضْوان: رازیبوون، قایل

بوون.

رُضُوع: خۆبەدەستەوەدان،

ملدان.و. قایل بوون.

رَضِیض: کوتراو.و. رووشاو.

رَضِیع: شیرەخۆرە.و. ساوا،

کۆرپە.و. برایشیری.

رَضِیّ: رازی، قایل.و.

گوێڕایەڵ.و. خۆشەویست.

رُطَام: گرفت، گیران.

رَطِب: نەرمو شل.و. تەڕ،

شێدار.

رُطْمَة: بەلا، چورتم.

رُطُوبَة: شێ، تەڕی.

رَطِیب: تەڕ.و. ئاودار.

رُعَاف: ڕەهێڵە.و. لووت پژان.

رُعَام: پسکە؛ تووش بوونی

ئاژەڵ بەهەڵامەت.

رِعَایَة: چاودێریکردن،

ئاگەداریکردن.و. پاراستن.

رُعْب: ترس، تۆقین، پەروا.

رَعْثَة: پۆپنە.

رَعْد: تریشقە، گرمەیهەور.

رِعْدَة: پەشۆکان، شپرزە

بوون.

رَعْدِید: ترسنۆک، لەرزۆک.

رَعْرَعَة: گەشەکردن،

گەورەبوون.و. هەڵقولان.و.

روان.

رَعِش: مەلەشە.و. ترسنۆك.

رَعْن: گرەبردن، گەرمابردن.

رَعْوَى: گەڕانەوە،

پاشگەزبوونەوە.

رَعَوِيَّة: رەگەزنامە،

نەژادزانی.

رَعِيل: پشتیوان، پالپشت.و.

پێشەنگ.و. دەستەیەك.

رَعِيَّة: ران، رەوە.و.

ژێردەستە.

رَغَام: خاك، خۆل.

رَغْبَة: ئارەزو، خواست.

رَغْد: خۆشگورەرانی.

رَغْم: زۆرلێکردن،

ناچارکردن.و. گل.

رَغْوَة: کەف.و. سەرتوێژ.

رَغُوث: شیرەخۆرە، ساوا.

رَغِيف: کولێرە، لەواشە.و.

گونك.

رُفَات: لاك؛ ئێسك و

پرووسکی مردوو.

رِفَادَة: قەلپۆزی زین.و.

پەستێنەر.و. برین پێچ.

رَفَاهَة: خۆشگوزەرانی.

رِفْد: یارمەتی، پشتگیری.و.

کۆلەکە.و. پەیوەندی.

رَفْسَة: جووتە، لەقە.

رَفْض: نەویستن، وەرنەگرتن

.و. وازلێهێنان.

رَفع: بەرزکردنەوە، سەرخستن.

رَفّ: دڵەکوتێ.و- موچرک.و- رەفە.و- فرین.و- پۆلێك؛ لە باڵندە.

رِفق: نەرمو نیانی، بەزەیی.

رِفقَة: هاوەڵی، هاورێیەتی.

رِفَل: دەڵب، فلت؛ جلی فشو پانو پۆڕ.و- کلك درێژ .و- گۆشتن.

رَفیع: بەرز، بڵند.و- باریك.

رَفیف: راتەکان.و- درەوشانەوە.و- تەنك.و- سوێسنە؛ جۆرە رووەکێکە.

رَفیق: هاورێ، هاوەڵ.و- میهرەبان، بەسۆز.و- یار، خۆشەویست.

رِقابَة: چاودێری، سەرەوکاری، سەرپەرشتی.

رِقاع: پینەدۆز.

رِقاق: نانیتیری.و- پەڕە؛ چینیتەنك.و- نەرمان، سستەك؛ زەویەکی نەرمو فشەڵ.

رَقَبَة: ئەستۆ، گەردن.

رَقراق: درەوشاوە، شەوقدار.

رَقص: سەما، هەڵپەرکێ.

رُقعَة: پینە، پارچە.

رِقّ: بەندە، کۆیلە.و- کۆیلایەتی، بەندەیەتی.

رَقّاص: باندۆڵ، سەماکەر.

رُقّي: پێشکەوتن.و.
سەرکەوتن، بەرزبوونەوە.

رَقّي: شووتی، شامی(م).

رَقَم: ژمارە، رەنووس.

رُقُود: خەوتن، نوستن.و.
پاڵکەوتن.

رَقِيب: چاودێر، سەرەوکار.و.
نەیار، ناحەز.و. پاسەوان.

رُقْيَة: نوشتە، جادوو.

رَقِيق: تەنك، باریك.و. بەندە،
کۆیلە.

رَكا: کوزەڵە(ر).

رِكَاب: سوار.و. ئاوزەنگی،
رکێف، زەنگۆ.

رَكَاكَة: لاوازی، بێهێزی.

رُكَام: کەڵەکە، تۆپەڵە.

رُكْبَة: ئەژنۆ، چۆك.

رَكْض: راکردن، غاردان.

رَكْلَة: لەقە، جووتە.

رُكْن: گۆشە، سووچ.و.
پاڵپشت، کۆڵەکە.

رُكُوب: سواربوون.

رَكْوَة: کوندە، جەوەنە.

رُكُوع: چەمینەوە،
دانەوینەوە.

رَكِيزَة: کۆڵەکە، دیرەك،
نیرگە.و. پاڵپشت، پشتیوانی.

رَكِيك: لاواز، بێهێز.و. ناڕێك
.و. قسەی بێمانا.

رَمَاد: خۆڵەمێش، سوتوو.

رِمَاق: چاوزیت کردنەوە.و. کولەمەرگی.

رِمَايَة: تیرئەندازی، نیشان شکاندن.و. تەقەکردن.

رُمْح: نیزە، رم.

رَمَد العين: چاوئێشە، وەردێنە(ن).

رَمْز: هێما، نیشانە.و. ئاماژە بۆ کردن.

رَمْس: گۆڕ.

رَمْش: پێڵوی چاو.

رَمَق: ژیان.و. سەرەمەرگ.

رَمْل: لم، قوم.

رُمَّان: هەنار(م).

رُمَّانَة: نارنجۆك، هەنارۆکە.

رِمَّة: رزیو؛ ئێسقانی پواو.و. کەلاك، لاشە.

رَمي: فرێدان، هاویشتن، هەڵدان.

رَمِيم: رزیو، پووکاو.

رَنَّان: دەنگدار، بیستەکی.

رَنَّة: زایەڵە، زرنگانەوە.

رَنُو: چاوتێبڕین.و. گوێگرتن.

رَنِين: زایەڵە، زرنگانەوە.

رَنِين: زرنگەدار، دەنگدار.

رِهَان: گرەو، مەرج.

رَهْبَة: ترس، تۆقین.

رِهْدَن: گێل، گەمژە.و.

ترسنۆك.

رَهْط: پۆل، دەستەیەك؛ سێ تا نۆ.

رَهَق: بارگران.و. تاوان.و. گێل، گەوجە.

رَهْن: بارمتە.

رَهِيب: ترسێنەر، تۆقێنەر.و. سەیر، سەمەرە.

رُواء: بەدیمەن، جوانو گەشاوە.

رَوَاج: برەو، پەرەپێدان.

رَوَاح: چوون، رۆیشتن.و. رۆژ تا شەو.و. ئارامی.و. خەیاڵپلاوی.

رِوَايَة: چیرۆك، داستان.و. روونكردنەوە.و. هەواڵ.

رَوِيّة: ماست.و. هەوێن.و. پێویستی.

رَوِيصَة: گورگەخەو، زیندەخەو ؛ خەوی بەئاگا.

رَوْث: شیاکە، تەرس.

رُوح: گیان.و. پوختە، كرۆك.و. پشوو.و. بەزەیی.و. فریشتە.

رُوحانِيّ: گیانی.و. كەسێك بایەخی بە رووح بدات، نەك بەمادە.

رُوزنامة: ساڵنامە، رۆژژمێر.

رَوْضَة: باخچە، گوڵستان.و. مێرگ.

رَوْعَة: قەشەنگی، جوانی.و۔ ترس، تۆقین.

رَوْنَق: درەوشانەوە، بریقانەوە.

رُویشَة: چوز؛ گەندە موو.

رَوِيَّة: لێکۆڵینەوە، رامان، وردبوونەوە.و۔ پێویستی.

رِیاء: رووپامایی، سالوسی، رووبازی.

رِیَادَة: رابەری.

رِیَاضَة: وەرزش.و۔ مەشق، راهێنان.

رِیَاضِیَّات: بیرکاری.

رِیبَاس: رێواز(م).

رِیبَة: گومان.و۔ دوودڵی.

رَیْثَما: دەمێك، برێك" بۆ کات.و۔ هەتاکو.

رِیح: با.و۔ بۆن.و۔ میهرەبانی.و۔ زاڵبوون، هێز.

رَیْحَان: بۆنیخۆش.و۔ رێحانە(ر).و۔ گیایی بۆن خۆش.

رِیْش: پەڕ.و۔ کەلوپەلی ناوماڵ.

رَیْع: بەرهەم.و۔ قازانج، دەستکەوت.

رَیْعَان: هەڕەت، تاف.

رِیف: گوند، لادێ.

رِیْق: لیك، تف.

رِئم: ئاسك(ئا).

ریّ: ئاودێری.و. ئاودان.

رَیّاش: نایاب.

رَیّان: تەڕو پاراو.و. تێرئاو.

رِیَة: سی.

رَیْث: خاو، لەسەرخۆ.

ز

ز: شازدەیەمین پیتە لە زمانی عەرەبیىدا.

زُؤان: زیزانە(ر).

زُئبَر: تەقەڵ، تیك؛ گرێو جێی درووماں.

زِئبَق: جیوە.

زَئیر: نەڕە، بۆڕە.

زائِد: زۆر، پتر.و. کۆ، خستنەسەر.

زائِر: میوان.و. دیدەوان؛ هاموشۆو بەسەرکردنەوە.

زائِغ: لادەر، لارو لەوێر.

زائِف: ساختە.و. تەڵەکاوی، فێڵاوی.

زائِل: ڕوێندە؛ نەوشتەی نەڕواو تێپەڕ دەبێ.

زاجِر: نەهێڵ، قەدەغەکەر.

زاجِل الحمام: پەیك؛ کۆتری نامەبەر(با).

زاخِر: پڕ، لێواولێو.و. بەڕێز، شکۆمەند.بەخشندە.و. پەیوەند، پەیوەست.

زاد: تێشوو؛ هەڵگرتنی
خواردن بۆ ڕێگەوبان.و.
خواردن ، خۆراك.

زارِع: جوتیار، کشتیار.

زاعِم: بەگومان.و. داواکار.

زامِر: شمشاڵژەن، نەیژەن.

زانِي: گانکەر، داوێن پیس.

زانِیَة: گاندەر، حیز، داوێن
پیس.

زاهِد: دونیانەویست،
خواناس.

زاهِر: ڕووناك، بریقەدار.

زاهِي: ڕەنگاوڕەنگ.

زاوِیَة: گۆشە، سووچ.

زَبان: هەڵپاچین.

زَبانِیَة: دۆزەخ، جەهەنم.

زَبَد: کەف، سەرکۆزەر.

زُبْدَة: کەرە.و. پوختە، کرۆك.

زَبر: نوسین.و. قسە،
ئاخاوتن.و. بەرد.

زِبْل: خۆڵو پیسی.

زُبون: کڕیار، سێنەر.و. گەوج
، گێل.

زَبیب: مێوژ(م).

زِبیبَة: موو؛ لوویەکی گچکەیە
لەپەنجە دەردەچێ(ن).

زُجاج: شووشە.

زُجاجَة: شووشە، دەسکەلە؛
بتڵی شووشە.

زَجْر: تەریقکردنەوە،

سەرکۆنەکردن.و. نەهێشتن،
قەدەغەکردن.

زُحَار: نقاندن.و. بەلەفیڕیێ،
سکچوون(ن).

زَحالِف: هەر جانەوەرێك کە
خشندەو خشۆ بێت.

زِحَام: قەڵەباڵەغی، جەنجاڵ.

زَحْران: پیسکە، چروك.

زَحْزَحة: ترازان، خزان.

زَحْف: کشان، خشان.و.
پەلاماردان، بۆچوون.

زُحَل: کەیوان؛ یەکێکە لە
هەسارەکان.

زَحْلَفة: خزاندن.و. چەمانەوە.
و. پەلەکردن.

زُحِير: بەلەفیڕیێ (ن).و.
نقاندن.

زَخّة: تاو؛ دەمە بارانێك
بەخوڕ.و. ڕق و کینە.

زُخْرُف: جوانی.و. ڕووپۆش.

زَخْرَفَة: نەخش و نیگار،
ئارایش.

زَخْم: کوڕ، تەوژم.

زَغِيبَة: تێشووی سوپا.و.
تێشوو.

زِراعَة: کشتوکاڵ، جوتیاری.

زِرْب: پشتیر، گەوڕ.و.
ئاوەڕۆ.

زِرّ: دوگمە، قۆپچە.و. سوویچ
پلاك.و. بڕندە.

زَرَافَة: زەڕافە،مل درێژە(ئا).

زُرْزُور: ریشۆڵە(با).

زَرْع: کێڵان، چاندن.

زَرْف: سمین، کونکردن.

زَرْق: ریقنە، جیقنە.

زَرْقاء: شین.و. ئاسمان.و. ئاسمانی، بۆ رەنگ.و. مەی، بادە.

زِرْنِیخ: مەرگەمووش؛ ژاری کوشندە.

زُرَیق: جقە؛ باڵندەیەکە تۆزێ لە چۆلەکە گەورەترە.

زَرِيّ: سووك، ریسوا.

زَعَارَة: بەدڕەوشتی.

زُعَاف: کوشندە.

زُعَاق: سوێر.

زَعَامَة: پێشەوایەتی، رابەرایەتی.

زَعْرُور: گوێژ(م).و. تووڕە.

زَعْزَعَة: بزواندن، جوڵاندن.

زَعَل: نیگەرانی، زویری.و. وەڕس بوون.

زَعْلان: زویر، نیگەران.و. وەڕس، بێزار.

زَعْم: واوتن، واڕاگەیاندن.و. بانگەشە.

زَعْنَفَة: کورت.و. بڕێك، هەندێك.و. سەرسوڕمان.

زَعِیق: قاووقیژ، زریکە.

زَعِیم: سەرۆك، سەرکردە.و.

گەورە، شکۆ.و. پێشەوا.

زَغْب: گەندەموو، مووی ورد.

زَغْرَد: هەلهەلە، تلیتلی.

زَغْزَغ: خترووکەدان.

زُغْلول: بەچکەکۆتر(با).و. منداڵ.

زِفْت: قیر.

زَفّة: زەماوەند، شایی.و. مژدە، مزگێنی.

زَفیر: هەناسەدانەوە.و. وڕ، گێژ.

زُقاق: کوچە، کۆڵان.

زَقْزَقة: جریوەجریو، جیکە.

زَقّ: دابەستە؛ راگرتنی ئاژەڵ بۆنەوەی قەڵەوبێ.

زِقّ: میزە؛ چەرمێکی دوراوە وەك توورەکە وایە.

زَقُّوم: ژەقنەبووت.

زَکاء: گەشە، پەرە.و. پیت، فەڕ.

زَکاة: زەکات؛ باجێکی ئاینییە.و. پاکێتی، خاوێنی.و. خێرکردن، بەخشین.

زُکام: هەلامەت، پەسیو(ن).

زَکِيّ: چاکەخواز.و. پەرەسەندوو، گەشەسەندوو.و. پاکیز، خاوێن.

زِلاج: سورگی، کلۆم.

زُلال: پاك، خاوێن.و. سپێنەی هێلکە.

زَلْزَلة: بومەلەرزە.
زُلْفَى: نزیکیتی.و. پلەو پایە .و. بەردی لووس.
زَلِق: خلیسك، خزو لووس.
زَلَق: لووسی، خزی.
زَلَّة: هەڵخلیسکان، پێخزان .و. هەڵە.و. شایی، زەماوەند.
زَلْمَة: شێوە، دیمەن.
زِمَام: جڵەو، لغاو.
زَمَان: کات، سات.و. رۆژگار، چەرخ.و. وەرز، کەش.
زَمَانَة: کەم ئەندام.و. پەککەوتن، لێکەوتن.و. دەردی درێژخایەن.
زُمْرَة: دەستە، بەرە.
زَمْزَمِيَّة: جەوەندە، مەتارە.
زَمْك: قارسکردن، قەداخ؛ کورتکردنەوە.
زَمَّارَة: شمشاڵ، نای.
زُمَّال: گوێدرێژ، گەوجە.
زَمَن: کات، سات.و. رۆژگار، چەرخ.
زَمْهَرِير: سەرماوسۆڵە.
زَمِيت: سالار، سەنگین.
زَمِيل: برادەر، هاورێ.
زِنَاد: پەلەپیتکە.
زَنْبَق: شلێر(ر).
زُنْبُور: زەردەواڵە، ژەنگەسوورە(ج).
زِنْبِيل: بەرچەنە، زەمیلە.

زِنْجَار: ژەنگ.

زَنْجِير: زریزە، زنجیر.

زَنْجِيّ: قولەڕەش.

زَنْد: پەلەپیتکەی تفەنگ.و- بازو، مەچەك .و- چەرخ؛ چەخماخی ئاگرکردنەوە.

زَنْدَة: تەرەقە.

زِنْدِيق: کافر، بێبڕوا.

زُنَّار: پشتێن، کەمەربەند.

زِنَى: گان، داوێن پیسی.

زَنِيم: بەدخوو، خوێڕی.

زُهَاء: نزیکەی.

زُهْد: خواناسی.و- کەمتەرخەمی، گوێنەدان.

زَهْر: زاری تاوڵە.

زُهْرَة: جوانی، قەشەنگی.

زَهْرَة: گوڵ.

زُهْرِيّ: فەرەنگی؛ نەخۆشیەکی کوشندەیە.

زَهْق: لەناوچوون، پووکانەوە .و- گیان دەرچوون.

زَهُو: تەڕوپاراوی.و- فیز، لووت بەرزی.و- گومڕا، وێڵ.

زَهُوق: ناڕەوا، پڕوپووچ.و- لەناوچوو.

زَهِيد: کەم، نەخت.و- بێ بایەخ.

زَوَاج: ژن هێنان و شووکردن.

زَوَاحِف: خشۆکەکان؛ ئەو گیاندارانەی کەبەخشکە

دەپڕێن.

زَوَال: نەمان، لەناوچوون.و.
تێپەڕبوون، بەسەرچوون.

زَوبَعَة: گێژەڵۆکە، گێژاو.و.
رەمێڵە.

زَوْج: جووت، دوان.و. مێرد،
هاوسەر.

زَوْجَة: ژن، خێزان.و. جووتە،
دوانە.

زُور: درۆ.و. ساختە، تەڵەکە.

زَوْرَق: بەلەم، گەمیٚ.

زُولِيَة: قاڵی، راخەر.

زَي: وەکو، وەك.

زِيادَة: زۆری، فرەیی.و.
سەرەپارچە، برِشت.و.
سەربار، سەرِایی.

زِيارَة: بەسەرکردنەوە،دیدەنی

زَيْت: رۆن، چەوری.

زَيتُون: زەیتون(ر).

زَيْتِيّ: چەور، رۆناوی.و.
رەنگی رۆنی، سەوزباو.و.
رۆندەر، رۆنی لێدەگیریٚ.

زِير: مێباز.و. کوپە.و. دابو
نەریت، باو.

زَيْغ: لادان، خواربوونەوە.

زَيْف: ساختە، تەڵەکە.

زَيْن: جوان، رازاوە.

زِينَة: ئارایشت، رازاندنەوە.

زِيّ: بەرگ، پۆشاك.و. شێوە،
شێوان.

س

س: دوازدەیەمین پیتە لە زمانی عەرەبیی‌دا.

سُؤال: پرسیار.و. خواست، داوا.و. دەرۆزە، بەلەنگازی.

سُؤر: بەرماوە، پاشماوە.

سائِب: ترازاو، دەرچوو.و. ئازاد، سەربەست.و. بەرەڵا، خوێڕی.

سائِح: ڕۆیو.و. گەشتیار، گەڕیدە.و. پەیوەست بەدینەوە.

سائِد: باو.و. زاڵ.

سائِر: گشت، هەموو.و. باو.و. بزۆك، ڕۆیو.

سائِس: سەرکار، بەڕێوبەر.

سائِغ: ڕێدراو، دروست.و. خۆش، بەتام.

سائِق: شۆفێر، لێخوڕ.

سائِل: ویستەر، داواکەر.و. پرسکەر.و. شل.و. سواڵکەر، بەلەنگاز.

سائِم: شوان، گاوان.

سائِمَة: ئاژەڵ، ماڵات.

سَأب: خنکان.

سابِع: حەوتەم.

سابِق: پێشکەوتوو.و. پێشوو ، هەمان.

ساج: ساج(ر).

ساجِد: سوژدەبەر، کڕنووش بەر.

ساجُور: کۆت، پێوەند.

ساحِبَة: بارکێش.و. باکێش.

ساحَة: گۆڕەپان.و. حەوشە.

ساحِر: جادووگەر.

ساحِق: هاڕەڕ.

ساحِل: کەنار، قەراغ.

ساخِر: گاڵتەجاڕ، تەشقەڵەباز.

ساخِط: تووڕە، جاڕس.و. وەڕس، بێزار.

ساخِن: تادار،بەتین.و. گەرم.

سادِر: سەرسام.

سادِس: شەشەم.

سادِن: مجەوەر.

ساذَج: ساویلکە، سادە.

سارّ: دڵخۆش.

سارِق: دز.

سارِيَة: درم، پەتا.و. کۆماج؛ ئەو ستوونەی دەبێت بە کۆڵەکە بۆ ڕاگرتن.

ساطِع: درەوشاوە.

ساطُور: سیکارد، کێرد.

ساعَة: کاتژمێر.و. سات، دەم.

ساعِد: بازو، باسك.و. جۆگە.

ساعِي: نێرراو.و. پۆستەچی، تەتەر.

سافِر: رووت، بەرەڵا.

سافِل: نزم، نشێو.و. سووك، ریسوا.

ساق: لق.و قەد.و. قاچ، لاق.

ساقِط: کەوتوو، وەریو.و. سووك، ریسوا.

ساقِي: مەیگێڕ.و. ئاوگێڕ.

ساکِت: بێدەنگ.و. کڕ،مات.

ساکِن: وەستاو، مەنگ، خامۆش.و. نیشتەجێ، دانیشتوو.

سالِب: داماڵێنەر، داڕن.و. نەرێ.

سالِف: پێشوو، رابردوو.

سالِم: بێگەرد، بێخەوش.و. تەواو، دروست.

سامِع: گوێگر، بیسەر.

سامّ: ژەهراوی.

سامِي: کون کون.و. بەرز، بڵند.

سانِد: پاڵپشت.

ساهِر: بێدار، بەخەبەر.

ساهِرَة: کرك، کاکیبەکاکی؛ دەشتی چۆڵوهۆڵ.

ساهِي: سەرقاڵ.و. بێئاگا.

سایس: ئارام.

سایلو: کەنوو.

سُبَات: بێهۆشی، بورانەوە.
و۔ خەو، نوستن.

سِبَاحَة: مەلەکردن.

سِبَاخ: خوێ.و۔ پەیین.

سُبَاط: سەرەنوێلك، زیلّدان،
سەرگوردان.

سِبَاق: پێشبڕکێ، بۆرپۆرێن.

سَبّ: جنێو، دژوێن.و۔ توانج،
تانوت.

سَبَب: هۆ، بۆنە، سۆنگە.و۔
ڕێوشوێن.و۔ دەرد.و۔ نزیکی،
خزمایەتی.

سَبّاب: جنێوفرۆش.

سَبّابَة: دۆشاومژە؛ قامکی
گەواهی.

سَبّاح: مەلەوان.

سَبُّورَة: تەختەڕەش، وەر.

سَبِّی: دیل، بەند.و۔ کاژ.

سَبْت: شەممە.

سُبْحان الله: پاکیو
بێگەردی بۆ خوا.

سُبْحَة: تەزبێح.و۔ نزا،
پاڕانەوە.

سِبْدَاج: سپیاو.

سَبْط: خاو، شل.

سِبْط: کوڕەزا، زا.

سُبْع: حەوت یەك.

سَبُع: دڕندە، هار(ئا).و۔

حەوت.

سَبْعُون: حەفتا.

سَبْك: دارشتن.

سَبِيكَة: دارێژراو.

سَبِيل: ڕێگە، ڕێ.و. ڕێبوار.

سِتار: پەردە، باروو.و. پۆشتە.

سِتّ: شەش.و. دادە، خاتوون

سَتّار: داپۆشەر؛ داپۆشەری عەیبو نەنگ، کە یەکێکە لە ناوەکانی خوای گەورە.

سَتّارَة: داپۆشەر.و. پەرژین.

سِتُّون: شەست.

سِتْر: سەرقاپ.و. شەرم.و. ترس، بیم.و. داپۆشین.

سِتْرَة: چاکەت.

سَجّادَة: بەرماڵ، دوگرد.و. لاکێشە، ڕاخەر.

سِجِّيل: تەمووخ، کەستەك.

سَجْدَة: کڕنووش بردن.

سِجْل: تۆمارگە.

سِجْن: بەندکراو، گیراو.و. بەندیخانە، زیندان.

سَجْن: بەندکردن، گرتن.

سَجِين: گیراو، بەندکراو.

سَجِيَّة: خوو، ڕەوشت.

سَحاب: هەورو‌هەڵا.و. درێژایی.

سَحابَة: پارچە هەورێك.و. درێژایی.

سُحالَة: کەپەك؛ توێکڵی دانەوێڵەی هاڕاو.

سَحْب: راکێشان، بەکێش کردن.

سُحْت: ماڵی حەرام.

سَحْج: روشان، بریندربوون.

سِحْر: جادوو، تەلیسم.

سَحَر: کازیوە؛ بەرەبەیان، شەبەق.

سُحْف: کەمژەیی، شێتۆکەیی

سُحْق: دووری.

سَحْق: هاڕین، وردکردن.و- کوتان، لێدان.

سَحْنَة: گوێلاك، سەروسەکوت

سَحُور: پارشێو.

سَحِيق: دوور.و- هاڕاو.

سَحِيقَة: خوڕەم؛ بارانی بەلێزمە.

سَخَاء: رێز.و- گوشادی.

سَخَافَة: کەمژەیی، گێلی.و- لاوازی.

سُخَام: خەڵوز.و- مێس، تەن.

سَخَاوَة: بەخشندەیی، میهرەبانی.و- نەرمی، نیانی.

سُخْرَة: بێکار.و- تانووت، گێچەڵ، تەشقەڵە.

سُخْرِيَّة: گاڵتەجاڕی، تەشقەڵەبازی.

سَخَط: تووڕەیی، رق.و- بێزاربوون، وەڕس بوون.

سَخْلَة: بەرخۆلە(ئا).

سُخُونَة: گەرمی.و. تا، تێن.

سَخِي: بەخشندە، دڵتێر.و. نەرمو شل.

سَخِيف: گەمژە، گێل.و. لاواز ، ناقایم.

سَخِين: شلەتێن.

سَدَاد: قایمی.و. راستو دروست، تەواو.

سُدَادَة: بەستەر، بۆ بەستنو گرتنەوە.و. سەرقاپ.

سَدَادَة: تۆپەوانە.و. سەرقاپ.

سُدَاس: شەش شەش.

سُدَاسِيّ: شەشی.و. شەش لایەکی.

سَدّ: بەنداو، بەست.و. داخستن، گرتن.و. کۆسپ، لەمپەر.

سِدْر: کونار، تاوگ(ر).

سَدَف: تاریکی، تارمایی.و. پەردە.

سَدَم: پەژارە.

سُدَى: بێهوودە، بێسوود، هەوانتە.

سَدِيد: قایم، توندوتۆڵ.و. راست، تەواو.

سَذَاجَة: ئاسانی.و. گەمژەیی، گێلی.

سِرْء: گەرا.

سَرَاب: تراویلکە.

سِرَاج: چرا، لاله.

سَرَاح: بەرەڵاكردن، بەردان.

سُرَادِق: چادر، دەوار.

سِرَاط: ڕێی ڕوون و ئاشكرا.

سَرَاي: سەرا، فەرمانگە.

سَرَب: تونێل.و. گونج،زێراب.

سِرْب: ڕان، گەلە، پۆل.

سَرْج: زین.

سِرْجِين: پیسایی.و. خۆڵ و پیسی.

سَرْح: ماڵات، ئاژەڵ.و. حەوشە.

سَرْحَان: گورگ(ئا).

سَرْد: باسكردن، گێڕانەوە.و. هۆنینەوە.

سِرْدَاب: ژێرزەمین، سارداو.

سِرّ: ڕاز، نهێنی.و. شاراوەیی، پەنهانی.

سَرَّاء: خۆشی، شادی.

سُرَّة: ناوك.و. پڕیاسكە، بوخچە.

سِرِّي: بەپەنهان، بەنهێنی.و. شاراوە.

سَرَطَان: شێرپەنچە(ن).و. قرژاڵ، قرژانگ(ئا).

سُرْعَان: پەلەكە، خێراكە.

سُرْعَة: پەلە، خێرایی، تاودان.

سَرِقَة: دزین، بردن.

سَرْمَد: نەمر، هەمیشە.

سِرْوَال: شەروالّ، رانك.و. دەرپێ.

سُرُور: خۆشی، شادی.

سَرَى: شەوگەڕ، شەوڕۆیین.

سِرْيَان: تەنینەوە.و. تەشەنە.

سَرِير: چوارپا، خەوگە.

سَرِيرَة: مەبەست، نیاز.و. نهێنی، شتی شاراوە.

سَرِيع: خێرا، گورج، بەهەڵمەت.

سِرِيَّة: پۆل؛ لەسوپادا.

سِطَام: سەرقاپ.

سَطْح: بان، سەربان.و. روو.

سَطْحِيّ: رووکەش.و. تەنکاو.

سَطْر: هێڵ، ریز.و. نووسین.

سَطَّار: قەساب، سەربڕ.

سَطْع: درەوشانەوە.و. هەستان، بەرزبوونەوە.

سَطْل: پەقرەچ، سەتڵ.

سَطْو: هێرش، پەلامار.

سِطْوَة: دەسەلات، زاڵێتی.و. تالانی.

سَطِيح: تەخت.

سَعَادَة: بەختەوەری، کامەرانی.

سُعَاف: پێست هەڵدان(ن).

سُعَال ديكى کۆکەڕەشە(ن).

سُعَال: کۆکە.

سَعَة: فراوانی.و. دەوڵەمەندی.

سُعر: شێتی.

سِعر: نرخ، بەها.

سَعُوط: بڕنوتی.

سَعي: تێکۆشان، تەقەلا.

سَعِيد: بەختەوەر، کامەران.

سَعِير: دۆزەخ .و. گڵپەی ئاگر.

سَغَب: برسێتی.

سَفَاد: جووت بوون، گان.

سَفَارَة: باڵوێزخانە.

سَفَاهَة: گەوجی، گەودەنی .و. نەزانی.

سَفح: بنار، قەدپاڵ.

سِفر: پەرتووک، نووسراو.

سَفَر: گەشت، ڕۆیشتن.

سُفرَة: سفرە .و. تێشوو.

سَفَرْجَل: بەهێ(ر).

سَفَط: زەمیلە، بەرچنە.

سَفع: هەڵپڕووزکان.

سَفَّاح: خوێنڕێژ.

سَفَّاك: خوینڕێژ.

سَفك: خوێن ڕژتن.

سُفْل: خوار، دامێن .و. نزمی.

سَفَن: سمارتە.

سَفَه: بەدخویی .و. هەڵەشەیی.

سَفُود: شیش، سیخ.

سُفُور: ڕووت، بێجلك و بەرگ.

سَفِير: باڵوێزەوان .و. نێرراو.

سَفِينَة: کەشتی.

سَفِيه: گەوج، گەمژە.و. چەقاوەسوو، هەڵەوەڕ.

سَقَط: پەکەوتوو.و. بێکەڵك.

سُقْط: لەبارچوون.

سَقْف: سابیتە، بنمیچ.

سُقْم: نەخۆشی، بیماری.

سُقُوط: کەوتن، وەرین.و. روخان، رمان.

سَقِي: ئاودان.

سَقِيفَة: کەپر.

سَقِيم: نەخۆش، بیمار.و. لەڕ ، لاواز.

سَكْب: رۆکردن، رژان.

سَكْتَة: وەستە، وچان.و. بێدەنگی.

سُكْر: مەستی، سەرخۆشی.

سَكْرَان: مەست، سەرخۆش.

سَكْرَة: ساتەوەختی مردن.و. کاتیگیان کێشان.

سِكرتير: رازنووس.

سُكَّان: دانیشتوان.

سِكَّة: دراو، پارە.و. شەقام، رێ.

سُكَّر: شەکر.

سِكِّين: چەقۆ.

سَكَن: ماڵ، خانوو.و. مانەوە ، نیشتەجێ.

سُكْنَى: ماڵ، خانوو.و. نیشتەجێ.

سُكُوت: وس بوون،

بێدەنگی.

سُكُون: هێمن، سرەوت.و- زەنەدار.و- بێدەنگی.

سَكِينَة: هێمنی، دڵنەوایی.

سِلاح: تفەنگ، چەك.

سُلالَة: رەگەز، نەژاد.و- نەوە، وەچە.

سَلام: سڵاو، درووود.و- هێمنی.و- ئاسایش، ئاشتی.

سَلامَة: بێگەردی، بێوەیی.

سُلامي: پل؛ گرێی پەنجە.

سَلْب: تالانی، راوڕووت.و- نەرێ.

سُلَحْفَاة: کیسەڵ، رەقە(ئا).

سَلْغ: ریقنە.و- گروون، داماڵین.

سَلِس: قسەیئەرمو شیرین.

سَلَس: میزەچوڕکێ.

سِلْسِلَة: زریزە، زنجیرە.

سُلْطَان: فەرمانڕەوا.و- دەسەڵات، فەرمانڕەوایی.و- هێز، توانا.

سُلْطَة: دەسەڵات، فەرمانڕەوایی.و- هێز، توانا.

سَلطَة: زەڵاتە.

سَلْطَنَة: وڵات، سوڵتاننشین.

سِلْعَة: شمەك، کەلوپەل.و- زەرو.

سَلَف: پێشین، باوان.و- پێشوو.

سِلْف: شوبرا.و. ئاوەڵزاوا.

سُلْفَة: وار، وام.

سَلْق: کوڵان.و. سڵق(ر).

سَلك: بارەکەو(با).

سِلْك: پەت، کشتەك.و. تەل، تەرز.

سَلّ: دەردەباریکە، دیق(ن).

سَلّة: سەبەتە، قوڵینە.

سُلَّم: پەیژە، پلیکانە.و. سونگە، هۆ.

سِلْم: هێمنی.و. ئاسایش، ئاشتی.

سُلْوَان: پرسە، سەرخۆشی.و. لەبیرچوونەوە.

سُلُوقِي: تانجی(ئا).

سُلُوك: کردار، رەفتار.

سَلْوَى: پرسە، سەرخۆشی.و. گەزۆ.و. شیلاقە(با).و. لەبیرچوونەوە

سَلِيط: چوختی.

سَلِيقَة: ئاوەز، هۆشدار.و. کوڵاو.و. سروشت، خۆڕسك.

سَلِيل: جۆگە.و. وەچە، نەوە.

سَلِيم: بێگەرد، بێخەوش.و. تەواو، ساغ.

سَمَاء: ئاسمان.

سَمَاح: لێبوردن، چاوپۆشین.و. رێدان، هێڵان.

سَمَاحَة: بەخشندەیی.و.

لێبوردەیی.و. سینگ فراوانی، ئاسانکاری.

سَمَاد: پەیین.

سَمَار: ترن؛ ماستی روون.

سِمَاط: نانەبەرە.

سَمَاع: بیستن.

سَمَاعِي: ژنەوتە، بەبیستن.

سَمَانَة: پوور.

سَمْت: بار، دۆخ.و. ڕێگە.

سِمَة: شەقڵ، نیشانە.

سُمْرَة: بۆر.

سِمْسَار: دەڵاڵ.

سِمْسِم: کونجی(ر).

سِمْسِمة: بەربوك.

سِمْط: کشتەك.

سَمْع: بیستن.و. گوێ.

سُمْعَة: ناوبانگ.

سُمْك: ئەستووری.

سَمَك: ماسی(ئا).

سَمَكَرِي: تەنەکچی.

سَمَل: شڕ، پاتاڵ.

سُمّ: ژار، زەهر.و. کونەدەرزی

سَمَّاعَة: بیستۆك.

سُمَّاق: ترش(ر).

سَمْن: ڕۆن، چەوری.

سِمنت: چیمەنتۆ.

سُمُو: شکۆ، مەزن.و. باڵایی.

سَمُوم: گڕە، شەڕا؛ گەرمایی‌و تینی با.

سَمِيع: بیسەر.و. بیسراو.

سَمِيك: ئەستوور.و. درێژ.و. بەرزو بڵند.

سَمِين: قەڵەو.و. چەور.

سَنَاء: بڵندی، شکۆی.و. رووناك.

سِنَارَة: قولاب.

سِنَاط: کۆسە.

سَنَام: کۆپارە؛ تەپکی سەرپشتی حوشتر.

سُنْبُل: کوڵەگەنم.

سَنَة: ساڵ.

سِنَة: وەنەوز، خەوبردنەوە.

سِنجَاب: سمۆرە(نا).

سَنَد: بەڵگە، قەواڵە.و. کۆڵەکە، پاڵپشت.

سَنْدَان: دەزگا.

سِنْدَالَة: ئینجانە.

سَنَف: لاسکی گەڵا.

سَنّ: دادان، تیژکردن.

سِنّ: ددان.و. تەمەن.و. نووك، چقڵ.

سُنَّة: یاسا.و. سروشت.و. رێبان، رێچکە.

سُنونو: پەرەسێلکە(با).

سَنَوِيّ: ساڵانە.

سُهَام: گڕەی گەرما.

سَهْب: دەشت.

سُهْد: خەوزڕان.

سَهَر: نێشك گرتن، بێداری.

سَهْل: دەشت.و. ئاسان،

سووك.و. ساده.

سَهْم: بەش.و. تیر، نیزه.و. شانس، بەخت.

سَهْو: هەڵە، نەزانین.

سُهُولَة: ئاسانی، سووکی.و. سادەیی.

سُوء: خراپە، بەدی.و. زیان.

سَوْء: خراپە، بەدی.و. شەرمگە، داوێن.

سَواء: وەك یەك.و. ڕێیڕاست .و. تەخت.

سَوَاد: ڕەشی.

سِوَار: بازن.

سُوار: پەرژین، شووره.و. دیوار.

سَوَاسِيَة: یەکسان.

سُوس: خۆره(ج).

سَوْسَن: شلێر(ر).

سَوْط: قامچی، گورز.

سَوَفان: سوان.

سُوق: بازاڕ.

سَوق: دانەپێش.و. ناردن، ڕەوانەکردن.

سِوَى: بێجگە.و. وەك یەك، وەك.و. ناوەند، ناوەڕاستێك.

سَوِيَّة: پێکەوە.

سِياج: پەرژین، چەپەر.

سِياحَة: گەشت، گەڕان.

سِيادَة: گەورەی، شکۆیی.و. دەسەڵاتداری.

سِياسَة: رامیاری.و. نەخشە.
و. سەروکاری، بەڕێوەبردن.
سِياسِيّ: رامیار.و. کارامە، زانیار، دانا.
سِياق: میانە.و. ئاژواندن، راندن.
سِياقَة: لێخوڕین، ئاژوتن.
سِيجارَة: جگەرە.
سَيْحِيَة: بەراو.
سِيْخ: شیش.و. کێرد.
سَيْر: رۆیشتن، چوون.
سِيْرَة: سەرگوشتە، چیرۆک.و. مێژوو.
سَيْطَرَة: زاڵکە.و. زاڵبوون.
سَيْف: شمشێر، شیر.

سَيْل: لافاو، لێشاو.و. خوڕ.
سِيَما: بەتایبەتی.
سِيماء: رووخسار، چارە.و. نیشانە.
سَيِّئَة: تاوان، خراپە.
سَيّاح: گەڕۆک.
سَيّارَة: گەشتیار.و. ئۆتۆمبێل.و. کاروان.و. هەسارە.
سَيِّد: گەورە، کاك.و. سادە، ساکار.
سَيِّدَة: خانم، خاتوون.
سَيِّىء: بەد، خراپ.

ش

ش: سیازدەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

شُؤم: بەدبەخت.

شُؤون: کاروبار.

شائِب: پیر، سەرسپی.و- خڵتە.

شائِبَة: پیسی، چەپەڵی.و- نەنگ، خەوش.و- تێکەڵ، ئاوێتە.

شائِع: باو، بڵاو.

شائِعَة: پڕوپاگەندە.و- دمکۆ، بەندوگۆ.

شائِق: شەیدا، تامەزرۆ.

شائِك: چقڵدار، دڕکاوی.

شَاب: گەنج، لاو.

شابَّة: گەنج، کچی لاو.

شَاة: مەڕ، پەز(ئا).و- کاوڕ، بەران(ئا).

شاحِن: خەمناك، خەفەتبار.

شاحِب: کرچو کاڵ.و- زەردهەڵگەڕاو(ن).

شاحِط: دوور.

شاحِنَة: بارهەڵگر، بارکە؛
شتێ بۆ بارکاری بێت.

شاخِص: چاوەڕێقیو.

شاذّ: نایاب، ناوازە، بێوێنە.
و. نامۆ، ناباو.

شارِب: سمێڵ.و. نۆشەر.

شارَة: نیشانە، هێما.

شارِح: راڤەوان.

شارِحَة: تەقەڵ، داش.

شارِد: دەربەدەر.و. هەڵهاتوو
، راکردوو.

شارِع: شەقامی سەرەکی.

شارِي: کڕیار.

شاسِع: بەرفراوان.و. دوور.

شاش: تەنك، برنجۆك.

شَأشَأ: مەچە، لێخوڕین.

شاشَة: بینگە؛ ئەوشوێنەی
شتی لێدەبینرێت.

شاطِر: زیرەك، بلیمەت.و.
فێڵباز.

شاطِيء: کەنار، رۆخ.

شاعِر: هەستیار.و. هۆنەر؛
ئەوکەسەی هۆنراوە دەڵێت.

شاغِر: بۆش، پووچ.

شافِع: تکاکار.

شافِي: چارەسەر.

شاقّ: دژوار، ماندووکەر.و.
قورس، سەخت.

شاقُول: شاوڵ، تەرازوی
ئەندازیاری.

شاكِر: سوپاسگوزار.

شاكّ: دوودڵ، بەگومان.

شاكَل: لێچوو، هاو.

شاكِلَة: شێوە، شێواز.و- رێگە، رێباز.و- لا، تەنیشت.

شاكُوش: چەكووش.

شامِت: ئیرەدار، ئەوەی بە خەمی یەكێكیتر خۆشحاڵە .و- بێهیوا.

شامَة: خاڵ؛ نوختەی رەش كوتان.

شامِخ: بەرز، بڵند.

شامِل: هەموان، گشتگیر.

شَأن: پلەوپایە.و- كاروبار.و- بار، دۆخ.و- مەبەست، دۆز.

شاهِد: گەواە.و- زمان.و- ئەستێرە.و- بەڵگە.

شاهِق: بڵند، گەردنكەش.و- پۆپە، زەنگوڵ.

شاي: چا(ر).

شَباب: گەنجێتی، لاوێتی.

شَبابِيّ: گەنجانە، هەرزەكارانە.و- لاویی.

شَبّ: زاخ؛ شتێكی سپیءترش و تفتە.

شُبّاك: پەنجەرە، بەركاز؛ دەلاقەی دیوارو دەر.

شَبَت: شویت(ر).

شَبَح: تارمایی.و- كەس، زەلام.

شِبْر: بست.و. تەمەن.

شَبْع: تێر.

شَبْعَان: تێر، مڕ.

شَبِق: چلێس.و. سوزانی، بەکەڵ.

شَبَكَة: تۆڕ.و. داو، تەڵە.

شِبْل: شێرزاد؛ بێچوی شێر(ئا).

شِبْه: وەکو، هاو.و. لێکچوون، هاوشێوە.و. نیمچە، نیوە.

شُبْهَة: گومان.

شُبُوب: هەڵگیرسان.

شَبِيبَة: لاوێتی، هەرزەکاری.

شَبِينَة: بەربووك.

شَبِيه: مانەند، هاوشێوە، لێچوو.

شِتَاء: زستان.

شَتَات: پەرش‌و بڵاو.و. جیاجیا.

شُتَام: بێئابروو، ترۆ.

شَتَّام: جنێوفرۆش.

شَتَّان: دوورە.

شَتَّى: هەمەجۆر.و. جیاواز جۆراوجۆر.

شَتَل: نەمام، بنتاو.

شُتْوِيّ: زستانە.

شَتِيت: جیاواز.

شَتِيمَة: جنێو، دژوێن.

شِجَار: دەمەقاڵێ.

شُجَاع: ئازا، جوامێر.

شَجاعَة: ئازایەتی،جوامێری.

شَجَب: پەژارە، خەفەت.

شَجّ: شکان؛ بۆ سەر.

شَجَرة: دار، درەخت.

شَجَن: پەژارە، داخ.

شَجِي: خەمگین.و. سەرقاڵ.

شُحّ: رەزیلی، پیسکەیی.

شَحّاذ: بەلەنگاز، دەرۆزەکەر .و. پێڵو.

شَحّاطَة: پاپووج، سۆڵ.

شَحذ: دەرۆزەکردن، بەڵەنگازی.

شَحم: بەز، پیو.و. رۆن، چەوری.

شَحن: بارکردن.و. پڕکردنەوە، بارگاویکردن.

شُحوار: هێس؛ تەنیو دووکەڵی چراو تەباغ.

شُحُوب: رەنگ پەڕین، بزرکان.

شَحِيح: رەزیل، پیسکە.و. کەم.

شَحِيم: چەور.و. قەڵەو.

شَخاط: شقارتە، شەمچە.

شَخبَطَة: شقڵیوبقڵی، شەڕەپشیلە، بۆ نوسین.

شَخشَخَة: تەقەتەق.و. خشەخش.

شَخص: کەس، تاك.و. تارمایی، سێبەر.

شَخصِيّ: کەسی، خۆیی.و-
تایبەتی.
شَخصِیّاً: هەرخۆی، هەمان
کەس.و- خۆم.
شَخصِیَّة: کەسایەتی.
شَخیر: پرخە، مرخە.
شَدّ: بەستن، شەتەکدان.
شِدَّة: تەنگانە، چەڵەمە.و-
توندوتیژی، زەبر.و- گوڕو
تین ، گوڕم.
شَدَّة: دەستە، گورزە.و-
بەهێزکردن، پتەوکردن.
شَدید: ڕەق، سەخت.و-
بەهێز، بەزەبر.و- توندوتیژ.
شَذا: بۆن‌و بەرامە.

شَذر: پیرۆزە، نقێم.و-
پەرش‌و بڵاو.
شُذوذ: ناباوی، ناوازەیی.و-
لاروله‌وێری.
شَراء: کڕین‌و فرۆشتن.
شَراب: خواردنەوە.و- مەی،
بادە.
شَرارَة: پریشك.
شَراشِب: ریشو، گوڵینکە.
شِراع: کۆڵەکە، گیرگە؛ ئەو
شتەیە کە دەبێتە گیرکردن‌و
پتەوی شتێکیتر.
شِراك: قەیتانی پێڵاو.
شَراکَة: بەشداری، هاوبەشی.
و- بەشایەتی، کاربرایەتی.

شَرَاهَة: چلێسی.و. چاوبرسی، تەماحکاری.

شُرْب: خواردنەوە، نۆشین.

شَرْبَت: خۆشاو، ئاووك.

شُرْبَة: قوم.و. شلە، شۆربا.

شَرْج: کۆم، قنگ.و. لەت، کەرت.

شَرْح: راڤە، لێکدانەوە.

شَرْحَة: لەت، کەرت.و. پل.و. قاژ.

شَرْخ: هەرەت، تاف.و. قڵیش، درز.

شِرْذِمَة: تاقم، کۆمەڵ.

شَرّ: جەنگ.و. تاوان.و. خراپە.

شِرَّة: تاف.و. توندوتیژی.

شِرِّیر: بەزیان، زیان بەخش.و. تاوانبار، کەتنکار.و. نەگریس.

شَرِس: بەدخوو، دڕندە.و. دڕ، هار.

شَرْشَف: چەرچەف.

شَرْط: مەرج، گرەو.و. هێما، نیشانە.

شُرْطَة: داروغە؛ کەسێکە پاسەوانیو پاراستنی ئاسایشی پێسپێردرابێت.

شَرْطِيّ: بەمەرج، مەرجاوی.

شَرْع: یاسا، رێسا.و. بەرنامەی خوا.

شَرْعِيّ: یاسایی.و. ڕەوا.

شَرَف: ئابڕو، نامووس.و. شکۆ، مەزنی.و. شانازی.

شُرْفَة: بەلەکۆن، پێش سەربان.

شَرْق: خۆرهەڵات.و. ڕووناکی.

شَرْقِيّ: لەخۆرهەڵاتەوە.و. خۆرهەڵاتی.

شِرْك: هاوبەش، هاوەڵ.و. هاوبەش پەیداکردن بۆ خوا.

شَرِكَة: بەشدارگە، کۆمپانیا.

شَرْم: درز، قڵیش.و. کەنداو.

شَرْنَقَة: قۆزاخە؛ شتێکی خڕە کرمی ئاوریشم هەڵی ئەپێچێت.

شَرِه: چاوبرسی.و. چڵێس.

شُرُود: ڕاکردن، هەڵتیزان.و. پەرتەوازەبوون.

شُرُوع: دەست پێکردن.

شُرُوق: هەڵهاتن، دەرکەوتن.

شَرَيان: خوێنبەر.

شَرِيج: لێکچوو، هاوشێوە.

شَرِيحَة: لەت، کەرت.و. توێ.

شَرِيد: دەربەدەر، پەرتەوازە، تەرا.

شِرِّيس: بەدخوو.و. دڕندە، بەزیان.

شَرِيط: پەت، قەیتان.و. بافتە، تیلم؛ جۆرە زێوارێکی تەنراوە بە لێواری کەواو

سوخمەوە.و. شەریت.

شَرِيعَة: زانستی ئیسلامی.و. یاساو ڕێسا.و. کەناری چەمو ڕووبار.

شَرِيف: مەزن، شکۆ.و. بەئابڕو، بەناموس.و. بەڕێز.

شَرِيك: بەشدار، هاوبەش.و. هاوکار.

شَصّ: قولاب.

شَطَارَة: زیرەکی، زرنگی.و. فێڵبازی.

شَطْب: کوژانەوە، سڕینەوە .و. ڕووشان.

شَطْر: نیو.ی. لا.و. کەرت، لەت.

شَطّ: روبار.و. ڕۆخ، کەنار.

شَطْف: تێوەردان.

شَطْن: گوریس.

شَظِيَّة: تەڵەزم، پارچە.و. کەوان.

شِعَار: دروشم.و. هێما، نیشانە.

شُعَاع: تیشك، ڕۆشنایی.

شَعَاف: شەیدابوون.

شِعْب: ڕێچکە.و. دۆڵ.و. گەڕەك.

شَعْب: گەل،میللەت.و. دوور.

شُعْبَة: چڵ، لق.و. پۆل، کۆمەڵێ.

شَعْبِيّ: گەلی، نەتەوەیی.و.

رەمەکی؛ یەکێکی ئاسایی‌و سادە لە مامەڵەکردندا.

شَعْث: سەرلێتێکچوون.و- قژی‌گژوبژ.

شَعْر: موو، تووك، تیسك.

شِعْر: هۆنراوە، هەڵبەست.

شِعْرَة: بەر؛ تووکی سەر داوێن.

شَعْشَعَة: درەوشانەوە، دەرکەوتن؛ بۆ خۆر.و- تێکەڵ بوون.

شَعْطَة: دڵەکزێ.

شعّ: مێلانەی جاڵجاڵۆکە.

شُعْلَة: کڵپە، بڵێسە.

شَعْوَذَة: جادووگەری، چاوبەستی.

شُعُور: هەست.و- سۆز، بەزەیی.و- پێزانین، هەستکردن.

شَعِير: جۆ(ر).

شَعِيَة: جۆ(ر).و- دابونەریت؛ رێورەسمی ئاینی.

شِغَار: ژن بەژن.

شَغَب: ئاژاوە، گۆبەند، گێچەڵ.

شَغَّال: سەرقاڵ، خەریك.

شَغَف: شەیدایی، پەرۆشی.

شُغْل: ئیش، کار.و- سەرقاڵی

شِفَاء: چاکبوونەوە، چارەسەر.

شَفَاعَة: میڤی، تکاکاری.

شَفَة: لێو، لچ.و. لێوار،قەراغ.

شَفْرَة: تیغ.و. کێرد.

شِفْرَة: جفره، وشەی نهێنی.

شُفْعَة: مافی هەلگرتنەوە، بۆ کرین و فرۆشتن.

شَفَّاف: تەنك، باریك.و. روون ، دیار.

شَفَق: بەیان، شەبەق.و. ترس.و. رۆژ.و. خراپ.

شَفَقَة: بەزەیی، سۆز.و. میرەوانی.

شَفَهِيّ: زارەکی، بەدەم.

شَفِيع: تکاکار.و. جووت، دوانه.

شَفِيق: بەسۆز، میهرەبان.

شَقَاء: نەگبەتی، بەدبەختی. و. گومرایی.و. ناڕەحەتی.

شِقَاق: جیابوونەوە، کەرت و پەرت بوون.و. ناکۆکی.

شَقَاوَة: چەتەیی.و. نەگبەتی.

شَقّ: کەلێن، دەلاقە.و. درز، قلیش.و. درین.

شِقّ: لەت، کەرت.و. لا، نیو.

شُقَّة: ماندوویی، ناڕەحەتی. و. لا، تەنیشت.

شَقْلَبَة: تەقلە، سەرماقولاتە.

شَقِيق: برای راستەقینە.و. هاوشێوە، وەکو.

شَقِيقَة: خوشکی راستەقینە.

و- سەرئێشە(ن).
شَقِيّ: نەگبەت، بەدبەخت.
شَكاسَة: داماوی.و- گرژی.
شُكْبان: چارۆکە.
شُكْر: سوپاس، ستایش.
شَكِس: نالەبار، نەگریس.
شَكْص: بێناموسی.
شَكّ: گومان، دوودڵی، سۆ.
شَكْل: شێوە، وێنە.و-
رووخسار، دیمەن.و- وەك،
هەمان.
شَكْوَى: سکاڵا، دادخوازی.
شلاتی: سەرسەری.
شَلّال: تاڤگە، سۆلاف.
شِلْب: چەڵتوك.

شَلَل: شەپرە، گۆجی،
ئیفلیجی(ن).
شَلّة: کلافە.
شَم: بۆن کردن.
شَماتَة: خۆشحاڵی بە زیانی
کەسانیتر، چاوتێبڕین.
شَمّاخ: جامانە.
شَمال: باکوور، ژوور.و- چەپ
.و- رەوشت، خوونەریت.
شُمْرَة: رازیانە(ر).
شَمْس: خۆر، هەتاو.
شَمْسِيّة: چەتر، سەیوان.
شَمْع: مۆمی هەنگ.و- مۆم،
شەم.
شَمْعَة: مۆم، شەم.

شَمْعِدَان: بێسوس؛ شتێکە مۆمی داگرساوی تیادا دادەنرێت.

شَمْل: یەکێتی، گشتێتی.

شَمَنْدَر: چەوەندەر(ر).

شُمُول: گرتنەوە، گشتگیر.

شَنَاعَة: ناشرینی، قێزەونی. و- سامناکی.

شَنْطَة: جانتا.

شَنْف: گوارە.

شَنْق: هەڵواسین، لەسێدارەدان.

شَنّ: هەڵمەت، پەلەماردان.

شَنِيع: ناشرین.و- ترسناك.

شِهَاب: فیشەکەهەوایی.و- تیشك.

شَهَادَة: بڕوانامە، بەڵگەنامە. و- گەواهی، ئاگایی.

شَهَامَة: جوامێری،مەردایەتی .و- ژیری.

شَهَب: ماشوبرنجی، رەش‌و سپی.

شُهْد: هەنگوین لە مێوەکەیدا.

شَهْر: مانگ، سی ڕۆژ.و- هەیڤ، مانگ.

شُهْرَة: ناوبانگ.

شَهْرِيّ: مانگانە.

شَهْوَانِيّ: ئارەزوباز.

شَهْوَة: ئارەزو، هەوەس.

شَهید: گیانبەخش.و. گەواە.

شَهِیر: ناودار، ناسراو.و. بلاّو، زانراو.

شَهِیق: زەڕین.و. هەناسە وەرگرتن.

شَهِیَّة: ئارەزو، هەوەس، دڵبردن.

شَوِیك: تیرۆك.

شُوْرَی: راوێژ.و. ئامۆژگاری.

شَوْط: گێم، قۆناغ.و. ماوە.

شَوْق: ئامەزۆبوون، حەزکردن.

شَوكَة: دڕك، چقڵ.و. هێز، توانا.

شَوِيٌّ: برژاو.

شَيء: شت، چت.و. فەرمان، کار.

شِیاط: هەڵپرووزکان، بۆن کرووز.

شَیْب: پیربوون.

شِیَة: پەڵە، لەکە.و. خەوش، ئەنگی.

شَیْخ: گەورە، دەمڕاست.و. پیر.و. زانا، فێرکار.و. مامۆستا.

شَیْخُوخَة: پیرێتی.

شِیْد: سواخ، لەبخ.و. دەست پیاهێنان، بۆخانووبەرە.

شَیْطان: ئەهریمەن.و. خێو، دێو.

شَيْطَنَة: شەیتانیبوون؛

لەخەوا گان کردن.

شِيْق: پۆپە، زەنگوڵ.و. لا،

تەنیشت.

شِيك: قۆز، قەشەنگ.و.

چەکی پارە.

شِيمَة: خوو، نەریت.و.

ڕەوشت، ڕەفتار.و. پیاوەتی.

شَيْن: نەنگی، شوورەیی.

شُيُوع: بڵاوبوونەوە.

شَيَّال: هەلگر.

شَيِّق: تامەزرۆ.

ص

ص: چواردەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

صَائِب: راست، تەواو.و. پێکەر.و. لەبار، گونجاو.

صَائِغ: زەڕەنگەر.

صَائِم: بەڕۆژو.

صَابُوْنَة: سەلکەسابوون.و. کلاوە.

صَابِي: ئەستێرەپەرست.

صاج: ساج، سێڵ، تەختەئاسن.

صاح: بەئاگا، هۆشیار.

صاحِب: هاوەڵ، یاوەر.و. خاوەن.و. پەیوەست.

صاحِبَة: ژن، خێزان.

صادح: بێژەر، شایەر.

صادِر: نێرراو.و. ڕۆشتوو.

صَادِق: راستگۆ، سەرڕاست. و. دەستپاك.و. دلسۆز.

صارد: نیشان شکێن، پێکەر.

صَارِم: بڕەر، تیژ.و. ئازا،

بوێر.و- توندوتیژ، بەزەبر.

صَارُوخ: مووشەك.

صَارِي: کۆڵەکە، دیرەگ؛ ئەو شتەیە کەدەبێتە گیرکردن و پتەوی شتێکیتر.

صَاع: پێوانە.

صاعِد: سەرکەوتوو.

صاعِقَة: تریشقە، بروسکە.و- وێرانکەر.

صاغ: کوێکر.و- ئاگادار.

صَاغِر: ریسوا، سووك.

صَاف: روون، دیار.و- سایەقە .و- لووس.

صافِر: زەردەلگەڕاو.و- دز.

صافِرَة: فیکە، شاور.

صَافِي: روون، رۆشن.و- پوخت.

صَاقُور: پیك.و- پاچ.

صَالَة: هۆڵ.

صَالِح: باش، چاك.و- پیاوچاك.و- گونجاو، لەبار.

صَامِت: بێدەنگ، خامۆش.

صَامِد: خۆڕاگر، بەئارام.

صَانِع: پیشەوان.و- شاگرد، کرێکار.و- سازگار، دروستکەر.

صَباح: بەیانی.

صَبَّ: رژان، قلْپکردنەوە.و- شەیدا، دڵدار.و- دارشتن، تێکردن.

صَبّاغ: بۆیەچی.

صُبح: بەیانی.و. بەرەبەیان.

صُبْحَة: ناشتاکردن؛ ژەمی بەیەنیان.

صَبْر: ئارام، پەروا.و. تاڵی.

صَبْرَة: سەرماوسۆڵە.

صِبْغ: خوم، بۆیە.

صَبْغ: رەنگ کردن، بۆیەکردن.

صِبْغَة: چەشن، جۆر.و. شێوە، شێواز.و. پوختە.

صَبْوَة: گەنجێتی، لاوێتی.و. بیرکردن.

صَبُور: بەئارام، لەسەرخۆ.

صَبِیح: جوان، قەشەنگ.

صَبِیحَة: چێشتەنگاو، پێش نیوەڕۆ.

صَبِیر: کەفیل.

صَبِيّ: کوڕ، لاو.

صَحَابَة: هاوەڵانی پێغەمبەر (ﷺ).و. یارویاوەران.

صَحَافَة: رۆژنامەگەری.

صُحْبَة: یاوەری.و. برادەران، هاوەڵان.

صَحّاف: پەرتووك فرۆش.

صِحَّة: راستی.و. چاکی، بێ‌وەیی.و. تەندروستی، لەش ساغی.و. رەوایی.

صَحْرَاء: بیابان، سارا.

صَحْفَة: لەگەن؛ دەفرێکی

مسبینذیدەم والآیە.

صُحَفِيّ: رۆژنامەنوس.

صَحْن: قاپ، دەفر.

صَحْو: وریایی.و- رابوون.و- سایەقە، سامالّ.

صَحِيح: تەواو، ساغ.و- راست، دروست.و- رەوا، یاسایی.

صَحِيَة: شیراوا.

صَحِيفَة: روو، لا.و- رۆژنامە.و- پەڕە.

صِحِّيّ: تەندروست، سازگار.و- دروستکە.و- تەندروستی؛ ئەوەی پەیوەندی بە تەندروستیەوە هەیە.

صَخِب: قاوقیژ، هەراوهوریا.و- دەنگ زل، قیژن.

صَخْرَة: تاوێر، تاش.

صَدَأ: ژەنگ.

صِدَار: یەلەک، سینەبەرە.

صَدَارَة: لەپێشەوەبوون.

صُدَاع: سەرئێشە، ژانەسەر(ن).

صَدَاق: مارەیی.

صَدَاقَة: خۆشەویستی، دلّسۆزی.و- هاوڕێیەتی.

صَدْح: نالا.و- چۆلّ.

صَدَد: بارە، بۆنە.و- مەبەست، دۆز.و- بەرانبەر.و- نزیك، لا.و- بەربەست.

صَدّ: بەرگرتن، رێنەدان.و.
بەرهەڵستی، بەرگری.و.
بەرپەچدانەوە.

صِدِّيق: راستگۆ.و. پیاوچاك.

صَدْر: سینگ.و. دڵ.و.
پێشەك؛ سەرەتای‌بەرشتێك.

صَدْرِيَّة: بەروانكە،سینەبەرە.

صَدْع: تلّیش، درز.

صُدْغ: لاجان.

صَدَف: تەنیشت، لا.و. روو.

صُدْفَة: رێكەوت.و. دەگمەن.

صَدَفَة: لەپكە، مێلكە
شەیتانۆكە.و. كرِكرِاگە.

صِدْق: راست، راستێتی.و.
دڵسۆزی.و. توندوتیژی.و.
دەست پاكێتی.و. رێز.

صَدَقَة: بەخشین.و.
دەستگیرۆیی، بەخشندەیی.

صَدْمَة: پێكادان، كۆست.و.
شڵەقان.

صَدُوق: راستگۆ.

صَدَى: تینوێتی.و. زایەڵە،
زرنگانەوە.و. بەرهەڵستی.

صَدِيد: كێم، جەراعەت.

صَدِيق: هاورِێ، برادەر.

صَرَاحَة: راشكاوانە، روونی،
ئاشكرایی.

صُرَاحِيَّة: دۆلكە.

صَرَاخ: هاوار، قیژە.

صِرَاط: رێگە.

صِرَاع: زۆرانبازی.و- رقەبەرایەتی، ململانێ.

صَرَامَة: کۆڵنەدان.و- زەبروزەنگ.

صَرْح: کۆشك.و- هەورقۆچ.

صَرَّاف: ژمێریار، قاسەوان.

صُرَّة: بوخچە، پریاسکە.و- گورزە، دەسکە.

صَرْع: کەوتن، رمان.و- وەکو .و- فێ، پەرکەم(ن).

صَرَع: هاری(ن).

صِرْف: پەتی، پوخت.

صَرْف: خەرجکردن.و- وشەسازی.و- گۆڕینەوە.

صَرْم: پارچە، کوت.

صَرِيح: راشکاو، روون، ئاشکرا.و- پاك، پوخت.

صَرِير الاسنان: کرەیددان.

صَرِيرالباب: جیڕەیدەرگا.

صَرِيع: شێت.و- فێدار.

صَرِيف: جیڕە.

صَعْب: گران، سەخت، دژوار.

صَعْتَر: جاترە(ن).

صَعْدَة: تەپۆڵکە، بەرزەك.

صُعْرُور: جەوی، شیلەی دار.

صَعِق: تیاچوون.و- مردن.و- هاوار، شیرە.و- کاس، وڕ.

صُعْلُوك: هەژار، رووتوگەدا.

صُعُوبَة: گرانی، سەختی.

صُعُود: سەرەوژووربوون،

سەرکەوتن.

صَعِید: تەپۆڵکە .و. گۆڕ.و. ڕێگە.

صِغْر: بچووکی.

صُغْر: ڕیسوایی، سووکی.

صَغِیر: بچووك.و. ورد.و. لاو، گەنج.

صَفَاء: ڕوونی.و. پاکی.و. خۆشی.

صِفَاد: کەلەپچە، پێوەند.

صُفَار: زەردێنە.

صِفَة: ئاوەڵناو، لەڕێزماندا.و. شێوە، شێواز.و. سیفەت.

صَفْح: تەنیشت، لا.و. لێبوردن، لێگەڕان.

صَفْحَة: ڕووخسار.و. لاپەڕە.

صِفْر: بۆش، پووچ.و. هیچ.

صَفَر: زەردویی.و. برسێتی .و. ناخی دڵ.و. مانگی سەفەر.

صُفْر: زێڕ.و. زەرد، مس.

صَفْرَاء: زەرد.و. ئاوی‌زراو.

صَفْصَف: تەختایی.

صَفّ: پۆل.و. هێڵ، ڕیز.و. پلەوپایە .و. خستنەپاڵ یەکتر ، لەپاڵ یەکترنان.

صَفْقَة: تەوقە، دەست لەدەست نان.و. گرێبەند؛ سەوداو مامەڵەگەری.

صَفْوَة: هڵبژێراو.و. پوختە،

پالّفته.

صَفُوح: لێبورده، بەخشنده.

صَفِي: هاوڕێ.و. روون، دیار.

صَفِيحَة: قوتو.و. پانتایی، بەرین.

صَفِير: فیکه.و. فیشکه، جیقه.

صَقْر: باز(با).و. قرچەی گەرما.

صَقَل: لووس کردن.

صَقِيع: زوقم.

صَكّ: بەلگەنامه.و. چەك.

صَلابَة: رەقی، پتەوی.

صَلاة: نوێژ.و. نزاو پاڕانەوه.

صَلاح: باشی، چاکی.و. خێر، چاکه.و. گونجان، شیاو.

صَلاحِيَّة: باشێتی، چاکێتی.و. دەسەلآت.

صَلايَة: دەسکەوان، کوتەر.

صُلْب: بڕبڕه، گازەڕای‌پشت.و. پشت.و. رەق، قایم.و. وەچە، نەوه.

صَلْب: خاچ.و. رەق.

صِلَة: چاکه.و. پەیوەندی.و. خزمایەتی، نزیکی.و. بەخشیش، خەلآت.

صُلْح: ئاشتی، کۆکی.و. رێکخستن، رێککەوتن.

صَلْد: وشك‌و برن؛ بۆ زەوی بەکاردێت.و. پیسکه، رژد.و.

رەق و قایم.

صَلْصَال: قوڕەسوورە، گڵێنە.

صَلِيب: خاچ. و. پتەو، قایم.

صَلِيل: تەقوهوڕ.

صِمَام: دەمەوانە، تۆپەوانە. و. پەستانپێو.

صَمْت: بێدەنگی، وسبوون.

صَمَد: نەمر، هەمیشە. و. پتەو، قایم.

صَمْغ: کەتیرە، چەسپ. و. جەوی؛ شیلەی دار.

صَمَم: کەڕی. و. ناخ، جەرگە.

صَمِيت: کەمدوو.

صَمِيم: ناخ، جەرگە. و. پوخت، پاك.

صِنَاعَة: پیشەسازی. و. پیشە. و. فرمان، کار.

صِنَاعِيّ: دروستکراو. و. پیشەساز.

صُنْبُور: بەلووعە.

صُنْع: دروستکردن. و. چاکە. و. ڕۆزی.

صَنْعَة: کار، فرمان. و. پیشە.

صِنْف: جۆر، چەشن. و. چین. و. بەرە، پۆل.

صَنْفَرَة: سمارتە.

صَنَم: بت، پەیکەر.

صَنَّة: بۆنیپیس.

صِنو: برای دایك و باوکی. و. وەك، هاو.

صَنَوبَر: سنۆبەر، كاژ(ر).

صِنْوَا: براله، شەنگڵه.

صَنْوَا: خوشك؛ خوشكى دايكى و باوكى.و. كچ.

صَنيع: دروستكراو.و. چاكه.

صَه: بێدەنگ بە، وس بە.

صِهْر: خزمايەتى.و. زاوا.

صَهِيل: حيلەى ئەسپ.

صَوَاب: ماف، رەوا.و. راستى، تەواوى.و. گونجاو، شياو.

صِوان: دۆڵاب.و. چادر، دەوار.

صَوْب: بەرەو، روەو.و. بەر، لا.و. راستى.

صَوْت: دەنگ، زايەڵه.

صَوتِيّ: دەنگدار.و. بيستەنى.

صُوْر: كەرەنا، شەيپور؛ زورناى گەورە.

صُورَة: وێنه، نيگار.و. لێچوو.و. شێوە.و. دانه.و. جۆر.

صُوَرِيّ: وێنەدار.و. بەشێوە.

صُوص: ناپاك، ناكەسبەچه.و. رژد، پيسكه.و. جوجك.

صُوف: خورى، پەشم.

صَوْلَة: پەلەمار.و. دەسەلات، هێز.

صَوْلَجان: گۆچان، گۆپاڵ.

صَوْم: خۆگرتنەوە، دەست لێهەڵگرتن.و. بەڕۆژوبوون.

صَوْمَعَة: لوتكه.و.

ئەشكەوت و شوێنی پەرستن.

صَوْن: پاراستن.

صِيَاح: تیژە، هاوار.

صِياغَة: زەڕەنگەری.و-
داڕشتن.

صِيانَة: پاراستن، پارێزگاری.

صِيْت: ناوبانگ.

صَيْد: راو.

صَيدَلانِيّ: دەرمانەوان.

صَيْدَلَة: دەرمانگەری.و-
دەرمانخانە، دەرمان فرۆش.

صَيْدَلِيَّة: دەرمانخانە.

صَيْرُورَة: گۆڕان، بوون.و-
کۆتایی، ئەنجام.

صِيغَة: شێوە، داڕشت.و-
وێنە، دیمەن.و- خشڵ.

صَيْف: هاوین.

صَيْفِيّ: هاوینە.

صَينِيَّة: سینی، نانەبەرە.

صَيهُود: وشکەساڵ،
بێ‌ئاوی.

صَيّاد: راوچی.

ض

ض: پازدەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

ضَئِیل: لاواز، لەڕ.و. کەم، تۆزێك.و. سووك، ریسوا.

ضَائِع: ونبوو.

ضَائِن: لەڕ، لاواز.و. مەڕ(ئا).

ضَابِط: رێخەر.و. پێشرەو.و. وردبین.و. بەهێز، توندوتۆڵ.

ضَاجِع: تەمبەڵ.و. کێل، کەوجە.

ضَاحِیَة: دیار، ئاشکرا.و. دەورووبەر.

ضَارِب: کوتەر، لێدەر، داپلۆسەر.و. پرتەپیو.

ضَارّ: زیانبەخش، بەزیان.و. زەرەرگەیەن.

ضَارِي: درندە، در.و. سەگی ماڵی(ئا).

ضَاغِطَة: پەستێنەر.

ضَاغُوط: مۆتەکە.

ضَالّ: گومڕا.و. وێل، دەربەدەر.و. ون، گوم.

ضَامِر: لەڕ، لەواز.

ضَامِن: دەستەبەر، زامن.و.
پەیوەست.

ضَأن: مەڕ، پەز.

ضَاهِي: لێکچوو.

ضَبَاب: تەمومژ.

ضَبّ: مارمێلکە، قۆڕیۆ(ج).

ضَبَّة الباب: کلۆم.و. کێلون.

ضَبْط: پاراستن.و. ڕێکخستن
ڕاستکردنەوە، ڕێکوپێك
کردن.و. توندوتۆڵی، چاکێتی
.و. دابینکردن.

ضَبْع: قۆڵ.و. باخەڵ.و.
کەمتیار(نا).

ضَجَّة: قاووقیژ، ژاوەژاو.

ضَجَر: سەرزەنشت،
سەرکۆنە.و. تەریقکردنەوە.

ضَجِر: نیگەرانی.و. دڵەڕاوکێ

ضَجْعَة: پاڵکەوتن، ڕاکشان.

ضَجِيج: ژاوەژاو. هەراوهوریا.

ضَحِك: پێکەنین.و.
گاڵتەوگەپ.

ضَحْك: گاڵتەپێکردن.

ضُحْكَة: گاڵتەچی، قەشمەر.

ضَحِل: تەنکاو.

ضُحَى: چێشتەنگاو.و. بەیان،
کاتی خۆرهەڵ هاتن.و.
ئاشکرابوون، دەرکەوتن.

ضَحِيَّة: قوربانی.و.
خۆبەختکردن.

ضَخَامَة: کەتەیی، قەبەیی.

ضَخْم: زل، قەبە، کەتە.

ضِدّ: دژ، دژکار.و. نەیار، دوژمن، ناحەز.

ضَرَاعَة: پاڕانەوە، لالانەوە.

ضِرَام: سوتان، گڕگرتن.

ضَرَاوَة الحرب: گەرمەی جەنگ.

ضَرْب: لێدان، کوتان.و. جۆر، چەشن.و. وەکو، چوونیەك. و. گەستن.

ضَرَر: زیان، وەی.و. دۆڕاندن، لەدەست چوون.

ضَرَّاء: ناخۆشی، تەنگانە.و. نەهامەتی، نەهاتی.

ضَرَاط: تڕکەن.

ضَرَّة المرأة: هەوێ؛ ژنیمێرد.

ضِرْس: خرێ، ددان.

ضَرْط: تڕ، تڕلێدان.

ضَرْع: گوان.

ضِرْغَام: شێر.و. ئازا.

ضَرَمَة: پشکۆ.و. ئاگر.

ضَرُورَة: پێویستی.و. تەنگانە.

ضَرُورِيّ: پێویست.و. ناچاری.

ضَرُوع: زەبوون، کەساس.و. گوان زل.

ضَرِيب: بەستەڵەك، سەهۆڵ.

ضَرِيبَة: باج، سەرانە.

ضَرِيح: گڵکۆ، گۆڕ.و. دوور.

ضَرِير: کوێر، نابینا.و.

بەئارام، پشوودار .

ضَرِيف: جیرەجیر.

ضَعْضَع: شلۆق.و. بودەڵە؛

پیاوی بێدەسەڵاتو لەڕو

لاواز.

ضِعْف: دووجا یاخود

چەندجا.

ضُعْف: لاوازی، بێهێزی.

ضَعِيف: لاواز. بێهێز.

ضَغث: تێکەڵوپێکەڵ.

ضِغْث: چەپك، دەسك.

ضَغْط: پەستان، تەوژم،

گوشار.و. گوشین.و.

زۆرلێکردن، ناچارکردن.و.

تەنگ پێهەڵچنین.

ضَغِينَة: کینە، رق.

ضَفْدَة: زللە، شەپازلە.

ضِفْدَع: بۆق(ئا).

ضَفْر: هۆنینەوە.و. تەنگە،

قەیاسە.و. وشکەکەڵەك.

ضَفَّة: کەنار، رۆخ.و. دەستە،

کۆمەڵێك.

ضَفِيَة: پرچ، پەلك.

ضَلَالَة: گومڕایی.و. ساختە.

ضِلْع: پەراسو.و. پەل، لا.و.

خواروخێچی.

ضَلِيع: چوارشانە،

کەتەوبەخۆ.

ضِمَاد: پێچەر.

ضِمَام: لکێنەر.

ضَمَان: دەستەبەری، دابینکردن.و. بارمتە، زامنی، پشتگیری.و. لێپرسینەوە.

ضَمّ: کۆکردنەوە،گردکردنەوە .و. خستنەپاڵ، خستنەسەر. و. پێکەیاندن.و. دەست لەمل کردن.و. گرتنەخۆ.

ضَمَّة: بۆر.

ضِمْن: لەناو.و. لەنێوان، میانە.

ضِمناً: لەگەڵیاندا.و. لەناویا.

ضَمِير: دەروون، هەناو.و. ویژدان.و. راناو، جێناو.و. سیس، پووکاوە.

ضَمِيم: هاوڕێ، خاوەن.

ضَنْك: هەژاری، نەبوونی.و. تەنگانە.

ضَنِين: چرووك، پیسکە.و. هەتەر، سوور.

ضَوْء: رووناکی، رۆشنایی.

ضَوْجَان: هەراسانکردن.

ضَوْضَاء: دەنگەدەنگ.و.

ضِيَاء: رووناکی، رۆشنایی.

ضَيَاع: ون بوون، لەدەست چوون.

ضِيَافَة: میوانداری.

ضَيْف: میوان.

ضَيْق: خەفەت، پەژارە.و. تەنگوچەڵەمە.و. تەسك، تەنگ.

ضَيِّق: تەسك، تەنگ.و.

جەڕاو، گەمارۆدراو.و.

گیراو.و. تەنگوچەڵەمە.

ضَيْم: ستەم.و. ریسواکردن.

ط

ط: شازدەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

طائِر: مەل، بالّندە.و- فڕیو، باڵگرتوو.و- بەخت.

طائِرَة: فڕۆکە.

طائِش: هەڵەشە.و- سەرکێش .و- بەرەلا، سەرەڕۆ.

طائِفَة: دەستەیەک، کۆمەڵێك .و- هۆز، تیرە.و- بەرە، گرۆە .و- پۆل.

طائِفِيّ: تیرەگەری.و- رەگەزپەرست.

طائِل: کەڵك، قازانج.و- هێز، توانا.و- بێشومار.و- فراوانی. و- دوژمنایەتی.

طابِع: سروشت، نەریت.و- هەوەس، ئارەزو.و- مۆرك.

طابِق: نهۆم، قات.

طابو: تاپۆ؛ قەواڵەیەکی میرییە دەدرێت بەخاوەن موڵك.

طابُوق: خشت.

طاجِن: تاوه.

طاجِنَة: كاكيله، مارەپ؛ ددانەخرێ.

طاحُون: دەستاڕ.و. ئاش.

طارِد: دورخەر، دەركەر، قاودەر.

طارِف: جەمسەر.

طارِق: هاتوو.و. پیاكێش، كوتەر.

طارِيء: ناكاو، لەپڕ.و. نامۆ، بیانی.و. فریاخەر.و. رووداو.

طاس: تاس.

طَأطَأَالرأس: سەرشۆڕكردن.

طَاعَة: كوێڕایەڵی.و. ملدان.

طاعُون: تاعون، چاوەقوله (ن).

طاغِي: زۆردار، ستەمكار.و. لافاو.و. كەرپیاو، چەمووش.

طاغِيَة: زەبربەدەست.و. ستەمكار.

طافِح: پڕ، لێوان.

طافِيء: كوژاوە، دامركاو.

طاق: تاق؛ كەلەبەرێكی ناو دیوارە.

طاقَة: وزە، توانا.و. دەربردن، هەڵكردن.و. گلۆڵەبەن.و. هەوار.

طاقم: دەستە.

طاقِيَّة: كلاو.

طالِب: داخواز، داواكار.و.

خوێندکار.

طالِح: کفت، شەکەت.و. بەد، خراپ.

طالِع: دەرچوو، دەرپەڕیو.و. بەخت، چارە.و. سەرکەوتوو.

طَالَمَا: چونکە، لەبەرئەوەی.

طامِح: سەرکەش.و. بڵند.

طامَّة: کارەسات، چورتم.

طاهِر: خاوێن، پاك و پوخت .و. داوێنپاك.

طاهِي: لێنەر، چێشتکەر.

طارَة: تاوە.

طاوِلَة: خوان، نانەبەرە.و. کەمەی تاوڵە.

طاووس: تاوس(با).و. قەشەنگ.

طِبابة: پزیشککەری، پزیشکی.

طِباعَة: چاپەمەنی.

طِباق: وەکیەك، چوونیەك.

طِبّ: پزیشکی.

طَبَّاخ: چێشت لێنەر.و. سوتکە، ئاگردان.

طَبْخ: لێنان.

طَبَر: تەور.

طَبَش: شڵپەشڵپ، شڵپوهوڕ.

طَبْطَبَ الماء: خورەیئاو.و. شڵپوهوڕ.

طَبَع: ژەنگ.و. گلاوی، پیسی .و. شوورەیی، نەنگی.

طَبْع: سروشت، خۆرِسك.و.
هەوەس، ئارەزو.و. چاپ،
شەقلْ.و. نموونە.و.
مۆركردن.

طَبْعَة: چاپكراو، شەقلْ.

طِبق: وەكو، كوتومت.و.
بەپێى، بەگوێرەى.

طَبَق: سەرقاپ.و. دەورى،
قاپ.و. سينى.و. هاوشێوە.

طَبَقَة: پلەوپايە.و. بار، دۆخ.
و. چين، ريز.

طَبَقِيّ: چينايەتى.

طَبْل: دەهۆلْ، تەپلْ.

طَبْلِيَّة: پنە، دەرخۆنە.و.
خوان، تەپلَەك.

طِبن: ژيلەمۆ؛ خۆلَەمێشێك
كەتينى ئاگرى تێدا مابێت.

طَبِيب: پزيشك.

طَبِيخ: چێشت، لێنراو.و.
خشت.

طَبِيعَة: سروشت، خۆرِسك.و.
خوو.و. هەوەس، ئارەزو.

طَبِيعِيّ: سروشتى،
خۆرِسكى.و. ئاسايى.و.
سروشتزان.و. رێكوپێك.

طِحَال: سپلْ.

طَحَّان: ئاشەوان.و. ئاش.و.
ئاردفرۆش.و. تەختايى.

طَحِل: پر، لێواولێو.

طُحْلُب: قەوزە(ر).

طَحُون: جەنگ.و. هاڕراو.

طَحِين: ئارد.و. هاڕراو.

طِرَاز: ڕێباز، ڕێگە.و. شێوە، شێواز.و. جۆر.

طَرَاوة: نەرمو شلی.و. تەڕوپاراوی.

طَرَب: گەشکە، شادی.

طِرِبَال: نیشانە، ڕێنیشان.و. تەلار.

طَرْبُوش: فێست؛ کڵاوێکی سووری خڕە.

طِرْح: فرێدراو، هاوێژراو.و. لەبارچوون.

طَرْح: هەڵدان، هاویشتن.و. نەویستن.و. لێدەرکردن.و. خستنەڕوو.و. قارسکردن.

طَرْد: لابردن، ڕاوەدونان، دوورخستنەوە.و. دەرکردن، قاودان.

طَرْدِيّ: ڕاستەوانە.

طُرَّا: هەموان.

طُرَّة: ناوچەوان.و. لێوار، قەراخ.و. پەراوێز.و. هەڵدێر.

طَرْش: ڕەشەوڵاخ.

طُرْشِي: ترشیات.

طُرْطُور: پیاوی باریکو درێژ.و. کڵاوی قووچ.

طَرْف: تروکان،نوقان.و. چاو.

طَرَف: جەمسەر، پەڕ، لا.و. کۆتایی، چمك.و. نووك، سەر.

و۔ دەستە، لایەن.و۔ پەل.

طُرفَة: نوکتە، قسەیخۆش.

و۔ چاوتورکاندن.

طَرْق: لێدان، کوتان.و۔

لێدوان، بۆچوون.

طَرُوب: دەم بەپێکەنین.

طَرِید: دەرکراو.و۔ نەویستراو

.و۔ راکردوو، دەربەدەر.

طَرِیف: تازە، نوێ.و۔

دەگمەن، دانسقە.

طَرِیق: رێ، رێڕەو.و۔ شەقام،

جادە.

طَرِیقَة: چۆنیەتی، رێکەچارە

.و۔ شێوە، شێواز.و۔ چین.و۔

رێباز.

طَرِيّ: ناسک، نەرمو نۆڵ.و۔

تازە، نوێ.

طَشْت: تەشت؛ دەفرێکی

قووڵی دەم والآیە.

طَشّ الماء: ئاوەڕشێن کردن،

ئاوپرژێن.

طَشّ: نمەباران.

طَعَام: خۆراك، خواردن.و۔

چێشت.

طَعَّان: توانجدەر، تانوتدەر.

طَعِم: بەتام، خۆش.

طَعْم: تام.و۔ خۆشی، لەزەت.

طَعْن: لێدان، پیاچەقان.و۔

پلار، تانەو تەشەر.

طُغیَان: ستەمکاری،

سەرکەشی.و. لافاو.
طُفَاوَة: کەف.و. خەرمانە؛ بازنەی دەوری مانگ.
طَفْح: لیر(ن).
طَفْر: بازدان.
طَفْرَة: باز، لۆقە.
طَفّ: تەنیشت، لا.و. رۆخ، کەنار.و. لاپاڵ، دامێن.و. حەوشە.
طَفَق: کردن.و. والێکردن.و. دەست پێکردن.
طِفْل: منداڵ، زارۆڵە.و. شەو. و. خۆر، رۆژ.و. گچکە، ساوا. و. پشکۆ.
طُفُولَة: منداڵێتی.
طَفِیف: ناتەواو.و. ئاستەم، کەمۆکە.و. بێنرخ، سووک.
طُفَیْلِیّ: مشەخۆر، لاکوت.و. خۆتێهەڵقوڵتێن.
طَقْس: کەش، ئاووهەوا.و. رێگە.و. رەفتار، نەریت.
طَقْطَقَة: تەقەتەق.
طِلاء: بۆیە.و. داپۆشین، رووکەشکردن.
طَلاق: جیابوونەوە، دەست لێهەڵگرتن، وازلێهێنان.
طَلاقَة: راشکاوانە،ئاشکرایی.
طَلال: قۆزی، کەشخەیی.و. خۆشگوزەرانی.
طَلاوَة: رازاوە، پرشنگداری.

و- قەتماخە.

طَلَب: داواکردن، داخوازی.و- پرسیار.و- ویست.و- پاڕانەوە..،لاڵانەوە.و- تکا.و- داواکردن، خواستن.و- فەرمان.

طِلَح: کەنە،جرِوجانەوەر(ج).

طَلْس: سڕینەوە، کوژانەوە.

طَلْع: چەند، بڕ.و- ڕوانگە.و- هەلاڵە(ر).

طَلْعَة: دیمەن، ڕووخسار.و- جار، کەڕەت.

طُلْعة:هەوراز.و- سەرەتاتکێ.

طَلْق: ژان.و- ئازاد، سەرفراز. و- واڵا، کراوە.

طَلْقَة: فیشەك، گوللە، تەقە.

طَلّ: نمەباران.و- شەونم، خوناوکە.و- بۆنیخۆش.

طُلُوع: هەڵهاتن، دەرکەوتن. و- دوومەڵ، قینچکە.و- بەرەبەیان.

طَلِي: بۆیە.و- ڕووکەش.و- بەرخ(ئا).

طَلِيعَة: پێشەنگ.و- سەرەتا.

طَلِيق اللسان: زمان پاراو.

طَلِيق: ئازاد، سەربەست، بەرەلا.و- ڕووخۆش.

طُمَاطِم: تەماتە(ر).

طُمَأنِينَة: دڵنیایی، ئاسوودەیی.

طَمْث: پیساز؛ ژنی بێنوێژ.

طَمْر: ناشتن، خستنه‌چاڵ.

طَمْس: سرینه‌وه، کوژانه‌وه. و. چه‌قین.

طَمَع: چاوچنۆکی.و. پاره‌پیس.

طَمَّاع: چلێس، چاوچنۆك.

طُمُوح: ئاوات، خواست به‌رزی.و. بۆرِوانین.

طَمْي: لیته.

طُنْب: ته‌ناف.

طَنْبُور: سه‌متوور.

طَنَف: گوێسه‌بانه، پاسار.

طُنْفُسَة: به‌ره، راخه‌ر.

طُنّ: جه‌سته، ته‌ن.و. ده‌سك، گورزه.و. ته‌ن؛ هه‌زار کیلۆ گرام.

طَنّ: ویزه‌ویز.

طَنَّان: گیزه‌گیزکه‌ر.و. به‌ناوبانگ.

طَنِين: زرینگانه‌وه، زایه‌ڵه.

طَهَارَة: پاکی، خاوێنی.و. داوێن پاکی.

طَهُو: لێنان.

طَوَاف: گه‌ڕان.

طُوب: خشت.

طُوبَى: به‌ختیاری، کامه‌رانی.

طَوْد: که‌ژ، چیا.و. جێگیری، دامه‌زراوی.

طَوْر: سنوور، ئاقار.و. بار،

دۆخ.و. جار، کەڕەت.

طُور: کەژ، چیا.

طُوط: واشه (با).

طَوْع: گوێڕایەڵی.

طَوْعاً: بەئارەزو، بەخۆشی.

طَوْف: کەڵەك؛ پێکە بۆ پەڕینەوە لەناو ئاودا.و. دیوار، بەربەست.و. پاسەوان.

طُوفَان: باوبۆران.و. لافاو، لێشاو.و. شەوەزەنگ.

طَوفَان: گەڕان، گەشت.

طَوْق: ملیوان.و. ملوانکە، گەردانە.و. بازنە، ئەڵقە.و. کۆت، چەمەر.

طُوْل: درێژی.و. بەژن، باڵا.

طَوِيل: درێژ.و. شۆڕ.و. کەڵەگەت.

طَيْر: باڵندە، پەلەوەر، مەل.

طَيَرَان: فڕین، باڵگرتن.

طَيْش: هەڵەشەیی، زووهەڵچوون.

طَيْف: شەبەنگ، تاریکی.و. خەوبینین.و. شێتی.

طِين: قوڕ، لیتە.و. سواخ.

طَيّ: پێچانەوە، لوولدان.

طَيَّار: فڕۆکەوان.و. باڵدار، فڕەر.

طَيِّب: باش، چاك.و. لەش ساغ.و. خۆش، بەتام.و. ڕەوا.

ظ

ظ: حەڤدەیەمین پیتی عەرەبیی‌یە.

ظِئر: سووچ.

ظَأب: هاوەڵزاوا.

ظافِر: براوە، سەرکەوتوو.

ظالِم: زۆردار، ستەمکار.

ظامِيء: تینو.و. تامەزرۆ، شەیدا.

ظاهِر: دیار.و. ئاشکرا.و. رواڵەت، رووکەش.و. سەرزاری.

ظاهِرَة: دیاردە، روداو.

ظاهِرِيّ: رووکەش، ئەوەی‌دیارە.و. رووبین، رووکەشبین.

ظَبي: ئاسك، مامز(ئا).

ظَرْف: بارودۆخ، هەلومەرج.و. زیرەکی، چالاکی.و. کارامەیی.و. دەفر، قاپ.و. بەرگ، زەرفی نامە.و. ئاوەڵفرمان.

ظُرُوف: بارودۆخ، رۆژگار.

ظَرِيف: قۆز، کەشخە.

ظَعْن: ڕۆشتن، کۆچکردن.

ظَفَر: سەرکەوتن، بردنەوە.

ظُفْر: نینۆك.و. چنگ.

ظَلال: گومڕایی.

ظَلام: تاریك، زەنگ.

ظَلامَة: زۆرداری، ستەمکاری.

ظِلْف: سم، قولەپێ.

ظِلّ: تارمایی.و. سێبەر، نزار ؛ شوێنێ کەزۆربەی کات سێبەرە.و. سایە.و. هەڕەت.

ظَلّ: مانەوە،بەردەوام بوون.

ظُلَّة: کەپر، سابات، سەیوان.

ظُلْم: زۆرداری، ستەم.و. ماف خواردن.ر. چەوسانەوە.

ظَلْمَاء: شەوەزەنگ.

ظُلْمَة: تاریکی.

ظَلِيل: تاریك.و. سێبەر.

ظَمَا: تینو.

ظَمْآن: تینو.و. تامەزرۆ.

ظَنّ: بەبیراهاتن، مەزەندەکردن.و. باوەڕ.و. وادانان.و. گومان بردن.

ظَنُون: بەگومان،کەمباوەڕ.و. دڵپیس.

ظَنِين: تاوانبار.و. گومانکەر.

ظَهْر: پشت.و. ڕوو، ڕووی سەرەوە.

ظُهْر: نیوەڕۆ.

ظَهْرَان: ناوبانگ.

ظُهُور: ئاشكرابوون،
دەركەوتن.و. سەرهەلّدان.

ظَهِير: يارمەتيدەر، پشتگير.

ظَهِيرَة: نيوەڕۆ.

ع

ع: هەژدەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

عائِد: گەڕاوە.و. دووبارە.و. سوود.

عائِر: وێڵ.و. چاوپیپۆقاوی.

عائِز: هەژار، کەمدەست.و. دودڵ، شپرزە.

عائِش: ژیاو.و. زیندوو.

عائِق: کۆسپ، تەگەرە.

عائِل: هەژار، گەدا.

عائِلَة: خێزان.و. کەس و کار.

عائِم: سەراو؛ سەرئاوکەوتو.و. مەلەوان.

عابِد: پەرستەر.

عابِر: رێبوار.و. تێپەڕیو، گوزەراو.

عاتِق: شان.و. ئازادکەر.

عاتِي: لووت بەرز.و. دڵڕەق.و. بەزەبر.و. تاریک.

عاج: کەڵبەی فیل.

عاجِز: دەستەوسان، پەککەوتە.و. لاواز، بێهێز.و. پیر.و. کەساس، زەبوون.

عاجِل: یەکسەر،دەستبەجێ.

عادِيّ: باو.و. ئاسایی، سروشتی.

عاذِل: سەرزەنشتکەر.

عار: شوورەیی، ئەنگی.

عارِض: کۆسپ، تەگەرە.و. روداو.و. رومەت، کوڵم.

عارِضَة: بامو، پایە.و. دانی پێشەوە.و. قسەی چاک.

عارِف: کارزان، زانا.و. شارەزا، ئاشنا.

عارِم: بەزیان، زیان بەخش.و. زۆر.و. توند، دژوار.

عارِي: رووت و قووت.و. بێخەوش.

عازِب: رەبەن؛ سەڵتی ژن نەهاوردوو.

عازِف: مۆسیقاژەن، لێدەر.و. دابڕکەر.

عازِل: نەگەیەنەر، بەربەست.و. جیاکار.

عاشِر: دەیەم.

عاشِق: شەیدا، دڵدار.

عاصّ: لەبین گیران.و. پڕ، جەنجاڵ.

عاصِفَة: رەشەبا، باگێژە.و. گەردەلوول، گێژەڵۆکە.

عاصِمَة: پایتەخت.

عاصِي: یاخی.و. لاسار، سەرکەش.

عاطِف: بەسۆز، میهرەبان.و. پێخەف.و. پەیوەندکار.

عاطِفَة: سۆز، بەزەیی.و. هەستونەست.

عاطِل: بێکار، بێئیش.و. پەککەوتوو.و. بێناموس.

عاطُوس: برنوتی.

عافِي: بەخشندە.و. میوان.

عافِيَّة: تەندروستی، لەش ساغی.

عاقِبَة: کۆتا، دوایی.و. ئاکام، ئەنجام.و. نەوە.

عاقِر: نەزۆك، وەجاخ کوێر، بێوار.

عاقّ: خوێڕی، سەرەڕۆ.و. سپلە.

عاقِل: ژیر، هۆشیار.و. دانا.و. خوێنبژێر.

عاکِس: بەرپەچدەرەوە.و. ئاوەژووکەر.

عاکِف: گۆشەگیر.

عالَة: هەژاری، نەداری.و. چەتر، سابات.

عالِق: هەڵواسراو.و. گریساو.

عالَم: جیهان، گێتی.

عالِم: زانا، تێگەیشتوو.و. خوێندەوار.

عالُوف: ئاليك.

عالِي: بەرز،بڵند.و. شكۆدار.

عَام: ساڵ.

عامِر:ئاوەدان.و. نيشتەجێ.

عامِل: بكەر.و. هۆكار.و.
كارمەند.و. كرێكار، شاگرد.

عامّ: هەموو، گشت.

عائِة: بەر؛ تووكی ژێرسك.

عانِس: قەيرە؛ كچێ‌مابێتەوە
و شوویی نەكردبێ.

عانِق: دەست لە ملكردن.

عانِی: ديل، يەخسير.

عاهة: دەرد.و. نەخۆشی.و.
خراپی.

عاهِر: خراپەكار.و. سوزانی.

عاهِل: شاهەنشا.

عاهِن: هەژار، نەدار.و.
جێگير.و. تەمەڵ، تەوەزەل.

عِبْء: قورسی، گرانی.و. بار،
كۆڵ.

عُبَاب: لافاو، لێشاو.

عِبَاد: خەڵك، مرۆڤ.

عِبَادَة: پەرستن.

عِبَارَة: رستە، دەستەواژە.و.
دەربڕين، لێكدانەوە.و.
پێكهاتوو، بريتی.

عَبَايَة: عەبا؛ پۆشاكێكی
فش‌و پان‌و پۆرە بەخۆدا
دەدرێت.

عبّاد الشمش:گوڵەبەڕۆژە(ر)

عَبَث: گاڵتەوگەپ، گەمە.و- فیرۆ، هەوەنتە.

عَبْد: بەندە، کۆیلە.و- مرۆڤ، ئادەمیزاد.

عَبْر: تێپەڕین، بڕین.و- گوزەرکردن، ڕەت بوون.

عِبْرَة: ئامۆژگاری.و- پەند، وانە.

عِبْرِيّ: زمانی جولەکە.و- جویەك.

عَبَس: کەمێڵ؛ پشقڵو شیاکەی وشکەوەبووی پاشلی ئاژەڵ.

عَبْطَة: جوانەمەرگ.

عَبَق: بۆنو بەرامە.

عَبْقَرِيّ: مۆزان، بلیمەت.

عَبْوَة ناسفة: تەقەمەنی، بڕێك تەقینەوە.

عُبْوَة: پڕکردن، ئاخنین.و- بڕ، ئەندازە.

عُبُودِيَّة: بەندەیی.و- ملکەچی، گوێڕایەڵی.

عُبُور: تێپەڕین، بڕین.و- گوزەرکردن، ڕەت بوون.و- ڕێبار.

عَبُوس: گرژ، مۆن.و- پەست، خەفەتبار.

عِتَاب: گلەیی، گازندە.و- سەرزەنشت.

عَتّاد: کەرەستە، تفاق،

شمه‌ك.

عِتَالَة: كۆڵكێشی.

عَتَاهَة: كه‌وده‌نی،گه‌مژه‌یی.

عَتَب: گله‌یی، گازنده‌.و-

سه‌رزه‌نشت.

عَتّال: كۆڵكێش، باربه‌ر.

عَثْرَة: سه‌رسم، هه‌ڵنووتان.و-

كه‌وتن.

عِتْق: ئازاد، قوتارو ده‌رباز.

و- كۆنی.و- جوانی.

عَتَلَة: نوێڵ، پیك.

عَتْمَة: تاریكی.

عُتُوّ: بایی،فیزولووت به‌رزی.

عَتِيد: ئاماده‌، ساز.و- نزیك.

عَتِيق: كۆن، دێرین.و- ئازاد

سه‌ربه‌ست.و- به‌رێز.

عُثَّة: مۆرانه‌(ج).

عَثْرَة: له‌تربردن.و- كه‌وتن.

عُثُور: دۆزینه‌وه‌.

عَجاج: ته‌پ و تۆز.و-

چره‌دووكه‌ڵ.و- گێل، گه‌رج.

عِجاف: وشكه‌ساڵ، قات و

قڕی.

عُجْب: له‌خۆباییبوون.

عجّاج: خۆڵبارین.و- به‌هاوار

نه‌ڕه‌كه‌ر.

عَجَر: هه‌ڵ تۆقیوی.

عُجْرَة: گرێ، گۆپكه‌.و-

سه‌لك.

عَجْرَفَة: فیز، لووت به‌رزی.

عَجز: کەموکوڕی، ناتەواوی .و. لاوازی، بێهێزی.و. دوا پاشەڵ.و. پیری.

عِجل: گوێرەک ، نەوەن(نا).

عَجَلَة: پەلە، خێرا.و. پێچکە، ڕەوڕەوە.و. گالیسکە.و. چەرخ.

عَجم: کلێنچك.

عُجمَة: لاڵەپەتێ.

عَجمَة: ناوك، کرۆك.

عَجوز: پیر، بەساڵاچوو.

عَجول: بزێو، هەڵەشە.

عَجیب: سەیر، سەمەرە.

عَجیم: غەیرەعەرەب.

عَجین: هەویر.

عَدا: جگە، بێجگە.و. بێ، بەدەر.

عَداوَة: دوژمنایەتی.و. رکەبەرایەتی، قینەبەرایەتی.

عَدَد: ژمارە، نمرە.

عَدّ: ژماردن.

عَدّاد: ژمێرە.

عُدَّة: کەرەستە، تفاق.و. ئامادەیی، سازی.

عَذر: لێزمە؛ بارانیبەخوڕ.

عَدَس: نیسك(ر).

عَدل: داد.و. راست، ریك.و. دادگەر.و. راستکردنەوە.

عِدل: کونیە، خورج.و. هاوشێوە، هاوتا.

عَدَم: نەبوو، هیچ.و. ون،
نەمان.

عَدُو: دوژمن، ناخەز.و.
بەزین.

عُدوَان: دوژمن، ناخەز.

عَدوَى: گوێزانەوە،
تەنینەوە، تووش بوون؛
بۆنەخۆشی.و. خراپ بوون.

عَدِید: زورێك، چەندان.و.
ژمێرراو.

عَدِیل: گونیە، خورج.و.
هاوشێوە، هاوتا.ز.
هاوەلّزاوا.

عَدِیم: بێ، نە.و. ونبوو،گوم.

عَذاب: ئازار، ئەشکەنجە.

عِذار: شەرم، ئابڕو.و. زولّف،
ئەگریجە.و. رومەت

عَذب: شیرین، خۆش.و بەتام
.و. سازگار.

عُذر: پۆزشت، بەهانە.و.
لێبوردن.

عُذرَة: کچێنی.

عَذِق: بۆنخۆش.و. قسەزان،
زۆرزان.

عَذل: سەرزەنشت،
سەرکۆنەکردن.

عذُوبَة: شیرنی.و. سازگاری.

عَذُول: سەرکۆنەکراو.

عَذي: دێم، بەژك؛ چێنراو
لەشوێنی بێئاو.

عَرَاء: بیابان.و. رووتوقووت.

عِرَاك: جەنگین، بەگژیەکداچوون.

عَرَبَة: کالیسکە، تروشکە، عەرەبانە.

عُرْبُون: پێشەکی، بەع.

عِرْبِید: ناکەسبەچە،بەدخوو.

عَرَبِيّ: عرەب نیشتمان.و. گوندنشین.و. عەرەب زان.

عَرَج: شەلین.

عَرّ: شورەیی.و. گەڕ.

عَرّاف: ئەستێرەناس، جووکی.

عِرَافَة: ئەستێرەگەری، جادووگەری.

عِرْس: ژن، خێزان.و. مێرد، پیاو.

عَرْش: تەخت.و. سەیوان، سابات.

عَرْصَة: کەلاوە، وێرانە.و. حەوشە.

عِرْض: ئابڕو، نامووس.و. جەستە.

عَرْض: نمایش، پیشاندان.و. پانی.و. شمەك.و. راخستن.

عُرْضَة: مەبەست، ئامانج.و. گونجان، شیاوی.

عَرْعَر: هەوریس؛ جۆرە دارێکە (ر).

عُرْف: ئەریت، رەوش.و.

پێ‌لێنان، درکاندن.و. چاکە،
بەخشین.و. پۆپنە.و.
دەستوور.
عِرْفان: چاکە، بەخشین.
عَرَفَة: نۆمینە؛ رۆژی‌عەرەفە.
عَرَق: ئارەق.و. مەی.و.
ئاورەگ.
عِرْق: رەگو ریشە، بنچینە.
و. رەگو دەمار.
عَرْقَلَة: کۆسپ، تەگەرە.و.
گیروگرفت.
عَرَقِيَّة: کڵاو.
عَرِم: نەزان.و. ئاوی بەخوڕ.
عَرَم: کەڵەکە و. گۆشت.
عُرْمُوط: هەرمێ(م).

عُرُوبَة: عەرەبچێتی.و.
عەرەبێتی.
عُرْوَة: دەسك، قوڵف.و.
پاڵپشت.و. کونەقۆپچە.
عَرُوس: بووكو زاوا.
عَرُوسَة: بووك.و. بەبلانە،
بووکەشووشە.
عُرْيان: رووتو قووت.و.
سەربەرەڵا.
عَرِيس: زاوا.
عَرِيض: پانو بەرین، فراوان.
عَرِيضَة: سکاڵانامە.
عَرِيق: رەسەن، نەژادزادە.و.
قایم، چەسپیو.
عَرِيكَة: خوو، رەوشت.

عَرِین: لانە، بێشەڵان، مێلانەی ئاژەڵان.و. حەوشە. و. سەرەتا.

عَزَاء: شیوەن.و. خۆڕاگری.

عِزّ: سەربەرزی، بڵندی.و. توند، تیژ.و. پلەوپایە.

عِزَّة: ڕێز.و. سەربەرزی، شکۆیی.

عَزْف: لێدان، ژەندن.

عَزْق: هەڵپاچین.

عَزْل: بڕدان، دابڕین.و. دوورخستنەوە.و. بچڕاندن، قرتاندن.

عُزْلَة: گۆشەگیری،تەنیایی.و. وازهێنان، دەست هەڵگرتن.

عَزْم: مەبەست، ڕاز.و. هێزو توانا.و. ورە، تین.و. سووری.

عُزُوبِیَّة: ڕەبەنی، بێژنی.

عَزُوم: بەغیرەت، بێپەروا.

عَزِیز: بەڕێز.و. خۆشەویست، ئەوین.و. بەهێز.و. دەگمەن.

عَزِیمَة: ورە، ئەترە.و. نوشتە.و. بانگێش کردن.

عَسْجَد: زێڕ، ئاڵتون.

عُسْر: تەنگانە، ناڕەحەتی.و. هەژاری، نەبوونی.

عَسَّاس: گورگ(ئا).و. پاسەوان.

عَسْف: زۆر، ستەم.و. مردن.

عَسْکَر: لەشکر، سوپا.

عَسْكَرِيّ: سەرباز.

عَسَل: هەنگوین.

عَسَى: بەشکو، بەڵکو.و- خۆزگە.

عَسِر: دژوار، سەخت.

عِشَاء: ئێوارە؛ سەرەتای شەو.

عُشْب: لەوەڕ.و- گژوگیا، پووش‌و پەڵاش.

عُشْر: دەیەك.

عِشْرَة: تێکەڵی، مامەڵە.و- هاوڕێیەتی، هاوەڵێتی.

عَشْرَة: دە.

عِشْرِين: بیست.

عُشّ: هێلانە، کولانە.

عِشْق: خۆشەویستی، ئەڤین.

عَشْوائِيّ: کوێرانە، هەڕەمەکی.

عَشِيرَة: تیرە، هۆز، خێڵ.

عَشِيق: خۆشەویست، یار.

عَشِيَّة: ئێوارە.

عَصَا: دار، گۆپاڵ.و- کۆبوونەوە.

عَصَابَة: چەتە، ڕێگر.

عصارة: ئاوگ، شیلاو.و- جەوی.

عَصَب: دەمار، ڕەگ‌و ریشە.

عُصْبَة: دەستە، کۆمەڵ.و- سەرپێچ، مێزەر.و- تیرە، جۆر.

عَصَبِيّ: تووڕە، دەمارگیر.و- دەمارگەر.

عَصْر: پاش نیوەڕۆ.و- گوشین.و- چەرخ، سەردەم.

عَصْرِي: تازە، نوێ.و- سەردەمی.

عَصَّارَة: گوشەر.

عُصْفُور: چۆلەکە، پاساری(با).

عِصْمَة: پاراستن،پارێزگاری. و- نەهێشتن.

عِصْمَة: پاکیو دووری لەهەڵە.

عِصْيَان: یاخی.و- لاساری، سەرپێچی.

عَصِيب: گران، سەخت.

عَصِير: شەربەت، ئاووگ.و- شیلە.

عِضَاض: بەئارام.

عُضَال: توند، دژوار.

عَضُد: باسك، بازو.

عَضُد: پشتگیر، باربو.

عَضَد: مێز.و- گەڵای وەریو.

عَضّ: گاز، قەپ.

عَضَلَة: ماسولکە.

عُضْو: ئەندام، پەل.و- ئەندام، لایەنگر.

عَطَاء: بەخشین، خەڵات.

عِطَارَة: بۆنو بەرامە.و- داوو دەرمان.

عَطَب: خراپ بوون.و. لەناوچوون.

عِطر: بۆن، گولاو.

عَطَس: پژمین.

عَطْسَة: پژمە.

عَطْشان: تینو.و. تامەزرۆ، شەیدا.

عَطْف: بەزەیی، سۆز.و. نوشتانەوە، چەمانەوە.و. خواروخێچ.و. لێکدەر.

عُطْلَة: پشوو، پەروا.

عَطَن: دارزان.

عَطُوف: بەسۆز، میهرەبان.

عَطِيَّة: دیاری، خەلات.

عَظْم: ئێسك.و. زۆربەی.

عَظَمَة: مەزنی، شکۆیی.و. شانازی، فیز.

عَظِيم: گەورە، زل.و. مەزن، شکۆ.و. نایاب.

عِفَاص: قەباخ، سەرقاپ.

عَفَاف: خاوێنی، داوێن پاکی .و. بێگەردی.

عِفْر: یەکانە، بەلَخ(ئا).

عُفْرَة: یال؛ تووکی ملی شێرو یەك سم.

عِفْرِيت: دێو، درنج.و. پیس.

عَفَس: کەلوپەل.

عَفَص: مازو(ر).

عَفْط: جرت.

عِفَّة: خاوێنی، داوێن پاکی.و.

بێگەردی.

عَفَن: بۆگەن، گەنین.

عَفو: لێبووردن، بەخشین.و. چاکە، باشە.

عُفُونَة: گەنین، بۆگەن کردن.

عَفوِیّ: لەخۆوە، خۆڕەس.

عُقَاب: دالاش(با).

عِقَاب: سزا، تۆڵە.

عَقَار: خانووبەرە.و. ماڵ، خانوو.

عِقَار: داوو دەرمان.

عِقَال: عەگاڵ، سەربەست.

عَقِب: پاشکۆ، بەدوایدا.و. پاژنە.و. وەچە، نەوە.

عُقْب: کۆتا، دوای.و. ئاکام، ئەنجام.

عُقْبَة: نۆرە.و. دوامین، پاشین.

عَقَبَة: هەوراز.

عُقْبَی: دوایی، کۆتایی.و. ئەنجام.

عَقْد: بەڵێننامە، قەواڵە.و. گرێدان، بەستن.

عُقْدَة: گرێ.و. بەستن.و. گۆپکە.

عُقْر: ناوەڕاست.و. نەزۆك.و. گرێی دارو شتی وا.

عُقر: نەزۆکی.

عُقرالدار: ناوەڕاستی خانوو، ناوەوەی.

عَقرَب: دووپشك(ج).

عَقل: بیر، هۆش.و. بەستن، شەتەکدان.و. ژیری، زرنگی. .و. هۆشداری و. تێگەیشتن. .و. خوێن بایی..

عَقلانِيّ: هۆشپەسەندی.

عَقِيد: سەرهەنگ.و. خەست، بزرکاو.و. بەلێنبەست.

عَقِيدَة: بیروباوەڕ.و. بیروڕا.

عَقِيق: شیلان؛ بەردێکی بەنرخە.و. شیو، دۆڵ.

عَقِيلَة: ژن، هاوسەر.

عَقِيم: نەزۆك.و. زڕ، بێبەر.

عُكَاش: جاڵجاڵۆکە(ج).

عَكِر: چڵپاو، لیتاو.و. چەواشە، شپرزە.

عَكس: هەڵگەڕانەوە.و. دژ، پێچەوانە.و. تووڕە.

عُكّاز: گۆپاڵ، داردەست.

عُكّة: هیزە؛ پێستێکی خۆشکراوی هەندێ گیاندارە.

عُكُوب: کنگر(ر).

عَلّاف: ئالیك فرۆش.

عَلّامَة: هۆزان، زانیار.

عِلاج: چارە.و. دەرمان.

عَلاقَة: دۆستایەتی، ئاشنایەتی.و. پەیوەندی.

عَلامَة: نیشانە، هێما، شەقڵ.و. رابەر، نیشاندەر.

عَلانِيّ: بەئاشکرا، لەڕوو.

عِلاوَة: سەربار، وێڕا.

عُلْبَة: قوتو.

عِلْج: کەللەڕەق.و. کافری بێگانە.و. کەرەکێوی.

عَلَق: زەرو؛ کرمێکی ئاوی خۆ هەڵواسەرە.و. رووبازی، ماستاوکردن.

عَلْقَم: تاڵ، ژەقنەبووت.و. گوژالك(ر).

عِلْك: بنێشت.

عِلَّة: دەرد، نەخۆشی.و. هۆ.و. پەڵپ، بیانو.و. بنەڕەت.و. پەتا، درم.

عَلَم: ئالآ، بەیداخ.و. سەرکەورە.

عِلْم: زانیاری، زانست.و. خوێندەواری.و. ئاگا، وریایی.

عِلْمِيّ: زانستی.و. زانیاریانە.

عَلى: لەسەر.و. لەبەر، لەپێناو.

عَلِيقَة: توورەکە، چارۆکە.

عَلِيل: دەردەدار، نەخۆش.

عَلِيم: زانیار.

عِمَاد: کۆڵەکە، پایە.

عِمَارَة: ئاوەدانی.و. باڵەخانە، تەلار.

عِمَامَة: مێزەر.

عَمْد: پاڵپشت.و. هەوەس.

عَمْدًا: ئەنقەست.

عُمْدَة: کۆڵەکە، پاڵپشت.و.

دەمراست.

عُمْر: تەمەن.و۔ ژیان.و۔ مزگەوت.

عُمْرَة: عەمرە؛ چوون بۆ حەجی بچووك.و۔ سەردان.

عُمْق: قووڵی.و۔ بن، ناخ.

عَمَل: کردەوە، رەفتار.و۔ کار، ئیش.

عِمْلاق: زەبەلاح.

عُمْلَة: دراو، پارە.

عَمَلِيّ: کردەیی، کرداری.

عَمّ: مام، ئاپۆ.

عَمَّة: پوور، پلك؛ خوشکی باوك.

عَمُود: ستوون، دیرەگ.

عَمُودِيّ: کۆڵەکەیی.و۔ ستونی، وەستاو.

عُمُولَة: سەرداگەری.

عُمُوم: گشتگیر.و۔ هەموو، گشت.

عُمُومِي: گشتی.و۔ باو، ئاسایی.

عَمَی: کوێر.و۔ نەزانین.

عَمِيد: راگر، سەرەك.

عَمِيق: قووڵ.

عَمِيل: سیخوڕ، بەکرێگیراو. و۔ سەوداگەر.

عَناء: کۆشش، تەقەلا.و۔ شەکەتی، ماندوویی.

عِناد: بەرهەڵستی،

سەرکەشی.و. یاخیبوون.

عِنَان: جڵەو، لغاو.

عَنَان: هەور.و. لا، تەنیشت.

عِنَايَة: پاراستن، چاودێری.و. گرنگی، بایەخ پێدان.

عِنَب: ترێ(م).

عِنْدَ: لەگەڵ، لەتەک.و. کەی.و. کاتێ.

عِنْدَئِذ: ئەوسا.

عَنْدَلِيب: بولبول(با).

عُنْصُر: رەگەز، توخم.و. بنەرەت، رەچەڵەک.و. تەن.

عُنْصُرِيّ: رەگەزپەرست.و. توخمی.

عُنْف: توندوتیژی، زەبروزەنگ.

عُنْفُوان: هەرەت، تاف.

عُنُق: مل، گەردن.

عِنْقَاش: سەرسواڵکەر.و. دەستگێڕ.

عُنْقُود: هێشوو.

عَنْكَبُوت: جاڵجاڵۆکە(ج).

عُنْوَان : ناونیشان.

عُنْوَة: بەتۆبزی، بەزۆر.

عَنِيد: سەرکەش، سەهەند، لاسار.و. یاخی.

عَنِيف: توند، تیژ.

عَهْد: پەیمان، بەڵێن، گفت.و. گرنتی.و. سەردەم، چەرخ.و. ئەمەک.و. بەڵێننامە.و.

دادوەری.

عَهْر: خراپەکردن.و. سۆزانی

، خۆفرۆشتن.

عِهْن: خوری.

عَواء: لورەلور، وەڕین.

عَوان: نیوەتەمەن،

ناوەڕاست.

عِوَج: خواروخێچ، لارولەوێر.

عُود: دار، چیلکە.

عَوْدَة: گەڕانەوە.و. سەردان.

و. دووپاتکردنەوە.

عَوْرَة: داوێن، گەڵو گون،

شەرمگە.

عَوَز: هەژاری.

عِوَض: برێتی، جیاتی.و.

خستنەبری، بژاردن.

عَوق: دواخستن، تەگەرە

تێخستن.و. وەستاندن.

و. ترسنۆك.

عَوْل: زۆر، ستەم.و.

بەخێوکەر.و. لاواندنەوە،

کوروزانەوە.

عَوْن: یارمەتی، باربو.و. هانا

، فریاکەوتن.

عُوينات: چاویلکە.

عِيادَة: سەردان، دیدەنی.و.

دیدەنگە.

عِياذ: پەنا.

عِيار: پێوانە، ئەندازە.و.

سەنگ، کێش.

عِیاط: قاروقیژ، هەراوهوریا.

عِیالَة: بەخێوکردن.

عِیان: بینین، دیتن.

عَیْب: خەوش، نەنگی، شووره‌یی.و. ناتەواوی، کەموکوڕی.

عِید: جەژن.

عَیْر: بەرەڵایی، گومڕایی.و. کەرەکێوی.

عَیْش: ژیان، گوزەران.و. نان، بژێوی.

عَیْن: چاو،دیده.و. ڕۆژ، خۆر.و. سەرچاوه.و. کانی.و. خود، هەمان.

عَیَّان: دەستەوسان، زەبوون.و. شەکەت، ماندوو.

عَیِّنَة: نموونه.

عَیِيّ: شەکەتی، ماندوویی.و. نەتوانین.

غ

غ: نۆزدەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

غائِب: ئامادەنەبوو.و- ون، نادیار، بزر.

غائِر: نەوی، نزم.

غائِط: پیسایی، گوو.و- چاڵوچۆڵی.و- دەرکەوتن.

غابَة: دارستان، بێشەڵان.

غابِر: رابردوو، تێپەڕیو.و- مانەوە.

غابِن: فێڵباز، دەستبڕ.

غار: ئەشکەوت، زاخۆر.و- تەپوتۆز.و- لەشکری گەورە .و- چاڵوچۆڵ.

غارَة: هێرش، پەلەمار؛ هەڵکوتانە سەری کوتوپڕو لەناکاو.و- تاڵانکردن.

غارِق: نوقم بوو.

غاسِق: تاریکەشەو.و- رەشمار(ئا).

غاشِم: ستەمکار، زۆردار.و. توورِە.

غاشِيَة: کیسەیدڵ، کراسەیدڵ .و. کارەسات.و. دواڕۆژ، زیندووبوونەوە.

غاصِب: زۆردار، داگیرکەر.

غاصّة: پڕ، جەنجاڵ.

غاضِب: ڕقاوی.

غافِر: لێخۆش بوو.

غافِل: بێئاگا.

غالِب: زاڵ.و. سەرکەوتوو، براوە.و. باو، بڵاو.ـ زۆربە.

غالِباً: زۆرجار.

غالِي: گران.و. هێژا، خۆشەویست.

غامِر: چۆڵ، وێرانە.

غامِض: ئاڵۆز، لێڵ.و. نهێن، پەنهان، شاراوە.

غامِق: تۆخ، تەڵخ.

غانِيَة: جوان،شۆخ.و. بەشوو، مێردکردوو.و. گۆرانیبێژ.

غايَة: مەبەست، ئامانج.و. ئەوپەڕی، کۆتا.

غَباشَة: تاریکی، لێڵی.

غَباوَة: گەوجی، گەمژەیی.و. نەزانین، ئەقڵپێنەشکان.

غِبّ: ئەنجام.و. پاش، دوا.

غُبّ: کەندڕ، ئاودڕ.و. دۆڵ.

غُبُر: پاشماوە.

غُبْرَة: خۆڵ، تۆز.و. بۆر،

رەنگی خۆڵی.

غَبِش: تاریك، لێڵ.

غُبْشَة: شەبەق، بەرەبەیانی زوو.

غَبْط: مەلۆ؛ چەپكێك یا دەسكەنەیەك لەشتیدووراوە.

غِبْطَة: خۆشگوزەرانی.و. شادی، بەختیاری.و. خۆزگەخواردن.و. نازناوی قەشەی گاورانە.

غَبْغَب: غەبغەبەی مل.

غَبْن: بڕشت، قارس.و. فێڵو فەرەجە.

غَبِيّ: گەوج،گەلحۆ.و. نەزان.

غَثّ: خراپ.و. تێكشكاو.

غَثَيَ: دڵ تێكەڵهاتن، دڵبەیەكدا هاتن.

غَثِيث: سیس، لەڕ.و. كێم، جەراعەت.و. قسەی هیچو پووچ.

غَدَاً: سبەینێ، بەیانی.

غَدَاء: بەرچایی، ژەمیبەیانی .و. قاوەڵتی، ژەمینیوەڕۆ.

غَدَاة: زوو.و. بەرەبەیان.

غَدّ: سبەی، بەیانی.

غَدَّار: ناپاك.و. زۆردار.

غَدَّارَة: تۆزێك لەدەمانچە گەورەترە.

غُدَّة: لوو، رژێن.

غَدَر: بەردەلان.و. لیتاو.

غَدْر: ناپاکی.و. ستەم.

غَدِق: فرە، گەلێك.و. لێشاو.

غَدِیر: ئەستێرك، پەنگاو، سەراو.و. جۆگە، چەم.

غِذَاء: خۆراك، خواردەمەنی.

غِذائي: خواردەمەنی.و. بۆخواردن.

غَذِیذَة: زۆخ؛ کێمو خوێنو پیسی.

غَراء: بەدڵاچوون، لاخۆشەویست.و. کەتیرە، هێلم.و. پێوەنوسان.

غُرَاب: قەلەڕەش(با).و. لێوار، کەنار.

غَرَابَة: سەیرێتی، سەمەری.

غَرَاة: بەدڵاچوون.

غِرَار: بڕشت؛ تیژی دەمە شمشێر.

غِرَارَة: تورەکە، جەواڵ.

غَرَارَة: ساویلکەیی، بێئاگەیی.

غَرَام: حەزلێکردن، شەیدایی، سەرداسەری.و. ئازاری بەسوێ.

غَرَامَة: بژاردن.و. زیانانە

غَرْب: خۆرئاوا.و. دووری؛ لە ولات.و. تیژی.و. فرمێسك.

غَرْباً: رووەو خۆرئاوا.

غِرْبَال: بێژنگ.

غُرْبَة: کۆچکردن، ولات بەجێ

هێشتن.و. دەربەدەربوون،
رەوەندی.
غَرْبَلَة: بێژانەوە.و.
پاککردنەوە.
غَرْبِيّ: خۆرئاوایی.
غَرَد: جریوە، جریکە.
غَرّاف: زۆر، لێشاو.
غُرّة: سەرەتا.و. قەشە؛
پارچەیەك مووی سپی
لەتیسکنێکی رەش دا.
غِرّة: ناکاو، لەپڕ.
غَرْز: تەقەڵ.و. چەسپان.
غَرْس: چەقاندن، چاندن.
غِرْس: نەمام، شەتڵ.
غَرَض: ئامانج، مەبەست.و.
ویستن، خوازتن.و. سوود،
بەرژەوەندی.
غِرْغِر: مریشکەچینی(با).
غَرْغَرَة: ئاو لەدەموەردان.و.
بڵقەبڵق، قوڵپەقوڵپ.
غُرْفَة: ژوور، هۆدە.و. لوێچە.
غَرَق: نغرۆ، نقوم بوون.
غَرَقة: قوم، مژ.
غُرُوب: ئاوابوون.
غُرُور: فێڵ، خەڵەتاندن.و.
ساختە، درۆو دەلەسە.و.
بایی‌بوون، نازین.
غَرِيب: نامۆ.و. ئاوارە.و.
بیانی، ناباو.و. سەیر،
سەمەرە.

غَرِير: لەخۆبایی.و. رەوشت جوان.

غَرِيزة: خۆرسك، خۆماك، سروشت.و. توانا، بەهرە.

غَرِيس: روێنراو.

غَرِيسَة: نەمام.و. تۆو.

غَرِيض: نوێ؛ تازە پێگەیشتوو.

غَرِيق: نوقم بوو.

غَرِيم: وامدەر، خاوەن قەرز. و. قەرزار.و. ناحەز، دژکار.

غَرِين: لیتە؛ قورو لیتەی پاش لافاو.

غَزَارَة: زۆری، بەلێشاو.

غَزَال: ئاسك، مامز(ئا).

غَزَل: دەستبازی،دەمەتەقێ.

غَزْل: رستن، رێسان.

غَزَلِيّ: دلداری، شەیدایی.

غَزْو: هێرش.

غَزِير: خورەم، لێشاو.

غَسَّالَة: جلشۆر.

غَسَق: زەردەپەر، تاریك داهاتن.

غَسْل: شتن.

غَسِيل: شۆراو.

غِشاء: بەرگ.و. سەرقاپ، داپۆشەر.و. پێست.و. توێژاڵ، توێکڵ.

غِشائِيّ: توێکلدار.و. پێستدار

غَشاوَة: داپۆشەر.و. بەرگی دڵ.

غِشّ: فێڵ، گزی.و. ناپاکی، دەست پیسی.و. رق، کینە.و. دڵڕەشی.

غَشّ: فێڵکردن، گزیکردن.و. خەڵەتاندن.

غَشّاش: فێڵباز، تەڵەکەباز.

غَشْیان: هاتن.و. داپۆشین.

غَشْیَة: هاتن.و. داپۆشین.

غَشِیم: ناشی، گێل، گەوج.

غَصَب: تووڕەبوون، رق هەستان.

غَصْب: زۆر، ناچارکردن.و. داگیرکردن.

غَصْباً: بەزۆر، تۆبزی.

غُصَّة: لەبین گیران.و. خەفەت.

غُصْن: لق، چڵ، پەل.

غُضاب: ریپۆق.

غَضارَة: پیت، فەڕ.

غَضَب: تورە، خەشم و قین.و. زویری.

غَضْبان: زویر.و. تووڕە.

غُضْرُوف: کرکراگە.

غَضّ: شۆڕکردنەوە.و. تەڕوپاراو، ئاودار.و. گەشر بریقەدار.

غُضَّة: سووکی، ریسوایی.

غَضْن: چرچ و لۆچ بوون.و.

ناڕەحەتی.

غَضَن: چرچ و لۆچی،

ژاکاوی.و. شەکەتی، ماندوی.

غَطْرَسَة: رووح زلی، لووت

بەرزی.و. نازین.

غَطْس: نقوم بوون.و.

لەئاوهەڵکێشان.

غَطّ: خستنەئاوەوە.و. مرخە

، لرخە.

غُفْرَان: لێبوردن، لێخۆش

بوون.

غُفْرَة: سەرقاپ، داپۆشەر.

غَفْلَة: لەبیرچوون، بێئاگایی.

غَفْوَة: سەرخەوشکان.و.

کولگە؛ شوێنیڕاوچی

کەخۆی

تیا حەشارئەدات.

غَفِير: زۆر، فرە.

غَلاء: گرانی؛ بەرزبوونەوەی

نرخ.

غِلاف: بەرگ.

غُلام: گەنج، لاو.و. خزمەتکار

.و. لووسکە.

غَلَبَة: داگیرکردن، زاڵبوون.و

. سەرکەوتن، بردنەوە.

غُلْس: بەرەبەیان، تاریکی و

لێڵی.

غَلَط: هەڵە، چەوت.

غَلْطَان: هەڵەکار.

غَلْطَة: هەڵەیەك، چەوتیەك.

غِلْظَة: ئەستووری.و. زبری،

رەقی.
غَلْق: داخستن، پێوەدان.
غِلّ: رق و کینە.
غُلّ: کۆت، کەلەپچە.و.
تینوێتی.و. رق، کینە.
غَلّة: خەلّ و خەرمان.
غُلْمَة: ئارەزو، حەز.
غُلُومَة: هەرزەکاری،
گەنجێتی.
غُلُوّ: لەرادەبەدەر، ڕۆچوون.
و. پێوەنان.
غَلَیان: کوڵاندن.
غَلِیظ: ئەستوور، قەفدار.و.
زبر، رەق.و. توندوتیژ،
بەزەبر.
غَلِیل: تورە.و. زۆرتینو.و.
بەژارە.
غَلیون: سبیل، دارجگەرە.
غَمَارَة: نەزانین، گێلی.و.
نۆری.
غِمَامَة: لەواشە؛ شتێکە دەم
ئاژەڵی پێ دەبەسترێت.
غَمَامَة: هەور.
غِمْد: کێلان، کیف. و.
خستنەناو.
غَمْر: تێهەڵکێشان، نقوم
کردن.و. لافاو، لێشاو.و.
میهرەبان.
غَمْرَة: تەنگ و چەڵمە.و.
ناڕەحەتی.و. سەرەمەرگ.

غَمْز: چاوداگرتن، تیلایی‌چاو .و. تەشەر.و. شەل.

غَمْس: نقوم بوون.

غَمْغَمَة: هەراوهوریا، قاووقیژ .و. بلّمە.

غَمّ: پەستی،کەسەر، پەژارە.

غُمَّة: خەفەت، داخ، کەسەر. و. چەمۆڵە.و. لێڵی، ناروونی.

غَمیزَة: نەنگ.و. کەمژە.

غُمُوض: شاراوەیی، ناڕوونی، لێڵی.

غَمیق: قووڵ.

غِناء: گۆرانی وتن.

غَنَم: مەڕ، پەز(ئا).

غُنَّة: مینگە.

غِنَى: بەسبوون.و. بێنیاز، بێ‌مەبەست.

غَنیمَة: تالانی.و. دەستکەوت ، کەڵك.

غَنِيّ: دەوڵەمەند، ساماندار. و. سەربەست، بێ‌پێویست.

غَوْث: یارمەتی، پشتگیری. و. دادڕەسی، هانابردن، هاوار بۆکردن.

غَوْر: چالایی، قولایی.و. بن.

غَوْص: نقوم بوون، چوونە ژێرئاو.

غَوْغاء: قەڵەباڵەغی.و. ئاژاوەچی، هەرچیوپەرچی. و. قرەقر، هەراوهوریا.

غُوْل: نارِهحەتی.و. ئازەلێکی ئەندێشەیییە.و. لەناوبردن.

غَوّاصَة: ژێرئاوگەر، ژێردەریاوانی.

غَوَى: گومڕا، سەرلێشێواو.

غِیَاب: نەبوون، دیارنەبوون. و. پەنهانی.

غَیْب: نادیار، نهێن.و. نەبوون.

غِیْبُوبَة: خۆرناوابوون.و. بورانەوە، بێهۆشی.

غَیْث: باران.

غَیْدَان: لاوێتی، گەنجێتی.

غَیْر: بێجگە، جگە.و. تر، دیکە.و. جیاواز، جیا.و. نا، بێ.

غَیْمَان: بەغیرەت، پەرۆش.

غِیْمَة: پەرۆشی، جۆش و خرۆش.

غَیْرِیَّة: دژکاری،جیاوازی.و.خۆنەویستی، کەسان دۆست.

غَیْض: لەبارچوون.و. کەم، تۆزێك.

غَیْظ: تووڕەیی، پیش، قین.

غَیُور: بەپەرۆش، خەمخۆر.

غِیَّة: زۆڵ؛ منداڵێ بەنارِەوا بووبێت.

ف

ف: پیتی بیستەمە لەزمانی عەرەبیدا.و- دوایی، پاشان.
و- بۆ، لەبەر.

فُؤاد: دڵ.و- بیر، هۆش.

فِئَة: بەرە، دەستە.و- کۆمەڵ
.و- جۆر.

فَنِید: ترسونۆك.و- برژاو.و-
ئاگر.

فائِدَة: کەڵك.و- بەروبووم.و-
قازانج، سوود.

فائِز: براوە، سەرکەوتوو.

فائِض: فرە؛ شتێکی زۆرو
زەبەن.و- زۆرتر، زیاتر.

فائِق: بەدەر، تێپەڕیو؛ شتێ
لەڕادەو سنوور دەرچێ.و-
بێدار، بەئاگا.

فاتِح: کەرەوە، والاکەر.و-
دادگەر.و- گەش.

فاتِحَة: سەرەتا، دەسپێك.

فاتِر: شلەتین.و- مامناوەند.

فاتك: ئازا، بوێر.و. بەرەڵا، بێئابڕوو.

فاتورة: لیستەی نرخ.

فاجر: داوێن پیس، خراپەکار .و. جادووگەر.

فاجرَة: قەحبە، داوێن پیس.

فاجع: خەفەتهێن.و. پەژارەدار.

فاجعَة: لێقەومان، کۆست.

فاجيء: کتوپڕ، لەناکاو.

فاحش: ناشرین، نامۆ.و. لەرادەبەدەر.و. بێواتا، نابەجێ.و. ڕژد، چرووك.

فاحشَة: سۆزانی؛ ژنیبێ شەرم و ئابڕوو.

فاحص: پشکنەر.و. توێژەر.

فاخر: نایاب، بەنرخ.و. شکۆدار، پایەبەرز.و. باش، چاك.

فادح: گران، قورس.و. زۆر، بێشومار.

فادحة: کارەسات.

فادن: شاوڵ.

فأر: مشك(ج).

فارح: شاد، دڵخۆش.

فارّ: راکردوو، هەڵهاتوو.

فارة: ئامێرێکی دارتاشییە.

فارزَة: چوکڵە، کۆما.

فارس: سوار.و. پاڵەوان.

فارغ: بۆش، ڤاڵا؛

شتىٖ چۆڵی والا.

فارِق: جیایی.و. جیاکار.

فارُوق: جیاکار.

فَأس: تەور، پاچ.

فاسِد: رزیو، پواو.و. خراپ، تێکچوو.و. بۆگەن، گەنیو.

فاسِق: خراپەکار.

فاشِل: سەرنەکەوتوو.

فاصِل: بەرزەك، پەرژین.و. براوە.و. وچان، پشوو.و. جیاکەرەوە.

فاصِلَة: وچان، وێستەیەك.و. جیاکەرەوە.

فاصُولِیا: فاسۆلیا(ر).

فاضِح: سرهەڵماڵەر.و. ئابڕووبەر.

فاضِل: پاشماوە.و. چاکەکار.

فاطِر: دروستکار.و. پێنەبوو؛ یەکێ بەرۆژو نەبێت.

فاطِس: تۆپیو.و. مردارەوەبوو.

فاعِل: بکەر، کارا.و. کرێکار، ئیشکەر.

فاعِلیّة: کاریگەرێتی.

فاق: تەڵە، داو.

فاقَة: هەژاری، نەبوونی.و. پێویستی.

فاقِد: ونکەر.و. جەرگ سوتاو، کەس مردوو.

فاقِرة: کارەسات، کۆست.

فاقِع: کاڵ؛ ڕەنگی گەش و
کراوە .و- پاك، پوخت.

فاکِهَة: میوە.

فالِت: بەرەڵا .و- ترازاو .و-
لەدەستچوو.

فالِج: لەرزۆك، شەپرەدار.

فالِق: پشکواو، کراوە .و-
دەرپۆقیو، لەتبوو.

فان: لەناوچوو .و- نەماو .و-
مردوو.

فانُوس: فانۆس، چرا.

فاهِم: تێگەیشتوو، ئاوەز؛
یەکێ زیرەك و زانا بێت زوو
تێبگات .و- وریا، هۆشیار.

فاهِي: بێخوێ.

فایِت: تێپەڕیو، بەسەرچوو.

فُتات: پارچە، تەڵزم.

فَتاة: کچ .و- گەنج، لاو .و-
کارەکەر.

فَتائِة: سەنگیمەحەك.

فَتّاك: کوژەر.

فَتّان: دڵرفێن، دولبەر .و-
فریودەر، ورووژێن .و- دز.

فَتْح: کردنەوە .و- سەرکەوتن
.و- ڕۆژی.

فَتْحَة: کەلێن، دەلاقە .و-
دەرچە .و- سەر؛ لەڕێزمان دا.

فِتْر: بست، قولانج.

فَتْرَة: وچان، پشوو .و- ماوە،
دەم.

فَتْق: هەڵتەقین، پچڕان.و. پیت، فەڕ.و. قۆڕی(ن).

فَتْك: کوشتن.

فَتْل: بادان، هۆنینەوە.

فَتْلَة: دەزو.

فِتْنَة: فریودان، شەیداکردن. و. جوانێتی.و. ئاژاوە، گێچەڵ .و. چورتم، بەلا.و. ماڵومنداڵ .و. نەخۆشی.و. ئازار، ئەشکەنجە.

فَتُوح: پەڵە؛ یەکەم بارانی پایز.

فُتُوحات: داگیرکاری.و. والاکاری.

فُتُور: شلەتین.و. لاوازی.و. ساردبوونەوە ، خاوبوونەوە.

فَتَى: کوڕ.و. گەنج، لاو.

فَتِيلَة: بادراو، ڕێسراو.و. پلیتە.

فُجائِيّ: کوتوپڕ،دەستبەجێ.

فَجّ: ڕێگا.و. نەگییو.

فِجّ: کاڵ، زرك؛ نەگەییو هێشتا هەر سەوز بێ.

فَجْر: خورهەلاتن.و. کازیوە، بەرەبەیان.و. روون.

فُجْل: توور(ر).

فَجْوَة: دەلاقە، کەلێن.و. حەوشە.

فُجُور: داوێن پیسی، خراپەکاری.

فَحْص: پشكنین، گەڕان.و.
لێکۆڵینەوە، توێژینەوە.

فَحْل: نێر، کەڵ.

فَحْم: خەڵوز، زوخاڵ.

فُحُولَة: نێرێتی، کەڵەگایەتی.

فَخَارَة: نازکردن.

فُحُومَة: رەشی.

فَحْوَى: واتا، مەبەست.و.
ناوەڕۆك، کرۆك.

فَخَامَة: گەورەیی، سەنگینی
.و. خاوەن شکۆ.

فَخّ: داو، تەڵە.

فَخَّار: گڵێنە.

فَخِذ: ران.

فَخْر: شکۆ، بڵند.و. شانازی،
گەزاف.و. پیاوەتی،گەورەیی.

فَخْرِيّ: شکۆمەندی،رێزداری.

فَخْفَخ: لەنجەولار، پۆزلێدان.

فَخْم: گەورە، شکۆدار.

فَخُور: بایی، فیزن.

فِدَاء: رزگاربوون.و. قوربانی.

فِدائِيّ: پێشمەرگە،خۆبەخش.

فِدْوَة: قوربانی.

فِدْيَة: رزگارانە؛ دانی‌شتێك
بۆ دەربازو قوتاربوون.

فَذّ: تاك.

فُرَات: ئاویسازگار.

فَرَار: جیوە.و. راکردوو،
هەڵاتوو.

فِرَار: راکردن، هەڵاتن.

فِرَاسَة: روناسی؛ شارەزایی‌و چاوڕوونی لەناسینی‌شتەکاندا.

فِرَاش: نوێن، پێخەف.

فَرَاشَة: پەپوولە، پەروانە(ج).

فَرَاغ: بۆش، چۆڵ.

فِرَاق: جیابوونەوە، دابڕان.

فَرَج: حەوانەوە، پشوو.و. گوشادی.

فَرْج: دەلاقە، کەلێن.و. داوێن، دامێن؛ دواو پێشی‌مرۆڤ.و. درز.

فِرْجار: پرگاڵ.

فُرْجَة: دیمەن.و. گاڵتەوگەپ.و. درز.

فَرَح: شادی، کامەرانی.

فَرْحان: شاد، ئاسوودە.

فَرْحَة: شادی، کامەرانی.

فَرْخ: زەرنەقووتە، بێچو.

فَرْد: یەك، تاك.و. کەس.و. تاك، سەڵت.

فَرْدَة: تایەك.

فِرْدَوس: بەهەشت.و. باخچە.

فَرَّاش: خزمەتگوزار.

فَرُّوج: باڕۆکە(با).

فَرْز: جیاکردنەوە.و. بژاردن.و. دۆڵ.

فَرَس: ئەسپ یاخود ماین(ئا).

فَرْش: رایەخ، داخەر.و. پانکردنەوە.

فَرْشَة: دۆشەك، جێگە.

فُرْشَة: فلّچه.

فُرْصَة: هه‌ل، ده‌رفه‌ت.و۔ پشوو.و۔ کایه، سه‌ره.

فَرْض: پێویست.و۔ فه‌رمان.و۔ وادانان، گریمان.و۔ سه‌پاندن.

فَرَضاً: گریمان، باوابێ.و۔ به‌شکو.

فَرَضِيَّة: گریمانه‌یی، نه‌گه‌رێتی.

فَرْط: هێز، تین.و۔ په‌له‌کردن.و۔ له‌راده‌به‌ده‌ر.و۔ گوڵنیکه، ریشو.

فَرْع: لق، په‌ل.و۔ به‌ش.

فَرْفُوري: ده‌فر، بلوری.

فَرْق: جیاوازی.و۔ پاشماوه.و۔ ناکۆکی.

فِرْق: ران، ره‌وه.و۔ به‌ش.و۔ ته‌پۆڵکه.

فِرْقَة: ده‌سته، به‌ره.و۔ تیپ.

فَرْقَعَة: ته‌قه‌ته‌ق.و۔ ته‌قینه‌وه.

فُرْن: کووره، ته‌نوور.

فَرْهُود: تالانی.

فَرْوَة: که‌وڵ، فه‌روو.

فُرُوسِيَّة: سوارچاکێتی.

فِرْيَة: درۆ.

فَرِيد: تاقانه، ته‌نیا.و۔ بێهاوتا.

فَرِيسَة: نێچیر.

فَرِيق: تیپ.و۔ گه‌له، ره‌وه.

فَرِيك: پرواو، کرێنراو.
فَزَّأ: داچڵەکین، راچەنین.
فَزَع: ترس، تۆقین.
فُسَاء: تس.
فَسَاد: رزین، پوان.و. گەنین.
فُسْتَان: پۆشاك، کەلوپەلی
ئافرەتان.
فُسْتُق: بستە(ر).
فُسْحَة: فراوانی.و. دەلاقە.و.
گەشت، گەڕان.
فَسْخ: هەڵوەشان.و.
لەجێچوون.
فَسْخَة: پارچە.
فُسْطَاط: چادر، دەوار.
فُسْطَان: کراس.

فِسْق: خراپەکاری.و.
داوێن پیسی.
فَسِيح: فراوان، بەرین.
فَسِيلَة: براله، وەچ؛ خەڵفی
بچکۆلەی بن لقیدرەخت.
فَشَل: تێشکان، دۆڕان.
فَصَاحَة: زمانپاراوی.و.
روونکردنەوە.
فِصْح: جەژنێکی گەورەی
جوولەکەیە.
فُصّ: قاش، کوز.و. گلێنە.و.
بنچینە.
فَصْل: وەرز.و. بەش، لق.و.
جیاکردنەوە.و. بەربەست.و.
بڕین.و. دەرکردن، لابردن.

فَصِيح: زمانپاراو.

فَصِيل: لەشیربڕاوە.و. دەستە.

فَصِيلَة: چەشن، جۆر.و. لق، پەل.و. کەرت، دەستە.

فَضَاء: گەردوون.و. فراوانی، پانتایی.و. بۆشی، نیوار.

فَضْح: ئابڕووبردن.

فَضّ: کردنەوە.و. پەرش‌وبڵاو کردن.و. کۆتای پێهێنان.

فَضْفَاض: دەڵب؛ جلی پان‌و پۆڕو فش.و. بەخشندە.

فَضْل: پاشماوە.و. زیادە، پتر.و. چاکە.و. جیایی.و. شانازی، پیاوەتی.

فَضَلات: پاشەڕۆك.

فُضُولِيّ: مەڵەوەڕ، خۆتێهەڵقورتێن.

فَضِيح: ئابڕووچوو.و. ئاشکرا، پێزانراو.

فَضِيحَة: ئاشکرابوون، زڕان.و. نەنگی، ریسوایی.

فَضِيلَة: چاکە، باشە.و. جیاوازی.و. خاوەن شکۆ؛نازناوە بۆڕێز.

فِطَام: لەشیربڕینەوە.

فُطْر: قارچك، کوارك(ر).و. کەڕوو.و. جەژنیڕەمەزان.

فِطْرَة: زکماکی، خۆڕسك.و. دروستکردن.و. ڕێباز، ڕێچکە.

فَطْس: تۆپین.و۔ مرداره‌وه‌بوون.

فَطِّيس: پیك؛ چه‌كووشی گه‌وره.

فَطُور: به‌ربانگ.

فُطُور: ناشتا، به‌رچای؛ ژه‌می به‌یانی.

فَطِن: هه‌ڵنه‌هاتوو؛ بۆهه‌وێر. ر۔ نه‌گه‌ییو؛ كرچ‌و كاڵ.

فَطِيسة: كه‌لاك، لاكی بۆگه‌ن.

فَطِن: زرنگ؛ زرت‌و وریا.

فَظاظَة: دڵره‌ق

فَظِيع: ترسناك، تۆقێنه‌ر.

فَعَالِيَّة:چالاكی.و۔ كاریگه‌ری.

فَعَّال: كاریگه‌ر.و۔ كارا؛ به‌كارو گورجوگۆڵ.

فِعْل: كار، فرمان.و۔ كردار، ره‌فتار.

فِعْلاً: به‌ڕاستی.

فِعْلِيّ: به‌كردار، كردارانه.و۔ راستی.

فَغْر: خونچه؛ گوڵی تازه پرواو.

فُقَاعَة: بلق.

فَقْد: ونكردن.و۔ نه‌مان، ائێون بوون.

فُقْدَان: ون كردن.و۔ نه‌مان، ائێونبوون.

فَقْر: هه‌ژاری، نه‌داری.

فَقَرة: برپڕاگه، گازه‌را.

و. برگه، بەند.

فَقَرِيّ: برپڕەدار.

فَقْس: هەڵهێنان؛ بۆمێلکە.

فَقَط: بەس، تەنها.

فِقْه: زانین، تێگەیشتن.و. ئاینزانی.و. زرنگی، زیرەکی.

فَقِيد: ون، گوم؛ شتێ دیار نەبێ و بزربووبێت.

فَقِير: هەژار، دەستکورت.

فَقِيه: زانیار، تێگەیشتوو.و. ئاینزان.

فُكاهَة: گاڵتە.

فِكْر: مزر، بیر.و. ئەندێشە.

فِكْرَة: بیرۆکە.و. را،بۆچوون.

فَكّ: کردنەوە، هەڵوەشان.و. شەویلکە.و.وازهێنان،لێگەڕان

فَلّاج: سەرکەوتن.و. رزگاربوون، قوتاربوون.

فَلّاح: جوتیار.

فَلاة: دەشت؛ جێیەکی کاکیبەکاکی.

فَلاحَة: جوتیاری؛و. کێڵان.

فُلان: یارۆ، فیسار.

فَلْت: دەرچوون، دەرپەڕین.

فَلْتَة: هەڵە.و. لەدەست چوون، دەرچوون.

فِلْتَر: ئاغزە.

فَلَج: گۆجی، شەپرە(ن).

فَلْسَفَة: دانایی، ژیری.و. هۆگەری.

فُلفُل: بیبەر(م).

فَلَق: بەرەبەیان، شەبەق.و- جیهان، گێتی.

فَلْق: درز، قڵیش.و- پەلیدار.

فِلْق: سەیر، سەمەرە.و- لەت، کەرت.

فَلَقَة: دارکاری.

فِلْقَة: لەت، کەرت.

فَلَك: گەردوون.

فُلك: کەشتی، گەمیە.

فَلَكِيّ: گەردوونناس.و- گەردوونی.

فَلّ: کول بوون.و- کەرت؛ لەتو پارچەبوون.و- بەزیو؛ شکاوو دۆڕاو لەبەربەرەکانیدا

فِلّين: تەبەدور.

فُلُوس: پارە.

فَمّ: دەم، زار.

فِنَاء: حەوشە.

فَنَاء: لەناوچوون، تیاچوون.

فَنَار: روناك كەرەوە.

فِنجَان: کوپ.

فُندُق: میوانخانە.

فَنّ: هونەر.و- پیشەسازی.و- چەشن، جۆر.

فَنّان: هونەرمەند.

فَهد: پڵنگ(ئا).

فِهرِس: ناوەڕۆك، پێڕست.

فَهْم: تێگەیشتن.و. هۆشیاری ، وریایی.

فُوَاق: هەنسك.

فَوْج: پۆل، پێڕ.و. هێز؛ بەشێك لەسوپا.

فُوْد: ئەگریجە.

فَوْراً: یەكسەر، دەستبەجێ.

فَوَرَان: كولان.و. هەڵچوون.

فَوْرِيّ: كوتوپڕی، یەكسەری.

فَوْز: بردنەوە، سەركەوتن.

فَوْضَوِيّة: ئاژاوەگێڕی، ئاژاوەچێتی.

فَوْضَى: ئاژاوە، پەشێوی.و. كەرەلاوژێ.

فُوْطَة: پەچە، پێچەك.

فَوْق: سەروو، ژوروو.و. پتر.و. سەرەرای.و. باشتر،چاكتر.

فُوْل: پاقلە(ر).

فُولاذ: پۆلا.

فُوْهَة: دەمیلە.و. رێژگە

في: لە.و. لەبەر؛ ئامرازی پەیوەندییە.

فَيء: سێبەر.

فَيْرُوز: پیرۆزە؛ جۆرە بەردێكە.

فَيْصَل: دادگەر.و. فەرمانڕەوا.و. بڕندە.

فَيْض: زۆر، لێشاو.و. لافاو.و. بڵاوبوونەوە.

فَيَضَان: لافاو.و. زۆر، لێشاو.

فِیل: فیل(ئا).

فَیْلَسُوف: هۆشەنگ، زانیار.

فَیْلَق: لەشکر، سوپا.

و- تێکچوون، خراپ بوون.

ق

ق: بیست و یەکەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

قائِد: رابەر.و. سەرۆك، سەرکردە.و. لوتکە؛ نووکی شاخ.

قائِظ: زۆرگەرم.

قائِل: بێژەر، بوێژ.

قائِلَة: خەوی دەمەونیوەڕۆ.

قائِم مَقَام: لێپرساوی ناوچە، بەڕێوەبەری ناوچە.

قائِم: وەستاو.و. رەپ، چەقیو.و. ستوونی.

قائِمَة: ستوون.و. کۆڵەکە.و. لیستە، روونکارە.و. پێڕست. و. دەسك.

قاب: هێندەی، بڕی.

قابِض: وەرگر.

قابِل: رازی.و. داماتوو.و. رەنگە، لەوانەیە.و. وەرگر.

قابِلَة: مامان.و. شەوی

داهاتوو.و- پێشەك، سەرەتا.

قابِلیّة: توانست؛ لێهاتوویی‌و لەبارابوون.و- ئارەزو، حەز.

قاتِر: چروك، رژد، پیسکە.و- لاواز.

قاتِل: بکوژ، کوژەر.و- کوشندە.

قاتِم: سیا؛ شتێ تەڵخ‌و تاریك بێت.

قادِر: بەتوانا، بەهێز.

قادِم: داهاتوو، ئایندە.

قادِمَة: پێشەنگ؛ ریزی پێشەوە.و- شاپەڕ؛ پەڕە گەورەکانی باڵی باڵندە.

قاذِف: هاوێژەر، توڕدەر.

قار: قیر؛ مادەیەکی‌ڕەشە.

قارِب: بەلەم، گەمێ.

قارّة: گرد، تەپۆڵکە.و- کشوەر.و- چۆڵەوانی.

قارِس: سەرماوسۆڵە.و- سەخت.

قارِص: بەسوی؛ شتێ جەرگ بڕو بەئازاربێت.

قارِعَة: چورتم، کارەسات.و- قیامەت؛ ڕۆژی‌دوایی.

قارُورَة: پیاڵەو پەرداخ.

قارِيء: خوێنەر.

قاسِم: بەشی تەواو.

قاسِي: رەق، سەخت.و- دڵرەق، بێبەزەیی.

قاصِد: بەمەبەست، بەنیاز.و. تەتەر، نامەبەر.

قاصِر: کەمتەرخەم.و. منداڵ، زارۆڵە.

قاصِف: شکێنەر.و. شریخە؛ دەنگیکەورەو بەهێز.

قاصِي: دوور.

قاضِي: دادپرس.و. بەجێهێنەر.

قاط: دەستەجلێك.

قاطِبَة: سەرتاپا، گشت.

قاطِرَة: عەرەبانەی پاشەوەی بارهەڵگر.

قاطِع الطريق: رێگر،جەردە.

قاطِع: سەلمێنەر؛ بۆبەڵگە.و تیژ، برەر.و. بەربەست، لەمپەر.و. برندە؛ بۆددان.و. جیاکار.

قاع: بنو بێخ.و. زەوی تەختانی.

قاعَة: هۆڵ،ناوکۆ.و. حەوشە.

قاعِد: دانیشتوو.

قاعِدَة: بنکە.و. بنچینە،بنەما.و. یاساورێسا، دەستوور.و. شێواز.

قافِلَة: کاروان.

قافِيَة: سەروا؛ ئەوەیە کۆتایهۆنراوە یەك پیت بێت.و. کۆتا، دوایی.

قالِب: قاڵب، داڕێژکە.و.

بۆتە؛ جۆرە دەفرێکە شتی تیا ئەتوێنرێتەوە.

قامُوس: دەریا، زەریا.و. فەرهەنگ، وشەدان.

قانِص: راوچی.

قانِصَة: سیقەتۆرە.

قانِط: نائومێد.

قانِع: رازی، قایل.

قانُون: یاسا،رێسا.و. ئەندازە.و. بنەڕەت، بنچینە.و. جۆرە ئامێرێکی مۆسیقیە.

قانُونِيّ: یاسایی، بەپێیاسا.و. یاسازان.

قاهِر: زاڵ.و. بڵند، شکۆ.

قَبَاء: کەوا؛ جۆرە کالایەکی پان و پۆڕەو درێژە.

قَبَاحَة: ناشرینی، دزێوی.

قُبَاع: ژیشک(ئا).

قَبَالَة: گفتنامە، پەیمان.

قَبَّان: تەرازو، کێشانە.

قُبَّة: گومەت؛ بن میچێکی قۆقزە.

قُبَّعَة: شەپقە؛ کڵاوێکە بۆ هەتاو لەسەر دەکرێ.

قَبَج: کەو(با).

قُبْح: ناشرینی، دزێوی.

قَبْر: گلکۆ، گۆڕ.

قَبَس: سکڵ،پشکۆ، چڵۆسك.

قَبْض: گرتن.و. گرژبوون، هاتنەوەیەك.و. گرفت؛

مانەوەو گیربوونی خواردن لەسك دا(ن).و. وەرگرتن.

قَبْضَة: دەسك.و. مردن.و. مشتێك، چنگێك.

قَبْقاب: قاپقاپ؛ پێلاوی تەقنەقە.و. درۆزن.

قِبَل: توانا، وزە.و. لەلایەن.

قَبْل: پێش، بەردەم.و. لەمەوپەر.

قُبُل: پێش.

قِبْلَة: رووگە؛ ئەو شوێنەیەکە لەنوێژدا رووی تێدەکرێ.

قُبْلَة: ماچ.

قَبُول: پەسەندکردن،وەرگرتن .و. رازیبوون، بەدڵبوون.و. پێشوازی.

قَبِيح: ناشرین، دزێو.و. پیس ، چەپەڵ.

قَبِيل: دەستەبەر.و. لەم چەشنە، لەم بابەتە.

قَبِيلَة: هۆز، خێڵ.

قِتال: کوشتار، جەنگ.و. بەگژیەکداچوون.

قَتْر: دەستگرتنەوە، چروکی .و. کولەمەرگی، نەداری.و. کەڵەکەکردن.

قَتْل: کوشتن.و. لێدان، پیاکێشان.

قَتَم: تەپوتۆز.

قَتِيل: کوژراو.

قِثّاء: ترۆزی(م).

قُحاف: لێشاو.

قَحْبَة: داوێن پیس، حیز.

قَحْط: وشکەسالْ، بێبارانی .و- قاتوقڕی، برسێتی.

قِحْف: کەپو، کاسەیسەر.

قَدْح: پاشملەوتن، پاشگۆ.و- مۆرانە، خۆرە(ج).و- تانووت، توانج لێدان.و- کاریگەر.

قَدَح: پەرداخ، جام.

قَدّ: بەژن، بالاّ.و- بڕ، قەبارە .و- هەمانە؛ توورەکەی چەرمین.

قَدّاحَة: چەرخ؛ چەخماخەی ئاگر.

قُدّام: پێشەوە.و- پێش، بەردەم.

قُدُّوس: خاوێنو پیرۆز.

قِدِّیس: پاکیز، کەسی پاك ا تاوان.

قَدَر: پێوان، ئەندازە.و- چارەنووس.

قَدْر: رێز، سەنگ.و- وەك.و- بەها، نرخ.و- پلەوپایە. و- وزە، توانا.

قِدْر: مەنجەڵ، قازان.

قُدْرَة: توانا، توانست؛ بوونی هێزو وزە.

قَدَسَة: پاکێتی، پیرۆزی.

قُدْسِیَّة: پیرۆزی.

قَدَم: پیێ.و. هەنگاو.و. دەست پێشخەری.

قِدَم: کۆنی، دێرینی.

قَدَمِیَّة: پێشەکی.

قُدْوَة: پێشەنگ، رابەر.

قَدُوم: تەشویێ.

قُدُوم: دیمانە؛ هاتن و ئامادە بوون.

قَدِیم: کۆن،دێرین.و. پێشوو.

قَذَارَة: پیسی، چەپەڵی.

قَذِر: پیس، چەپەڵ.

قَذْف: بۆردومان، تێگرتن، فرێدان.

قَذِیفَة: مووشەك.و. هاوێژەر، تورِدەر.

قِرَاءَة: خوێندنەوە.

قِرَاب: کێلان.و. نانەبەرە، تێشوودان.

قَرَابَة: خزمایەتی، نزیکی.

قَرَار: ئەستێرك.و. برِیار.و. جێگیربوون.و. بنکە.

قُرْب: نزیك.

قُرْبَی: نزیکی.و. خزمایەتی.

قَرْحَة: برین، هەوو تلۆق کردنی زام(ن).

قِرْد: سەگسار، مەیمون(ئا).

قُرَّة العَین: چاورِوونی؛ بوون بەبینایی‌چاوان.

قِرْش: جۆرەماسییەکە(ئا).

قُرْص: خرِۆك، پەپکە.و.

كولێره، لەواشە.و. قەوان.

قَرْص: گونتك.

قَرْصَة: نقورچ.و. پیاچزان، پێوەدان.

قَرْض: وار؛ شتێ بەوامو دەستیاو درابێت بەیەکێك.

قُرْط: گوارە.و. هێشوو.و. سێپەڕە(ر).

قِرْطاس: پەڕە، کاغەز.

قِرْطاسِيَة: پەڕاوکە.

قَرْع: لێدان، کوتان.و. کولەکە (ر).و. روتانەوە(ن).

قُرْعَة: تیروپشك.و. بەش، پشك.

قِرْفَة: توێخ، کاژ.

قَرْق: کارەکارکردن.

قِرْمِز: سوور، ئاڵ.

قُرْمُزِي: سوور، جەرگی.

قَرْن: شاخ، قۆچ.و. سەدە، چەرخ.و. لوتکە، پۆپە.و. هاوتەمەن.و. قەڵا.

قُرْنَة: گۆشە، سووچ.

قَرَنْفُل: مێخەك(ر).

قَرَنْفُلي: پەمەیی.

قَرَوِيّ: گوندنشین، لادێی.

قَرِيب: نیزیك.و. کەسوکار، خزمو خوێش.

قَرْيَة: گوند، لادێ.

قَرِين: هاوڕێ، هاوەڵ.و. مێرد، هاوسەر.

قَرِينَة: ژن، خێزان.و. مەبەستەوان؛ هێمایەك ببێت بە ئاماژەبۆ روونی شتێك.

قُزْحَة: پەلکەزێڕینە.

قَزّ: ئاورێشم.و. کرمی ئاورێشمین(ج).

قَزَم: کورتەبنە، بنەمۆم.و. کورت.و. خوێڕی.

قَزْمَة: پاچ.

قَسّام: دابەشکەر.و. دابەشنامە.

قِسِّيس: قەشە؛ پیاوانی گەورە لەئاینیگاوردا.

قِسْط: داد.و. دادپەروەر.و. پشك، بەش.و. بڕ، هەند.و. تەرازو.و. رۆزی.

قِسْطَاس: تەرازو.

قِسْم: بەش، پشك.و. کەرت، پارچە.و. لق، پەل.

قَسَم: سوێند.

قِسْمَة: بەش، پشك.و. کەرت بوون، لەت بوون.و. دابەشکردن.

قَسْوَة: دڵڕەقی، بێبەزەیی.

قَشَب: قڵیشان؛ زبربوون و دڕبوونی پێست.

قِشْر: قەتماخە.و. توێژاڵ، توێکڵ.و. کاژ.و. کرێشك.

قَشّ: پوش و پەلاش.

قِشْط: کڕاندن.

قِشْطَة: قەیماغ، توێژاڵ.

قَشْع: بەڵغەم.

قَشْعَرِيرَة: مووچڕك، تەزو.

قَشِيب: تازە، نوێ.

قِصَاص: سزا.و. تۆڵە.

قَصَب: قامیش، ژاژ.

قَصَبَة: شار.و. لادێ.و. ئێسکی لووت.و. بۆری هەناسە.

قَصْد: مەبەست، ئامانج.و. مامناوەند، ناوەڕاست.و. لانەدان.و. راستەڕێ.

قَصْداً: بەهەوەس، ئارەزومەندانە.

قَصْدِير: جفجفە.

قَصْر: کورتی.و. کۆشك، تەلار.و. فەرامۆشکردن، کەمتەرخەمی.و. ئەوپەڕی.

قَصّ: بڕین، تاشین.

قَصَّاب: قەساب، سەربڕ.و. شمشاڵژەن.

قِصَّة: چیرۆك، سەرگوزشتە.

قَصْعَة: لەگەن؛ دەفری دەموالا.

قَصْف: بۆردومان.و. گرمە.و. نوشتانەوە، چەمانەوە.

قَصَل: پوش و پەلاش.

قُصُور: کەمتەرخەمی.و. بەلاخانەی بەرزو نۆر.

قُصْوَى: هەرد.و. ئەوپەڕی.

قَصیدَة: هۆنراوە، چامە.

قَصیر: کورت،کەم.و. بچووك.

قَصیل: قەرسیل؛ لاسکی گەنم و جۆ بەسەوزی.

قَضاء: تەواوکردن.و. فەرمان .و. بەجێهێنان، راییکردن.و. دادوەری، فەرمانگەری.و. دادگا.و. شارۆچکە.

قَضاء الحاجَة: چوونەسەرئاو.

قَضائِیّ: دادوەری،یاساوانی.

قَضب: هەڵپاچین.

قَضی: فەرمان، بڕیار.و. بەسەرچوون، تێپەڕین.

قَضیب: کێر.و. چڵی بڕاو.

قَضیم: کەل؛ شتێ تۆزێکی شکابێ.

قَضِیَّة: کاروبار، کێشە، دۆز .و. داوا.و. فرمان، بڕیار.

قِطار: شەمەندەفەر.

قِطاع: پاژ، بەش، کەرت.

قُطب: جەمسەر.و. تەوەرە.و. پیاوی گەورە.

قُطر: وڵات، زێد.و. ناوچە، هەرێم.و. تیرە.و. لا،تەنیشت.

قَطرَة: دڵۆپە، تنۆك.

قَطّ: بەس، تەنها.

قِطّ: کوربە، پشیلە(نا).

قَطّارَة: تنۆك تکێن، دڵۆپێن.

قُطّاع: بڕکە، پارچە.

قَطْع: برین، قرتاندن.و- جیاکردنه‌وه.

قِطْع: برین.و- به‌شێك،ساتێك.

قَطْعاً: هه‌رگیز؛ بێ‌گومان.

قِطْعَة: به‌ش.و- پارچه،که‌رت.

قَطْعِيّ: کۆتایی، به‌ئاکام گه‌یشتوو.و- براوه؛ شتێ چه‌نوچوون هه‌ڵنه‌گرێ.و- یه‌کجاره‌کی.

قَطْف: چنینه‌وه، لێکردنه‌وه .و- روشاندن.و- پوخته، پاڵفته.و- رفاندن.

قِطْمِير: توێژاڵ.

قُطْن: لۆکه، په‌موو(ر).

قَطُوب: روگرژ؛ یه‌کێ‌مۆن‌و مرومۆچ بێت.

قَطِيع: ران، ره‌وه.و- براو، هه‌ڵپاچراو.و- لێچوو، هاوتا.و- به‌شێك له‌شه‌و.

قَطِيفَة: قه‌یفه.

قَطِين: نیشته‌جێ،دانیشتوان.

قَعْدَاء: نشتکه.

قَعْر: بن، بێخ.و- کلۆر، بۆشایی.

قَعْقَعَة: ته‌ق‌و هوڕ.و- خشه‌خش.

قُعُود: دانشتن.

قَعِيد: دانشتن.و- چاودێر.

قَفَا: پشته‌سه‌ر.و- پشت، دوا.

قَفْر: چۆڵ، وێرانە.

قَفْز: بازدان.

قَفَص: رکەو، قەفەس؛ پەنجیخانەی بالندە.

قُفّاز: دەستکێش،پەنجەوانە.

قُفْل: کلۆم.

قَفِيز: کەویچ، کەمۆڵە.

قَلاء: سوورکردنەوە.

قِلادَة: ملوانکە، گەردانە.

قَلاع: کۆڵەکەو کیرەی بەلەم.

قَلْب: گۆڕان.و. ئاوەژوکردن، هەلگەڕانەوە.ە. ناخ، کرۆك.و. دڵ.و. ناوەند، چەق.

قُلْبَة: دانولە؛ گەنمی‌کولاو.

قَلِع: لەق، شلەپەتێ و جێگیر نەبوون.

قَلْع: هەڵکەنین، هەڵکێشان.

قَلْعَة: قەلا.

قَلِق: نیگەران، شپرزە.و. وەڕس.

قَلَق: نیگەرانی، شپرزەبوون..و. وەڕس بوون، بێزاربوون.و. ڕاڕایی، دوودڵی.

قَلْقَلَة: جولان، بزوان.و. پەشێوی.

قِلَّة: کەمێتی.

قَلَم: خامە، پێنوس.

قَلِيل: کەم، نەخت.و. بودەڵە، لەڕو لاواز.و. دەگمەن.

قِمار: قومار؛ هەموو گەمەیەکی بەمەرج گیراو.

قُمَاش: کەلوپەل، کالاّ.و. گەند، پیسیو پۆخڵی.

قِمَاط: مەلۆتکە.و. دەسرازە.

قُمامَة: زبڵ، سەرەنوێل.

قَمْح: گەنم(ر).

قَمَر: مەیڤ، مانگ.و. ئەستێرە.

قُمْرِيّ: کوکوختی، کۆترەباریکە(با).

قَمْش: گەند؛ شتی خراپو پاتاڵ.

قَمْص: مەڵتیزان.

قَمْع: دامرکاندنەوە، کپکردن .و. گۆڤك، رەحەتی.و. ئەنگووستیلە.

قُمْقُم: گولاوپرژێن.

قَمْل: ئەسپێ(ج).

قِمَّة: لوتکە، پۆپە.

قَمِيص: کراس.و. بەرگ، پۆشاك.

قَنَاة: جۆگە، گەند؛ شوێنێ ئاو هەڵێکەندبێو بووبێت بە رێرەوی ئاو.و. رم.و. گۆچان، داردەست.

قِنَاع: دەمامك.و. لەچك.

قَنَاعَة: رازیبوون.

قُنْبُرَة: کلاوکورە(با).

قُنْبُلَة: نارنجۆك، بۆمبا.

قُنْفُس: دەڵەك؛ دەعبایەکە لەجرج و سمۆرەئەچێت.

قِنْديل: قوتیلە، لالە

قُنْصُل: نوێنەر؛ دەمڕاست لەولاتێکیتردا.

قَنْطَرَة: پرد.و. تاق.و. ئاوبارە.

قُنْفُذ: ژیژك، ژوژو(نا).

قِنّ: بەندە، کۆیلە.

قِنِّينَة: شووشە، بتڵ.

قُنُوت: گوێڕایەڵی.و. پاڕانەوە.

قُنُوط: بێئومێد، بێهیوا.

قَنُوع: ڕازی، پشودار.

قَهْر: پەژارە،داخ.و. زاڵبوون.

قَهْقَهَة: قاقا، تریقانەوە.

قَهّار: زاڵ، بەهێز.

قَهْوائِيّ: قاوەیی.

قَهْوَة: قاوە(ر).

قِوام: یاساو ڕێسا.و. تێشوو.

قُوت: خۆراك، بژێوی.

قَوْس قُزَح: پەلکەزێڕینە.

قَوْس: کەوانە.

قَوْقَعَة: مێلکەشەیتانۆکە.

قَوْل: وتە، ئاخاوتن.و. بەڵێن، گفت.و. گوفتار.

قَوْم: نەتەوە، گەل.و. کەسوکار.

قَومِيّ: نشتمان پەروەر.

قَوَّاد: تەرەس، دەویت؛ کەسێکە ژنان تاوبکا بۆنەمو ئەو.

قَوَّال: قسەیخۆش.و- زۆربڵێ.و- گۆرانیبێژ.

قَوَّام: راستڕەوی،ناوەندگەری .و- بەژنو باڵا، قەڵافەت.و- بەڕێوبەر، سەرپەرشتیار.

قُوَّة: هێز، تینو وزە.و- توانا. و- زەبروزەنگ.

قَوِيم: راست، هەموار.

قَوِيّ: بەهێز، قایم.و- بەتوانا. و- پتەو؛ توندوتۆڵ.

قَيء: هێڵنجدان، ئێق.و- رشانەوە.

قِيادَة: سەرکردایەتی، سەرۆکایەتی.و- رابەری.

قِياس: وەکو.و- پیوانە، ئەندازەگەری، هاوگەری.

قِيام:هەڵسان،راست بوونەوە.

قِيامة: رۆژی دوایی.و- هەڵستانەوە.

قِيثار: تار؛ جۆرە ئامێرێکی مۆسیقایە.

قَيح: کێم، زۆخ.

قَيد: کۆت، پێوەند.و- بەستن .و- مێند، بڕ.

قَيصَر: شا، سەردار.

قَيصَرِيّة: قەیسەری.

قِنْطَان: کشتەك، کلاّفە، قەیتان.

قَيظ: قرچەیگەرما .و. هاوین.

قَيلُولَة: خەوی دەمەونیوەرۆ.

قِيمَة: نرخ، بەها .و. بایەخ.

قَين: ئاسنگەر.و. پیشەوان.

قَيِّم: بەنرخ، بایەخدار.و. یەکسەر، راستو رەوان.و. سەرپەرشتیار.

ك

ك: بيستو دووهه‌مين پيتى زمانى‌عه‌ره‌بييه .و. وه‌ك.

كَئيب اللون: دێز، ره‌شباو.

كَئِيب: مات، دڵته‌نگ.

كائِن: بوون، ئارا .و. بوونه‌وه‌ر.

كَآبَة: دڵته‌نگى، خه‌مۆكى.

كابِد: گيرۆده .و. سزاچه‌شتوو.

كابِر: بيزار، ناخۆشنوود .و. سه‌رپێچ .و. ئينكار.

كابِسَة: په‌ستۆك.

كابُوس: مۆته‌كه، مێرده‌زمه.

كاتِب: نووسه‌ر.

كاتِف: بێزار، ناخۆشنوود.

كاتِم: شاراوه، نهێن .و. كپكه‌ر.

كاحِل: پاژنه.

كادِح: تێكۆشه‌ر، ره‌نجده‌ر.

كادِر: كارمه‌ند، ئه‌ندام.

كاذِب: درۆزن .و. ساخته‌چى

فیلْباز.

كارِثة: كارەسات، كۆست.

كارُوب: ملە، برکە(ج).

كأس: پەرداخ، جام، پیالە.

كاسِب: پەیداکار، ئیشکەر.

كاسِحَة: رامالەر، بەفرمالْ.

كاسِر: شکێنەر.

كاسِفُ البال: شپرزە؛ سەر لێشێواو.

كاسِفُ الوجه: گرژ؛ مرومۆچ.

كاسِي: پۆشتە.

كاشِف: دەرخەر، دۆزەر.

كاظِم: خۆگر، خۆخواردنەوە. و- بێدەنگ.

كافِر: بێباوەڕ، گومڕا.و- بەدنمەك.و- داپۆشەر.و- شەوەزەنگ.و- تاریکی، تارایی.و- جوتیار.

كافَّة: هەموو، سەراپا.

كالِح: مۆن، گرژ.

كامِل: تەواو.و- پێگەییو.و- هەموو، گشت.

كَأَنَّ: وەکو، هەروەکو.

كانون الأول: مانگی دوازدە، بەفرانبار.

كانون الثاني: مانگی یەك، رێبەندان.

كاهِل: ناوشان.

كاهِن: جادووگەر، نهێن زان .و- مالوم.و- پیر.

کَب: رژان، قلْپ بوونەوە.و- لاربوونەوە.

کَبَاب: کەباب.

کُبَار: گەورە، زل.

کُبَّة: گولْنك؛ ئەوەی تۆپەڵ دەکریٚ بۆ ڕێسان.

کَبْت: خۆخواردنەوە، پیشخواردنەوە.وخەفەکردن.

کَبْح: دامرکاندنەوە.

کَبِد: جگەر، جەرگ.و- ناڕەحەتی، تەنگوچەڵەمە. و- ناوەڕاست، ناخ.

کِبْر: پۆز، فیز.و- گەورەیی. و- زۆرداری، ستەم.و- زۆری، بیٚشوماری.

کُبْرَی: گەورە، زلە.

کِبْرِیت: دەنکە سقارتە.و- گۆگرد.

کَبْس: پەستان، چەسپان.

کَبْسُول: قرتێنە.

کَبْش: بەران(ئا).

کَبْل: کۆتو زنجیر.

کَبِیر: گەورە، زل.و- بەڕێز، مەزن.و- زۆرو زەبەند.

کِتَاب: پەرتووك، نوسراو.و- پەیام، نامە.

کِتَابَة: نووسین.

کُتَّاب: نووسەر.

کَتَّان: کەتان(ر).

کَتْف: شان.

كَتكُوت: جوجەڵە (با).

كُتلَة: بارستە، تۆپەڵ .و. دەستەیەکی هاوکار.

کِتمان: شاردنەوە.

كَتَن: هێس؛ رەشی دووکەڵ.

كُتَيب: نامیلکە.

كَتِيبَة: پارچە .و. دەستەسوار ، بەشێك لە سوپا.

كَتِيت: قوڵپ.

كَتِيم: سەرقایم، داپۆشراو .و. قایم؛ کە لێی نەچێت.

كَثافَة: چڕی .و. خەستی.

كَثِيب: کۆمەڵەبوو، کەڵەکەبوو .و. گردی لمین.

كَثِير: زۆر، گەلێك.

كَثِيف: چڕ، جەنجاڵ .و. خەست.

كُحَة: کۆکە.

كُحل: کل.

كَحِيل: چاوڕشتوو.

كَدْح: تێکۆشان، تەقەلاکردن.

كَدّ: رەنج، تەقەلا.

كَدَر: وەڕس کردن .و. لێڵ بوون .و. پەژارە، کەسەر.

كُدس: کەڵەکە، هەڵچنین.

كَدمَة: پاشماوە.

كُديَة: سواڵ کردن، دەست پانکردنەوە.

كَذا: وەها .و. ئاوهە.

كَذالِك: هەروەها، دیسان.

كِذْب: درۆ.

كِراء: كرێ، مز؛ پێدانی بەرامبەرێ لەمافی كارێكدا.

كُراع: پێچكە، پێ.

كَرامَة: رێزانە، شكۆمەندی.

كَراهِيَّة: پێناخۆش بوون، ملەجوڕی.

كَرْب: خەفەت، پەژارە.و. نەشكەنجە.

كُرَة: تۆپ، گۆ، خڕۆك.

كَرّ: هێرش، پەلامار.

كُرّاث: كەوەر(ر).

كُرّاسَة: پەڕاو.

كَرَّة: جار، پات.وسەدهەزار.

كَرَز: گێلاس(ر).

كَرَزات: چەرەسات، برێشكە.

كُرْسِيّ: كورسی، تەخت.

كِرْش: ورگ، گەدە.و. سك.

كَرَفْس: كەرەوس(ر).

كُرْكُم: زەردەچەوە.

كَرَم: چاكە، پیاوەتی.و. لێبوردن.و. دڵتێری.

كَرْم: مێو، رەز.

كَرْنافَة: كەمۆڵە؛ كاسەی دارینی بچووك.و. قۆناغە تفەنگ.

كُرَوِيّ: خڕ.و. تۆپی.

كَرِير: خیزە، لرخە.

كَرِيم: میهرەبان، بەخشندە .و. شكۆدار، بەرێز.و. ناندەر.

کَرِیه: بێزراو.و. بۆن ناخۆش.

کَرِیهَة: بەڵا، دەرد.

کُزَاز: دەردەکۆپان(ن).

کَسَاح: ئێسکەنەرمە.

کَسَاد: بێبازاڕی.

کَسْب: چنگ کەوتن، پەیداکردن، دەسگیربوون.

کِسْر: پارچە، کەرت.

کَسْر: شکاندن.و. کەرت.و. ژێر لەڕێزمانی عەرەبییدا.

کَسْرَة: بەزین، شکان.و. ژێر؛ لەڕێزماندا.

کَسَّارَة: شکێنەر.

کَسْلَان: تەمەڵ، تەوەزەل.

کِسْوَة: پۆشاک، جل‌و بەرگ.

کُسُوف: خۆرگیران.

کَسِیح: پەککەوتوو، کەفتەکار.

کَشَاحَة: کۆنەقین.

کَشَافَة: پشکنەر.و. دیدەوانی.

کُشْتُبَان: ئەنگوستیلەی دروومان.

کَشْح: کەلەکە، قەبرغە.

کَشْرَة: دان جیڕکردنەوە.

کَشْف: دۆزینەوە.و. دەرخستن، ئاشکراکردن.

کُشْك: کۆگای گچکە.

کِشْك: کەشك، دۆینە.

کَشْکُول: کەشکۆڵ؛ جۆرە دەفرێکە زریزەی تێدەکرێ،

زياتر دەروێش بەكاری
دەهێنێت.
كِشْمِش: كشميش(م).
كِظَام: دەمەوانە.
كَظّ: تورەیی، رق و قین.
كِعَام: لەواشە، قەمتەر؛
ئاسنێكە وەك لغاو دەكرێتە
دەمی ئاژەڵان.
كَعْب: گرێ.و. قولەپێ.
كَعْك: چۆرەك.
كَفَاءَة: لێهاتویی، شیاوی.و.
یەكسانی، هاوسەنگی.
كِفَاح: خەبات، تێكۆشان.و.
روبەروی، بەرەنگاری.
كِفَاف: سنوور، كەنار.
كَفَالَة: دەستەبەری.و.
بەخێوكردن.
كِفَايَة: بەسبوون، بەسێتی.
كُفْتَة: كفتە.
كُفْر: بێباوەڕی، گومڕایی.و.
بەدنمەك، سپڵەو پێنەزان.و.
داپۆشین.
كَفّ: لەپ؛ بەری دەست.و.
وازهێنان، لێگەڕان.و.
دەسكێش.
كَفَّارَة: كەفارەت؛تۆڵەیتاوان
كِفَّة: تای تەرازو.
كُفَّة: لێوار، قەراغ.و. قەداغ؛
پەراوێزو چمكی دادراوی جلو
بەرگ.

كِفْل: بەش، پشك.و- وەك، بۆوێنە.و- باڵینە؛ ملوانەیەكی خڕو نەرمە لە پەڕۆ دروست دەكرێ لەملی ئاژەڵ دەنرێت تابریندار نەبێت.

كَفَل: سمت، پاشەڵ.

كَفَن: كفن قەرقە، خەڵات؛ خامێكە بەدەوری تەرمدا دەی ئاڵێنن.

كُفُوء: لێهاتوو، شیاو.

كُفُوف: دەستكێش.

كَفِيف: كوێر، نابینا.

كَفِيل: دەستەبەر.و- بەخێوكەر.و- لەئەستۆگر.

كَفِيَّة: دەستەسڕ.

كَلأ: لەوەڕ، گژوگیا.

كِلا: هەردوو.

كَلاّ: نەخێر، نا.

كِلاب: قولاب، چنگاڵ.

كَلاَلَة: ماندویەتی، شەكەتی.و- كەم هێزی، بێهێزی.

كَلام: وتە، قسە.و- ئاخەوتن.

كَلْب: سەگ(ئا).

كَلْبَة: دەڵەسەگ(ئا).و- گاز، دەمەقەل.و- چقڵ.

كَلْبَتان: گاز، دەمەقەل.

كَلَحَة: لەوس، قەپۆز.

كِلْس: ئاهەك، قسڵ.

كُلْفَة: تێچوون، نرخ.و- ناڕەحەتی، ماندووێتی.و-

پێسپاردن.

كَلّ: كول، سواو.و- بار؛ بوون بەمایەی نارەحەتی.و- لاواز.

كُلّ: هەموو، گشت، سەرتاپا.

كُلِّيّ: هەموان، تێكڕایی.و- بەتەواوەتی.

كَلْم: برین، زام.

كَلِمَة: وشە.و- گوتە، پەیڤ.

كَلِيب: هار(ن).و- سوور، هەتەر.

كُلِيَة: گورچیلە.

كُلِيَّة: كۆلیج، گشتگە.

كَم: چەند.و- زۆر، گەلێ.

كَما: هەروەكو، هەرچۆن.و- چونكە.

كَمَال: تەواو،كامڵ.ی- پڕاوپڕ.

كِمَام: دەمامك؛ ئەو كۆتەیە كە دەكرێتە دەمی ئاژەڵ.

كَمَاشَة: گاز؛ ئامرازێكە شتی پێ هەڵدەكەندرێت.

كُمَّثْرَى: هەرمێ(م).

كَمُّون: زیرە؛ تۆوی ڕیایەكی بۆن خۆشە.

كَمِّيَّة: چەندێتی.و- بڕ.

كَمَنْجَة: كەمان، تار.

كَمِين: بۆسە، مۆڵگە.و- شاردراوە.

كُنَاسَة: خۆڵ، زبڵ.

كِنَانَة: تیردان.

كَنْز: گەنجینە.و- كۆكردنەوە

، كەڵەكەكردن.

كَنس: ماڵین، گسكدان.

كَنَف: سایە، سێبەر.و. لا تەنیشت.و. باڵ.

كنّاس: ماڵەر، گسكدەر.

كَنُود: سپڵە، بەدنمەك.

كُنيَة: سەرناو، نازناو.

كَنيسَة: كڵێسە.

كَنيف: پەرژین كراو.و. ئاودەستخانە.

كَهف: ئەشكەوت، زاخۆر.

كَهل: پیر.

كُوارَة: كوورە.و. كەندوو.

كُوخ: زنج، كوڵیت؛ چەرداخی قامیشینی سەربەگڵگیراو.

كُوز: گۆزە.

كُوفِيّة: چەفتە، سەرپێچ.

كَوكَب: هەسارە، ئەستێرە. و. سەرچاوە.و. سەردار، گەورە.و. قرچەی گەرما.و. شیر.

كَوكَبَة: دەستە، بڕێك.و. ئەستێرە.

كُوليَا: چاوقوڵە(ن).

كُومَة: شارا؛ تایەو كەڵەكە كردنی خەڵو خەرمان.

كَون: بوون، هەبوێتی.و. بار، دۆخ.و. گێتی، بوونەوەر.

كُوارَة: شار؛ پوورەی هەنگ.

كَوّة: رۆژنە؛ كونیدیوار یا

سەربان کە تیشکی ڕۆژی پێدا دێتەژوور.

کَوَی: داخکردن.

کَي: بۆنەوەی، تاوەکو.

کِیان: قەوارە، بوونێتی.

کَیْد: تەڵەکە، فێڵ.

کِیر: دەمە؛ ئەو ئامرازەیە کە ئاسنگەر ئاگری پێگەش دەکاتەوە.

کَیْس: هۆشیاری، ژیری.

کِیْس: هەمانە، توورەکە.و. گونیە، خورج.

کَیْف: چۆن.و. بار، دۆخ.و. پێخۆش بوون. و. هەوەس، ئارەزو.

کَیْفَما: هەرچۆنێك بێت.

کَیْفِیَّة: چۆنێتی.و. شێوە، شێواز.و. دۆخێتی.

کَیْل: پێوەر، کێشانە.

کَیْنُونَة: بوون، بونێتی.و. پێکهاتن.

ل

ل: بیست و سێیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.و- خاوەن .و- بۆ، تا.

لُؤلُؤ: مرواری.

لِئلاّ: نەوەکو.

لَئیم: بەد، خوێڕی.و- ڕژد، چرووك.و- وەك، هاو.

لا: نەخێر، نا.و- هیچ.

لائِحَة: بەرنامە، گەڵاڵەنامە. و- ڕووخسار، دیمەن.

لائِق: شیاو، گونجاو.

لاجِيء: پەنابەر.

لاحِظ: تێبینەر، سەرنجدەر.

لاحِق: پێگەیشتن، ڕاگەیشتن. و- پاشەنگ، شوێنکەوتوو.

لاذِع: سوتێنەر.و- توون،تیژ.

لازِب: جیر، پتەو.

لازِم: پەیوەست؛ شتێ ئەبێ ببێت هیچ چارێك نییە.و- پێویست.

لاسِلْكِيّ: بێتەل.

لاسِيَّما: بەتایبەت.

لاصِف: تیشکدار.

لاعِب: یاریزان، یاریکەر.

لاغِي: پڕوپووچ.و. هەڵوەشاو.

لافِح: خۆرانگاز؛ شوێنێك لە ئەندام کەتیشکی خۆر سوتاندبێتی.

لافِلِز: نامیتاڵ.

لاقِطَة: دەنگوەرگر.و. بێئابرو.

لألأ: درەوشانەوە، بریسکانەوە.

لالنج: نارنج(ن).

لامِع: رووناك، بریقەدار.

لاهِف: دڵشکاو.و. بەداخ، بەژارەدار.

لِبَأ: ژەك؛ شیر لەسەرەتادا کەدێ.

لِبَاد: لباد، نمەد، تاتی.

لِبَاس: پۆشاك، جلو بەرگ. و. لەبەرکردن.و. ساتان، دەرپێ.و. تێکەڵکردن.

لَبَاقَة: لێهاتووی، کارامەیی. و. سەلیقەدار.و. رووخۆش.

لُبّ: کرۆك، کاکڵە.و. ناوەڕۆك .و. بیر، هۆش.

لَبَّاسَة: پاژنەهەڵکێش.

لَبَّة: گەردن.و. ملوانکە.

لَبَّيك: فەرموو؛ ئامادەم سەرم لەڕێتە.

لبث: پێچوون، خایاندن.

لَبَث: سستی.

لُبْثَة: پشوو، تاوێك.

لِبْدَة: فەرەنجی، پەستەك.و. یالی شێر.

لبس: لەبەرکدرن.و. ایئتێکچوون، لێکۆڕان.و. بەرگ.

لُبْسَة: پۆشاك، بەرگ.

لَبِق: ڕووخۆش، نەرمونیان. و. کارامە، وریا.

لَبك: تێکەلّ بوون، ئاوێتەبوون.

لِبْن: خشت.

لَبَن: شیر.

لَبُون: شیردەر.

لِثام: دەمامك.

لِثَة: پووك.

لَثلاَث: خاوخلیچك.

لَثم: ماچکردن.و. پەچە، دەمامك.

لَجَاجَة: ملەجوڕیکردن.

لِجام: نسار، لغاو؛ پەتێکە لە ملی ئاژەلّ دەخرێ بۆ کۆنترۆلّ کردنی.

لُجّ: لێشاو، شەپۆلاو.

لُجَّة: دەریا.

لَجْلاَج: لالّەپەتێ؛ یەکێ

سەر زمان بگرێ.

لَجْنَة: لیژنە؛ دەستەیەکی پسپۆڕو تەرخانکراو بۆکارێك.

لُجُوء: پەنابردنەبەر.

لَجُوج: هەتەر؛ زۆر لەسەر شت ڕۆیشتن.

لِحَاف: لێفە .و. بەرگ، پۆشاك.

لَحْد: ناشتن، لەگۆڕنان. وگۆڕ.

لَحِس: لێسانەوە.

لَحْظَة: تاوێك، ساتێك.و. وچانێك، چاوتروکانێك.

لَحْم: لکاندن، نووساندن.و. گۆشت.

لَحْمَة: پل، کوتەگۆشت.

لَحْن: ئاواز.و. هەڵەی ڕێزمانی.

لَحَن: زرنگی، زیتەڵی.

لِحْيَة: ریش، ردێن.

لَحِيم: لکان، جۆش.و. گۆشتن.

لَدَائِن: پلاستیك.

لَدَائِن: نەرمانی، شتی نەرم، وەك پلاسکۆیی.

لُدَاغ: چزو.

لَدْغ: گەستن، پێوەدان.

لَدُن: لەتەك، لەگەڵ.

لَدَى: لەتەك، لەلای.و. لەپێش، لەبەردەم.

لَذَّة: خۆشی، بەتامی.

لَذَع: سوتێنەر.و. تون، تیژ، شتیٚ زمان بچورزێنێتەوە.

لَذَع: سوتاندن.

الذي: ئەوەی کە، بۆ نێر.

لَذِيذ: بەچێژ، بەتام.

لِزَاق: مێلم؛ ئەوشتانەی وەك سرێش و کەتیرەوان.

لَزِج: لینج.

لُزُوم: سوود، کەڵك.و. پێویستی.و. پەیوەستی.

لِسَان: زمان.

لَسْعَة: پێوەدان، گەستن.

لُصّ: دز، قەمك.

لُصُوصِيَّة: دزی، راوڕوت.

لَطَافَة: مهرەبانی.و. نەرمونیانی.و. قەشەنگ.

لُطْخَة: پەڵە، لەکە.

لُطْف: بەزەیی، میهرەبانی.و. نەرمونیانی.و. قەشەنگی، جوانی.

لَطَم: کوتان، لێدان.

لَطْمَة: زللە، شەپازلە.

لَطِيف: میهرەبان، بەبەزەیی.و. رووخۆش.و. جوان، شۆخ.

لَطِيفَة: نوکتە، قسەیخۆش.

لَظَى: کلّپە، گڕ.

لُعَاب: لیك.

لَعِب: یاری، گەمە.و. گاڵتەو گەپ.

لُعْبَة: یاری، وازی.و. پەیکەر.

لَعْثَمَة: منجەمنج کردن، زمان تێك ئالان.

لَعَلَّ: ردنگە، لەوانەیە.

لَعْنَة: نەفرین، نەفرەت.

لَعِین: نەفرەت لێکراو.و. شەیتان.و. ریسوا.

لُغَة: زبان، گۆ.

لُغْز: مەتەڵ.و. نهێنی، راز.

لَغَط: جمە، ژاوەژاو.

لُغْم: مین.

لَغْو: قسەی پروپووچ.و. هەڵە .و. چەنەبازی.

لِفَافَة: پێچەر، بەستەر.و. جگەرە.

لَفْتَة: چاودێری. و. ئاوەڕدانەوە، لاکردنەوە.

لَفْح: گڕە؛ هەواو هەلاری گەرم.

لَفْظ: بێژە، وتە.

لَفْظَة: وشە، وتە.

لَفْظِيّ: زارەکی، بەدەمی.

لَفّ: پێچانەوە.و. تۆپ، پێچەك.

لَفَّاف: خولەر.و. پێچەر.

لَفَّة: خولێك.و. پارویەك، تیکەیەك.و. چەپك.و. مێزەر.

لِقَاء: دیدەنی، ژوان.

لَقَاح: پیتاندن.و. تۆو؛ ئاوی نێرینە.

لَقَب: نازناو.و. ناووناتۆره.

لُقطَة: دۆزراوه، هه‌لگیراوه.و. کۆکراوه، چنینه‌وه.

لَقَف: قۆستنه‌وه، چنینه‌وه. و. لێواری بیر.

لَقلَق: حاجی‌له‌قله‌ق(با).

لُقمَة: پارو، پابۆڵه.

لَقِيط: دۆزراوه.و. هه‌لگیراوه؛ بۆ منداڵی بێکه‌س.

لُكمَة: ز..ن قورسی، زمان گرانی.

لَكمَة: مشته‌کۆڵه.

لكِنّ: به‌ڵام.و. که‌چی،هێشتا.

لِمَ: بۆچی.

لِمام: ناوبه‌ناو، جارناجارێك.

لُمجَة: به‌رکوڵ.

لَمجَة: شه‌وچه‌ره.

لَمح: چاوپیاخشاندن، سه‌رنجدان.

لَمحَة: چاوپیاخشان، تیله.و. شێوه، پێچوون.

لَمس: ده‌ست لێدان، به‌رکه‌وتن.و. هه‌ست.

لَمعَان: دره‌وشاوه، دره‌خشان.و. ساف، لووس.

لَمعَة: بریسکه، دره‌خشان.و. ساف‌و لووس.

لَمَم: شێتۆکه‌یی.

لَمّ: کۆکردنه‌وه،گردکردنه‌وه.

لَمَّا: كاتێك.

لَمَّاع: لووس.و- درەوشاوە.

لُهَاة: زمانەچکۆلە.

لَهَائة: کەلەرم(م).

لَهْب: ئاگرپێوەنان، داگیرساندن.

لَهَب: گڕ، کڵپە.

لَهْبان: تینو.و- قرچەی گەرما.

لَهْثان: هەناسەبڕکێ.

لَهْثة: شەکەتی، ماندوویێتی. و- تینوێتی.

لَهْجَة: شێوەزمان، دیالێکت.

لَهْفان: تامەزرۆ، پەرۆش.و- بەداخ، بەکەسەر.

لَهْفَة: تامەزرۆبوون، پەرۆشی .و- داخ، کەسەر.

لُهْنَة: بەرکولێ.و- دیاری دەست.

لَهُو: رابواردن.و- خەلافان، خەریك کردن.

لَوْ: ئەگەر.

لِوَاء: بەیداخ.و- چەند دەستە یەك لە سوپا.و- پلەیەکی سەربازییە.

لِوَاذ: پەنابردن.

لَوازِم: پێویستی، کەرەستە.

لِواطَة: نێربازی، هەتیوبازی.

لُوبيا: لۆبیا(ر).

لَوْح: تەختە، دەپە.و- دەفە.

لَوْحَة: تابلۆ.و. تەختە.و. تەختەڕەش.

لَوْز: بایەم، چوالە(ر).

لَوْزَتين: ئالۆ؛ گرێیەکی بچووکە لەژێر شەویلکەدا پەیادا دەبیت.

لَوْعَة: شەیدایی، خۆشەوستی .و. سوتاوی.

لَوْلا: ئەگەر.

لَوْلَب: جەڕ، بورغی.و. پێچەك.

لَوْلَبِيّ: پێچاوپێچ.

لَوْمَة: گلەیی، گازندە.و. سەرزەنشت، سەرکۆنەکردن.

لَوْن: رەنگ.و. بۆیە.و. جۆر،چەشن.

لَوِي: چەماندنەوە.و. بادان، رستن.

لِياح: سپی.و. سپێدە، بەرەبەیان.

لِياط: سواخ.

لِياقَة: لێوەشاوەیی، لێهاتوویی.

لَيْت: بریا، خۆزگە.

لَيْث: شێر، سۆران(ئا).و. هێز، توانا.

لَيْس: نا؛ نە.

لِيفَة: ریشاڵ.

لَيْل: شەو.

لَيْلَة: شەوێك.و.

شەويەسەربردن.

لَيمُون: ليمۆ(م).

لَيْن: نەرمونۆڵ.

لِيْة: دووگ.

م

م: بیست‌و چوارەمین پیتە لەزمانی عەرەبیی‌دا.

مِئَات: سەدان.

مُؤَاخَذَة: لێگرتن.و. سەرزەنشت کردن.

مُؤازِر: پشتیوان، پشتگر.

مُؤَازَرَة: هاریکاری، پشتگیری.

مُواسَاة: بەڵا، کارەسات.و. پرسە.

مُوامرة: ئاژاوەنانەوە، پیلانگێڕان.

مُؤَامَرَة: پیلان، نەخشە.و. ئاژاوەنانەوە، پیلانگێڕان.

مُؤَبّد: هەتاهەتایی، هەمیشەیی.

مِنْبَر: دەرزی‌ئلێدان.

مِئَة: سەد.

مُؤْتَمَر: کۆنگرە، کۆبوونەوە.

مُؤَثَّث: ڕاخراو، ماڵی پڕ کەلوپەل‌و تفاق.

مُؤَثِّر: کاریگەر.

مُؤَجَّر: كرێگرته.

مُؤجَّل: دواخراو.

مِنْجَنَة: كەلاكوت.

مُؤَخَّرَة: پاشەوە، دوايەكی.

مُؤَخِراً: بەم دواييانە.

مُؤَدَّب: سەلار، بەرێز،
خۆشخوو.

مُؤَذِن: بانگدەر.

مِئْذَنَة: بانگە؛ ئەوشوێنەی
بانگی لەسەردەدرێ.

مُؤَذِي: بەزيان، زيانكار.و.
خراپەكار.

مُؤَرِّخ: مێژووناس.

مِئْزَر: بەرگۆش، بەروانكە.و.
پەچە، رووپۆش.

مُؤسَّس: دامەزراوە.

مُؤَسِّس: دامەزرێنەر.

مُؤَسَّسَة: دامەزراوە.

مُؤسِف: جێیداخە.

مُؤَسِل: نوكتيژ.

مَؤُف: دەردەدار، نەخۆش.

مُؤَقَّت: كاتی، دەمی.

مُؤَلِّف: دانەر.

مُؤَلَّف: دانراو، پەرتووك.
پێكهاتوو، پێكهێنراو.

مُؤَمِّل: هيوادار، ئومێدەوار.

مُؤمِن: باوەڕدار، خواناس.

مُؤْنَة: ئازوخە، تفاق.

مُؤَنَّث: مێ، مێچكە.

مِئَوِيّ: سەدی.

ما: نا، نه .و. چی.و. چ.

ماء: ئاو.و. ئاووگ، شله.

مائت: مردوو.

مائِدَة: خوان، سفرەی ڕازاوه.

مآب: بۆگەڕاوه .و. پەنا،
دالّده.

مَأبِض: رەفیسك؛ قولّکەی
ژێرئەژنۆ.

مَأبون: حیز.و. تۆمەتبار.

مَأتَم: پرسه، سەرەخۆشی.

مَأثور: گێڕراوه، پێشینان.و.
کۆنین، دێرین.

ماجِن: قۆشمەچی، گاڵتەچی
.و. بێئابڕوو.

مَأجُور: کرێگرته، رەنجبەر.

و. پاداشت داراو.

ماحِك: گێرەشێوێن،شەڕانی.

مَأخَذ: سەرچاوه، کانگه،
شوێنی وەرگرتن.و. پێڕەو،
رێباز.و. مانا، واتا.

مَأخُوذ: وەرگیراو.و. براو.و.
سەرسام.

مادام: چونکه، لەبەرئەوەی.

مادِث: کلّاو.

مادَّة: مایه .و. کەرەسته،
شت.و. بەند، بەش.و. توخم.

مادِّيّ: پووڵەکی.و. شتێتی،
کەرەستەیی.

مَاذا: چی.

مَأذُون: رێدراو.

مَأرَب: مه‌به‌ست، دۆز.و.
پێویستی.و. ئامانج.
مارِد: دێو، درنج.و. یاخی.
مارّ: رێبوار، رێدار.و.
تێپه‌ڕیو.
مازِح: زمان خۆش،گاڵته‌چی.
مَأزِق: ته‌سك، ته‌نگه‌به‌ر.و.
ته‌نگانه.
مَأسَاة: که‌سه‌ر، هه‌ژمه‌ت،
مه‌ینه‌تی.و. ئاسۆر، به‌خه‌م.
ماسِخ: بێتام.
ماسِكَة: گیره.و. خزمایه‌تی.
ماسُورَة: شمشاڵ.و. بۆری.
ماشَة: ته‌وقه.و. ماش(ر).
ماشِطَة: به‌ربووك.و. شانه‌که‌ر
، رازێنه‌ر.
ماشِك: مه‌قاش.
ماشِي: پیاده؛ ئه‌وه‌ی
به‌پێ‌ده‌ڕات.و. رۆیبو،
رۆشتوو.
ماشِيَة: ئاژه‌ڵ، ماڵات.
ماضِي: رابردوو.و. پێشوو.و.
تیژ، بڕنده.
ماعِز: بزن(ئا).
ماعُون: قاپ و قاچاخ، ترو
تفاق.و. باران.و. گوێڕایه‌ڵی.
مَأقَة: مه‌نسکدان.
ماكِر: فێڵباز.
مَأكَل: خواردن.
ماكِنَة: خه‌ڕه‌ك، ده‌زگای

رستنه.و. مه‌كينه.

مَاكُول: خوارده‌مه‌نی.و. خوراو.

ماكِيَاج: ئارايشت، رازاندنه‌وه.

مَآل: سه‌رچاوه.و. ئه‌نجام، ئاكام.و. بۆگه‌ڕاوه.

مالَج: ماڵه.

مالِح: سوێر.

مالَطَة: سووره‌تا(ن).

مالِك: خاوه‌ن.و. دارا، هه‌بوو.و. ده‌سه‌ڵاتدار.

مالُوش: مڵه، جۆبڕكه(ج).

مَألُوف: باو،ئاسایی.و. ماڵی.

مالِيء: پڕكه‌ر.

مالِيَّة: دارایی، سامانداری.

مَأمأة: باڕاندن، باعاندن.

مَأمَل: ئاوات.و. هیواداری.

مَأمَن: جێی بێترس.و. په‌ناگا.

مَأمُور: فه‌رمانبه‌ر، مووچه‌خۆر.و. نێردراو، پێسپێردراو.

مَأمُورِيَّة: فه‌رمانبه‌ری.و. كارو ئه‌رك.

مَأمُون: بێترس، بێوه‌ی.و. جێباوه‌ڕ.

مَأنَة: سك، گیپاڵ.

مانِع: به‌ربه‌ست، رێگر.و. كۆسپ.

ماهِر: کارامە، کارزان.

مُأهَّل: گونجاو، شیاو.و. ئامادە.و. لێهاتوو.

مَأهُول: ئاوەدانی.

ماهِيَّة: چیەتی.و. بوونیەتی، راستێتی.و. مانگانە.

مَأوَى: دالدە.و. پشتو پەنا.

مايس: جۆزەردان، مانگی پێنجەمە لەساڵی رۆژیدا.

مُباح: رەوابینراو.و. مفت، مشە.و. شیاو، دروست.

مُباحِث: هەوالگر.و. لێکۆڵەر.

مُباحَثَة: وتووێژ، گفتوگۆ.و. لێدوان، لێکۆڵینەوە، تاوتوێ.

مُباد: تەفروتونا، دوابڕاو.

مُبادَرَة: دەست پێشخەری.

مُبادَلَة: گۆڕینەوە، ئاڵوگۆڕ.

مُبارَاة: پێشبڕکێ.

مُبارَزَة: رمبازی.

مُبارَك: پیرۆز.و. شتی بەنرخ.

مُباشِر: راستەوخۆ، یەکسەر.

مُباع: فرۆشراو.

مُباغَتَة: لەپڕ، ناکاوی.

مُبالاة: دەربەست، پەرۆش.

مُبالَغَة: پێوەنان، زیادەرەوی.

مُباهَاة: کەشوفش.و. شانازی، گەزاف.

مُبْتَدَأ: یەکەم.و. سەرەتا.و.

دەست پێکراو.

مُبْتَدِيء: دەست پێکەر.و. نوێکار.

مُبْتَسِم: زەردەخەنە.

مُبْتَكِر: داهێنەر.و. نۆبەرە.

مُبْتَلَى: گیرۆدە، گرفتار، دووچار. و. وێڵ، سەرگەردان.

مُبْتَهِج: شاد، دڵخۆش.

مُبْتَهِل: تکاکار، نزاکەر.

مَبْتُور: کەل.و. کوڵ، بڕاو.

مُبَجَّل: شکۆ، بەڕێز.

مَبْحَث: روانگە، سۆراخ.و. جێ‌لێدوان.

مَبْدَأ: بیروباوەڕ، رێباز.و. سەرەتا.و. بنەڕەت.

مُبَدَّد: پەرش‌و بڵاو.

مُبْدِع: داهێنەر.

مَبْذُور: بێشومار.و. بەفیڕۆدراو.

مِبْرَد: بڕبەند، کارتێن.

مَبَرَّة: خێرومەند، خێرخوا.و. چاکە.و. دیاری.

مُبَرِّح: توندوتیژ.

مُبَرِّدَة: فێنککەرەوە، ساردکە.

مُبَرَّر: بەڵگە، بیانو.

مُبْرِز: دەرخەر، نیشاندەر.

مُبْرَم: قایم، پتەو.و. بادراو.

مُبَرْهَن: سەلمێنراو.

مَبْرُور: پەسەندکراو.

مَبْرُوم: کشتەك.و. بادراو.

مَبْزَل: داشۆرگە.

مَبْسُوط: راخراو.و. شاد.و. ئاسانکراو.

مُبَشِّر: مژدەدەر، مژدەهێن.

مُبَطَّن: ناوپۆشراو.

مُبَعْثَر: پەرش‌و بڵاو، بڵاوکراو.

مَبْعُوث: نێردراو.و. نوێنەر.

مُبْغَض: بێزراو، قێزەون.

مُبَكِّر: بەیانی‌زوو.و. پێش‌وەخت.

مَبْلَغ: بڕ، گوژمە، مایە.و. کۆتایی، ئەوپەڕی.

مُبَلِّغ: گەیەنەر، پێراگەیەنەر.و. سیخوڕ.

مُبَلَّل: تەڕ.

مَبْنَى: خانوو، ماڵ.و. تەلار.

مُبْهِج: شەنگ، شۆخ.

مُبَهْدَل: ناقۆلا، تەپلۆس، تەمەڵ.

مُبْهَم: لێڵ، نادیار.و. ئاڵۆز.

مَبْهُوت: کاس، وڕ.و. سەرسام.

مَبْهُور: شەکەت، کفت.

مُبَوَّب: خانەخانە.و. بەش بەش.

مَبِیت: ماڵ.و. شوینگە.

مُبِید: لەناوبەر، فەوتێنەر.

مَبِیض: هێلکەدان.

مُبِیع: فرۆشراو.و. فرۆشتەنی.

مُبِین: ئاشکرا.و. روون، رەوان.

مُتَابَعَة: بەدواداچوون.و. دوکەوتن، راونان.

مُتَأثِّر: کارتێکراو.و. نیگەران.

مُتَاح: لواو، گونجاو.و. چنگ کەوتوو.

مُتَأخِّر: دواکەوتو، بەجێماو.

مُتَأذِي: کۆڵەوار.و. بیزار، جاڕس.

مُتَأصِل: رەسەن، قایم.و. درێژخایەن.

مَتَاع: شمەك.و. کەلوپەل.

مَتَاعِب: دەردەسەری، چەرمەسەری

مُتَأكِّد: دڵنیا.

مُتَآمِر: پیلانگێر.

مُتَأمِّل: راماو.و. ئاواتەخواز.

مَتَانَة: قایمی، پتەوی.

مُتَأهِّب: ئامادە، لەسەرپێ، ساز.

مُتَأهِّل: شیاو، شایستە.و. ژندار، خێزاندار.

مُتَبَاین: جیاواز، جودا.

مُتَبَحِّر: خوێندەوار، تێکەیشتوو.

مُتَبَخْتِر: فشەکەر، بەفیز.

مُتَبَرِّع: بەخشەر، باربودەر.

مُتَبَقٍّ: ماوەتەوە، ماوە.
مُتَبَلِّط: قیرتاو، بەردڕێژ.
مُتَّبَع: پەیڕەویکراو، شوێنکەوتوو.
مُتَّحِد: تەبا، یەکگرتوو.
مُتَّسِع: فراوان، بەرین.
مُتَّصِل: لکاو، پێوەنووساو. و- بەردەوام.
مُتَّفِق: کۆك، تەبا، ڕێك.
مُتَّقِي: خۆپارێز.و- لەخواترس.
مُتَّكَأ: پالکە، پالپشت.
مُتَّهَم: تاوانبار،تۆمەتبارکراو.
مُتَجاسِر: بوێر، ئازا.
مُتَجانِس: هاوچەشن، چوون یەك.
مُتَجاوِز: سنوورشکێن.و- لەڕادەبەدەر.
مُتَجَزِّأ: پارچەپارچە، کەرتو پەرت.
مُتَجَعِّد: ژاکاو، گرژ.و- لوول، چرچو لۆچ.
مُتَجَمِّد: سەهۆلبەندان، بەستوو.و- مەییو.
مُتَجَنِّب: خۆپارێز، خۆلادەر.
مُتَجَوِّل: گەڕۆك، گەڕیدە.
مُتَحارِب: جەنگاوەر، شەڕکەر.
مُتَحالِف: هاوپەیمان.
مُتَحَذِّر: وریا، بەئاگا.

مُتَحَذْلِق: لۆتیی.

مُتَحَرِّر: سەربەست، ئازاد.

مُتَحَرِّش: شەڕفرۆش، گەڕکەر.

مُتَحَرِّك: هاروهاج، بزێو.و. لەق، بزۆك.

مُتَحَسِّر: بەداخ، بەکەسەر.و. هەڵوەریو.

مُتَحَصِّن: پەنا، قەڵغان.و. داوێن پاك.

مُتَحَضِّر: شارستانی.و. ئامادەباش.

مُتْحَف: مۆزەخانە، ئەنتیکەخانە.

مُتَحَمِّس: بەپەرۆش.و. توندوتیژ.

مُتَحَيِّر: سەرسام، حەپەساو.

مُتَحَيِّز: لایەنگر.

مُتَخاصِم: نەیار، دوژمن.

مُتَخَدِّر: سرکەر، رچێن.و. بێهۆشکەر.

مُتَخَصِّص: پسپۆڕ، شارەزا .و. تایبا تمەند.

مُتَخَلِّف: دواکەوتوو.و. بەجێماو.

مُتَخَلِّق: هاوخو.و. هاوپشت.

مُتَداوِل: بلاو.و. باو، ئاسایی .و. نۆرەکار، لەدوا.

مُتَدَبِّر: دووربین، وردەکار.و. سازێنەر.

مُتَدَرِّب: راهاتوو، فێر.

مُتَدَفِّق: خوڕ، هەڵقوڵاو.

مُتَدَلِّي: شۆڕ.

مُتَدَيِّن: خواناس، ئایندار.

مُتَذَبْذِب: ڕاڕا، دوودڵ.و.
لەرزۆك.

مُتَذَرِّع: پەلپکر.

مُتَذَمِّر: وەڕس، بێزار.
وبۆڵەکەر.

مُتَرَاجِع: پاشگەزبووە،
گەڕاوە.

مُتَرَادِف: هاوواتا.

مِتْرَاس: سەنگەر، مەتارێز.و.
پشکۆڵ.

مُتَرَاكِم: کەڵەکە، تۆپەڵ.

مُتَرَتِّب: ڕێکوپێك، بەجێ.و.
ساز، ئامادە.

مُتَرَجِّي: تکاکار.و.
ئومێدەوار.

مُتَرْجِم: وەرگێڕ.و. ڕاڤەوان.

مُتَرْجَم: وەرگێڕاو.و. گۆڕراو.

مُتَرَخِّي: سست.و. خاو، شل.

مُتَرَدِّد: دوودڵ، ڕاڕا.

مِتْرَس: پشکۆڵ؛ ئەو دارەیە
کەلەپشتەوە دەرگای پێ
دادەخرێ.و. سەنگەر،
مەتارێز.

مُتَرَعْرِع: گەشەکردوو.و.
جوڵاو، بزواو.

مُتَرَقِّب: چاوەڕوانی.

مُتَرَهِّل: گۆشت شلو شاو.و. خاو.

مُتَرَهِّن: بارمته.

مَتْرُوك: لاکەوتوو، پەڕاو.و. بەجێماو.

مُتَزِّن: سەنگین، قورس.

مُتَزَعْزِع: لەق، شلۆق.

مُتَزَلِّف: کاسەلێس، مەرایی‌کەر.

مُتَزَوِّج: ژندار، خێزاندار.

مُتَزَوِّجَة: بەشوو، مێردار.

مُتَسَاوِي: یەکسان،وەك یەك.

مُتَسَرِّب: تەشەنە، بلاوبوونەوە.

مُتَسَوِّس: کرمێ، کلۆربوون.

مُتَسَوِّل: سوالکەر، بەلەنگاز.

مُتَشائِم: رەشبین.

مُتَشابِه: لێکچوو، هاوشێوە.

مُتَشَتِّت: پەرشو بلاو.و. تەفروتونا.

مُتَشَدِّد: قایم، جیڕ.و. توندوتیژ.

مُتَشَرِّد: خوێڕی، بەرەلا.و. پەرتەوازە، ئاوارە.

مُتَشَكِّر: سوپاسگوزار.

مُتَشَكِّك: دلکرمێ، بەگومان.

مُتَشَوِّش: پەشێو، شلەژاو.

مُتَصَدِّق: خێرخواز.

مُتَصَرِّف: دەسەلاتدار، فەرماندار.

مُتَصَلِّب: ڕەق هەڵاتو.

مُتَضَادّ: دژیەیەك.و. بەرهەڵستی.

مُتَضارِب: دژیەیەك، دژوار. و. ناڕەزا.

مُتَضَجِّر: زویر، لالووت.و. هەراسان.

مُتَضَرِّع: تكاكار.

مُتَضَمِّن: لەخۆگرتن.و. پاراستن.و. بژاردن.

مُتَطَایِر: پەرش‌وبڵاوبوونەوە

مُتَطَرِّف: پەڕگر.و. تیژڕەو.

مُتَطَوِّر: پێشكەوتوو، پەرەسەندوو.

مُتَطَوِّع: خۆبەخش.

مُتَطَوِّف: گەڕۆك، گەڕیدە.

مُتَعَادِل: هاوكێشە.و. یەكسان، وەك یەك.

مُتَعَارِف: ئاشنایەتیكردن.

مُتَعاطِف: هاوسۆز.

مُتَعاقِب: دوابەدوا، نۆرەیی.

مُتَعَال: زۆربڵند.

مُتْعِب: بێزاركەر.و. گران، قورس.و. ماندووكەر.

مُتْعَب: شەكەت، ماندوو.

مُتْعَة: چێژ.و. رابواردن، خۆشی.

مُتَعَجِّب: سەرسوڕماو.و. سەرگەردان.

مُتَعَدِّد: هەمەجۆر.و. زۆر،

فره.

مُتَعَدِّي: تێپەڕ.و. دەستاوێژ .و. دوژمنکار.

مُتَعَرِّج: پێچاوپێچ.و. بەرزونزمایی.

مُتَعَسِّر: دژوار، گران.

مُتَعَصِّب: دەمارگیر.و. دەماردار.و. بەپەرۆش.

مُتَعَطِّل: پەککەوتوو.و. لەکارکەوتوو.

مُتَعَطِّن: گەندەڵ.

مُتَعَفِّن: بۆگەن، گەنیو.

مُتَعَلِّق: پەیوەندکراو، بەستراو.و. هەڵواسراو.

مُتَعَلِّل: پەڵپگر، بەبیانو.

مُتَعَمِّد: بەهەوەس، بەخۆڕایی.

مُتَعَمِّق: دووربین، وردبووەوە. و. قوڵبووەوە.

مُتَعَهِّد: بەڵێندەر.و. هاوپەیمان.

مُتَعَوِّد: راهاتوو، چەشە.و. هۆگر.

مُتغاير: جیاواز.

مُتَغَيِّر: گۆڕاو.

مُتَفَائِل: گەشبین.

مُتَفَاخِر: شانازیکەر.و. خۆهەڵکێش.

مُتَفَاوُت: جیاوازی.

مُتَفَتِّت: هەڵوەریو.و. رزیو.

مُتَفَجِّر: تەقەمەنی.

مُتَفَخِّم: ئاوساو.و. گەورە.

مُتَفَرِّج: بینەر، تەمەشاکەر.

و. گوشاد، دڵخۆش.

مُتَفَرِّغ: بێکارە.و. لێبڕاو؛

کەسێ خۆی یەك لابکاتەوە

بۆ کارێك.

مُتَفَرِّق: جیا، جودا.

مُتَفَرِّقَة: جیاجیا، جیابەجیا.

مُتَفَسِّخ: پواو؛ شتێ کەنیوو

ڕزیوبێت.و. هەڵوەشاو.

مُتَفَشٍّ: بڵاو، ئاشکراکراو.

مُتَفَطِّر: قڵیشاو.

مُتَفَكِّر: تێبینیار، راماو.و.

بیرەوەر.

مُتَفَنِّن: هونەرمەند.

مُتَفَوِّق: سەرکەوتوو، زاڵ.

مُتَقَابِل: بەرانبەر.و. وەك

یەك.

مُتَقَارِب: لیك نزیك.

مُتَقَاطِع: یەکتربڕ.

مُتَقَاعِد: خانەنشین.و.

لێکەوتوو.

مُتَقَبَّل: وەرگیراو.

مُتَقَدِّم: پێشکەوتوو،

سەرکەوتوو.و. پێشینان.و.

پێشەنگ.

مُتَقَلِّب: هەلگەڕاو.و. راڕا.

مُتَقَلِّص: گرژ.

مُتْقَن: تەواو، پوخت.

مُتْقِن: کارامە، شارەزا.و- وردکار.

مُتَکافِيء: هاوتا، هاوچەشن .و- چوونیەك.

مُتَکَبِّر: گەورەیی.و- فیزن، لووت بەرز.

مُتَکَدِّر: خەمبار، خەفەتبار.

مُتَکَلِّم: قسەکەر، بێژەر.

مُتَلاشِي: نەماو، پوکاوە.

مُتَلألِيء: درەوشاوە، شەوقدار.

مُتَلَعْثِم: لاڵەپەتێ.

مُتَلَذِّذ: خۆش، بەتام.

مُتَلَوِّث: پیس.

مُتَلَوِّن: هەمەڕەنگ، ڕەنگین.

.و- ڕاڕا.

مُتَمَاثِل: لێکچوو، یەك جۆر.

مُتَمَاسِك: گیرساوە.و- پتەو، یەککگرتوو.

مُتَمَتِّع: بەهرەمەند.و- خۆشرابوێر.

مُتَمَدِّد: ڕاکشاو.و- درێژ.

مُتَمَدِّن: شارستانی، ژیاری.

مُتَمَرِّد: یاخی، سەرکەش، ملهوڕ.

مُتَمَرْكِز: هاوچەق.و- جێگیر.

مُتَمَزِّق: هەڕوون، دڕاو.

مُتَمَكِّن: بەتوانا.و- جێگیر، دامەزراو.و- پتەو.

مُتَمَنِّي: ئاواتەخواز.و-

سوپاسگوزار.

مُتَمَهِّل: هێواش، لەسەرخۆ.

مُتَمَوِّج: شەپۆلاوی، شەپۆلدەر.

مُتَمَوِّل: دەوڵەمەند، سەرمایەدار.

مَتْن: پشت.و. دەق.و. پتەو، قایم.و. بەرزایی.

مُتَنَاسِب: هاوڕێژ، هاوسەنگ .و. گونجاو.

مُتَنَاسِق: ڕێك، خشت.

مُتَنَافِس: بەربەرەکانکار.

مُتَناقِض: نەسازاو.

مُتَنَدِّم: پەشێمان، ژیوان.

مُتَنَعِّم: خواپێداو، دەوڵەمەند.

مُتَنَفِّر: بێزار، هەرەسان.

مُتَنَفِّس: گیاندار، زیندوو.و. هەناسەدەر.

مُتَنَقِّل: کۆچەر.و. جێگۆڕ.

مُتَنَوِّع: هەمەجۆر، هەڕەمە، تێکەڵە.

مُتَهَاوِن: سست، هێواش.

مُتَهَتِّك: ڕیسوا، ئابڕووچوو.

مُتَهَدِّل: شەپوشۆڕ، داکەوتوو.

مُتَهَرِّب: تۆراو.و. ڕاکردوو.

مُتَهَكِّم: زمان پیس.و. گاڵتەچی.

مُتَهَوِّر: سەرچڵ، هەڵەشە.و.

وێرانکار.

مُتَوَاتِر: یەك لەدوای‌یەك.و- دەماودەم.

مُتَوَارِي: دەربەدەر، ئاوارە.و- پەنهان، پۆشراو.

مُتَوَاصِل: پەیتاپەیتا.و- کەیەنراو.

مُتَوَاضِع: خاکی، خۆبەکەم زان، لەخۆبوردە.

مُتَوَافِر: زۆر، بێشومار.

مُتَوَافِق: سازاو، لەبار.

مُتَوَالِي: یەك لەدوای‌یەك.

مُتَوَتِّر: گرژ.و- توند، قایم.و- بادراو.و- رەق.

مُتَوَرِّم: ئاوساو، پەنماو.

مُتَوَسِّخ: پیس و چڵکن.

مُتَوَسِّط: ناوەندی.و- ناوەڕاست، ناوەنجی.

مُتَوَسِّل: تکاکار، داوێنگیر.

مُتَوَطِّن: نیشتەجێ.

مُتَوَفِّي: مردوو، نەماو.

مُتَوَقِّد: گەش، داگیرساو.و- بیرتیژ.

مُتَوَقِّع: ئومێدەوار.و- بەتەما، چاوەڕوان.

مُتَوَكِّل: جێنشین.و- پشت ئەستور.و- خۆدانەدەست.

مُتَوَلِّ: سەرەوکار، کاربەدەست.

مَتَى: کەی.و- کاتی، ساتی.

مُتِیح: خۆتێ‌هەڵقوڵتێن.

مُتَیَقِّظ: ئاگادار، هۆشیار.

مُتَیَقِّن: دڵنیا.و- گومان ڕەوێن.

مَتِین: قایم، پتەو.

مَثابَة: لەباتی.و- ماڵ.و- گردبوونەوە.و- پاداشت.

مُثابِر: بەردەوام، کۆڵنەدەر.

مُثابَرَة: بەردەوامی.و- ئەرك، ڕەنج.

مِثال: نموونە، وێنە.و- هێندە، بڕ.و- پەند.

مَثالَة: پیاوەتی، چاکێتی.

مِثالِيّ: نموونەیی نموونەگەری.و- پەندی؛ بۆ وانەوەرگرتن.و- ئەندێشەیی، خەیاڵپلاوی.

مَثانَة: میزڵدان.

مُثْبَت: دامەزراو، چەسپیو.و- ئەرێ.

مُثْبِت: ڕاگر.

مَثْرُوم: جنراو، قیمە.

مُثْرِي: دەوڵەمەند، ساماندار.

مُثَقَّف: ڕۆشنبیر، خوێندەوار.و- تیگەیشتوو.

مَثَل: هەمبەر، هاوتا.و- وێنە، نموونە.و- گوتە.و- پەند.و- بەڵگە.

مِثْل: وەك، چەشن.و- نموونە، وێنە.

مُثلّث: سێگۆشه،سێسووچ.

مُثمِر: بەردار. بەسوود، بەکەڵك.

مُثنّی: دوو، دویەکی.

مَثوَی: داڵده، نەوا.و. ماڵ، ئارامگه.

مُثیر: گرنگ.و. کاریگەر، هاژێنەر.

مَثِیل: هاوشان، هاوتا.و. لێچوو.

مُجابهة: رووبەروو.

مُجادَلَة: مشتومڕکردن، کێشمەکێشم.و. گفتوگۆکردن، وتوتێژ.

مَجَاز: خوازه، خواسته.و. رێڕەو.

مُجَاز: رێدراو.و. پشوودراو.

مُجَازَفَة: جەربەزەیی،دلێری.

مَجَازِي: خواستراو، پێچەك.

مَجَاعَة: برسێتی.

مَجَال: بوار، دەرفەت.و. گوزەر.و. ماوه.

مُجامَعَة: مەفتانه، بۆماوەی مەفتەیەك.

مُجامِل: رووخۆش، خۆشرەفتار.

مُجَامَلَة: روخۆشی، خۆشرەفتاری.

مُجَالبَة: پشت تێکردن، رووڵێوەرچەرخان.

مُجانِس: لەیەکچوو، چونیەك.

مُجانَسَة: چوونیەکی، هاوچوویی.و. هاوچەشن.

مُجاهِد: خەباتکار، تێکۆشەر.

مُجاهَدَة: خەباتکردن.و. شەڕکردن.

مُجاهَرَة: ئاشکراکردن.

مُجاوِر: دراوسێ.و. نزیك.

مُجاوَرَة: دراوەسێتی.

مُجْبَر: ناچار.

مَجْبُور: ناچار، زۆرلێکراو.

مُجْتاز: تێپەڕ.

مُجْتَبَى: هەڵبژاردە.

مُجْتَرّ: کاوێژکەر.

مُجْتَمَع: کۆمەڵگا، گەلە.و. کۆبوونەوە.

مُجْتَنِب: خۆپارێز.

مُجْتَهِد: تێکۆشەر،رەنجدەر.

مَجّانِيّ: خۆڕایی، بەلاش.

مِجَنّ: مەتاڵ؛ شتێکە وەك ساج وایە، بۆ شەڕ بەرکارهێنراوە.

مَجْد: شکۆ، بڵندی.

مُجْدِب: وشکەساڵ، بێبارانی

مُجِدّ: تێکۆشەر، هەوڵدەر.

مُجَدِّداً: سەرلەنوێ، دیسانەوە.

مُجَدَّد: نوێ، تازەوەبو.

مُجدَّد: نوێخوان، تازەگەر.

مَجْدُور: ئاولاوی(ن).

مجذُوم: گول(ن).

مَجَرّ: جەو؛ مەقەستی گەورە بۆ خوری برینەوە.

مُجَرَّب: دنیادیدە، بەئەزموون.

مجَرَّة: کاکێشان، هۆك.

مُجَرَّد: رووت.و. پەتی، تەنها .و. سەڵت، رەبەن.

مجْرَفَة: خاکەناز، راماڵەر.

مُجْرِم: تاوانبار، کەتنکار.

مجْرُوح: بریندار، زامدار.

مَجْرُور: کێشکراو.و. ژێر؛ بۆ بیت.

مَجْرُوش: بڕێش(ر).و. هاڕاو.و. پاککراو، توێکڵ لێکراوە.

مَجْرَی: گوزەر.و. ئاوەڕۆ.و. رێباز.

مَجْزَرَة: قەسابخانە.و. کوشتارگە؛ جەنگیخوێناوی.

مَجْزوز: بڕاو.

مُجَسَّم: بەرجەستە.و. تەندار .و. هەڵبژێراو.

مُجَعَّد: گرنج، گرنجاوی.و. گریێ، چین چین.و. ژاکاو.

مُجَفَّفَة: وشککەرەوە.

مُجَلْجَل: دەنگ زوڵاڵ، دەنگ تیژ.

مَجلِس: ئەنجوومەن.و- دوانگە، نیشگە.و- دادگا.

مَجَلَّة: گۆڤار.

مُجَلَّد: بەرگ تێگیراو.و- بەرگ.

مَجمَع: کۆڕ، دواندنگە.و- کۆمەڵگە.و- دیوان.

مُجمَل: کورتە.و- گشتی.

مُجَمَّد: بەستوو.

مُجَمَّع: کۆبووە، کۆکراوە.

مَجمُوع: کۆکراوە.و- گشتی، سەرەنجام.

مَجمُوعَة: کۆمەڵە، دەستە.

مُجَنَّب: قەڵغان.و- لاخراو.

مَجنُون: دێوانە، شێت.

مَجهَل: مەرێمە نەزانراوەکان.و- نەزانراو.

مَجهُول: نادیار.و- نەزانراو.

مَجُوس: ئاگرپەرست.

مُجُون: بێئابڕوو، خراپەکار.

مُجَوهَر: گەوهەر، خشڵ.

مُجَوَّف: بۆش،کلۆر.و- قوپاو.

مَجِيء: هاتن.

مُجِيب: وەڵامدەرەوە.و- گوێڕایەڵ.

مَجِيد: شکۆ، مەزن.

مُجِير: یاریدەدەر، پەهانا.

مُحَادَثَة: وتووێژ کردن، گفتوگۆکردن.

مُحَاذ: لا، هەمبەر.

محَارِب: شەڕکەر،جەنگاوەر.

محَارَبَة: شەڕکردن،
،ەجەنگ هاتن.

محَارَة: گوێچکەماسی،
لەپکە.

مُحَاسِب: ژمێریار.

مُحَاسَبَة: ژمێریاری.و.
لێپێچانەوە، لێکۆڵینەوە.

محاصِر: ئابڵوقەدەر.

مُحَاصَرَة: گەمارۆدان،
ئابڵوقەدان.

مُحَاضِر: وانەبێژ.و. ئامادە.

مُحَاضَرَة: پرسیاووەلام.و.
گفتوگۆ، لێدوان.و. وانەبێژی.
و. وتار، بابەت.

مُحَاط: گەمارۆ، دەورگیراو.

مُحَافِر: ئەسکەنە؛ ئاسنێکی
دەم تیژە شتی پێ
هەڵدەکەندرێت.

مُحَافِظ: پارێزگار.

مُحَافَظَة: پارێزگا.

مُحَاق: مانگ کەل بوون.

مُحَاكَاة: لێکچوون.و.
لێکچواندن.

مُحَاكَمَة: دادپرسین،
داوابینین.و. دادگایی‌کردن،
لێپرسینەوە.

مُحَال: ئەستەم.و. ناشێ.و.
پڕوپووچ.

مُحَامِي: پارێزەر، بەرگر.

مُحَاوَرَة: گفتوگۆکردن.و. مشتومڕکردن.

مُحَاوَلَة: تەقەلا، کۆشش کردن.

مُحَايِد: بێلایەن.

مُحِبّ: خۆشەویست، یار.

مَحَبَّة: خۆشەویستی.

مِحْبَرَة: دوێت، مەرەکەبدان.

مَحْبُوب: خۆشەویست.

مَحْبُوس: بەندکراو.

مُحْتَاج: پێویست.و. هەژار، دەستکورت.

مُحْتَال: تەڵەکەباز.

مُحْتَرِف: پیشەدار.

مُحْتَرَق: سوتاو.

مُحْتَرَم: هێژا، بەڕێز.

مُحْتَشِم: شکۆدار.و. بەڕێز، بێفیز.

مُحْتَضِر: گیانەڵا، سەرەمەرگ.

مُحْتَكِر: قۆرخکار، دەست بەسەراگر.

مُحْتَلّ: داگیرکراو، زەوتکراو.

مُحْتَلِم: بالّق.و. هەرزەکار.

مُحْتَمَل: دەگونجێ، دەشێ .و. رەنگە، لەوانەیە.

مَحْتُوم: چارەنووس.

مُحْتَوِى: ناوەڕۆك.

مَحَجَّة: راستەڕێ.و. مەبەست.

مِحجَم: کەڵەشاخ.
مَحجُوب: شەرمن.و.
پۆشراو.
مَحجُور: قۆرخ.و. زەوتکراو،
دەستبەسەراگیراو.
مُحّ: خۆشاو؛ پوختەو
پاڵفتەی هەموو شتێك.و.
زەردێنەی هێلکە.
مَحِدّ: رەشپۆش.
مُحَدَّب: کووڕ.و. قۆقز.
مُحَدِّث: قسەبێژ، گوتیار.و.
وتووێژکار.و. فەرمودەزان؛
ئەو کەسەی ئاگایی لە
فەرمایشی پێغەمبەر هەبێت.
مُحَدَّد: سنووردار، دیاریکراو
.و. تیژکراو.
مِحدَلَة: باگردێن.
مَحدُود: دیاریکراو.و.
سنووردارکراو.
مِحذَقَة: بەردەقانی،
قۆچەقانی.
مِحرَاب: روخستگە، بەرنوێژ.
مِحرَاث: گاسن، هاوجاڕ.
مِحرَار: گەرمیپێو.
مُحرَج: تەنگەتاو، ناچار.
مُحَرِّر: دەربازکەر، قوتار.و.
سەرنوسەر.
مُحَرِّض: هاندەر.
مُحَرِّك: جوڵێن، بزوێنەر.و.
هەڵسوڕێنەر.

مُحَرَّم: قەدەغە.و. مانگی موحەڕەم.

مَحْرَم: خۆمانە، خۆیی‌و خزم .و. هاودەنگ.

مَحْرُوس: پارێزراو.

مَحْرُوق: سوتاو.

مَحْرُوم: تەواس، بێبەش.و. بەش خوراو.

مَحْزُون: خەفەتبار، پەست.

مِحَسَّة: داماڵین.و. رنك، بڕپەند.

مُحْسِن: باش، چاك.و. چاکەکار.

مَحْسُوب: ژمێرراو.

مَحْسُوس: هەست پێکراو.

مَحْشَر: کۆمەڵگە، شوێنی پەسلان.

مَحْشِيّ: بریانی.و. ئاخنراو.و. رێڕەو.

مُحَصَّن: قەڵابەند.و. داوێنپاك.و. پارێزراو، قایم.

مَحَصِّلَة: سەرەنجام، تێکڕایی.

مُحْصِن: قەڵابەند.

مَحْصُود: خەرمان، بەروبووم .و. درووێنەکراو.

مَحْصُور: قەتیس، تەنگاو.و. ئابلۆقەدراو.

مَحْصُول: بەروبووم، بەرهەم .و. دەستکەوت.

مَحْض: پەتی، رووت.و. پاك،

بوخت.

مَحْضَر: کۆبونەوە.و.

پێشەنگا، دیارگە.و. راپۆرت،

کۆنووس .و. ئامادەبوون.و.

ئۆمار، نوسراو.

مُحَضِّر: ئامادەکار، هێنەر.

مَحَطَّة: ئێستگە، وێستگە.

مَحْظُور: قاچاغ، قەدەغە.

مَحْظُوظ: بەختیار.

مَحْفَر: چاڵو چۆڵ.

مَحْفَظَة: جزدان.

مَحَفَّة: تەختەڕەوان، کەژاوە.

مَحْفِل: ئەستێرک.و. کۆڕ،

کۆبوونەوە.

مَحْفَل: ناوەند، ناوەڕاست.و.

کۆگا، دیوان، هۆرگە.

مَحْفُوظ: لەبەرکراو، رەوان.و.

پارێزراو.

مَحْق: لەباربردن، فەوتاندن.

و. نەهێشتن.

مُحِق: مافدار.

مُحَقِّق: پەسادەر، لێکۆڵەر.

مِحْقَنَة: سرنج، شرنیقە.

مَحِك: خوراو، لێخشێنراو.و.

گێرەشێوێن، شەڕانی.

مِحَكّ: روشێنەر.و. بەردێکە

رەچەڵەکی زێڕو زیوی پێ

تاقیدەکرێتەوە.

مُحْكَم: رەختە؛ شتی ساغو

تۆکمە.و. رێکوپێك.

مَحْكَمَة: دادگا، دادرِەس.

مَحْكوم: فەرمانبەسەرداداو .و- نارِەزایی دەربرِین.و- تاوانبارکردن.

مَحْل: نەهاتی، بێبارانی.و- فێلْو تەلْەکە.و- برسێتی.

مِحْلَجَة: چیکەنە؛ ئامێری چنین بەوردی.

مَحَلّ: جێگە، شوێن.و- کۆگا.

مُحَلل: شیکار.

مَحَلّة: گەرِەك.

مَحَلّيّ: خۆمالْی، خۆجێی.و- ناوخۆیی.

مَحْلُول: گیراوە.و- بەرەلا، بەربوو.و- کراوە.

مَحْمُود: سوپاسکراو.

مَحْمُول: بارکراو.و- گونجاو، لەبار.

مِحْنَة: چەرمەسەری، کۆتەك ، کۆست.

مَحْو: سرِینەوە، کوژانەوە.

مِحْوَر: تەوەرە، خولگە.

مُحِيط: زەریا.و- چێوە، کەمەرە.و- داگرتوو، دەوروبەر.

مُحيّ: زیندووکەرەوە.

مُحَيَّر: راماو، تیاماو.

مُخَادِع: فێلْباز، تەلْەکەباز.

مُخَاصِم: شەرِانی.و- نەیار.

مَخَاض: ژان گرتن.

مُخَاط: چڵم.

مُخاطِب: دوێنەر.

مُخَاطَب: قسەبۆکراو، کەسی کوێکر.و. بەرامبەر.

مُخَاطَبَة: ئاخاوتن، گفتوگۆ.

مُخَاطِر: سەمەرە.و. ..ەربەزە.

مخَاطِر: مەترسی.

مخَافَة: ترسان.

مُخَالَطَة: تێکەڵاوی.

مُخَالِف: ناکۆك.و. جیاواز.

مخَالَفَة: سەرپێچی، لاساری و. جیاوازی.

مخْبَأ: حەشارگە، سوپەر.

مُخْبِر: هەواڵگر.و. هەواڵگەیەن.

مَخْبَز: نانەواخانە.

مُخْتَار: کوێخا.و. سەرپشك، هەڵبژێردراو.

مُخْتَبَر: تاقیگە.

مُخْتَرِع: داهێنەر.

مُخْتَصَر: کورت.و. پوختە.

مُخْتَصّ: تایبەت، پسپۆڕ.

مُخْتَفِي: بزر، گرم.و. پەنهانی.

مُخْتَلِط: تێکەڵاو، ئاوێتە.

مُخْتَلِف: جیاواز، جودا.

مُخْتَلّ: شێواو، شپرزە.و. تێکچوو، ناتەواو.

مَخْتُوم: سەرمۆر، مۆرکراو.

مُخّ: مێشك.

مِخَدَّة: پشتی، بالیف.

مُخَدِّر: سڕکەر، هۆشبەر.و. تلیاك.

مَخْدَع: گەنجینە، خەزێنە.و. ژوور.

مُخَرِّط: پەرپووت.

مَخْرَج: دەرچە، دەلاقە.

مُخْرِج: دەرهێنەر، دەرخەر.

مُخَرِّب: تێکدەر، روخێنەر.

مُخْرِف: خڵەفاو.

مَخْروط: قۆچەك.

مَخْزَن: کۆگە، گەنجینە.

مَخْزون: پەسمەندەکراو، هەڵگیراو.

مُخْصِب: بەپیت، بەفەڕ.

مُخَصَّصات: سەرمزە، تەرخانە.

مُخَصَّص: تەرخانکراو.و. پسپۆڕ.

مُخَطَّط: مێڵکار.و. پلاندانان

مَخْطُوطَة: دەستنووس، نوسراوە.

مَخْفَر: پاسگە.

مُخَفَّف: ترنگ، روون.و. سووك کراو.

مَخْفِي: پەنهان، نادیار.و. شاراوە.

مِخْلاة: جۆرکە؛ توورەکەی ئالف.

مخلَب: چڕنووك، چنگ.

مُخلِص: دڵسۆز، کارڕاست.و. ڕاستگۆ.

مخلُوط: تێکەڵە، هەڕەمە.

مُخَمَّر: هەڵاتو، ترشاو.و. ڕوپۆشراو.

مُخَمِّن: خەملێنەر، قەبلێنەر.

مخمُور: خەفە.و. سەرخۆش.

مُخَنَّث: ژنانی، نامەرد.

مخِيخ: مێشکۆکە.

مَخِيض: دۆ؛ وەك ماستاو ڕایە بەڵام ژەندراوە.

مخيَط: دەرزی، سوزن.

مُخِيف: سامناك، ترسناك.

مُخَيَّم: خێوەتگا،دەوارنشین.

مُدَاجَنَة: لاواندنەوە.

مِدَاد: مەرەکەب.

مَدَار: خولگە، تەوەرە.و. کەمەرە.

مُدارَاة: بەتەنگەوەهاتن.

مَدَاس: سۆڵ؛ جۆرەپێڵاوێکە لەچەرم دروستکراوە.

مُدَاعَبَة: دەستبازی، گاڵتەوگەپ.

مُدَافِع: بەرگر.

مُدان: گوناهبار.و. تاوانبارکراو.

مُدَاهَمَة: هێرشی کتوپڕ.و. هەڵکوتانەسەر لە بێئاگایدا.

مُدَاهَنَة: ڕووپامایی.و.

تەڵەکەبازی.

مُداواة: چارەکردن، تیمارکردن.

مُدَاوِم: بەردەوام.

مُدَبِّر: راوێژکار.و. چارەساز .و. رێکخەر.

مُدَجَّج: پڕچەك.و. ژیشك(ئا).

مَدْح: پیاهەڵدان.و. ستایش کردن.

مَدْحُور: تێکشکاو، بەزیو.

مُدَخِّن: جگەرەکێش.و. دوکەڵکەر.

مَدْخَل: دەروازە، دەلاقە.

مَدْخَنَة: کوورە، دوکەڵکێش. و. ئاگردان.

مَدّ: درێژکردنەوە، هەڵکشان. و. فراوانکردن.

مُدّ: مشت، چنگ.

مِدَّة: کێم، زوخاو.

مُدَّة: ماوە، تاو، سات.

مُدَّخِر: پاشەکەوت.

مُدَّعٍ: دادخوان، داواکار.و. شکاتکار.

مَدَرَة: کەرسەك، گڵۆت.

مَدْرَج: رێباز، رێڕەو.

مُدَرِّب: راهێنەر.

مُدَرَّب: راهێنراو، فێرکراو.

مُدَرَّج: پلەپلە، خانەخانە.

مُدَرِّس: وانەبێژ، مامۆستا.

مَدْرَسَة: قوتابخانە.

مُدْرِك: ئاوەز، ژیر، زۆرزان.
مَدْعُوم: لێدراو.و.
پشتیوانیکراو، کۆمەکیکراو.
مِدْفَأة: زۆپا.
مَدْفَع: تۆپ.
مَدْفَن: گۆرستان.و. گۆڕ.
مَدْفُون: شاراوە.
مِدَقّة: کوتەك.
مُدَقِّق: وردبین، سەرنجدەر.
مُدَلَّع: بەناز، نازدار.و.
زۆردراوبەدەمەوە.
مُدَلَّل: نازدار.
مُدَمِّر: رمێنەر، وێرانکار.
مَدَنِيّ: شاری.و. شارستانی.
مَدَنِيّة: شارستانی،ئاوەدانی.
مُدْهِش: سەیر، سەرسامکەر.
مَدْهُوش: واقوڕماو،
سەرسوڕماو.
مُدَوِّر: بازنەیی، پێچکەیی.
مُدَوَّن: نوسراو.و. نوسراوە.
مَدَى: ماوە.و. دووری،
درێژایی.و. ئامانج، مەبەست.
مُدْيَة: کێرد.و. ئامانج،
مەبەست.
مَدِيد: درێژ.و. فراوان.
مُدِير: بەڕێوبەر،هەڵسوڕێنەر.
مُدِيرِيّة: بەڕێوبەرایەتی،
کارگێڕی.
مَدِين: قەرزار، وارەدار.و.
بەدین.

مَدِينَة: شار، بازێڕ.

مُذَاب: تواوە.

مَذَاق: چەشتن.

مَذْبَح: قاسابخانە،کوشتارگە.

مَذْبُوح: سەربڕاو.

مِذْرَى: شەن.

مُذْعِن: کوێڕایەڵ.

مَذْعُور: ترساو، داخورپاو.

مُذَكَّر: نێرینە، نێر.

مُذَكِّرَة: یاداشتنامە، یادگارنامە.

مَذْكُور: ناوبراو، باسکراو.

مَذْمُوم: زەمکراو.

مُذْنِب: تاوانبار.و. تاوانکار.

مَذْهَب: ڕێباز، ڕێچکە.و. ئاوزێڕ.و. بیروباوەڕ.و. شێواز، شێوە.

مُذِيب: توێنەرەوە.

مُذِيع: پەخشکار، پەخشەر.

مَرْء: پیاو، کابرا؛ مرۆڤی نێرینە.

مَرْؤُوس: ژێردەستە، داروردەستە.

مِرْآة: ئاوێنە.

مَرْأَة: ژن، ئافرەت.

مُرَاجَعَة: پێداچوونەوە، چاوپیاخشانەوە.و. دووبارەکردنەوە.

مُرَاد: خواست، مەبەست.

مُرَادِف: هاوواتا،

ماومەبەست.

مرارَة: زراو.و. تاڵی.

مراسِل: پەیامبەر، پەیامنێر.

مراسِم: ڕێورەسم، ئاپۆرە.

مراعَاة: چاودێریکردن.

مُرافِق: یاوەر، هاوەڵ.

مُرافَقَة: کەوتنەتەك،

،اوەریی.

مراقِب: چاودێر.

مُراقَبَة: چاودێری،

سەرپەرشتی.

مرام: ویست، نیاز؛ خواستو

ەبەستی دڵ.

مُراهِق: هەرزەکار،

،ارەپێگەیشتوو.

مُراهَنَة: گرەوکردن.

مُراوِغ: فێڵباز، دەستبڕ.

مُراوَغَة: فرتوفێڵ، فاکوفیك.

مَرْآى: بینراو.و. بینین،دیدار.

مَرآیَة: ئاوێنە.

مُرَبَّع: چوارگۆشە.

مُرَبِّي: پەروەرشتیار،

پەروەردیار.

مُرَبَّى: دۆشاو.

مُرَبِّيَة: دایەن.

مَرْبُوط: پەیوەست،پەیوەند.

مُرتَاب: بەگومان.

مُرتَاح: ئاسوودە، حەساوە.

مَرتَبَة: پلە، پایە.و. خانە.

مُرتَبِط: پەیوەست،پەیوەند.

مُرتَبِك: سەراسیمە، پەشۆکاو.

مُرَتَّب: ڕێکوپێک.و- ئامادەکراو.

مُرتَجَل: سەرپێیی، یەکسەری.

مُرتَدّ: هەڵگەڕاوە.و- کشاوە.

مُرتَشِي: بەرتیل خۆر.

مَرتَع: لەوەڕگە.

مُرتَعِش: لەرزۆك، لەرێنەوە.

مُرتَكَز: پشتەك.و- راوەستاو ، چەقاو.

مَرْج: مێرگ؛ زەمینێکی سەوزە کەچیمەن دای پۆشی بێت.و- لەوەڕگە.

مِرْجَام: دارولاسیك.

مَرْجَان: شیلان.

مَرْجِع: پەنگا، داڵدە.و- سەرچاوە، چاوگ.

مَرْجُوحَة: جۆلانە.

مَرْجُوّ: ئومێدەوار، بەهیوا.

مَرَح: کاڵتە، فشە.

مَرْحَلَة: پلە.و- قۆناغ، ماوە.

مَرْحَمَة: میهرەبانی،دلۆڤانی.

مَرْحُوم: کۆچکردوو، مردوو.

مِرْخَاص: ئاودەستخانە، سەرئاو.

مِرْدَس: باگردێن، زەویکوت.

مُرّ: تاڵ.و- شیلەیدار.

مَرّ: خاکەناز.و- پەت،

کوریس.

مرّآة: جار.

مرّآة: هێز، توانا.و- رەسەنی.

و- هۆشمەندی.

مرسَاة: لەنگەر؛ کەشتی

وەستێن.

مَرَسَة: کوریس.

مُرْسِل: پەیامنێر، نێرەر.

مُرْسَل: نێردراو، رەوانەکراو.

مَرْسُوم: نوسراو.و- فرمان،

دەستور، بڕیار.و-

و-.ەکێشراو.

مُرْشِد: رابەر، رێنیشاندەر.

مرشَّة: پرژێن.

مُرَشَّح: پاڵاوتە، پاڵێوراو.

مِرْصَاد: روانگە.

مَرَض: نەخۆشی، بیماری.و-

دەرد، پەتا.

مُرْضِعَة: شیردەر، دایەن.

مُرَطِّبات: ساردەمەنی.

مُرْعِب: ترسناك، سامدار.

مَرْعَى: پاوان؛ جێی لەوەڕی

ئاژەڵ.

مِرْغَاة: کەوگیر.

مَرْفَأ: بەندەر.

مِرْفَشَة: خاکەناز.

مَرْفِق: ئانیشك.

مَرْفُوض: ناپەسەند،

نەویستراو.

مَرَق: شلە؛ شلەی چێشت.

مَرْقَد: زێد، گۆڕ.و. خەوگە.

مَرْقَع: شوێنی پینە.

مَرْكَز: چەق، ناوەند.و. مەڵبەند.و. هەرێم.

مُرَكَّب: پێکهاتوو.و. گیراوە، تێکەڵاو، لێکدراو.

مُرَكَّز: خەست، مەییو.

مَرْمُوق: ناسراو، بەناوبانگ. و. خواپێداو.و. بڵند.

مَرْمَى: مەبەست.و. ئامانج.و. جێی تیربازی.

مَرِن: نەرمونۆڵ.و. رەوشت.

مُرْهِب: تۆقێنەر.

مُرْهَف: تیژ.و. باریك، ناسك.

مُرْهَق: شەکەت، ماندوو.

مَرْهَم: مەتوان.

مُرُوءَة: پیاوەتی، جوامێری.

مِرْوَحَة: پانکە، باوەشێن.

مُرُور: هاتوچۆ.و. تێپەڕبوون .و. گوزەراندن، تێپەڕاندن.

مَرِيء: سورێنچك.

مِرْيَة: گومان، دوودڵی.

مُرِيح: لەبار.و. ئاسوودەکەر.

مُرِيد: دڵسۆز.

مَرِيض: نەخۆش، بیمار.

مِزَاج: هەوەس، ئارەزو.و. خوو.

مُزَاح: گاڵتە، گەمە.و. لادراو.

مُزَاحِم: تەنگەهەڵچن، بەرەکانێکار.

مُزَاحَمَة: تۆرەبڕین.و- بەربەرەکانێکردن.

مزَاد: هەراج؛ هەرزان فرۆش کردن.

مزَار: زیارەتگا.و- نزرگە، گلکۆ.

مُزارِع: کشتیار، وەرزێر.

مُزاوِلَة: کردن،لەسەرڕۆیشتن .و- مەشق کردن.

مُزَایَدَة: زیاکاری.

مَزبَلَة: سەرەنوێلك، سەرگوردان.

مَزْج: تێکەڵبوون، ئاوێتە.

مُزْدَهِر: گەشاوە.

مُزْدَوِج: جووت، دوانە.

مِزْرَاب: پلوسك؛ شتێکی بۆشە ئاووچۆڕاوی پێدا دێتەخوار.

مِزْرَاق: زەرك، نیزە.

مَزْرَعَة: کێلگە.

مَزْرُوع: چێندراو.و- رواو، چاندراو.

مُزّ: مزر، کەسکوون؛ شتێ مێخۆش‌و ترش‌و شیرین بێت.

مُزْفَت: قیرتاو.

مِزْلَقَة: خلیسکە، خز.

مِزْمَار: دوزەلە، زوڕنا.

مُزْمِن: درێژخایەن.

مَزْهَرِيَّة: گوڵدان.

مِزْوَد: تێشوودان، نانەبەرە.

مُزَوَّر: ساختەو- ساختەکاری.

مَزِيج: ئاوێتە، تێکەڵاو.

مَزِيد: زیاد، پتر.

مُزِيل: رووخۆش.و- لابەر.

مُزَيَّف: قەڵب؛ شتێ رەسەن و راست نەبێت.

مُزَيِّن: سەرتاش، جوانکار.

مَسْؤُول: کاربەدەست، کارگێڕ، بەرپرس.

مَسْؤُولِيَّة: بەرپرسیارێتی.و- پەیوەستی.

مَسَاء: ئێوارە.و- دەمەوئێوارە.

مُسَابَقَة: پێشبڕکێ، غارغارێن

مَسَاج: شێلان.

مِسَاحَة: پانتایی، رووبەر.و- رووپێو.

مُسَاعِد: یاردەدەر،دەستیار.

مُسَاعَدَة: کۆمەکی، یارمەتیدان.

مَسَافَة: ماوە، مەودا.و- دووری، درێژی.

مُسَافِر: رێبوار، گەشتیار.

مَسْأَلَة: کێشە، مەسەلە.و- پێویستی، داخوازی.وبابەت.

مُسَالِم: ئاشتیخواز.و- لێبوردە.

مَسَام: کون؛ کونیلەی لەش.

مُسَامَحَة: لێبوردن، چاوپۆشی.

مسامَرَة: دەمەتەقێ.

مسامِي: کون کون.

مسانَدَة: داکۆکی، پشتگیری.

مساهِم: بەشدار، پشکدار.

مساهَمَة: بەشدارکە.و.

بەشداربوون.

مساوَمَة: سەوداگەری،

بەن و چوونی.

مُساوِي: یەکسان.و.

بوون یەك.

مساویء: نەنکی.و.

ناتەواوی.

مسَبِّب: هۆکار، بۆنە.

مسبَح: مەلەوانگە.

مستَأهِل: شایان.

مُسْتَبِدّ: زۆردار، ستەمکار.

مُسْتَبْشِر: مژەدەر.و.

گەشبین.

مُسْتَبْعَد: دوورکراوە.و.

نەشێ، دوورە، بۆ ئەگەر.

مُسْتَتِر: پەنهان، شاراوە.

مُسْتَثْمِر: بەرهەم هێن.

مُسْتَثْنَى: جیاوان، جودا.و.

بێجگەیەتی.

مُسْتَجاب: گیربوو،

وەلامدراوە.

مُسْتَحَق: شیاو، گونجاو.و.

مافدار.

مُسْتَحِي: شەرمن.و. تەریق.

مُسْتَحِيل: نەستەم، ناشێ.

مُسْتَخْدَم: بەکارهێنراو.و. شاگرد، کارمەند.

مُسْتَخْرِج: دەرهێنەر.و. هەڵێنجەر.

مُسْتَخْرَج: دەرهێنراو.و. هەڵێنجراو.

مُسْتَخْلَص: ئازادکراو.و. پوختەکراو.

مُسْتَدْعِي: داواکار.و. پێویست.

مُسْتَدِير: خڕ، گلۆڵی.

مُسْتَرَاح: ئارامگە.و. سەرئاو، ئاودەست.

مُسْتَرِيح: ئاسوودە، حەساوە.

مُسْتَشَار: راوێژکار.

مُسْتَشْرِق: رۆژهەڵاتناس.

مُسْتَشْفَى: نەخۆشخانە، بیمارگە.

مُسْتَطَاع: گونجاو، شیاو.

مُسْتَطْرِق: رێبوار.

مُسْتَطِيع: بەتوانا.و. دەسەڵاتدار.

مُسْتَطِيل: لاکێشە.و. درێژ.

مُسْتَظِلّ: سایەنشین.

مُسْتَعَار: خواستراو،خوازراو.

مُسْتَعْجِل: پەلە، خێرا.

مُسْتَعِد: ئامادە، ساز.

مُسْتَعْصِ: چاك نابێتەوە، دەرمانی نییە.و. جێگیر، بنج

اکوتاو.و- گران، قورس.

مستَغصِم: پەنابەر.

مستَغمِر: دەگیرکەر، ەوتکەر.

مستَغمَرَة: ئاوەدان.و- اگیرکراو.

مستَعمَل: بەکاربراو، بورداشت.

مُستَعِر: خوازەر، قەرزدەر.

مستَغرَق: پێوەبوون، یوەگلان.و- گشت گرتنەوە.

مستَغنِي: بێنیار، بێپەروا. دەولەمەند.

مستَغِيث: دادرەس.

مستَفِيد: سوودمەند.

مُستَفِيض: بەهرەخواستن.و- بلاوبووەوە.

مُستَقبَل: ئاینده، دوارۆژ.و- داهاتوو.

مُستَقَرّ: جێگیر.و- مەبەست.

مُستَقِلّ: سەربەخۆ، سەربەست.

مُستَقِيم: راست، رێك.و- راوەستاو.

مُستَكبِر: فیزدار،لووت بەرز.

مُستَلزَم: پێویستی، پێداویست.

مُستَلِّم: وەرگر.

مُستَمِرّ: بەردەوام، هەمیشە.

مُستَمسَك: بەلگە، قەوالە.

مُسْتَمِع: بیسەر، گوێگر.

مُسْتَنْبَط: هەڵهێنجراو، هەڵگوێزراو.

مُسْتَنِد: راگیرکەر.و. بەڵگە، قەواڵە، دەستیاو.

مُسْتَنْقَع: زەلکاو، زۆنگاو.

مُسْتَنْكِر: لالووت، ناڕەزا.

مُسْتَهان: بێڕێز، ریسوا.

مُسْتَهْزِء: گاڵتەجاڕ، تەشقەڵەباز.

مُسْتَهْلَك: شڕە، پاتاڵ.و. بەکاربراو.و. لەناوچوو.

مُسْتَهِلّ: سەرەتا، دەستپێك.

مُسْتَوْدَع: ئەنبار، گەنجینە.

مَسْتُور: پەنهان، شاراوە.و. بەئابڕوو.

مُسْتَوْرِد: هاوردە.و. بهێن، هێنەر.

مستَوْرَد: هاوردە، هێنراو.

مُسْتَوْصَف: نەخۆشخانۆکە.

مُسْتَوطِن: نیشتەجێ.

مُسْتَوفِي: مافوەرگر.و. بەئەمەك.

مُسْتَوَى: ئاست.و. راستان، تەختان.

مُسْتَوِي: رێك، تەریب.و. کولاو.و. تەخت.

مُسَجَّلَة: تۆمارکەرە.

مَسْجِد: مزگەوت، پەرستگا.

مسح: سرین، کوژانەوە .و. دەست پیاهێنان.

مسْحَل: برِبەند، رنەك.

مسْحُور: تەلیسماوی.

مسْحُوق: تەپوتۆز .و. وردکراو، هاڕاو.

مُسَخَّر: رام .و. گوێرایەڵ.

مسَد: هەڵگلۆفتن، دەست پیاهێنان .و. گوریس.

مُسَدَّس: دەمانچە .و. شەش لایەکی.

مَسْدُود: داخراو، پێوەدراو.

مسْرَح: شانۆ .و. لەوەڕگا.

مسْرَحِيَّة: شانۆگەری، نمایشنامە.

مُسْرِع: پەلە، خێرا.

مُسْرِف: دەستبڵاو، بەهەوانتەدەر.

مَسْرُور: شاد، دڵخۆش.

مَسْرُوق: دزراو، براو.

مَسّ: کارتێکردن .و. دەست لێدان.

مَسَّاح: رووپێو، زەویپێو.

مِسْطَبَة: سەکۆ، لاتەخت.

مَسْطَرَة: راستە، شمشە.

مُسْعِف: فریاگوزار.

مَسْغَبَة: برسێتی.

مَسْقَط: کەوتنگە .و. زاینگە، لەدایك بوون.

مَسْك: گرتن .و. پێوەنووسان

، لكان.

مَسْكَة: دەسك، قولف.

مُسْكِر: شیرین.و. مەستکەر.

مُسَكِّن: دامرکێن، ئارام بەخش.

مَسْكَن: ماڵ، خانوو.

مَسْكَنَة: هەژاری، بێنەوایی. و. بێدەسەلاتی.

مَسْكُوب: رژاو، رێکراو.

مَسْكُون: ئاوەدان.

مِسْكِين: بەستەزمان.و. هەژار.

مَسْلاخ: کاژی مار.

مُسَلْسَلَة: زنجیرەی، زریزەداری.

مَسْلَك: راڕەو،رێگە.و. رێباز.

مِسَلَّة: کۆڵەکە، میل.و. سوژن، دلیوان.

مُسَلَّح: پرچەك، چەکدار.

مُسْلِم: مسوڵمان، باوەڕدار.

مَسْلُول: سیلاوی(ن).

مِسْمَار: بزمار، مێخ.

مُسْمِع: گوێگر، بیسەر.

مُسَمَّن: دابەستە، قەڵەوکراو.

مُسَمًّى: ناوبراو، باسکراو.و. ناونراو.

مَسْمُوم: ژەهراوی.

مَسْنَد: پالگە، کۆڵەکە.

مِسَنّ: هەسان، تیژکەر.

مِسْوَاك: سیواك.

مَسُوس: كرمێ.و. كلۆر.

مُسَوَّدَة: رەشنووس، رەشەك ، كەلاڵە.

مُسِيء: خراپەكار.و. زیان بەخش.

مَسِيَّة: ماوە.و. رێپێوان، ئاپۆرە.

مُسَيْطِر: زاڵ.و. فەرمانڕەوا.

مُسَيَّج: تامان، پەرژین كراو.

مَشْؤُوم: بەدبەخت، شووم.

مُشَاة: پیادە.

مُشَارَكَة: بەشداری.

مُشَاغِب: ئاژاوەچی، سەربەگۆبەن.

مُشَاغَبَة: ئاژاوەنانەوە، گێرەشێوێنی.

مُشَاكِس: لاسار، نەگریس.

مُشَاهِد: بینەر، تەمەشاكەر.

مُشَاهَدَة: بینین، دیدار.

مُشَاوَرَة: راوێژكردن.

مُشْبَع: تێر.

مُشْبِق: بەكەڵ، تەگە.

مَشْبُوه: گومانلوی.و. تۆمەتبار.

مُشْتَاق: تامەزرۆ، ئارەزومەند.

مُشْتَبِك: ئاڵۆز، تێكەلاو.

مُشْتَرَاة: كڕراو.

مُشْتَرَك: هاوبەش، ناوكۆ.

مُشْتَرِي: كڕیار، داخواز.

مُشْتَعِل: داگرساو، گڕگرتوو.

مُشْتَق: دەرهێنراو،وەرگیراو.

مُشْتَكِي: دادخواز.

مَشْتَل: نەمامگە.

مُشْتَهِي: کام.و. تامەزرۆ.

مُشَجِّع: هاندەر، هەڵنەر.

مَشْحُون: بارکراو.و. پڕکراو.

مَشْدُود: شەتەك دراو، بەستراو.

مِشْذَب: داس.

مُشَرَّح: قاش قاش،توێتوێ.

مُشَرَّد: ئاوارە، دەربەدەر، سەرگەردان.

مُشْرِف: چاودێر، سەرکار.

مَشْرِق: خۆرهەڵات، رۆژهەڵات.

مَشْرُوب: خواردنەوە.

مَشْرُوع: پڕۆژە.و. ماف، رەوا .و. بەرنامە، کارنامە.

مِشْط: شانە.

مُشْعِث: قژن، تیسکاوی.

مَشْعَرَانِيّ: تووکن، مواوی.

مَشْعَل: چرا، لالە.

مَشْغُوف: پەرۆش.

مَشْغُول: سەرقاڵ، خەریك.

مَشَقَّة: ماندوویەتی.و. قورسی، گرانی.

مِشْكَاة: دەلاقە، تاق.و. چرا.

مُشْكِلَة: گیروگرفت، تەنگو چەڵەمە، چەمەرە.

مشْكُوك: بەدگومان.
مشَل: دەسماڵ.
مُشْمَئِزّ: بەقێز.
مِشْمِش: قەیسی، رەردەلۆ(م).
مُشَمَّع: مووشەما.
مَشْنَقَة: سێدارە، قەنارە.
مَشْهَد: دیمەن.و. کۆبوونەوە.و. کۆڕەو.
مَشْهُود: بینراو.و. گەواهی.
مَشْهُور: بەناوبانگ، ناودار.و. ناسراو.
مِشْوَار: تاو؛ گەشتێکی کورت.و. مەبەست.
مَشُوب: ناپوختە.و. تێکەڵاو.
مِشْوَذ: مێزەر.
مَشْوَرَة: راوێژ.
مُشَوَّش: شپرزە، شڵەژاو.
مَشْوِي: برژاو.
مَشْي: رۆیشتن.
مَشِيئَة: ویست، ئارەزو.
مَشِيب: پیر، بەساڵاچوو.
مَشِيمَة: وێڵاش.و. مناڵدان.
مُشِين: ناوزڕێن.
مُشَيَّد: چەسپاو، دامەزراو.و. هەڵچنراو.
مُصَاب: دووچار، گیرۆدە.و. پێکراو.
مُصَاحَبَة: هاوڕێیەتی، هاوەڵی.

مُصَادَرَة: دەست بەسەراگرتن.

مُصَادِف: رێکەوت.

مُصَارَعَة: زۆرانبازی.

مُصَافَحَة: تەوقەکردن.

مُصَالَحَة: چاککردن.و. پێك هاتن، ئاشت بوونەوە.

مُصَاهَرَة: ژنو ژن خوازی، خزمایەتی.

مِصْبَاح: چرا.

مَصَبّ: ئاورێژگە.

مَصْبُوغ: بۆیەکراو.

مُصَحِّح: راستکەرەوە، هەلّەچن.

مُصْحَف: قورئانی پیرۆز.و. پەڕاو، پەرتووك.

مِصْدَاق: راستیێتی، راستێنە.

مُصَدَّأ: ژەنگاوی.

مُصَدَّق: باوەڕپێکراو.و. سەلمێنراو، پەسەند.

مَصْدَر: سەرچاوە.و. چاوگ.

مِصْر: شار.و. سنوور.و. بەربەست.

مِصْرَاع: تاکی دەرگا.

مُصِرّ: قیرسچمە، سوور.

مَصْرَع: مردن، گیان دەرچوون.و. کەوتنگە، شوێنی کەوتن.

مَصْرَف: بانق، خەرجگە.و. خەرجی.

مصْرُوف: خەرجی.

مَصّ: مژین، هەڵلوشین.و. قوم لێدان.

مَصّاص: مژەر، مژۆك.

مُصطاف: سەیرانکەر، هاوینکەر.

مُصْطَفَى: هەڵبژێرراو.

مُصْطَلَح: زاراوە.

مِصْعَدَة: بلندکەرەوە، ئاسانسەر.و. سەرخەر.

مَصْعُوق: کاس، وڕوکێژ.

مُصَغَّر: بچووك کراوە، کچکە.

مصْفَاة: پالێو، پالێوەر.

مَصْفَى: پالفگە، پالاوتە.

مُصْلِح: چاکساز، چاکوەر.

مَصْلَحَة: بەرژەوەندی، سوودێتی.

مُصَلْصِل: بلّ.

مُصَلّى: نوێژگە، نوێژخانە.

مُصَلِّي: نوێژکەر.

مُصَمِّم: کۆڵنەدەر، بەردەوام.و. نەخشەکێش.

مَصْنَع: کارگە.

مُصَنِّف: دانەر.و. پۆلێنکەر.

مُصَنَّف: دانراو.و. پۆل پۆل.

مَصُون: پارێزراو.

مُصَوِّب: رشکن.

مُصَوَّر: نەخشەکێشراو.و. وێنەگیراو.و. وێنەدار.

مُصَوِّر: وێنەگر.
مُصِيبَة: وەی، بەلا.و.
نشوستی، پشێوی.
مَصِيد: نێچیر.
مِصْيَدَة: تەڵە، داو.
مَصِير: چارەنووس.و. ئاکام،
سەرەنجام.
مَصِيف: هاوینەهەوار.
مُضائِبَة: هاوەڵ زاوا.
مُضاد: دژ.و. دژایەتی،
بەرهەڵستی.
مُضارِع: داهاتوو، رانەبردوو.
و. لێکچوو.
مُضاعَف: چەندجار،چەندان.
مُضاهاة: لەیەکچوون.و.
بەراوردکردن.
مُضایِق: وەڕسکەر.
مُضایَقَة: نەبوونی، هەژاری.
مَضْبُوط: ساز، رێکوپێك.و.
تەواو، راست.
مَضْجَع: خەوگە، جێگە.
مُضْحِك: گاڵتەجار،
قۆشمە.و. پێکەنیناوی.و.
گاڵتە.
مِضَخَّة: ترومپا؛ ئامرازی
فیچقەکەر.
مُضِرّ: زیاندەر، بەزیان.
مَضْرُوب: لێدراو.
مَضَرَّة: زیان، خراپە.
مُضْطَرِب: شڵەژاو، پەشۆکاو

.و. بەلەسە، شێتگیر.

مُضطَرّ: ناچار.و. پێویست، دەستکورت.

مُضطَرِم: داگیرساو، ئاگرگرتوو.

مُضطَهِد: چەوسێنەر.

مَضْغ: جویین.

مُضِلّ: وێڵ، سەرگەردان.و. فێلباز، هەڵخەڵەتێن.

مِضْمَدَة: هەوجار؛ ئەودارەیە کەلەسەر ملی دووئاژەڵ دادەنرێ.

مُضَمَّد: برین پێچ.

مَضْمُوم: شاردراوە.

مَضْمُون: ناوەڕۆك، ناوەخن.

و. زامنکراو، پارێزراو.

مُضِيء: درەوشاوە، تیشکدەر.و. رووناك.

مَضِيف: دیوەخان.

مُضِيف: میواندار.

مَضِيق: دەربەند، تەنگایی.و. گەروو.

مُضِيّ: تێپەڕبوون.و. ڕۆیشتن.

مُطَابِق: پڕاوپڕ، هاوچەشن.

مَطَار: فڕۆکەخانە.

مُطَارَدَة: راونان، تراتێن.

مُطَالَبَة: داخوازی، داواکردنەوە.

مُطَالِع: خوێنەر، بەکۆشش.

مُطَالَعَة: خوێندنەوە.

مُطاوِع: گونجاو، لەبار.و.
گوێڕایەڵ.
مَطْبَخ: چێشتخانە.
مَطْبَعَة: چاپخانە.
مَطْبُوخ: کوڵاو، لێنراو.
مَطْبُوع: چاپکراو.
مَطْحَنَة: ئاش.
مَطَر: باران.
مُطْرِب: گۆرانی‌بێژ، بەزمکار.
مَطْرَح: شوێن، جێگە.و.
کەوتنگە.
مِطْرَزَة: ئۆیە؛ جۆرەچنینێکە
دەکرێت بەقەراغی شت دا.
مِطْرَقَة: چەکووش.
مَطْرُوح: دەرکراو.و. هاوێژراو
، فڕێدراو.و. خستنەڕوو.
مَطْرُود: دەرکراو، دەربەدەر.
مَطّ: راکێشان.
مَطّاط: لاسیک، جیر.
مُطَّرِد: باو، ئاسایی.و.
گشتی.و. یەك لە دوایی یەك.
مُطَّلِع: شارەزا، ئاگادار.و.
بەهێز.
مَطْعُون: لێدراو.و. بەدرۆخراو
.و. توشبوو.
مُطْفِيء: کوژێنەرەوە.
مَطْلَب: داوا، خواست.و.
مەبەست، نیاز.و. ئامانج.
مَطْلَع: سەرەتا، پێشەکی.و.
دەرکەوتن.و. پلیکانە.

مُطْلَق: بێسنوور، بێپایان.
و. رەها، تەواو، گشتی.و.
ئازاد، بەرەڵا.

مُطَلّ: دیمەن، روانین.و.
شوێنی بلند.

مُطِلّ: چاودێر،
سەرپەرشتیار.

مطْلَمَة: تیرۆك.

مَطْلوب: داواکراو، خواستراو
.و. پێویست.و. قەرزوقۆڵە.

مُطْمَئِن: دڵنیا، ئاسوودە.و.
بێترس.

مَطْمَح: ئاوات، مەبەست.

مَطْمور: نێژراو، شاردراوە.

مطَهِّر: پاکیزکەرەوە.

مطواع: گوێڕایەڵ.

مُطَوّل: درێژ.و. کشاو.

مَطْوَی: پێچدراو، لوولدراو.

مطیاف: شەبەنکپێو.

مُطِیب: بۆن خۆش.

مُطِیع: گوێڕایەڵ، ملکەچ.

مُظَاهَرَة: خۆپیشاندان.و.
یارمەتیدان.

مُظَفَّر: سەرکەوتوو، براوە.

مُظِلّ: سێبەر.و. تاریك.

مِظَلّة: چەتر، سەیوان.

مُظْلِم: تاریك.

مَظْلِمَة: دادوبێداد،
سکاڵاکردن لەستەم.

مَظْلوم: بەستزمان.و.

ستەم لێکراو.

مَظَنَّة: گومان.و. دڵگرمیٚ.و. جیٚگومان.

مَظْهَر: رواڵەت، دیمەن.و. رووکار، شێوە.

مَع: لەگەڵ، پێکەوە.و. وێڕا.

مَعاب: ناتەواوی.و. خەوش، نەنگی.

مَعاد: سەرەنجام، ئاکام.و. رۆژی دوایی.

مُعادَلَة: هاوکێشە.و. یەکسان، وەك یەك.و. هاورێژە.

مُعادِي: ناحەز، دوژمن.

مُعارِض: نەیار، دژ.و. بەرهەڵست.

مُعَارَضَة: نەیاری،دوژمنکاری.و. بەرگری، بەرهەڵستی.

مَعَارِف: زانیاری.و. ناسیاوی، ناسیاوان.

مَعَاش: مووچە، مز.و. بژێوی.

مُعَاصِر: بەزا، هاوتەمەن.و. هاوچەرخ.

مُعافِي: ساغ، چاکبووەوە.

مُعَاقَبَة: سزادان.

مُعَاكِس: پێچەوانە.و. دژیار.

مُعَامَلَة: سەوداگەری، ئاڵوگۆڕ.و. کردەوە.

مُعَاناة: گیرۆدەیی، گرفتاری.

مُعَانِد: سەرکەش، چەمووش ، نەگریس.

مُعَاهَدَة: پەیمان بەستن.و. بەلێنداری.

مُعَاوَضَة: گۆڕینەوە، رشت؛ شت بەشت گۆڕینەوە.

مُعَاوِن: یاریدەر، دەستیار.

مُعَايَنَة: پێداچوونەوە، چاوپیاخشانەوە.

مُعَبِّر: دەربڕ.

مَعْبَد: پەرستگا.

مَعْبَر: رێڕەو، گوزەر.

مُعَبْعَب: داکەوتو، دەلَب.

مَعْبُود: پەرستراو.

مُعْتَاد: هۆگر،رام.و. راهاتوو.

مُعْتَبَر: بایەخدار، گرنگ.و. پەسەند، بەرێز.و. بڕواپێکراو.

مُعْتَدِل: راست، رەوان.و. مامناوەند.

مُعْتَدِي: دەستدرێژ، زیادەڕەو.

مُعْتَرِف: پێلێنەر، درکێن.

مُعْتَزّ: شاناز.

مُعْتَزِل: گۆشەگیر، کەنارگیر.

مُعْتَصِم: پەنا، سوپێر.

مُعْتَقَد: باوەڕپێکراو.و. بیروباوەڕ.

مُعْتَقَل: گرتووخانە.

مُعْتِم: تاریك.و. تەلَخ، لێل.

مُعْتَمَد: باوەڕپێکراو،

بایەخدار.و. جێگر.

مُغْتَنِي: خەمخۆر، پەیوەندیدار.

مَعْتُوه: شێتۆکە، پەتەڕی.

مُعْجِب: سەرسوڕهێنەر.و. خۆپەسەند.

مُعَجَّنات: هەویرەمەنی، ئیشی هەویر.

مُعْجِزَة: دەرئاسا؛ شتێ لە رادە بەدەربێ.و. سەیر.

مُعْجَم: فەرهەنگ، وشەدان.

مَعْجُون: شێلراو.و. دۆشاو.

مَعِدَة: گەدە.و. ورگ.

مُعَدَّل: تێکڕا.و. راستکراوە.و. تەخت.

مَعْدِن: کانزا، کانگا.و. سەرچاوە.

مَغْدُود: ژمێرراو.

مَعْدُوم: نەبوو.و. ونبوو.و. لەسێدارەدراو.

مَعْذِرَة: پاکانە، پۆزشت.

مَعَرَّج: خواروخێچ.

مَعْرِض: پێشەنگا.

مَعْرِفَة: شارەزایی، زانیاری.و. ناسیاوی.

مَعْرَكَة: بەرەیجەنگ.

مَعْرُوض: راخراو.و. دەرخراو، لەڕوو.

مَعْرُوف: ناسراو.و. چاکە.و. زانراو.

مَعَزّة: خۆشەویستی.
مُعَزِّز: پیرۆز.و. بەڕێز، بەنرخ.
مَغزِقَة: پاچەکۆڵە.
مَعزوم: بانگهێشکراو.
مُعسِر: هەژار، نەبوو.و. تێکشکاو، نابووت.
مُعَسکَر: سەربازگە.
مَعسُول: مەنگیناوی.و. قسەی خۆش و شیرین.
مَعشَر: دەستە، کۆمەڵە.و. کەسوکار.
مَعشُوق: یار، دەنك.و. خۆشەویست.
مِعصَم: مەچەك.
مَعصوب: پێچراو، بەستراو .و. برسی.
مَعصُوم: تاواننەکردە، دوورلەتاوان.و. پارێزراو.
مَعصِيَة: تاوان.و. یاخیبوون، لاساری.
مُعضِد: یارمەتیدەر، پشتگیر.
مُعضِل: کێشاوی، گرفتاوی. و. سەرسورهێنەر، شلەژێن.و. قێزەون.
مُعَطِّر: بۆن خۆش.
مِعطَف: قاپووت، ساقۆ.
مُعَطَل: پەکەوتوو، لەکارکەوتوو.و. بێکار.

مُعْطِي: بەخشەر.و. بدەر.

مُعْطَيات: بەخشین.و. دەرئەنجام.

مَعَظَّم: شکۆدار، شکۆمەند.

مُعْظَم: زۆربە، زۆرینە.

مُعَقَّد: ئالۆز، ئالۆزکاو.و. گرێدراو.

مُعَقَّم: خاوێن، پاکژ.

مَعْقُول: بەجێ، گونجاو.و. هەست پێکراو، بیرپار.

مَعْكُوس: ئاوەژوو، پێچانەوە.و. پەرچداو.

مِعْلاق: سێوجگەر.و. هەلواسەر.

مُعَلَّبات: قوتوبەند؛ ئەو شتانەی لەناو قوتودایە.

مِعْلَف: ئاخور، ئالێکدان.

مُعَلَّق: ئاوێزان، وابەستە.

مُعَلِّم: مامۆستا، فێرکار.

مُعْلَن: ئاشکرا.

مَعْلُوم: ئاشکرا، دیار.و. زانراو.و. بێگومان.

مِعْمارِيّ: تەلارسازی.

مَعْمَعَة: هاوارهوریا.و. شریخەو نالەی جەنگ.ـ زۆر گەرم.و. کارکردن بەهەلەشەیی.

مَعْمَل: کارگە.

مُعَمًّى: مەتەل.

مَعْمُور: ئاوەدان، شوێنێ

خەڵکی تێدا بێت.

مَعْنَوِيّ: واتایی.و. گورِ؛ ورە و وزەو هێزی دڵ.و. ناخی.

مَعْنَی: گوزارە، واتا.و. مەبەست.

مَعْهَد: پەیمانگا.

مَعْهُود: پێسپێردراو.و. نەزانراو.

مُعْوَج: خواروخێچ.

مُعْوَز: هەژار، دەستکورت.

مِعْوَل: قوڵینگە، قازمە؛ ساچی دووسەر.

مَعُونَة: باربو، یارمەتی.و. دەستگیری.

مُعَوَّض: بریخراو، بژێرراو.

مُعَوَّق: کەم ئەندام.

مُعَوَّل: پشت ئەستور.

مِعَی: ریخۆڵە.

مِعْیَار: پێوانە، کێشانە.

مُعِیب: ئابروچوو، ئاوزراو.

مَعِیب: خەوشدار، نەنگاوی.

مَعِیشَة: بژێوی.و. ژیان، گوزەران.

مَعِیق: تەکەرە.

مَعِین: یارمەتیدەر.

مَعْیُوب: خەوشدار، نەنگدار.

مُعَیَّن: دانراو، دامەزراو.و. نیشانە، دیاریکراو.

مُغَادَرَة: دەرچوون، رۆیشتن.

مُغالَطَة: هەڵەکاری.

مُغَامَرَة: جەربەزەیی، سەرچڵی.

مُغَایِر: جیاواز.

مَغَبَّة: ئاکامی شتێك، سەرەنجام.

مَغْبُون: زیانبار، زەرەرمەند.

مُغْتَاب: بوختانکەر.

مُغْتَبِط: دڵشاد.

مُغْتَرِب: ئاوارە، کۆچکردوو.

مُغْتَنِم: تالآنکر.و. دەرفەت دەستکەوتوو.

مُغْدِق: زۆر، فرە.

مَغْدُور: ستەم لێکراو.و. خەمخۆر.

مُغَذٍّ: ژێنەر، بژێودار.

مُغْرٍ: وروژێن، هاندەر.و. حەزبزوێن.

مَغْرِب: خۆرئاوا، ڕۆژئاوا.و. ئێواران.

مُغْرِض: مەبەستدار.

مِغْرَفَة: کەمچە.

مُغْرَم: شەیدا، دڵخواز.

مَغْرُور: لەخۆبایی.و. فریودراو.و. هەڵخەڵەتێنراو.

مِغْزَل: تەشی.

مَغْزُول: ڕێسراو.

مَغْزَى: واتا، مانا.

مَغْسَلَة: دەستشۆر.

مَغْشُوش: فێڵ لێکراو.و. تێکەڵ، گزیاوی.و. قەڵب.

مَغْصُوب: ناچار، زۆرلێکراو.

مَغْضُوب: زەوتکراو.و.

رق لێهەستاو.

مُغْطَاة: داپۆشراو.

مِغطس: حەوزیخۆشۆردن،

بانیۆ.

مَغْفِرَة: لێخۆش بوون.

مُغَفَّل: گێل، گەوج.و.

ساویلکە، ساکار.

مِغْلاق: داخەر.

مُغْلَق: داخراو.و. لێڵ، نادیار.

مَغْمُوم: خەفەتبار،

بەپەژارە.

مَغْمَي: بوراوە، لەهۆشچوو.

مُغَنِّي: گۆرانیبێژ.و. بێنیاز.

مِغْوَار: قارەمان.

مُغَوِّش: ڕێشکەوپێشکە.

مَغِيب: خۆرئاوا.

مُغِيب: ژنی جیا لە

مێردەکەی.

مُغِيث: دادڕەس.

مُغِيظ: قین لەبەر.

مُفَاجِيء: کوتوپڕ، لەناکاو.

مُفَاد: واتا، مەبەست.و.

ناوەڕۆک.

مُفَادَاة: دیل گۆڕینەوە.

مُفَارَقَة: جیاوازی.و. لێك

دورکەوتنەوە.

مُفَاوَضَة: دانوستاندن،

وتووێژکردن.

مِفْتَاح: كليل.و. كرانه‌وه.

مُفَتِّش: پشكنه‌ر، چاودێر.

مُفْتَرِس: درِنده.

مُفْتَعَل: هه‌ڵبه‌ستراو، دروستكراو.

مِفْتَل: خه‌رِه‌ك، ته‌شی.

مَفْتُوح: والآ، كراوه.

مَفْتُوق: قۆڕ(ن).و. هه‌ڵته‌قاو.

مَفْتُون: دێوانه، شه‌یدا.و. گیرۆده، گرفتار.

مُفْتِي: راده‌ر، موفتی.

مُفَخَّم: رێزلێنراو.و. گه‌وره‌كراو.

مَفْخَرَة: شانازی.و. رێزانه.

مُفَدَّى: به‌رِێز، خاوه‌ن شكۆ.

مُفْرِح: دڵخۆشكه‌ر.

مُفْرَد: تاك.

مُفْرَدات: وشه، تاكه، یه‌كه.و. درێژه، به‌درێژی.

مَفَرّ: په‌نا، داڵده.

مُفَرْطَح: پانو به‌رین.

مَفْرَق: دورِیانه.و. شوێنی جیابوونه‌وه.

مَفْرُوش: پرِناوماڵ.و. كه‌لوپه‌ل، ناوماڵ.و. به‌ردرِێژ.و. راخراو.

مَفْرُوض: پێویست.و. واجب، ئه‌وه‌ی كه خوا له‌سه‌ر خه‌ڵكی دایناوه

مُفْزِع: ترسناك، به‌سام.

مُفْسِد: تێکدەر.و. بەدخوو، بەدڕەوشت.و. خراپ.

مَفْسَدَة: خراپە، گەندی.و. زیان.

مُفَسِّر: راڤەوان، ڕوونکار.

مُفَصَّل: درێژەپێدراو، تێروتەسەل.و. بەش بەش.

مَفْصِل: جومگە، فریشك.

مُفَضَّل: زۆرپەسەند.و. چاکەکار.و. شکۆ.

مَفْعُول: کارتێکراو.و. کاریگەری.و. کارتێکردن.

مَفْقُود: گوم، بزر.و. سڕنەگوم.

مُفَكِّر: بیرمەند، هۆشمەند.

مُفَكِّرَة: یادنامە، بیرنامە.

مَفْكُوك: کراوە.و. جیابوەوە، ترازاو.

مُفْلِح: سەرکەوتوو.

مُفْلِس: نابووت، مایەپووچ.

مَفْهُوم: چەمك.و. زانراو.

مُفِيد: بەسوود، بەکەڵك.

مُقَابَلَة: ڕووبەڕووکردنەوە.و. چاوپێکەوتن.

مُقَاسِم: بەشدار.

مُقَاطَعَة: هەرێم.و. قسە لەگەڵ نەکردن.

مَقَالَة: وتار.

مَقَام: پلەوپایە.و. جێگا.

مُقَاوِل: بەڵێندەر.

مُقَاوَلَة: بەڵێنداری، بەڵێن بەستن.و. وتووێژکردن.

مُقَاوَمَة: بەرگری.

مُقَايَضَة: ئاڵوگۆڕ،گۆڕینەوە.

مَقْبَرَة: گۆڕستان.

مَقْبَض: دەسك.

مَقْبُول: پەسەند، وەرگیراو.

مَقْت: رق لێبوون.

مُقْتَحَم: دەست بەسەراگیراو.

مُقْتَدِر: بەتوانا، بەهێز.و. دەوڵەمەند.

مُقْتِر: رژد، پیسکە.

مُقْتَضَى: پێویست.و. هۆ، داخواز.و. خوازە، ویستە.

مُقْتَضِي: داوەکار، پێویست.

مَقْتَل: کوژران.و. کوشتکە.

مَقْتُول: کوژراو.

مِقْدَار: بڕ، ئەوەندە.و. بایی، بۆ نرخ.و. هێز.

مُقَدِّر: خەملێنەر.و. نرخێنەر.

مُقَدَّس: پیرۆز.

مُقَدِّمَة: پێشەکی، سەرەتا.

مِقْذَاف: سەوڵ.

مَقَرّ: بارەگا، بنکە.

مُقَرْفَص: چوارمشقی.

مَقْسُوم: بەشکراو.و. دابەشکراو.

مَقْصَد: مراز، نیاز.و. مەبەست.

مُقْطَاطَة: قەڵەم دایەن.

مُتَطَّر: پالاوته، تکاوه.و.

داچۆڕاو.

مَقْطَع: پارچه،به‌ش.و. برگه.

مَقْطُوع: بڕاو.و. بچڕاو.

مَقْعَد: دانیشتگه، نیشتگه،

کورسی.

مَقَعَّر: قوپاو.

مَقْفُول: داخراو، کلۆمدراو.

مِقْلاة: تاوه.

مِقْلاع: قۆچه‌قانی.

مُقَلِّد: چاولێکه‌ر،

لاسایکه‌ره‌وه.

مَقْلُوب: هه‌لگه‌ڕاوه.و.

ئاوه‌ژو، هه‌لاوگێڕ.

مِقْمَل: ندیوبدی،

تازه‌ده‌وڵه‌مه‌ند.

مَقْهُور: په‌ست، خه‌مبار.و.

به‌زیو، تێك شکاو.و. ناچار.

مَقْهَى: چایخانه.

مِقْوَد: ره‌شمه، هه‌وسار.

مَقُولَة: گوته.

مُقَوِّم: هه‌ڵسه‌نگێن، نرخێنه‌ر.

و. بنه‌ما.

مُقَوِّي: هێزده‌ر.

مِقْيَاس: پێوه‌ر.

مُقِيم: نیشته‌جێ، جێنشین.

مُقَيَّد: کۆتکراو، به‌ندکراو.و.

سنووردار.و. به‌ستراو.

مَكاري: ولاخ به‌کرێده‌ر.و.

کاروانچی، ولاخدار.

مُكَافَأة: پاداشتدانەوە، ڕێزانە.

مُكَافَحَة: بەربەرەکانی.و. بەگژاچوون.و. تێکۆشان، خەبات.

مُكَافِيء: بەخشندە.و. چونیەك، هاوتا.

مُكَالَمَة: قسەکردن.

مَكَان: شوین، جێگە.

مَكَانَة: پلەوپایە، سەنگینی.و. شوێن.و. هێزوتوانا.

مِكَبّ: خولخلۆکە، بەکرە.

مُكَبَّب: کرمۆڵە، تۆپەڵە.

مُكَبِّرَة: بڵندگۆ، گەورەکەرەوە.

مِكْبَس: پەستێنەر.

مَكْبُوح: دامرکاو.

مَكْتَب: نووسینگە.

مَكْتَبَة: کتێبخانە، پەرتووکگە.

مُكْتَسَب: قازانج.و. دەستکەوت.و. وەرگیراو.

مَكْتُوب: نوسراو.و. نامە.

مَكْتُوف: باڵ بەستکردن، قۆڵبەندکردن.و. باڵبەستراو.

مَكْتُوم: شاراوە.

مَكْث: خایاندن، پێچوون.و. نیشتەجێبوون.

مُكَثَّف: چڕ.و. خەست، توند.

مُكْحَلَة: كلدان.

مُكَدَّر: پەست، خەفەتبار.و. توورە.

مُكَدَّس: کۆمەڵەبوو، کەڵەکەبوو.

مَكْر: فێڵ، تەڵەکە.

مُكَرَّر: دووبارە، دووپات.و. پاڵێوراو.

مُكَرَّم: بەرێز، خاوەن شکۆ. و. شیاوی رێزە.

مَكْرَمَة: رێزانە، خەلات.و. چاکە.

مِكْرُوب: میکرۆب، خۆرە.

مَكْرُوه: نەویستراو.و. شەڕ، خراپە.و. ناپەسەند.

مَكْسَب: کەلك، سوود.

مِكْسَحَة: گسك، راماڵەر.

مُكَسِّر: شکێنەر، تێکشکێن.

مَكْسُور: شکاو.و. تێك شکاو، بەزیو.

مَكْشُوف: ئاشکرا، سەرواڵا.

مُكَعَّب: سێ‌جا، شەش روو.

مُكَفَّن: کفن کراو.

مَكْفُوف: نابینا، کوێر.

مُكَلَّف: رووڵێنراو.و. پێ‌سپێردراو.

مَكْلُوم: زامدار.

مُكَمِّل: تەواوکراو، کۆتایی پێهاتوو.

مَكْمَن: مۆلگە، بۆسە.

مِكْنَسَة: گسك.

مَكْنُوز: كۆكراوە، پەسمەندە.

مَكْنُون: پەنهان، پۆشراو.

مِكْوَاة: ئوتو.

مُكَوَّن: پێكهاتوو.و۔ دروستكراو.

مُكَوِّن: پێكهێنەر، كردگار.

مُكَوِّي: ئوتوچی.

مِكْيال: ربە، كەوچ، كۆتك.

مَكِيدَة: پیلان، تەڵەكە.

مَكِين: بەمێز.و۔ جێگیر.

مَلأ: دەمڕاست، پیاوماقوڵ.

مَلائِكَة: فریشتە.

مُلائِم: گونجاو، لەبار.

مَلاّح: كەشتیوان.

مَلابِس: جل و بەرگ،پۆشاك.

مُلاحِظ: سەركار، چاودێر.و۔ تێبینیار.

مُلاحَظَة: تێبینی.و۔ رەخنە. و۔ سەرپەرشتی، چاودێری.

مُلاحَقَة: راونان،شوێنكەوتن.

مَلاذ: پشت و پەنا.و۔ حەشارگە.

مَلاريا: لەرزوتا، سێبەڕۆ(ن).

مُلازِم: وابەستە، جیانابێتەوە.و۔ پاشكۆ، لەگەڵ.و۔ پلەیەكی سەربازییە

مُلازَمَة: جیانەبوونە.و۔

شوێنکەوتن.و. بەردەوامی،
کۆڵنەدان.
مُلاطَفَة: نازونووز.و.
گاڵتە لەگەڵکردن.
مُلاقَاة: چاوپێکەوتن،
پێك گەیشتن.
مَلامِح: رووخسار، رەزا.
مُلامَسَة: بەریەك کەوتن.
مُلْتَئِم: سارێژ، چاکەوەبوو.و.
کۆ، گرد.و. پێکەوەنوسراو،
لکێندراو.
مُلْتاح: بزرکاو، رەنگ گۆڕاو.
مُلْتَحٍ: ریشدار، ریشن.
مُلْتَزِم: دەربەست.و.
بەیوەست، بەلێندەر.
مُلْتَفِت: وریا، بەئاگا.
مُلْتَقَى: ژوان؛ شوێنی پێك
گەیشتن.
مُلْتَهِب: گڕگرتوو.و.
هەڵکردوو.
مَلْجَأ: پەناگە، حەشارگە.
مِلْح: خوێ.
مُلَحَّن: ئاوازدانەر.
مُلْحِد: بێباوەڕ، گومڕا.
مُلْحَق: پاشکۆ.و. سەربە.
مَلْحَمَة: داستان.
مُلَخَّص: کورتە، کورتکراوە.
و. پوختە.
مَلَذّة: خۆشی.و. چێژ،
رابواردن.

مُلْزَم: ناچار، پەیوەست.

مَلْزَمَة: بەش، بەند.و.

بەشێك لەکتابو پەرتووك.و.

گیرە، مەنگەنە.

مَلِس: لووس.و. نەرمو شل.

مَلْسُون: درۆزن.و.

قسەخۆش.

مُلْصَق: چەسپاو، نووساو.

مُلَطِّف: هێمنکەرەوە.و.

نەرمکەرەوە، خاوکەرەوە.

مَلْعَب: یاریگا.

مِلْعَقَة: کەوچك.

مَلْعُوب: فێڵ.و. لیکاو.

مَلْعُون: نەفت لێکراو،

نەفرین کراو.

مَلْغُوم: میناوی، جێگەیەك

مین ڕێژکرابێت.

مِلَفّ: بابۆڵە.و. پێچە،

هاوپێچ.

مَلْفُوظ: باسکراو، وتراو.و.

فرێدراو.

مَلْفُوف: پێچراو، لوولدراو.

مِلْقَط: مەقاش.

مَلَك: پەری، فریشتە.

مُلْك: سامان.و. خاوەن.

مَلِك: شا، پادشا.و.

دەسەڵاتدار.

مَلَكِيّ: پادشایەتی،

پادشاگەری.

مِلَّة: ئاین.و. نەتەوە.و.

رێگە، ڕێباز.

مُلِمّ: هەرزەکار.،ـ زانیار، لێزان.

مُلِمَّة: کارەسات، بەلا.

مَلْمُوس: دیار، هەست پێکراو .وـ دەست لێدراو.

مَلْمُوم: کۆکراوە، گردکراوە. وـ شێتۆکە.

مُلْهَم: بەخشندە، دەستبلاو. وـ سروشتدار.

مَلْهَى: سوڕخانە .وـ ڕابواردن.

مَلَوَان: شەووڕۆژ.

مَلُول: کەساس، داماو.وـ وەڕس.

مَلُوم: هەڵەکار، تاوانبار.وـ شیاوی سەرزەنشتە.

مُلَوَّط: حیز، لاقەکراو.

مُلَوَّن: ڕەنگاوڕەنگ، هەمەڕەنگ.

مَلْوِي: چەماوە، پێچاوپێچ .وـ پێچدراو.

مَلِيء: پڕ، لێوان.

مَلِيح: جوانکیلە .وـ سوێر.

مُمَاثِل: وەکو، هاوشێوە .وـ تۆڵە، هەق بەهەق.

مُمَاثَلَة: وێکچوون، هاوشێوەیی.

مُمَاحَكَة: شەڕەدەنووك، ناکۆکی.

مُمَاسّ: لیك كەوتوو، بەرکەوتوو.

مُمْتَاز: ناوازە، نایاب.و. جیاکراو.

مُمْتَلَك: داگیرکراو.و. هەبوویەتی، شتومەك.

مُمَثِّل: نوێنەر.و. ئەکتەر، نوێنیار، خۆنوێن.

مُمَحَّص: تاڵ، قووڵبووەوە.

مَمْدُود: راکشاو.و. درێژکراو.

مَمَرّ: رێڕەو، گوزەر.

مُمَرِّض: نەخۆشەوان، پەرستیار.

مَمْزُوج: تێکەڵاو.

مَمْزُوق: دڕاو، هەڵاهەڵا.و. زێوار.

مُمْكِن: دەگونجێ، دەشێ.و. ئەبێ.

مِمْلَحَة: خوێدان.

مَمْلُوء: پڕ، گۆزان.

مَمْلُوك: کۆیلە، بەندە.و. داگیرکراو.

مَمْنُوع: قەدەغە.و. نەهێڵراو.

مُمِيت: کوشندە.

مُمَيِّز: جیاکار.و. ژیر، بەهۆش.

مُمَيِّزَة: ئاکار.و. جیاوازی.و. تایبەتمەندی.

مَن: کێ.

مِن: لە.

مَنَاخ: ئاووهەوا، کەش.

مُنادِي: بانگهێن.

مَنَارَة: بانگە.

مُنَازَعَة: بەربەرەکانی، کێبڕکێ.

مُنَاسِب: گونجاو، شیاو.

مُنَاسَبَة: بۆنە، مابەست.و. گونجان.و. خزمایەتی.

مُنَاطَحَة: شەڕەشۆق.

مَنَاعَة: بەرگری.

مُنَافَسَة: پێشبڕکێ.و. کێبڕکێ، بەربەرەکانی.

مُنَافِق: دووڕوو.

مُنَاقَشَة: مشتومڕ، چەنوچوون.و. گفتوگۆکرن.

مُنَاقَصَة: کەمکردنەوە، لەسەرێک داشکاندن.

مُنَاوَبَة: نۆرە، سەرە.

مُنَاوَشَة: وردەشەڕ.

مُنَاوِيء: ناحەز.

مُنْبَثِق: دەرچوو.

مِنْبَذَة: سەرین، بالیف.

مِنْبَر: دوانگە.

مَنْبَع: سەرچاوە.و. چاوگە.

مَنْبُوذ: زۆڵ، دوورزاوە.

مُنْتَبِه: هۆشیار، ئاگادار.

مُنْتِج: بەرهەم هێن.

مُنْتَجِع: شوێنی مەبەست.

مُنْتَخَب: هەڵبژاردە

مُنْتَدى: کۆڕ.و. شوێنگە.

مُنْتَزَه: هەوارگە، سەیرانگە.

مُنْتَسَب: سەربە.

مُنْتَشِر: پەرش‌و بڵاو.و. باو.

مُنْتَصِب: رەپ، قیت.

مُنْتَصِر: سەرکەوتوو.

مُنْتَصَف: نیوە، ناوەڕاست.

مُنْتَظِر: چاوەڕوان.

مُنْتَظَر: چاوەڕوانکراو.

مُنْتَظَم: ڕێکوپێك، چوونیەك.

مُنْتَفِع: کەڵك وەرگر.

مُنْتَقِم: تۆڵەسێن.

مُنْتَهِك: بێئابڕوو.

مُنْتَهَى: کۆتایی، پایان.و.

مەبەست.

مَنْتُوج: بەروبووم، بەرهەم

هێنراو.

مَنْثُور: چێنراو.و.

پەرش‌و بڵاو.

مُنَجِّم: ئەستێرەناس.و.

کانگە.

مُنْجِد: فەرهەنگ.

مُنْجَز: تەواو.و.

دەستکەوت،بەرهەم.و.

جێبەجێکراو.

مِنْجَل: داس.

مُنْجَلِي: رەوشەن، ئاشکرا.

مُنْجَمِد: بەستو، سەهۆڵبەند.

مَنْح: بەخشین، پێدان.

مُنَحًّى: لابراو، لاچوو.

مُنْحَدِر: هەڵدێر، سەرەوژێر.

مُنحَرِف: لادەر.و. چەماوە، خوار.

مُنحَصِر: کورتکراوە.و. دەورەدراو، گەمارۆدراو.

مُنحَط: وەرگەڕاو.و. کەوتوو.

مُنحَلّ: تواوە، تلیشاوە.و. هەڵوەشاوە.و. چۆڵ، بەتاڵ.

مُنحَنِي: چەماوە.و. خوار، لار.

مِنخَر: لووت، کەپو.

مُنخَرِط: خۆبەخش.

مَنخَس: نەقیزە.

مُندَمَل: ساڕێژ.

مُندَهِش: سەرسام، حەپەساو.

مَندُوب: داواکراو.و. نێردراو. و. هەڵبژێراو .

مَندِيل: دەستەسڕ.و. لەچك، سەرپۆش.

مُنذُ: لەو، لەوساوە.

مُنذِر: ترسێنەر.

مُنزَعِج: پەرێشان،سەخڵەت.

مَنزِل: ماڵ، خانوو.

مَنزِلَة: پلەوپایە.و. شوێنگە. و. گرنگی.

مَنزَوَى: گۆشەگیری.

مِنسَج: تەون؛ رایەڵی بەرەو قاڵی.

مُنسَجِم: گونجاو.و.

کۆك، تەبا.

مُنسَحِب: پاشگەز، گەڕاوە.

مُنَسَّق: هەموار، ڕێکوپێك.

مَنْشَأ: بنچینە، بنەڕەت.

مُنْشَأة: دامەزراوە، دەزگا.

مِنشار: بڕەرەوە.

مِنْشَفَة: خاولی،وشککەرەوە.

مَنْشُور: بلاوکراوە.و. بڕیار، فرمان.و. پەخشنامە.و. پوازك.

مُنْشِيء: دامەزرێنەر، دانەر.

مَنْصِب: پلەوپایە.و. جێگە. و. کار.

مُنْصَرِف: گەڕاوە، پەشیمان. و. وازهێنەر.

مُنْصَرِم: رابردوو، تێپەڕیو.

مِنَصَّة: درانگە.

مُنْصِف: دادگەر، دادمەند.

مَنْصُور: سەرکەوتوو.

مِنْضَدَة: مێز.

مُنْطَاد: بەرز، بلند.و. بالۆن.و. بەڕێوەبراو.

مَنْطِق: بیرسا، ژیربێژی.و. ئاخاوتن.

مَنْطِقَة: هەرێم، ناوچە.

مَنْطُوق: گفتە،بێژە.و. وتراو.

مِنْظَار: ئاوێنە.و. دووربین.

مَنْظَرَة: دیمەن.

مُنَظِّم: ڕێکخەر.

مُنَظَّمَة: ڕێکخراوە، کۆمەڵە.

منظُور: بینراو، سه‌یرکراو.و-
شێوه.و- چاوه‌ڕوانکراو.
مَنع: به‌ربه‌ست.و- نه‌هێشتن.
مُنعَزِل: گۆشه‌گیر، که‌نارگیر.
مُنعَقَد: به‌ستراو.و-
ڕێکه‌وتوو.
مُنعَکِس: ئاوه‌ژوو،
مه‌لاوگه‌ڕاو.
مَنفَذ: که‌لێن، که‌له‌به‌ر.و-
ڕێڕه‌و.و- ده‌رچه.
مُنفَرِد: تاك، ته‌نها.و- به‌جیا.
مُنفَصِل: جودا، جیاواز.و-
هه‌لکاو.
مَنفَعَة: سوود، قازانج.و-
به‌روبووم.
مُنفَعِل: مه‌لچوو، گرگرتوو.
مُنَفَّذ: به‌جێهێن،
جێبه‌جێکه‌ر.
مُنفَلِق: کراوه.و- جودا.و-
بچڕاو.
مَنفُوخ: فووتێکراو.و- ئاوساو
.و- خۆهه‌لکێش.
مَنفُوش: بژ.و- شیکراوه.
مَنفَی: ئاواره‌نشین، دورئاوا.
مَنفِیّ: شاربه‌ده‌ر، ده‌ربه‌ده‌ر
.و- دورخراو.و- نه‌ویستراو.
مُنقَاذ: ڕزگارکه‌ر.
مِنقَار: ده‌نروك.
مِنقَاش: مه‌قاش.
مُنقَطِع: پچڕاو،جیا.و- دابڕاو

مِنقَلَة: كۆشەپێو.و-

كوێزەرەوە.

مَنقُول: گوێزراوە.و- جولاو.و-

لەبەروەرگێراو.

مَنكِب: شان.

مُنكَر: خراپە.و- ناپەسەند.

مَنكُوب: كلۆل، بەدبەخت.و-

سەرگەردان، كۆست كەوتوو.

مَنّ: گەزۆ.و- منەت، شانازی.

مِنَّة: خاترانە.و- چاكە،

باشە.

مُنهَار: دارماو، روخاو.

مَنهَج: پێڕەو، بەرنامە.و-

شێواز، رێگە.

مُنهَزِم: شكاو، بەزیو.

مُنهَشِم: ئەنجراو، وردوخاش.

مُنهَمِك: خەریك، سەرقاڵ.

مَنهُوك: ماندوو، شەكەت.و-

پەككەوتوو.

مِنوَال: شێوە، شێواز.

مَنُون: مردن، مەرگ.و-

منەتبار.

مُنَوَّر: چراخان، رووناك.

مُنِيب: پاشگەز، پەشیمان.

مُنِير: رووناك كەرەوە.و-

درەوشەدار، بریقەدار.

مَنِيع: نەمێڵەر.

مَنِيّ: تۆواو.

مَنِيَّة: مردن.

مَهابَة: سام، ترس.و-

شکۆمەندی، ڕێزداری.

مُهاتَرَة: زمانبازی.و.
دەمەقاڵێ.

مُهاجِر: کۆچەر.

مُهاجَرَة: کۆچکردن،
رەوکردن.

مُهاجَمَة: شاڵاوبردن،
هێرش بردن.

مَهَارَة: شارەزایی، کارامەیی.

مُهَان: ریسواکراو، پێکراو.و.
سەرشۆڕ.

مَهَانَة: سەرشۆڕی.و.
شوورەیی.

مَهَبّ: کونەبا.

مِهْبَش: دنگ؛ دۆڵێکی دارینە
شتی تێدا دەکوترێ.

مَهْبِل: زێ، قوز.

مُهْتَدِي: ڕێنیشاندراو.و.
ڕێڕاستگرتوو.

مُهْتَرِيء: داڕزاو، کوڵاو.و.
دڕاو.و. کۆن.

مُهْتَمّ: خەمخۆر، دەربەست.

مَهْتُوك: پرووپووچ.و. ریسوا،
ئابڕووچوو.

مُهْجَة: گیان.و. پوختە.و.
خوێن.

مَهْجَر: کۆچگە، تاراوگە.

مَهْجُور: وازلێهێنراو،
پشتگوێخراو.و. وێرانە.

مَهْد: بێشکە، لانك.

مُهَدِّد: ترسێنەر، هەڕەشەکەر.

مَهْدُور: لەکیسچوو.و. بەفیڕۆچوو.

مَهْدِي: ڕێنیشاندەر.

مِهْذار: چەنەباز، زۆربڵێ.

مُهَذَّب: پەروەردەکراو، پاکخوو.و. بژارکراو، پوختکراو.

مُهْر: جوانو؛ بێچوی ماین.

مَهْر: کاوین، مارەیی.

مِهْراس: دیبەگ، سیرکو؛ دینگی کوتان.

مِهْرَجان: ئاهەنگ،زەماوەند.

مُهَرِّب: قاچاخچی.

مَهْزَلَة: گاڵتەچی، سەیرو سەمەرە.

مَهْزُوم: هەلاتو، بەزیو.

مَهْضُوم: هەرسکراو.و. هەرسبوو.

مَهْفُوت: سەرسام، سەرسوڕماو.

مَهْفُوف: گێل، گەمژە.

مُهْلَة: دەرفەت، ماوە.و. ئارامگری.

مُهْلِك: لەناوبەر.و. کوژەر.

مُهَلْهَل: شڕ.و. لاواز.

مُهْمَل: فەرامۆشکراو.و. وازلێهێنراو.

مُهْمِل: کەمتەرخەم.

مُهِمّ: گرنگ، بەبایەخ.و. پێشەم.

مُهِمَّة: راسپێری.و. ئەرك، كارێكی گرنگ.

مَهْمُوم: پەست، خەفەتبار.و. وەڕس، بێزار.

مِهْنَة: پیشە، كار.

مُهَنْدِس: ئەندازیار.

مِهْوَاة: پانكە، باوەشێن.

مُهِيب: سالار، بەرێز.

مَهِين: رێسوا، بێئابڕوو.

مُهِين: ریسواكەر، ئابڕووبەر.

مُهَيَّأ: ئامادە، ساز، كەلاّە.

مُهَيِّج: هاندەر.و. ئاژاوەچی.

مُوَاجَهَة: بەرەنگاری، رووبەڕووبوونەوە.

مُوَازِي: بەرامبەر، تەریب.

مُوَاصَلَة: پەیوەندی.و. بەردەوامی، هەمیشەیی.

مُوَاطِن: هاولاّتی.

مُوَاظِب: بەردەوام.و. كۆڵنەدەر.

مُوَافِق: قایل، سازیار.و. هاوكات.

مُوَافَقَة: پێخۆش بوون، قایل بوون.و. سازان.

مُوبِقَة: گوناح، تاوان.و. ناڕەوایی، ناپەسەندی.

مَوْت: مردن، مەرگ.

مَوْثِق: پەیمان، بەڵگەنامە.

مَوْثُوق: باوەڕپێکراو.

مُوجِب: بەگوێرەی.و. هۆ.

مُوجِب: هۆکار.و. پێویستی.

مَوْجَة: شەپۆل.

مُوَجَّه: ئاڕاستەکراو.و. کەسدار.

مُوَجَّه: دیاریکراو.

مُوَجِّه: رابەر، رێنوێن.

مُوْجَز: کورتە، پوختە.

مَوْجُود: هەبوون.و. هەیە. و. ئامادەبوو.و. دۆزراوە.

مُوَحِّد: خواپەرست.و. تاکناس.و. رێکخەر.

مَوَدَّة: دۆستایەتی، خۆشەویستی.

مَوْرِد: دەرامەت.و. سەرچاوگە.و. هاوردگە.

مَوْزُون: هاوسەنگ.و. کێشراو.و. کێشدار.و. مەست، سەرخۆش.

مَوْسِم: کەژ،وەرز.و. هەرەت.

مَوْسُوق: بارکراو.و. پێشدراو.

مَوْسُوم: نیشانەکراو، مۆرکراو.

مُوسَى: گوێزان.

مَوْصُوف: باسکراو، لێدواو .و. پەسەندکراو.

مَوْصُول: پەیوەست؛ دوو شت بەیەکەوە بەسترابێتنەوە

.و. گەیەنراو.

موضِع: جێ، شوێن.و. سەنگەر، سوپێر.

موضُوع: بابەت، باس.و. دانراو.

مَوضُوعي: بابەتی، بابەتیانە.و. ناوخۆیی.

مَوْطِن: شوێن، جێ.و. نیشتمان، جێگەی ژیان.

مُوَظَّف: فەرمانبەر، کارمەند.

و. دامەزراو.

موعِد: ژوان؛ کات و شوێنی یەکتربینین.و. بەڵێن، پەیمان.

مُوعِز: فەرماندەر، نیشانکار.

مَوْعِظَة: ئامۆژگاری.

مَوْعُود: پەیماندار.و. ڕۆژی دوایی.

مُوَفَّق: سەرکەوتوو.

مَوْقِد: کوانك، ئاگردان.

مَوْقِع: شوێن، ستان، جێگە.

مَوْقِف: وێستگە، ڕاوەستە.و. هەڵوێست.

مُوَقَّع: ئیمزاکراو، شەقڵکراو.

و. چاوەڕوانکراو.

مَوْقُوت: دیارکراو، دانراو.و. کاتی، ماوەیی.

مَوْقُوف: وەستاو، ڕاوەستاو.

مُولِع: شەیدا، دڵخواز.

مَوْلُود: لەدایکبوو.و. ساوا.

مَوْلَى: كاك، گەورە .و- هاوەڵ.و- خاوەن.

مَوْهِبَة: بەهرە، زیرەكی.

مَوْهُون: لاواز، سست.

مَيْت: مردوو.

مِيْثَاق: پەیمان، بەڵێن.و- بڕوانامە.

مَيْدَان: مەودا، گۆڕەپان.

مِيْرَاث: بۆماوە، جێماوە.

مِيْزَاب: پلوسك؛ شتێكی بۆشە ئاوو چۆڕاوگەی پیا تێدەپەڕێت.

مِيْزَان: تەرازو، كێشانە.و- دادوەری.

مِيْزَانِيَّة: بودجە.

مِيْزَة: جیاكەرەوە، دەرخەر.

مَيْسِر: قومار.

مَيْسَرَة: چەپەیی.و- دەوڵەمەندی.

مُيَسَّر: ئاسان، سانا، سووك.و- ئاسانكراو.و- ئامادەكراو.

مَيْسُور: ئاسان.و- ئاسانكراو.

مِيْعَاد: سات.و- پەیمان

مِيقَات: كاتی تایبەتی، كاتی دانراو.

مَيْل: ئارەزو، حەز.و- لاری.و- مەبەست.

مِيلاد: لەدایك بوون.

مِيلادِيّ: زاینی.

مَيْمُون: پیرۆز، بەفەڕ.

مێناء: بەندەر، تابگە.

مەیّت: مردوو.

ن

ن: بیستو پێنجەمین پیتە لە عەرەبییدا.و. بۆ جەختکردنەوە دێت، وەدەچێتە سەر فرمان، وەك:(**لتکونن من الصابرین**) یاخود گوشراوە، وەك: (**لاتحسبنّ**).و. وەك راناوێك بۆ کۆیی مێینە بەکردێت،وەك: (**قتلنَ**).و. وەیان بۆ پارێزگاری لە بنەڕەتی وشەکە دێت، وەك:(**ضربّني**).

نَؤُوم: خەوالّو، تەمەڵو تەوەزەل.

نائِب: بریکار، جێگر.و. هەڵبژێردراو.

نائِم: خەوتوو، نوستوو.

نائِي: دوور.

ناب: کەڵبە.و. کول؛ شتێ تیژنەبێ.و. سەرگەورە.

نابِت: رواو.

نابِض: ترپن، پرتەکار.

نابِغَة: بلیمەت، هەلکەوتوو، هۆزان.

نابِه: بەئاگا.و. زیرەك، وریا.

ناتِج: ئەنجام، دەستکەوت.و. بەرهەم هێن، برِشت.

ناتِيء: بەرز، بلند.

ناجِح: دەرچوو.و. براوە. سەرکەوتوو.

ناجِذ: ددانی ژیری.

ناجِز: تەواو، پێکهاتوو.و. ئامادە.

ناجِع: بەکەلك، بەسوود.و. سازگار.

ناجِي: دەرباز، قوتاربوو.

ناحِس: نەگریس، لاسار.

ناحِيَة: لا، تەنیشت.و. ناوچە،دەوروبەر.

ناخِب: هەلبژاردە.

نادِر: دەگمەن، دانسقە، نایاب.و. نامۆ.

نادِم: پاشگەز، پەشیمان، ژیوان.

نادِي: یانە.

نار: ئاگر.

نارَجِيلَة: نێرگەلە.

نارِي: ئاگرین.

نازِح: دوور.و. ئاوارە، دورەولات.

نازِع: داماڵەر.

نازِل: دابەزیوو.و. مانەوە، جێنشین.

نازِلَة: بەڵا، کۆست.

ناس: خەڵك، مرۆ.

ناسِخ: هەڵوەشێن.

ناسِك: بەندە، خۆاپەرست.

ناشِئَة: لاو، گەنج.و. سەرەتایی بەیانی.

ناشِد: داواکار.

ناشِر: بڵاوکار، راگەیەنەر.

ناشِز: دەرپەڕیو، دەرپۆقیو. و. ناباو، شاز.

ناشِف: وشك، برنگ.و. رەق، توندوتۆڵ.و. وشکە؛ خواردنی وشکە.

ناشِیء: پەیدابوو، پێکهاتوو.و. گەشەکردوو.و. هەرزەکار، هەراش.و. تازە، نوێ.

ناصِب: دامەزرێنەر.و. شەکەت، ماندووکەر.و. سوور، پەرۆش.

ناصِح: ئامۆژگار.و. راستگۆ، سەرڕاست.و. پوختە.

ناصِر: پشتگیر، یارمەتیدەر. و. دۆست.

ناصِع: ئاشکرا، رەوان.و. پوخت.و. ساف.

ناصِيَة: پەرچەم.و. ناوچەوان .و. کونج، قوژبن.

ناضِب: بێفەڕ، بێکەڵك.

ناضِج: گەییو، بەکام.

ناضِر: نەرمو نیان.و. جوان، قەشەنگ.و. تۆخ.

ناطِف: سەرتوێژ.

ناطِق: قسەکەر، بێژەر.و. گۆیندە؛ گۆرانی بێژی دەنگ خۆش.و. قسەزان، رەوانبێژ.

ناطُور: پاسەوانی کێڵگە.

ناظِر: چاو.و. بینەر، تەمەشاکەر.و. چاودێر.

ناظِم: هۆنەر، رێکخەر.و. پێکهێنەر، سەرەوکار.

ناظُور: دووربین.

ناعِم: نەرمو نۆڵ.و. ورد، گچکە.و. خۆشگوزەرانی.

ناعُور: ئاوسەرخەر.

نافِخ: فووتێکەر.و. بادار.

نافِذ: کاریگەر.و. کونکەر.و. باو، پەیرەوکراو.و. رۆیشتوو.

نافِذَة: پەنجەرە، دەلاقە.

نافِع: بەکەڵك، بەسوود.

نافِلَة: سوننەت، کارێ لە پێویست زیاتربێ.و. خەڵات.و. کوڕەزا.و. زیادە.

نافُوخ: تەپڵەسەر، تەوقەسەر

نافُورَة: فوارە، کوڵکوڵە.

ناقَة: وشتریمێ(ئا).

ناقِد: رەخنەگر.و. بەرهەڵست

ناقِرَة: مشتومڕ.

ناقِص: ناتەواو، کەموکوڕ.

ناقِع: ژەهر.و. شیفادەر.

ناقِل: کێشەر، هەڵگر.و. وەرگێر.و. گەیەنەر، گوێزەرەوە.

ناقِلَة: دەستەبەرە؛ شتێکە ئەچوار دەستەکی شتی پێدەگوێزرێتەوە.

ناقُور: کەڕەنا.

ناقُوس: زەنگ.

ناقِيَة: قورنە.

ناكِر: سپڵە، بێنەمەك.

نامَّة: نرکە، نقە.

نامُوس: نهێنگیر.و. یاساو ڕێسا.و. ڕاوگە؛ شوێنی ڕاوچی.و. درۆزنو ساختەچی.و. لانکۆ؛ هێلانەی شێر.و. مێشوولە(ج).

نامُوسِيَّة: پەردەکوللە.

ناهِد: لاویی تازەپێگەیشتوو، مەمك کردوو.

ناهِض: ڕاپەڕیو.و. دامەزراو.و. تێکۆشەر.

ناهِل: تێراو.و. مەست، مڕ.

ناهِي: نەهێڵ، قەدەغەکار.

نَاي: شمشاڵ، نای.

نَبَأ: هەواڵ، دەنگوباس.

نَبَات: ڕووەك.و. گژوگیا.

نَبَاتِيّ: ڕووەك خۆر، گۆشت نەخۆر.و. ڕووەك ناس.

نَباتيّ: رووەكی، هەرشتێك لە رووەك بێت.

نباح: وەڕەی سەگ، سەكڕەو.

نَبَاهَة: ئابڕوو، نامووس.و- وریایی، زرنگی.و- ناوبانگ، ناسراوی.

نَبّاخ: هەویری هەڵهاتوو.

نَبّاذ: مەیفرۆش.

نَبّاش: كفن دز، گۆڕدز.

نَبّال: تیرهاوێژ.

نَبْت: رواو، سەوزبوو.و- رووەك.

نَبْتَة: قنچك.

نَبْح: وەڕین، حەپاندن.

نَبْذ: فڕێدان، توڕدان.و- وازلێهێنان، دەستبەرداربوو.و- پشت گوێخستن.

نُبْذَة: بڕگە، بەند.و- پارچە، بەش.

نِبْراس: چرا، ئاوێزە.و- ئازا، بوێر.و- سەرەڕم.

نَبْرَة: ئاوساوی، هەڵتۆقاوی.و- دەنگ بەرزكردنەوە، دەن هەڵبڕین.و- بەرزی، بڵندی.

نَبْش: ئاشكراكردن.و- دەرهێنان.

نَبْضَة: ترپە.

نَبَط: ناخ، قوڵایی.

نَبْع: هەڵقوڵان.و- كانی.

نَبْق: کنار، تاوگ؛ بەری دارێکە دەخورێ لەگوێژ دەچێ.

نَبْكَة: گرد، تەپۆڵکە.

نُبْل: مەردی، پیاوەتی.و. تیر .و. زیرەکی.

نُبُوغ: هەڵکەوتن، دەرکەوتن.

نُبُوَّة: پێشبینی، نوقلانەلێدان. و. پێغەمبەرایەتی.

نَبِيذ: مەی، بادە.و. فڕێدراو. و. دەرکراو.

نَبِيل: مەرد، جوامێر.

نَبِيّ: پەیامبەر، پێغەمبەر.

نَتْر: زەبروزەنگ.

نَتْع: پەقکردنەوە.

نَتْن: بۆن کردن.

نُتُوء: دەرپۆقیوی، هەڵتۆقیوی.

نَتِيجَة: ئەنجام، ئاکام.و. کۆتایی، دەرەنجام.

نَتِيف: رنراو، هەڵکەندراو؛ بۆ تووك.

نَثْر: بڵاوکردنەوە، پەرش و بڵاو.و. پەخشان.

نَثْرِيَّة: وردەخەرجی.

نَجَابَة: نایابی، بەنرخی.

نَجَاة: ڕزگاربوون، دەرباز بوون.

نَجَاح: دەرچوون، سەرکەوتن

نِجَارَة: دارتاشی.

نَجَاسَة: گلاوی، پیسی.

نَجَّار: دارتاش.

نَجْد: فریاکەوتن.و. تەپۆلکە .و. ئازا، جوامێر.

نَجْدَة: یارمەتی، فریاکەوتن. و. ئازایەتی، بوێری.و. ترس.

نَجْس: گلاو، پیس.و. بەد.

نَجَفَة: ئاوێزە.و. گرد، تەپۆلکە.

نَجْل: کوڕ، مندالْ.و. وەچە، نەوە.و. کار.

نَجْم: ئەستێرە، ئەختەر.و. پشك، بەش.و. چلچرا، ئاوێزە

نَجْوَى: نهێنی؛ رازی نێوان دووکەس.و. وتووێژ.و. نهێنی.

نَجِیب: نایاب، بەنرخ.و. رەسەن، وەجاخ زادە.

نَجِید: ئازا.و. شێر.و. پەستو خەمبار.

نَجِیع: بەسوێد، بەکەلك.

نُحَاس: مس.و. زەرد.

نَحْب: پرمەیگریان.و. ماوە. و. مەرگ، مردن.و. کۆکە.و. بەلگە.و. پێویستی.

نَحْت: هەلکۆلین، داتاشین.

نَحَّات: تاشەر، هەلکۆلەر.

نَحْر: سەربڕین، کوشتن.و. گەردن، مل.

نَحْس: بێبەختی، بێشانسی .و. بەدبەخت، شووم.

نَحط: هەنسك.

نَحل: هەنگ(ج).

نَحلَة: خەلات، بەخشی.

نَحنُ: ئێمە.

نَحنَحَة: ئهم ئهم کردن.

نَحو: لا، بەر.و. ڕێگە، شێواز .و. ڕووەو، بەرەو.و. ڕێزمان. و. وەکو؛ بۆنموونە.و. بڕ، هێندە.و. مەبەست.

نَحیف: لەڕ، لاواز.

نَحیل: بیمار، نەخۆش.

نُخَاع: مێژەلاك، دڕکەمۆخ.

نُخَالَة: کەپەك، ئەسپرزە.

نُخَامَة: بەلغەم.

نُخبَة: پوختە، پالفتە.و. هەلبژێرراو.

نَخ: یەخ، چۆك دادان.

نَخر: پووکانەوە، ڕزین.و. لرخە، مرخە.

نَخل: بێژانەوە.و. دارخورما.

نَخوَة: پیاوەتی، شکۆمەندی.

نِدَاء: بانگ کردن، بانگەشە. و. پاڕانەوە.

نَدَامَة: پەشیمانی، ژیوانی، پاشگەزی.

نَدَب: جێبرین.

نَدب: شیوەن، بالۆرە.و. کڕوزانەوە.

نِدّ: هاوتا، هاوشێوە.

نُدرَة: دەگمەن، بەکەمی.

نَدْف: هەلاجی.و. غاردان.

نُدُل: کارەکەران، بەردەست.

نَدَم: پەشیمانی، ژێوانی.

نَدْهَة: دەنگ، هاوار.

نَدْوَة: کۆڕوکۆبوونەوە، ئەنجوومەن؛ لیژنەیەکی تایبەتە کەپێك هاتبێ بۆدوان و کۆڵینەوە لەشتێك.و. یانە. و. بەخشندەیی، دەستبڵاوی.

نَدَى: شێ، تەڕی.و. شەونم، ئاورنگ.و. بەخشندەیی، دەستبڵاوی.

نَدِيم: هاودەم، یاوەر.

نَدِيّ: تەڕ.و. بەخشندە، دەستبڵاو.

نَذْر: لەسەرخۆدانان.

نَذْل: سووکوچروك.و. گومڕا.

نَذِير: وریاکردنەوە.و. بەئاگاهێن.

نَذِيل: ریسوا، سووك.و. ترسنۆك.

نَرْجِس: نێرگس(ر).

نَرْد: زار، مۆرە؛ شتێکی بچووکی شەش رووە یاری پێ دەکرێت.

نِزَاء: گان، کەڵدان.

نِزَاع: ناکۆکی، کێبڕکێ.

نِزَال: ئەنبازی. بۆدابەزین.

نَزَاهَة: پاکێتی، خاوێنی.و. بێگەردی.

نَزَح: ناوی ليتەو ليٚل.

نَزْر: کەم، تۆزێك.

نَزّاع: ئاژاوەگێر.

نَزْع: داکەندن، داماڵین.و-
سەرەمەرگ.

نَزْعَة: ئارەزو، خواست.و-
هەوەس، تامەزرۆ.و- رەوت.

نَزْف: خاڵیکردنەوە.و- پژان.

نَزِق: هەڵەشە؛ کەسێ جرتو
فرت زۆربکات.و- گەوج، گێل.

نَزْلَة: رەقیتەیی،
سەرمابوون(ن).

نُزْهَة: گەشت، سەیران.

نُزُول: هاتنەخوارەوە،
دابەزین.و- لادان.

نَزِيف: خوێن بەربوو.

نَزِيل: میوان.و- دابەزیو.

نَزِيه: داوێن پاك، بەناموس
.و- بێگەرد.

نِسَاء: ژنان، ئافرەتان.

نَسَب: پەیوەندی،خزمایەتی.

نِسْبَة: خزمایەتی، پەیوەندی
.و- رێژە .و- تێکڕا، رادە.و-
خستنەپاڵ.

نَسْخ: هەڵوەشاندنەوە، پووچ
کردنەوە.و- لەبەرگرتنەوە.

نُسْخَة: تیراژ، دانە، قل.و-
رونووس، لەبەرگیراو.

نَسْر: سەرگەڕ(با).

نَسْف: لە بێخ دەرهێنان،

هەڵتەکاندن.و. بێژانەوە.و. لێدان.

نَسْق: رێکخستن.

نَسَق: رێکوپێکی.و. رەوش، پێودان؛ رێو شوێنو دەستوور.

نُسْك: خواپەرستی.و. قوربانی.و. خوێن.

نَسْل: نەوە، وەچە.و. غاردان ، راکردن.و. بەروبووم.

نَسَمَة: مرۆڤ.و. زیندەوەر، گیان لەبەر.و. تەنگەنەفەسی(ن).

نِسْوَة: ژنان، ئافرەتان.

نَسي: لەبیرچوون.

نِسْيان: لەبیرچوونەوە.

نَسِيب: زاوا؛ خزمایەتی لە ژن و ژن خوازیەوە.و. لەبار.و. نزیك.

نَسِيج: چنراو.و. چنین، پێك هێنان.

نَسِيم: شەماڵ، شنە؛ سروەو کزەبا.

نَشَاء: نیشاستە.و. بۆن.

نَشَاز: بەرزەوەبوو.و. هەڵتۆقیو، دەرپۆقیو.و. بەلەسە، یاخی لەمێرد.و. ناباو.

نَشَاط: چالاکی، چوستی؛ گورجوگۆڵی.

نَشَافَة: ئاوهه‌ڵچنه.

نَشْر: بلاوکردنه‌وه،راگه‌یاندن.

نَشْرَة: په‌خشنامه، بلاوکراوه.

نَشَز: به‌رزایی، بانه.

نَشَّال: گیرفانبڕ.

نَشْق: هه‌ڵمژین.

نَشْل: گیرفان بڕین.

نَشْلَة: هه‌لامه‌ت(ن).

نَشْنَاش: قوڵپه‌قوڵپ.

نُشُوء: په‌یدابوون، دروست بوون.و. گه‌وره‌بوون، گه‌شه‌کردن.

نَشْوَان: مه‌ست، سه‌رخۆش.و. دڵخۆش.

نُشُوب: هه‌لگیرسان، به‌رپابوون.

نَشْوَة: گرتن؛ سه‌ره‌تایی مه‌ستی‌و سه‌رگه‌رم بوون.

نُشُوع: بڕنوتی.

نَشِيد: سروود.

نَشِيط: چلاك، گورجوگۆڵ.و. بزێو، زرنگ.و. شاد، دڵخۆش.

نِصَاب: بنه‌ڕه‌ت، سه‌رچاوه. و. ده‌سك، مشتۆ. و. ده‌سپێك ،سه‌ره‌تا.

نَصْب: دامه‌زراندن، دروست کردن.و. ره‌پکردن، هه‌ڵساندن.و. ده‌ردوبه‌لا، نه‌خۆشی.و. ساخته‌چێتی.و. دامه‌زراو، هه‌ڵواسراو.

نُصُب: دامەزراو، هەڵواسراو .و. پەیکەر، کۆتەڵ .و. دەردوبەلا.

نَصَب: کۆشش، رەنجدان .و. شەکەتی، ماندوویی .و. ئالای شەکاوە.

نُصْبَة: رێنیشان، رابەرێ‌رێ.

نَصْت: گوێ لێگرتن.

نَصْر: سەرکەوتن، زاڵبوون. و. هاریکاری، باریو.

نَصْرانِيّ: گاور، فەلە.

نَصّ: دەق، تێکست .و. تەواو، رەبەق.

نِصْف: نیوە، لەت .و. ناوەند ناوەڕاست.

نَصْل: نووکەرم.

نَصِيب: بەش، پشك .و. بەخت، شانس .و. رەپ، هەڵساو.

نَصِيحَة: ئامۆژگاری، تەمێ کردن .و. راوێژ.

نَضَارَة: نەرمونۆڵی .و. جوانی .و. نەرمونیان.

نِضَال: پێشبڕکێ .و. خەبات، تەقەلا.

نُضْج: گەیین، پێگەیشتن.

نَضْح: ئاوڕشێن .و. داچۆڕان، دەلاندن.

نَضَد: چوارپایە.

نَضِر: گەشاوە.

نَضْرَة: گەشاوەیی.و. خۆشگوزەرانی.و. جوانی.و. دەوڵەمەندی.

نَصّ: بەدەستی، کاش.

نُضُوب: نەمان، کۆتایی‌هاتن.

نَضِید: رێکوپێك.و. ریکخراو، ریزکراو.

نِطَاق: پشتێن، کەمەربەند.و. سنوور، چێوە.و. ناوچە، مەڵبەند.

نَطْح: قۆچ لێدان.

نَطّ: هەڵقونین.

نُطَّار: داهۆڵ.

نَطْع: کەوڵ.و. مەلاشو.

نُطْفَة: دڵۆپە.و. تۆو.

نُطْق: ئاخاوتن، گۆ، فزە.

نَظَافَة: پاکو خاوێنی.

نِظَام: رێکخستن.و. رێباز، رێڕەو، رژێم.

نِظَامِيّ: رێکوپێك.و. پەیڕەوی، رێبازگەری.

نَظَر: بینین، روانین.و. پێشبینی، چاوڕوونی.و. چاودێری، ئاگەداری.و. چاکێتی، جوامێری.

نَظْرَة: تێڕوانین، سەرنج.و. نیگا، دیدار.و. ئاوڕلێدانەوە، بەدەمەوەچوون.

نَظَرِيّ: بینایی‌زان.و. زاری، بەدەمی.و. بیردۆزی، تیۆری.

نَظَرِيَّة: بیردۆز.و. ڕێباز.

نَظَّار: دووربین.و. بیرتیژ.

نَظَّارَة: سەیرکەران.و. چاویلکە.

نُظْم: ڕێکخستن.و. هۆنراوە، هەڵبەست.

نَظِیر: هاوتا.و. وەکو.

نَظِیف: پاك، خاوێن.

نُعَاس: خەوبردنەوە، وەنەوز، چورت.

نَعَامَة: وشترمرخ(با).و. کەپر، سەیوان.و. ڕێز.و. خۆشی، شادی.و. نەزانی.و. بەڵگە.

نَعْت: پیاهەڵدان،وەسفکردن. ڕەوشت، خوو.

نَعْجَة: مەڕ، شەك(نا).

نَعْرَة: مشەمش، منگەمنگ.و. دەمارگیری.و. ئارەزو.

نَعْش: داربازە، تابووت.

نَعْل: سۆڵ، کەوش.و. ناڵ.

نِعْم: باشترین، چاکترین؛ بۆ پیاهەڵدانو پەسن کردن.

نَعَم: بەڵێ.و. بەدڵنیاییەوە، بەڕاستی.و. ماڵات،ڕەشەوڵاخ.

نُعْم: خۆشگوزەرانی.

نِعْمَة: ناز، خۆشی.و. بەخشیش.و. خۆشگوزەرانی.

نَعْنَاع: نەعنا(ر).

نُعُومَة: نەرمو شلی.

نَعِي: هەواڵی مردنیدان،

باسى مردن كردن.

نَعِيب: قڕاندن.

نَعِير: نەڕە، بۆڕە.

نَعِيق: قیڕە، قڕاندن؛ بۆ قلەڕەش.

نَعِيم: خۆشگوزەرانی.و. کامەرانی، شادی.

نُغَّاش: ریوەڵە، کورتەبنە.

نَغْمَة: ئاواز، دەنگسازی.

نَغِيل: زۆڵ، بیژو.

نَفَاد: نەمان، تەواوبوون.

نِفَاس: زەیستان.و. خوێنی دوای منداڵبوون.

نُفَاض: وەریو، تەکیو.

نِفَاق: دووڕوویی.

نَفْث: تف.

نَفْحَة: خەڵات، بەخشین.و. بەرامە، بۆنی خۆش.و. گرەبا.

نَفْخ: فووتێکردن.و. فیز، کەشوفش.

نَفْخَة: فوو.و. فووتێکردن.

نَفَر: برێك، هەندێك؛ سێ تا نۆ کەس.و. کەسێك.

نَفْس: گیان.و. دەروون، ناخ.و. خوێن.و. خود.و. هەمان.و. چاوپیسی.و. لاشە.و. ویست وئارەزو.و. فیز، کەشو فش.

نَفَس: هەناسە.و. داڵدە.و. دووکەڵ.و. پشوو.و. گوشاد،

بەرین.و- درێژ.

نَفْسِيّ: دەروونزان.و- گیانی.
و- دەروونی، ئەندێشەیی.

نَفْسِيّاً: دەروونەن، لەخۆوە.

نَفْش: پەرش‌و بلاو.و- بژ،
گف.و- شیکراوە.

نَفْض: وەراندن.و- راوەشان،
راتەکان.

نُفْضَة: مووچڕك، لەرز.

نَفْط: نەوت.و- تلۆق،پیزۆکە.

نَفْع: کەڵك، سوود.و- فەڕ،
بیت.و- چاکە.

نَفْعِيّ: سوودگەر.

نَفّاث: جادووگەر.

نُفّاجَة: نافەك.

نُفّاخَة: بلّق.و- میزەڵان.

نُفايَة: خاشاڵ، خشڵ‌وخاشاك

نَفَق: تونێل، کوناودڕ.

نَفَقَة: خەرجی، مووچە.و-
بژێوی.

نَفَل: تالانی، دەسکەوت.و-
جۆرێکە لەسێپەڕە(ڕ).

نُفُوذ: دەسەلات.و- هێز.

نُفُور: راکردن، هەڵهاتن.و-
بەرەو رووچوون، هەڵەداوان.
و- رق لێبوونەوە.

نَفْي: دان پیانەنان، مل
نەدان.و- دەربەدەرکردن،
دوورخستنەوە.و- نەرێ.

نَفِير: کەڕەنا، بووق.و- کشان

شەڕ.

نفیس: گران، بەنرخ و بەها.

نقاء: خاوێنی، پاکیزی.

نقاب: پەچە، دەمامك.

نقابة: کۆماڵە، جڤات؛ ۲) مەڵێکی پێکهاتوو لەخاوەن پیشە.

نقاش: چەنوچوون، مشتومڕ.

نقاوة: هەڵبژاردە.

نقْب: کونکردن، سمین.و. هەڵکەنین، چاڵکردن.و. شکنین.

نقْد: ڕەخنە.و. دەستی.و. دراو.

نقْر: هەڵکەندن، هەڵکۆڵین.و. کونکردن، سمین.

نُقْرَة: چاڵ، کلۆر، قۆرت.

نَقْش: نەخش، ڕازاندنەوە.و. هەڵکەندن، کۆڵین.

نَقْص: کەمکردن، کورت هێنان.و. خەوش، نەنگ.و. کەموکوڕی، ناتەواوی.

نُقْصَان: کەمکردن، کورت هێنان.و. ناتەواوی، نیوەچڵ. و. خەوش، نەنگ.

نَقْض: شکاندن، هەڵوەشاندن

نُقْطَة: پنت، خاڵ.و. جێگە، شوێن.

نَقْع: لەناو هەڵکێشان، خوساندن.

نِقْف: زەڕنەقووتە، لە هێلکە جوقاو.

نَقَّالَة: دەستەبەرە؛ شتێکە بەچوار دەستەکی شتی پێ ئەگوێزرێتەوە.

نَقْل: گواستنەوە.و- وەرگێڕان و- لەبەرگرتنەوە.و- گەیاندن.

نَقلِيّ: دەماودەم، بیستراو.و- گوێزراوە.

نُقُود: دراو، پارە.

نَقِيض: دژ، پێچەوانە.و- نەسان، دژ.

نِكاح: هاوسەرگیری، مارەکردن.

نَكَال: بەپەند؛ ئەوەی دەبێت بەنموونەو پەند بۆ کەسانیتر.

نَكْبَة: کۆست، وەی.

نُكْتَة: خاڵ، پەڵە.و- هەنك، نوکتە؛ وتەی خۆشو نەستەق.

نَكْث: شکان، هەڵوەشان؛ بۆ پەیمان.

نَكِد: پیسکە.و- خوێڕی، بێخێروبێر.

نُكْران: دان پیانەنان، مل نەدان.

نَكِرَة: نەناسراو.

نَكَفَة: ملەخڕێ(ن).

نَكْهَة: بۆن و بەرامە.

نَمْر: پڵنگ(ئا).

نَمَط: شێوه، چەشن.و- ڕێ، شێواز.

نَمِل: سووکەڵه، چوست.و- سڕ، تەزیو.

نَمْل: مێرووله(ج).

نِمْنِم: زەنگیانه.

نُمُو: پەرەسەندن، گەشەکردن.

نَمُوذَج: نموونه، وەك.

نَمِيمَة: دووزمانیکردن، سۆفاری؛ قسەهێنان‌و بردن. و- خراپ کردن.

نَهَار: ڕۆژ.

نِهَايَة: کۆتایی، دوایین.و- سنوور، ئاقار، ئەوپەڕ.

نَهْب: دزی.و- دەستکەوت، تالانی.و- لۆق، غار.

نُهْبَة: تالانی، ڕاوڕووت.

نَهْج: بەرنامە، ڕێبازْ ڕچه. و- نەخشه، پلان.

نَهْد: بەرز، بڵند.و- مەمك.و- شێر(ئا).

نَهْر: ڕوبار، زێ.

نُهْزَة: هەل، دەرفەت.

نَهْضَة: بوژانەوه، ژیانەوه.و- ڕاپەڕین.و- توانا، هێزو وزه.

نَهِم: چڵێس، زۆرخۆر.

نَهِي: قەدەغەکردن، نەهێڵان.

نُهَى: هۆش، بیر.

نَهِيج: هەناسەبڕكێ.

نَهِيق: زەڕین.

نَهِيم: چلێس، خۆرا.

نَوَاة: ناوك.و. نیاز، مەبەست.

نَوَاح: شیوەن، بالۆرە.

نَوَال: بەش، پشك.و. خەلات.

نَوبَة: نۆرە، سەرە، كایە.و. هەل، دەرفەت.

نَوْح: شیوەن، بالۆرە.

نُوْر: تیشك.و. ڕۆشنایی، ڕووناكی.

نَوْر: گوڵ، خونچە.

نَوْص: كەرەكێوی(ئا).و. پەنا، دالْدە.و. ڕاكردن.

نَوْط: هەڵواسراو.و. خەلات؛ بەرۆكی ڕێزانە.

نَوْع: جۆر، چەشن.و. پۆل.و. بابەت.

نَوعِيّ: دیاریكراو.و. چەشنی، بابەتی.

نَوْل: تەون.و. شێوان، ڕێباز.

نَوْم: خەو، نوستن.

نَوَّاس: لەرزۆك.

نَوَوِيّ: ناوكدار.

نِيء: كرچ و كاڵ.

نِيَابَة: لەجیاتی، لەباتی.

نِيَابِيّ: لەبرێتی، نوێنەرێتی.

نِيَام: خەوتن.و. ڕاكیشان.و. مردن.و. ئارام بردنەوە.و. گوێنەدان.

لیر: تابان، درەخشان.

لیف: فرە، زۆری.

لیل: دەستکەوتن، بەدەست هێنان.و. خەلات.

نیل: شین، خومی.

نیّة: نیاز، دۆز.و. مەبەست، خواست.

هـ

هـ: بیست و شه‌شه‌مین پیتی عه‌ره‌بیی‌یه.

هَؤُلاء: ئه‌مانه.

ها: بگره، هانێ.و. ببینه، سه‌یرکه.

هائِج: به‌له‌سه، شێتگیر.و. تووره.

هائِجَة: به‌که‌ڵ.

هائِف: زۆرتینو.و. تێك شکاو، نائومێد.

هائِل: ترسێنه‌ر، سامناك.و. زل، گه‌وره، قه‌به.و. زۆر، بێ‌شومار.

هائِم: سه‌رسام، وڕ.و. شه‌یدا، عه‌ودالّ.

هابِط: دابه‌زیو، که‌وتوو.و. تێك شکاو.

هابِل: په‌یداکه‌ر، تێکۆشه‌ر.و. کۆشتن، قه‌ڵه‌و.و. فێڵباز، ته‌ڵه‌که‌باز.

هاتِف: بانگکه‌ر.و. ته‌له‌فوون، دووربێژ.

هاجِس: پشێو، شپرزە.و. دڵخەبەردان.

هاجِع: راکشاو، نوستوو.

هادِف: مەبەست.و. ئامانگر، مەبەستەوان.

هادِم: وێرانکار، کاولکار، تێکدەر.

هادِي: رابەر، رێنماییکەر.و. جاسووس؛ نیشانەی سەر تفەنگ.

هادیء: لەسەرخۆ، هێمن.

هارِ: ئەروخێ، ئەکەوێ.

هارِب: راکردوو، هەڵهاتوو.

هازِل: گاڵتەچی.

هاشِم: شکێنەر.

هاضِم: هەرس کەر.

هالَة: ئاخڵە،خەرمانەیمانگ.

هالِك: لەناوچوو، فەوتاو.

هامَة: سەر، لوتکە.و. تەپڵەسەر، تەوقەسەر.

هامِد: هێمن، بێدەنگ.و. کوژاوە.و. لەتو پەت.

هامِش: پەراوێز، لێوار.

هامّ: گرنگ، بایەخدار.

هانِم: خانم، خاتوون.

هاوَن: هاوەن، دەسکەوان، دنگ.

هاوِي: ئارەزومەند، کەسێك حەزێکی هەبێت.

هارِيَة: کەنگەلان، چاڵێکی

تورِلّ.و. دايكى مندالّ ونبوو.

هَبَاء: تەپو تۆز.

هِباب الدخان: مێس، تەن.

هَبَاب: تەپو تۆز.

هَبّاشَة: کڕەکەر، هاڕەڕ.

هِبَة: خەڵات، دیاری.

هَبْر: گۆشت، کوتەگۆشت.

وـنەرمە، گۆشتی بێئێسقان.

هِبْر: گۆشتن.

هِبْرِيَة: کرێش.

هَبْط: دابەزین .و. داشکان.و.

کەم بوونەوە.و. ریسوایی.

هَبْطَة: کەوتنێك.و. دابەزین،

هاتنەخوارەوە،و. چاڵ،

نزمایی.

هَبَل: کاروبار.و. گەوجی،

گێژی.

هَبَلَة: مەلَم.

هَبُوب: گێژەلۆکە،باخۆلاوی.

هُبُوب: نەمەلکردن.و. هەستان.

هَبُور: جاڵجاڵۆکە(ج).

هُبُوط: دابەزین،

هاتنەخوارەوە.و. تەپین،

داکەوتن.و. کەم بوونەوە،

کورت هێنان.

هَبُوط: لێژی، سەرەوخوار.

هَبِيت: کەودەن، گەمژە،

گەلحۆ.و. ترسنۆك.

هُبَيْرَة: کەمتیار(ئا).

هَبِيط: لەڕ، لاواز.

هُتاف: دەنگ هەڵبڕین.و. پیاهەڵدان.و. هاوار، قیژە.

هُتامَة: تەڵەزم، پارچە.

هُتْر: خەڵەفان، بێئاگایی.

هِتْر: قسەی قۆڕو ناشرین.و. درۆ، دەلەسە.

هَتْك: ئەتك کردن، گاینی ئافرەت.و. دەرخستن، ئاشکراکردن.

هَتْن: لێزمە، خوڕەم.

هُتُون: بارانیبەلێزمە، شەستەباران.

هَتِيكَة: ئەنگی، ئابڕووچوون.

هِجَاء: حونجەکردن.و. گاڵتە پێکردن.

هَجْر: وازهێنان، دەست لێ هەڵگرتن.و. قرچەی گەرما

هِجْرَة: رەوکردن، کۆچکردن.

هَجْس: خەیاڵپڵاو،داڵغەلێدان.

هَجْس: خورپە.و. چرپە.

هَجْمَة: پەلامار، هێرش.

هُجْنَة: خەوش، ئەنگی.و. ون کردن، بیرچوون.

هَجْو: لێخوێندن.

هُجُوم: پەلاماردان، هەڵمەت بردن، هێرش بردن.

هَجِين: ترۆ.و. ناڕەسەن، توخم خراپ.و. دووڕەگ.

هَدّ: روخاندن، کاولکردن.و. گرمە، تەپە.و. شکاندن.

هُداب: گەلحۆ، حەپۆلە.
هَدام: وێرانکار، کاولکار، بێکدەر.
هَدَر: بەفیڕۆچوو، لەکیس چوو.
هَدْر: پووچ، گەندەڵ.و. ونبوو.و. وێرانکاری.
هَدَف: نیشانە.و. مەبەست، ئامانج، دۆز.
هَدل: شۆڕبوونەوە، داکەوتن.
هَدْم: روخان، تەپین.و.
هُدْنَة: هێمنی، ئارامگرتن .و. وچان.و. ئاشت بوونەوە، رێککەوتن.
هُدْهُد: پەپو(با).
هُدُوء: هێمنی، سرەوتن.
هُدُوم: پۆشاك، جل و بەرگ.
هُدَى: رابەری.و. رێی ڕاست گرتن.و. گوێڕایەڵی.
هَدْيَة: رێ، رێباز.و. دیاری.
هَدِير الرَّعْد: گرمەی هەور.
هَدِير: نرکە، گرمە.
هَدِيرالاسد: نەڕەی شێر.
هَدِيل: کۆترەکێوی(ب).و. گمە؛ دەنگی کۆتر.
هَدِيَّة: دیاری، خەڵات، مزگێنی.
هَذا: ئەمە.
هِذار: گاڵتەو گەپ.
هَذَب: چاککردن ، دەست

پیاهێنان.و. خاوێن کردن،
بژارکردن.
هَذِر: چەنەباز، هەڵەوەر.
هَذْرَمَة: کڕوکاڵ.
هَذِیان: ورپنە، یاوە.
هِرَاوَة: کوتەک، تێلا.
هَرَب: ڕاکردن، هەڵهاتن.
هَرْج: ئاژاوە، پشێوی.و.
ژاوەژاو، غەڵبەغەڵب.
هَرُّ الکلب : لورەیسەگ.
هِرّ: پشیلە، گوربە(ئا).
هَرِیسَة: گەنمەکوتاو.
هَرْس: شێلان، هەلگلۆفین.
هَرْش: خورو، ئالۆش(ن).و.
سلاك بوون، لەکارکەوتن.

هَرَص: گەرمەژنە ، لیر(ن).
هَرَع: هەڵەداوان.و. پەلە.
هَرْق: ڕۆکردن، ڕژاندن.
هَرَم: پیری.و. قوچەك،
قۆنگرە.
هَرْوَلَة: لۆقەکردن.
هُرَی: کەندو؛ شوێنێ ئاو
هەڵی کەندبێ.
هَزّ: جوڵاندن، لەرزاندن،
ڕاتەکاندن.
هَزَاز: لەرزۆك.
هَزَّة: جووڵە، لەرینەوە.و.
لەرزە، خورپە.
هَزْل: گاڵتەو گەپ.
هَزَلِیّ: پێکەنیناوی،

كالتەچی.

هَزِيع: گەوج، گێل، گەمژە.

هَزِيل: لاواز، لەڕ، سیس.

هُزَئِلي: دەستبڕ، ساختەچی.

هَزِيم: شكاو، بەزیو.

هَزِيمَة: شكان، بەزین.

هَسِيس: سرپە، چرپە.و.
وردە، هاڕڕاو.

هَشَاشَة: دڵخۆشی،
بەختیاری.

هِشَام: دەستبلاوی،
بەخشندەیی.

هَشّ: شكست.و. فشەڵ.

هَشْم: تێك شكاندن.و. وردو
خاش بوون.

هَشُوشَة : شكستی.و.
فشەڵی.

هَشِيم: پوش.و پەلاش.و. لاواز
، لەڕ.

هَضَبَة: تەپۆڵكە.و.
چەنەبازی.

هَضْم: هەرس كردن.

هَضِيمَة: سیڕێژانە؛ خواردن
دروستكردن بۆمردوو.و.
ستەم، زۆر.و. رق، تووڕەیی.

هَطْل: باران بارین.

هِطْل: گورگ(نا).و. گێل،
گەودەن.

هَفْتَان: برسی.

هَفّ: پەلە، خێرا.

هَفَّاف: شەكاندنەوە.و.

تەنك و روون.و. شەوقدار.

هَفُو: دڵداخورپان

هَفْوَة: ساتمە؛ لەتەرو رەت بردن.و. هەڵە، هەڵەشەیی.

هَكَذا: ئاوەها، هەروەها.و. ئیتر.

هَلْ: ئایە، ئاخۆ.

هلاّ: بۆ؛ بۆ سەرزەنشت کردن، ئەگەر چووەسەر فرمانی رابردوو.و. دەی؛ بۆ هەڵنان؛ ئەگەر چووە سەر فرمانی رانەبردوو.

هَلاك: فەوتان، لەناوچوون.و. مردن، نەمان.و. پەرێشان، شەپرێو.

هَلاكَة: فەتارەت، شپرزەیی.

هِلال: مانگ.و. کەوانە.

هَلْس : دەردەباریکە(ن).و. قسەی بێمانا.

هَلِع: پەژارەدار.و. برسی.و. ترسنۆك.

هَلْع: شپرزەبوون، شڵەژان.و. ترسان، تۆقین.

هَلُمَّ : وەرە.و. ئامادەبە.

هَلُمَّ جرّاً: هەتادوایی، هەروەهایی.

هَلْهَلَة: هەڵهەڵەلێدان، تایتایکردن.

هَلُوع: شپرزەبوون، شڵەژان. و. داچڵەکین، تۆقین.

هَلِیم: هێلم، لکێنەر.

هُم: ئەوان.

هُمَام: نەبەرد، جوامێر.و.

شێر(ئا).و. بەخشندە.

هَمَجِيّ: کێوی،تێنەگەیشتوو

هَمَجِيّة: درندەیی، نەزانی.

هَمْز: تێوەژەندن.

هُمَزَة: پاشملەکۆ.

هَمْزة: هەمزە.

هَمْس: چپە.

هَمّ: شپرزەیی.و. خەفەت،

پەژارە.و. مەبەست، خواست.

و. مەراق.و. بەتەنگەوەهاتن.

هَمّار: زۆربلێ، هەڵەوەڕ.

هَمّام: بەورە، بەهیمەت.

هِمَّة: ورە.و. گورجی، چالاکی

.و. پیریێ ژنی پەکەوتوو.

هُمُود: کپ بوون.و.

دامرکاندنەوە، کوژانەوە.

هِمْیان: هەمانە؛ توورەکە

یەکی کەمەربەستە.

هَمِیمَة: نم نم.

هُنا: ئێرە، لێرە.

هَنَاء: شادی، شادمانی.و.

ئاشتی، ئاسوودەیی.

هُنَاك : ئەوێ.

هِنْدَام: رێکوپێك، کەشخە.

هَنْدَسَة: ئەندازە.

هَنْدَسِيّ: ئەندازەیی.و.

رێکوپێکی.

هُنَّ: ئەوان(بۆمێ).

هَنِيء: خۆش، نۆش.و- ساز، خەمرەوێن.و- ئاسان، سووك.

هُوَ: ئەو، خۆی(بۆ نێر).

هَوَاء: با، هەوا.و- ئاوەهەوا.

هَوائِيّ: باناس.و- بایی، بایین .و- بێبار.

هَوَادَة: نەرمو نیانی، چاوپۆشی.و- خۆشەویستی.

هَوَان: ریسوابوون، ئابڕووچوون.

هَوْجَاء: گەردەلول، باوبۆران. و- هەڵەشە.

هَوْدَج: کەژاوە،تەختەڕەوان.

هَوْر: زۆنگ، زەلکاو ، گەڕاو.

هَوَس: گەوجی، شێتۆکەیی، و- وڕێنە، بزرکاندن.

هَوْع: هێڵنجدان، قولپدان.

هَوْل: ترس.و- قورسو گران.

هَوْن: سووکی، بێئابڕوویی. و- لەسەرخۆیی، هێمنی.و- ئاسانی، سانایی.

هَوَى: خۆشەویستی، دڵداری، و- حەز، خولیا.و- هەوەس، ئارەزو.

هَوِيس: بیرورا.و- نهێنی.و- ئاوبەرە، پێڵ.

هَوِيَّة: پێناس.

هِيَ: ئەو(بۆ مێ).

هَيْئَة: چۆنیەتی، شێواز.و-

هیاج: وروژان،جۆش سەندن .و- پشێوی، ئاشوب.و- شێتگیری.
هَیْبَة: ترس.و- سڵکردنەوە. و- رێز، شکۆداری.
هَیْج: جەنگ، شەڕ.و- وروژان، خرۆشان.
هَیَجان: وروژان، جۆشخواردن.و- تورەبوون.و- پەشێوی، ئاشوب.
هَیْضَة: سکچوون.و- تێشکان .و- چاوەقولە، کولێرا(ن).
هَیْف: گرە؛ تیذیگەرما.
هیکل: چێوە، چلوچێوە.
هَیْکَل: کەتە، قەبە.و- بالاخانە، کۆشك.و- قاوغ .و- پەرستگا.و- پەیکەر، کۆتەڵ.
هیل: حێل.
هَیْمَنَة: گەورەیی، سەروەری و- دەسەلات.و- خۆسەپاندن.
هَیْن: ئاسان، سانا.
هیّا: پەلەبکە، دەستوبربکە.
هَیِّن: ئاسان، سانا. وێرانکردن، کاولکردن.

و

و: بیست‌و حه‌وته‌مین پیتی
زمانی عه‌ره‌بی‌یه. و. وه:
له‌گه‌ڵ. و. که، کاتێ. و. به؛ بۆ
سوێند.

وِئام: ڕێکی، ته‌بایی. و.
خۆهه‌ڵکێشان.

وَئیدة: زینده‌به‌چاڵ. و.
گرمه‌ی داڕوخان.

وابِل: لێزمه، بارانی‌به‌خوڕ.

وابِلَة: کلۆت؛ جه‌مسه‌ری
ئێسقانی لاق‌و باڵ.

واثِق: دڵنیا، پشت قایم.

واجِب: پێویست. و. پێویسته،
هه‌رده‌بێ ببێ.

واجِد: دۆزه‌ره‌وه. و. به‌هێز. و.
ده‌وڵه‌مه‌ند. و. خۆشه‌ویست.

واجِز: کورته.

واجِس: دڵ خه‌به‌ردان. و.
ختورکه.

واجِم: په‌ست، مۆن‌و تووڕه.
و. کپ، بێ‌ده‌نگ.

واجِهَة: ڕوو، ڕووکار. و. پێش،

بەردەم.
واحَة: مێرگ؛ زەوی ئاوەدان
لە شوێنی چۆڵدا.
واحِد: یەك.و. تاك، كەسێك.و.
بێهاوتا، بەتەنها.
وادِع: شت دانەر.و. ئارام.
وادِي: دۆڵ، شیو.و. بیروبڕوا،
ڕێباز.
وارِث: میراتگر، بۆجێماو.
وارِد: هاتوو، گەیشتوو.و.
هێنراو.و. دەرامەت،
دەستهات، بەروبووم.
وارِف: گوشاد.و. سێبەر.
وارِم: ئاوساو.
وازِع: بەشكەر.وبەڕێوەبەری
كاروباری سوپا.
وازِن: كێشدار، كێش تەواو.و.
قەپانچی.
واسِطَة: هۆ، سونگە. و.
ئەرخەدەر،روڵێنەر.و. ناوەند،
واسِع: پان و بەرین، فراوان.
واشِي: گەندەڵ، خراپەكار.و.
دووزمان.
واصِب: درێژخایەن،
بەردەوام.
واصِل: هاتوو، گەیشتوو.و.
گەیەنەر.و. پەیوەندبەست.
واضِح: روون،ئاشكرا.و. دیار.
واضِع: دانەر.و. رووت.و.
زەیستان.

وَاطِيء: نزم، نەوی.

واعِد: بەڵێندەر.وـئومێدەوار.

واعِظ: ئامۆژگار.

واعِي: هۆشیار.وـ وریا، بەئاگا.

وافِد: هاتوو، گەیشتوو.وـ نوێنەر.

وافِر: زۆر، فرە، گەلێ.

وافِي: تەواو.وـ کشتگیر.وـ بەئەمەك.

واقِع: کەوتوو.وـ بوون.وـ راستی.وـ روداو، بەسەرهات.

واقِعَة: روداو.وـ شەڕ، جەنگ .وـ رۆژیدوایی.

واقِعِيّ: راستێتی، راستی.

واقِف: راوەستاو، هەڵساو.وـ وەستاو.

واكِن: کرکەوتوو،هەڵنیشتوو.

والِد: باوك.

والِدَة: دایك.

والِي: فەرمانڕەوا.

واهِب: بەخشەر، بدەر.

واهِق: کەمەند؛ گوریسێك یا زنجیرێکی سنگدار ولاخی پێ دەبەسترێتەوە.

واهِن: لاواز، بێهێز.

واهِي: لاواز.وـ بێئورە.

واوِي: چەقەڵ(ئا).

وَبَاء: دەرد، پەتا(ن).وـ کولێرا، چاوقولە(ن).

وَبَر: تووك، پەشم.و- گەنكەموو.

وَبِر: كولْكن، تووكن.

وَبَش: كەوتوو.و- خراپ، بێكەلْك.

وَبْل: باران.

وَبِيل: تێلا، كوتەك.و- زيان بەخش، بەئازار.و- بەدئاكام.و- توند.و- باوشێك.

وَتَد: مێخ، سنگ، پەرواز.

وَتْر: تاك، تەنها.و- تۆڵەسەندن.

وَتَر: كشتەك، پەت.و- ژێ.

وَتَرَة: كرِكراگەی گوێ.و- دەماری ژێرزمان.

وَتَرِيّ: تاكی، يەكی.و- ژێی.

وَتِيرَة: رێگا، شێواز.و- ماوە.و- لەسەرخۆ.و- خاوخليچك.و- بەندكردن.و- تۆڵە.و- گۆڕ.

وَثَاءَة: كوتران، شين بوونەوە.و- وەرگەڕان، لەجێچوون.

وِثَاق: بەستەك؛ هەرشتێك بۆبەستن بەكاربهێندرێت.

وَثَّاب: بازدەر.

وَثْبَة: باز، قەڵەمباز.و- راپەڕين.و- سەرمەوقولات.

وَثَن: بت، كۆتەڵ، ئابدە.

وَثَنِيّ: بت پەرست.

وَثِير: ئاسان.و- نەرم.

وَثِيق: قايم، جێگير.

وثيقَة: بەڵگەنامە، بڕوانامە، مەواڵە.

وثِيل: گوش؛ پەتێکی باریکە دەڕێسرێ‌و دەکرێ بەگونیە. و- لاوار.

وجَاهَة: ناسراوی.و- گەورەیی، شکۆمەندی.

وَجْبَة: ژەم.و- جار، کەڕەت.

وَجَد: شەیدابوون.و- سامان، دەوڵەمەندی.و- خۆشی، شادی.و- توانا.

وِجْدَان: ویژدان.

وَجْرَة: بۆسە، حەشارگە؛ بۆ ڕاو.

وَجْس: شپرزەیی، ترس.و- داچڵەکین، دڵداخورپان.

وَجَع: ئێش، ژان.و- ناساغی، سووکەنەخۆشی.

وَجَل: ترس، مەترسی.و- ترساو.

وَجْنَة: روومەت، گۆنا.

وِجْه: بەر، لا، دیو.و- تەنیشت.و- روکار.

وَجْه: روخسار، ڕەزا.و- روو، پێش.و- دیمەن.و- مەبەست، نیاز.و- واتا، مانا.و- رووبەر، روکەش.و- رێباز،رێگە.و- هۆ.

وِجْهَة: بەر، لا، روکار.و- را، دەمودوو.و- بەرامبەر.و- مەبەست، خواست.و-

دەربارە.

وُجُوب: پێویست بوون، پێویست کردن.

وُجُود: بوون، هەبوون، هەیەتی.و. قەوارە، بوونێتی .و. ئامادەبوون.

وُجُودِيّ: خۆکرد، بوونیبوون.

وَجِيز: کورتە، بەکورتی.

وَجِيه: ناسراو، شکۆدار.و. خانەدان، پیاوماقوڵ.

وِجَام: بێزوکردن، تامەزرۆبوون.

وَحْدَانِيّ: تەنها، تاکو تەنیا و. ڕەبەن، سەڵت.

وَحْدَانِيَّة: یەکتاپەرستی.

و. تەنهایی، یەکتایی.و. تاکێتی، یەکێتی.

وَحْدَة: یەکە.و. تەنیایی.و. یەکبوون، یەکگرتن.

وَحْش: کێوی.و. دڕندە، ترسناک.

وَحْشَة: پەستی، دڵتەنگی.و. خەمو خەفەت.و. تەنیایی، تاکێتی.

وَحْل: قوڕ.

وَحَم: بێزو، تامەزرۆیی.

وَحْي: سرووش.

وَحِيد: تاك، تەنها.و. تاقانە.و. سەڵتو قوڵت.

وَخَّاز: بەسوێ، بەئێش.

وَخْز: تێوەژەنین، ئاژنین.و-
کەمێك، تۆزێك.
وَخي: مەبەست، نیاز.
وَخِيم: قورسی، گرفتاری.و-
ناساز.و- بەزیان،زیان بەخش.
وَدَاع: راوانەکردن،بەرێکردن.
و- جیابوونەوە.
وَدَاع: ماڵئاوایی.
وِدّ: خۆشەویستی، ئاشنایی.
و- خۆشەویست، یار.
وِدِّي: بۆخۆشی، دۆستانە.
وَدْع: دانان، ئەسپەردە.
وَدَع: هێلکەشەیتانۆکە،
گوێچکەماسی.
وَدْق: باران.

وَدِيع: لەسەرخۆ، نیان.و-
گۆڕستان.و- پەیمان.
وَدِيعَة: بارمتە، ئەسپەردە.
وَذِيمَة: سانجۆل، قەڵەنگ؛
قایش و قەڵاتەی ملی سەگ.
وَرَاء: کوڕەزا.و- پشت، دوا،
دواوە.
وِرَاب: خواروخێچی، لاری.
وِرَاثَة: بۆماوە.
وِرَاثِيّ: بۆماوەیی.
وَرَثَة: بەرەچە جێماو.
وَرْد: گوڵ.
وَرْشَة: کارگوزاری، ئیشکردن.
وَرْطَة: تەنگ و چەڵەمە،
تووش بوون.ر- قوڕوچڵپاو.

وَرْع: پەرێز؛ دوورکەوتنەوەو سڵەمینەوە.

وَرِع: خواپەرست.و. خۆپارێز.

وَرَق: پەرە، کاغەز.و. گەڵا.و. زیندوو.

وَرِق: گەڵادار.و. سەوز.

وَرِك: کلۆت، سمت.

وَرَم: ئاوسان.

وَرُود: خۆشەویست، ئاشنا.و. خۆشخوو.

وُرُود: هاتن، گەیشتن.و. گوڵ دەرکردن.

وُرُود: هێنان، هێنانەکایەوە .و. گەیشتن.

وَرِيد: خوێنهێنەر.

وِزَارَة: شالیارگە.

وِزْر: باریگران.و. تاوان.

وِزْرَة: پەشتەماڵ.

وَزّ: قاز(با).

وَزَان: کێشەر.

وَزْن: کێشان.و. کێش،سەنگ.

وَزِير: شالیار.

وَسَاخَة: پیسی، چەپەڵی.

وِسَادَة: سەرین، بالیف.و. گۆشە، پاڵپشت.

وِسَاطَة: ناوبژیکردن، کەوتنەبەینەوە.و. هۆ، سونگە.و. رووڵێنان.

وِسَام: نیشانە.

وَسْخ: پیس، چەپەڵ.
وَسَط: ناوەڕاست، نێوان.و.
مام ناوەندی.و. دەوروبەر.و.
جەرگە،دڵ.و. ناوقەد، کەمەر.
وُسْطَى: ئال؛ پەنجەی ناوەند
و بەرزەلووتە.و. ناوەڕاست.
وَسْع: توانا، وزە.
وـبەرفراوانی.
وَسِع: فراوانی، گوشادی.و.
ماوە.و. فرەیی، زۆری.و.
دەوڵەمەندی، بوون.
وَسْم: داخکردن.و. نیشانە،
شەقڵ، درووشم.
وَسِن: خەواڵو.و. هەستان.
وَسْواس: ڕاڕا، دوودڵ.و.
بەگومان.
وَسْوَسَة: ڕاڕای، دوودڵی.و.
گومان.و. خشەخش.
وَسِيط: ناوبژیکەر، ناوەندیار
.و. دەلاڵ.و. ڕوولینەر.و.
ڕاسپێر.
وَسِيلَة: هۆ، سونگە.
وَسِيم: جوان، شۆخ.و.
ڕووخۆش.
وِشَاح: ملپێچ.و. گەردانە.
وَشَايَة: پاشملەباس کردن،
جاڕلێدان.
وِشَايَة: پاشملەگۆ، پاشملە.
وَشْك: خێرا، پەلە.
وَشْم: خاڵکوتان.

وَشْوَشَة: چرپەچرپ، سرپە.

وَشِيك: نزیکە؛ خەریکە رووبدات.و- خێرا.

وَشِيكاً: بەم نیزیکانە، بەم زوانە.

وَصايَة: ئامۆژگاری، رێنمایی .و- راسپاردە.

وَصَب: بیمار، دەردەدار.

وَصْف: باسکردن، پیاگۆ، پیاهەڵدان، پەسن.

وَصْفَة: چارەسەر، رەچەتەی پزیشك بۆ بیمار.

وِصْل: پەل، ئەندام.

وَصْل: گەیاندن.و- پەیوەندی .و- بەڵگەنامە، پەتە؛ پارچە کاغەزێکی تایبەتە دەدرێ بەو کەسەی پارەی لێوەردەگیرێ.

وَصْمَة: خەوش، ئەنگ.و- لەش تێکچوون.

وُصُول: هاتن، گەیشتن.و- وەرگرتن.و- پەتە، وەسڵ.و- گەیشتوو.

وَصِيف: بەردەست، خزمەتگوزار.

وَصِيَّة: راسپاردن.و- فەرمان. و- ئامۆژگاری، رێنمایی.

وَضْع: دانان.و- بار، دۆخ.و- منداڵبوون.و- شوێن.

وُضُوء: خاوێنی، پاکی.و-

دەستنوێژ.

وُضُوح: روونی، ئاشکرایی.

وـدەرکەوتن، روون بوونەوە.

وَضِیع: ریسوا.وـ رژد.وـ

داڕوخاو.

وَطء: پێ‌پیانان، پێشێل

کردن.وـ گان، لاقەکردن.

وَطِد: قایم، پتەو.

وَطَر: خواست، مەبەست.

وَطَن: نیشتیمان، زێد.

وَطَنِيّ: نیشتیمانی، خۆماڵی

.وـ نیشتمان پەروەر.وـ

نەتەوەیی.

وَطْوَاط: شەمشەمەکوێرە(با)

.وـ چیکەنە، دەم هار.وـ لاواز

.وـ ترسنۆك.

وَظِیفَة: فەرمان، کار، ئەرك.

وـ پلەوپایە.وـ مووچە.

وِعَاء: دەفر، قاپ.وـ بۆریچە،

مولولە.وـ دەرد، درم.

وَعْث: سەخت، ناهەموار.وـ

شەکەتکردن.

وَعْد: پەیمان، گفت.وـ

بەڵێنداری.

وَعْر: هەرد؛ جێی بەردەلان‌و

سەخت.

وَعْظ: ئامۆژگاری‌کردن،

دەرس دادان.

وَعْكَة: بێ‌تاقەتی.وـ گڕوتین.

وَعْل: بزنەکێوی(ئا).

وَعْي: هۆشیاری.و. ئاگاداری، وریایی.و. گرتن، جێبوونەوە.

وَعِید: هەڕەشەو گوڕەشە.

وَغْد: زۆڵ، سێبەندی. وـگەمژە، گێل.و. منداڵ.و. خزمەتگوزار.

وَغْل: مشەخۆر،سەرسواڵکەر .و. سووك و چرووك.

وَغَی: ژاوەژاو.و. جەنگ، بەگژیەکداچوون.

وَفَاء: ئەمەك، سفەت، پەیمان پارێزی.

وَفَاة: مردن، کۆچی دوایی کردن.

وِفَاق: رێککەوتن، پێکهاتن.

وَفْد: نوێنرراو.و. هاتن، گەیشتن.

وَفْر: سامان، دارایی.و. پاشەکەوت کردن. وـدەستگرتنەوە.

وَفْرَة: زۆری.و. جار، کەڕەت.

وَفْضَة: کوندە، جەوەنە.

وَفْق: بەپێی، بەگوێرەی.و. وەکو.

وَفِیق: هاوڕێ،برادەر.و. تەبا.

وَفِيّ: بەئەمەك، بەسفەت.و. سەرڕاست.و. تەواو.و. گشت، هەموو.

وَقَاحَة: چەقاوەسوویی.و. بێ ئابڕوویی.

وِقَاد: پەژك، چیلکە.

وِقَار: هێمنی، سەنگینی.و. شکۆداری.

وِقَايَة: پاراستن، پارێزگاری.

وَقْت: کات، سات.

وَقْتَئِذ: ئەوکاتە، ئەوسا.

وَقْتِيّ: کاتی، ماوەیی.

وَقْر: چاڵ، کون.

وَقْعَة: کەوتن.و. ژەمێك.و. روداو، چورتم.

وَقَّاع: ماندەر، پاڵنەر.

وَقُود: سوتەمەنی، چاوگە.و. داگیرسان.

وَقُور: سەنگین، هێمن، سەلار .و. شکۆدار.

وُقُوع: کەوتن.و. رودان.

وُقُوف: وەستان.و. هەڵسان، هەستان.

وَقِيح: چەقاوەسو، چوختی.و. بێئابڕوو.

وَكَالَة: بریکارنامە، بریکاری جێگیرەوانی.

وَكْر: هێلانە، لانە.

وَكْس: داشکاندن.و. زیان.

وَكْف: دڵۆپەکردن، دەلاندن.

وَكْن: هێلانە، کولانە.و. کرکەوتن.

وَكِيع: پتەو، رەق.

وَكِيل: بریکار، جێگر.

وَلاء: خۆشەویستی،دڵسۆزی.

وِلادَة: منداڵبوون، زایین.و. سەرەتا، دەست پێکردن.

وِلایَة: فەرمانڕاوایی.و. هەرێم ، ناوچە.

وَلَد: منداڵ، نەوە.و. کوڕ.و. کۆرپە، ساوا.

وِلْغَة: پزیسك،

وَلْهان: شەیدا، دێوانە.

وُلُوج: تێچوون، پیاچوون.

وَلُوع: هۆگر، ئالودە.

وَلْوَلَة: لوراندن.و. پرماندن؛ گریان بەدەنگەوە.

وَلِيد: منداڵ.و. کۆرپە، ساوا.

وَلِيْقَة: پەلوولە، ئاردەوا.

وَلِيْمَة: ئاهەنگ، شایی.و. بانگهێش کردن.

وَلِيّ: پشتگر، هاوکار.و. خاوەن، بەرپرس.و. هاوڕێ، هاودەم.

وَمِيض: بریسکە، رووناکی.و. چەخماخە؛ پریسکە.

وَناء: ماندوویی، شەکەتی.و. ساردبوونەوە.و. ماوە.

وَهْدَة: نزمایی، نەوین.و. چاڵو چۆڵی.

وَهْرَان: ترساو، تۆقیو.

وَهْلَة: لەسەرەتاوە، یەکەم جار.

وَهْم: ئەندێشە، داڵغە.و. بەبیرداهاتن.و. لەخشتەبردن.

و۔ گومان، دوودڵی.

وَهمِيّ: خەیاڵی، ئەندێشەیی.

وَهْن: لاوازی، بێدەسەڵاتی.

وَهَّاج: گەشاوە، درەوشاوە.

وَهِيج: هەڵگیرسان،
داگیرسان.

وَيْل: بەڵا، چورتم.و۔ هاوار،
داد.و۔ دۆزەخ.

ي

ي: بیستو هەشتەمین پیتی زمانی عەرەبیيە.

يا: ئەی.و. هۆ؛ پیتیبانگێش کردنەبۆ نزیكو دوور.

يائِس: نائومێد، هیوابڕاو.و. نەزۆك.

يابِس: وشك، برنگ.و. رژد، پیسكە.و. رەق.

ياخَة: بەرۆك.

يأس: نائومێدی.و. نەزۆكی.

ياسِر: ئاسان.و. چەپڕەو.و. سەربڕ.

ياسَمِين : یاسەمین(ر).

يافِطَة: دروشم، ئالا.

يافِع: هەرزەكار، تازەپێگەیشتوو.

يافُوخ: كەللەسەر.

ياقُوت: گەوهەر؛ بەردێكی بەنرخە.

يامِن: پیرۆز.و. بەپیت، فەڕدار.

يانَصِيب: بەخت، شانس.و.

تیروپشك.

یانِع: گەییو.

یَباب: وێران، کاول.

یُتْم: هەتیوی.و. پێویستی.و. هەتیو.و. تەنهایی.

یَتیم: هەتیو.و. تاك، تەنها.

یَحْمُور: کیسکەکێوی(ئا).و. زۆرسوور.

یَخْت: بەلەمیگەشت.

یَد: دەست.و. هێز، توانا.و. رێگە.و. پەشیمان بوونەوە، گەڕانەوە.

یَدَة: دەسك، قوڵف.

یَدَوِیّ: دەستی؛ شتێ بە دەست دروست کرابێت.

یَراع: قامیشی نووسین.و. لەڕ، لاواز.و. گوڵەنەستێرە؛ دەعبایەکی باڵداری بچووکە گرێکی سەوز بە قنەکەیەوەیەتی.

یَرْبُوع: گۆڕمەڵکەنە(ئا).

یَرْقان: زەردویی(ن).و. دەردێکە لە رووەك دەدات.

یَسار: چەپ.

یُسْر: ئاسانی، سووکی.و. ساماندارێتی، دەوڵەمەندی.و. سەرکەوتن.و ـ ئاسان، سانا.

یُسْری: چەپی، چەپلەر.و. چەپڕەو.

یَسُور: پیرۆز.و. کراوه.و.
قوماریاز.
یَسیِر: کەم، نەخت.و. سووك،
ئاسان.
یَعْبُوب: خوڕ.و. بەهەڵمەت،
بەگوڕ.
یَعْسُوب: شامەنگ(ج).و.
پووش بەقنە(با).
یَعْقُوب: نیرەکەو(با).
یَعْمُور: کار، گیسك(ئا).
یَقْطِین: کولەکە(ر).
یَقْظَة: بەخەبەر، بەئاگا.و.
هۆشیاری، وریایی.و.
ئاگاداری.
یَقِین: بێگومانی، دڵنیایی.و.
راست، رەوان.
یَمام: مەبەست، خواست.و.
کۆترەکێوی، گاکۆتر(با)
یَمّ: دەریا.و. شینکە، کۆترە
کێوی(با).
یُمْن: پیرۆزی، کامەرانی
یُمْنَی: راست، لایڕاست
یَمِین: راست.و. سوێند.و.
هێز، توانا
یَمِینِیّ: راستڕەو.
یَنْبُوع: کانی، کارێز.و.
سەرچاوە، بنەڕەت
یَنْع: شیلان (ن).
یَهْفُوف: گێل، گەوج.و.
ترسنۆك.و. بیابان، سارا.و.

دڵڕەق.

يَهُود: جوو، جولەکە.

يَهُودِيّ: جولەکە.

يَوْم: ڕۆژ؛ سەرتاپای ڕۆژو شەو.و- ڕۆژ؛ لە خۆر هەڵهاتنەوە تا ئاوابوون.

يَومَئِذ: ئەوسا.

يَومِيّ: هەموو ڕۆژێ، ڕۆژانە.

پاشكۆ

ئەم پاشكۆ(ملحق)یە دیاریەكە بۆ خوێنەری كوردی ئازیز تا زیاتر بەرچاوڕوون بێت، لە مامەڵەكردنی لەگەڵ زمانی عەرەبیدا

کورتەیەك سەبارەت بە ڕێزمانی عەرەبی،

بێگومان هەموو زمانێك خاوەنی تایبەتمەندیو یاساو ڕێسای خۆیەتی، کەچوارچێوەیەك بۆ زمانەکەی دەکێشێت تا هەڵوێستو هەنگاو لەو مەودایەدا بنرێت. جا زمانی عەرەبیش خاوەنی ڕێسایەکی وردە لە بەکارهێنانی زمانەکەیدا. بۆیە زۆر بەکورتی ئاماژە بۆ هەندێك بابەتی گرنگ دەکەین، کە پەیوەندی بە بابەتەکەی ئێمەوە هەیە.

لە زمانی عەرەبیدا ئاخاوتن(رستە) لەسەر سێ پایەیی سەرەکی پێکەدەگرێت، بە واتایەکیتر سێ شت ڕۆڵی سەرەکی ناو رستە دەبینن‌و دەبنە کۆڵەکەی، لەگەڵ چەند تەواوکەرێکدا، وەك: ئاوەڵناوو ئاوەڵفرمان...جا بۆ ئەم مەبەستە بەکورتی لێیان دەدوێین:

شیاوی تێبنیەیە، پێش ئەوەی لەو بابەتانە بدوێین پێویستە ئاماژە بۆ چاوگ (مصدر) بکەین، کە زۆربەی وشەو واتاکان لەوەوە سەرچاوەدەگرن، بۆیە بەکورتی لێرەدا لەچاوگ دەدوێین: کە وشەیەکە کردەوەیەك پیشان

دەدات ، بەڵام وابەستەی هیچ دەمێکی فرمان نییە، وەسەرچاوەی داڕشتنی هەموو دەمەکانی فرمانو، وشەی نوێیە.

چاوگ دوو شێوازی دروست کردنی هەیە:

أ ـ **مصدری میمی:** ئەو چاوگەیە کە سەرەتاکەی بە میم دەست پێدەکات، بۆنمونە: **مَضْرَب ، مَنْظَر**... وە چاوگی سێ پیتی لەسەر کێشی(**مَفْعَل**) دروست دەکرێت. بەڵام ئەگەر یەکەم پیتی واوبێتو کۆتاکەیشی پیتی (علة) نەبێت ئەوە لەسەر کێشی(**مَفْعِل**) دروست دەکرێت، بۆنمونە: **مَوْرِد ، مَوْعِد**... بەڵام زیاتر لە سێ پیتی لەسەرکێشی رانەبردوی نادیار(المضارع المجهول)دروست دەکرێت، بەگۆڕینی پیتی رانەبردوەکەی بۆ میمێکی زەمەدار، بۆنمونە: **مُنْحَدَر، مُزْدَحَم**...

ب ـ **مصدری غیر میمی:** ئەو چاوگەیە کە پیتی یەکەمی میم نەبێت، بۆنمونە: **ضَرْب ، إنْعِكاس**...

*چاوگی سێ پیتی رووت شێوازو یاسایەکی دیاریکراوی نییە، تەنها بە بیستن دەزانرێت. بەڵام غەیری سێ پیتی پێوانەیی(قیاسی)یە، بۆنمونە: (إفعال ، استفعال...).

*** ***

*ناو(اسم): ئەو وشەیەیە کە واتایەك بگەیەنێت لەخودی خۆیداو، وا بەستەی هیچ دەمێکی فرمان نەبێت، بۆنمونە: ماء، علم... گوڵشەن، دار..جا بۆ ناسینەوەی ناو چەند شتێك دەبنە مایەی ئاشناکردنی:-

١ـ الجـر: ئەیدی بەپیتێك لەپیتەکانی جەڕ بێت یان بەئیزافەکردن ، وەك: **مررت بغلام زيدٍ الفاضل.**

٢ـ التنـوين: واتە ئەم نیشانەیە(بٌ، بٍ، باً) ، وەك: **جاء حامدٌ، رايت حامداً، ذهبت الى حامدٍ.** ئەو وشەیەی کە تەنوینـدارە لەهەر دۆخێکدا بێت ئەوە ناوە، بەڵام باری(اعراب)یەکەی گۆڕاوە، ئەیدی بکەرە یا تەواوکەرە یا.

٣ـ النداء(بانگ کردن): هەر شتێك بانگەوازی لێبکرێت ئەوە ناوە، وەك: **يا عبد الله، واحمداه.**

٤ـ **الالف والـلام:** هـەر وشـەیەك (الـف ولام)ی وەرگـرت ئـەوە نـاوە، چـونكە فرمـان هـەرگیز لامـی تـەعریفی ناچێتەسەر، وەك: **الرجل، الطالب...**

٥ـ **المـسند الیـه:** واتـه هـەواڵی پیێبـدرێت یـان هـەواڵی لێبدرێتو كارێكی بدرێته پـاڵ، وەك: **لقمان جـالس، عمـر كاتـب.** وەهەنـدێك شتیتریـشمان هەیـه دەبێتـه مایـەیی ناسینەوەی، وەك: **جمع ونعت وتصغیر...**

*هەنـــدێك كەرەســـتەیترمان هەیـــه لـــەجێی نـــاو دادەنیشێت، واته رۆڵی ئەو دەبینێتو ئامـاژەیه بۆ ئـەو، وەك: **ضمائر، اسم اشارة ، اسم موصول، اسم شـرط، اسـم استفهام...**

* وەناو دابەش دەبێت بۆ دوو جۆر:

ا ـ **اسـم الجامـد**(دەق بەسـتو): ئـەو ناوەیـه كـه بێژەكـه (اللفـظ)ی لـەهیچ نـاوێكیتری پـێش خۆیـەوە سەرچاوەی نەگرتووە، بۆنمونه: **شمس، رجل...**

ب ـ **اسم المشتق**(وەرگیراو): ئەوەیه كه له ناوێكی

ترەوە سەرچاوەی گرتووە، وە بۆتە خاوەن سیفەتێك، بۆنمونە: **عالم، ظریف...**

٢ـ فرمان(**فعل**): ئەو وشەیەیە کە واتایەك بگەیەنێت لە خودی خۆیداو، وابەستەی یەکێك بێت لە دەمەکانی فرمان.

*نیشانەکانی ناسینەوەی: دەمێکی فرمان بگەیەنێت. وە هەواڵ بدات لەشتێك. وە (**قد وسین وسوف والجازم والناصب ولون التوکید وتاء التأنیث الساکنة..**) وەربگرێت.

لەلایەکیترەوە فرمان دابەش دەبێت بۆ منصرف وغیرمنصرف

أـ **منصرف**: ئەو فرمانەیە کەدەگۆرێت بۆ هەموو دەمەکانی فرمان یان بۆ چەند دەمێکی، بۆنمونە: **نصر، دحرج، زال...**

ب ـ **غیرمنصرف**: ئەو وشەیەیە کە یەك دۆخی فرمانی هەیە، وە ناگۆرێت بۆ بارەکانیتری، بۆنمونە: **لیس، بئس، عسی...**

* فرمان لەڕووی دۆخەوە دابەش دەبێت بۆ سێ جۆر:

أـــ فرمـانی رابـردوو: ئـەو فرمانەیـە کـە ڕووداوێـك دەگەیەنێت لـەدەمی پـێش قـسەکردندا، بۆنمونـە: ضَـرَبَ، كَتَبَ، جَلَسُوا...

بـــ فرمـانی رانـەبردوو: ئـەو فرمانەیـە کـە ڕووداوێـك دەگەیەنێت لەدەمی قـسەکردن یـان دوای قـسەکردندا، چـا چـوار پیتمـان هەیـە کـە کەسـەکان دیاریـدەکات(انیـت)، بۆنمونـــە: أضـــرب (لێیئـــەدەم)، یـــضرب(لێیئـــەدات) نضرب(لێیئەدەین) تضرب(لێیئەدەیت).

جـ فرمانی داخوازی: ئەوەیە کە داوادەکرێت لەبەرامبەر، کـە هەسـتێت بەئەنجامـدانیکارێك یـان بەئـەنجام نـەدانی. وەشێوەی داڕشتنی لـە فرمـانی رانـەبردووە وەردەگیرێـت، بـەلابردنی پیتـی رانەبردووکـەی وەدانـانی هەمـزەی وەسـڵ لەشوێنی، وەزەنەدارکردن(ساکن)ی کۆتای وشەکە، ئەگەر هاتوو پیتی دوای پیتە رانەبردووەکە زەنەداربوو، بۆنمونە: یضرب، یائەکەی لێدەکەینەوەو هەمزەیەکی وەسڵ لە

شوێنی دادەنێین، کەدەبێت بە: **اضْرِبْ**...

بەڵام ئەگەر پیتیدوای رانەبردووەکەجوڵاو(متحرك)بوو ئەوکات هەمزەی وەسڵی ناوێت، بۆنمونە: **تُدَحْرِج ، دَحْرِجْ ، دَحْرِجوا**...

٢- پیت(حرف): ئەوەیە کە لە خودی خۆیدا هیچ واتایەك ناگەیەنێت، بەڵکو لەگەڵ وشەیەکیتردا واتادەبەخشێت، بۆنمونە: **سرت مِنَ البصرة الى الكوفة.** کە لێرەدا (من) سەرەتای رۆشتنەکە دەردەخات، وە(الى)یش کۆتاییەکەی پیشان دەدات. پیت کەڵكو سودی زۆرە، لەوانە:

دەبێتە بەستەرو گەیەنەر لە نێوان دوو ناودا یان ناوو فرمانێك یان دوو ڕستەدا... وە (**عطف وقسم واستثناء ونفي وتوكيد**...) وەچەندان مانای تریش دەگەیەنێت، وەئەو پیتە جەڕانە زۆر مانا دەبەخشن لەمیانەی بەکارهێنانیاندا وەك، نمونە:(من) وەردەگرین: **سرت مِن البصرة**.. (١)سەرەتای مەبەست دەگەیەنێت لێردا، وەلە: (**فاجتنبوا الرجس من الاوثان**) (٢)رونکاری دەگەیەنێت،

وەلە: **اخذت من الـدراهم**. (٣)هەنديّتی دەگەیەنیّت. بەم چەشنە بۆ پیتەكانی تریش بڕوانە.

***اسم الفاعل:** ئەو ناوەیە كە كارەكەی لیّوەدەرچووە بەواتایەكیتر فرمانەكە ئەو پیّی هەستاوە، وەلەهەمان كاتدا بووە بەسیفەتی، بۆنمونە: (**ظلم**)ستەم، اسمی فاعلەكەی (**ظالم**)ستەمكارە، واتە: هەر خودی خاوەن سیفەتەكە بە كارەكە هەڵدەسیّت.

جا بۆ دروست كردنی(**اسم فاعل**) لەسەر كیّشی فرمانی رانەبرووی دیار دروست د .كریّت، دەڕوانین بۆ پیّكهاتەی وشەكە، ئەگەر سیٚپیتی بوو، ئەوە لەسەر كیّشی(فاعِل) دروستی دەكەین، بۆنمونە: **نصر ـ ناصر، مدّ ـ مادّ**.

بەلاّم ئەگەر هاتوو لە سیٚپیتی زیاتر بوو، ئەوە لەسەركیّشی فەرمانە رانەبردووەكەی دروستی دەكەین. بەگۆڕینی پیتە رانەبردووەكەی بەمیمیّكی زەمەدار، وەمەكسوركردنی پیتی پیّش كۆتایی، بۆنمونە: **يَستَخْرِج ـ مُستَخرِج، يُكرِم ـ مُكرِم، مُتَقَدِّم**...

اسـم المفعـول: ئـەو ناوەیـە کـە کارەکـە بەسـەر ئـەودا جێبەجێکراوە، بۆدروست کردنی **(اسم المفعول)** پێویستە لە فرمانی رانـەبردووی نادیـارەوە دروسـت بکرێـت. وەئەگـەر هـاتوو لەسـەر کێـشی سـێپیتی بـوو، ئـەوە لەسـەر کێشی(**مَفْعُـول**) دروسـت دەکرێـت، بۆنمونـە: **یُـضْرَب ـ مَضْرُوب ـ مَقْتُول...**

بـەڵام ئەگـەر لەسـێپیتی زیـاتربوو، ئـەوە لـە فرمـانی رانەبرووەکەیـەوە وەری دەگرین بـەگۆڕینی پیتـە رانەبردووەکـەی بـۆ مێمێکـی زەمـەدار، وەمـەفتوح کردنـی پیتی پێش کۆتایی، بۆنمونە: **یُجَرَّد ـ مُجَرَّد ـ مُسْتَخْرَج...**

شیاوی باسـە، کـێش(وزن)یـك مـان هەیـە، کـە بـە(اسـم الفاعـل واسـم المفعـول) دێـت، ئـەویش کێـشی(**فَعِیـل**)ە، بۆنمونە: (**رحیم**)، بەواتای (**راحِم**) دێت، وە(**رَجیم**) بەواتای (**مَرْجُوم**)دێت.

****

لێرەدا دەمەوێت شتێك لە بارەی ئەو ناوانەوە بڵێم، کە ئاراستەی بەرامبەر دەکرێت، وەك: نێر، مێ، دوینە، کۆیی نێرینە، کۆیی مێینە، کۆیی تێکشکاو...کە ئەمە زۆر گرنگە لە گفتوگۆکردندا، بەتایبەت لە زمانی عەرەبیدا، چونکە جیاوازییەکی زۆر هەیە لە نێوان نێرو مێ...لە دارشتەی وشەکاندا.

بۆیە زۆر گرنگە ناسینەوەو بەکارهێنانی ئەو ناوانە، وە هەروەها بزانین چۆن بەکاری دەهێنین و ئاراستەی دەکەین، بۆ ئەم مەبەستە هەریەکەیان لە جێباسێکی سەربەخۆ باس دەکەین:

مذکر(نێرینە): ناوی نێرینە، هیچ پێویستی بە نیشانەیەك نییە، تا ببێت بە هێمایی ناسینەوەی. جا هەرچی ناوی مرۆڤی نێرینە هەیە (مذکر)ە، وە بە هەمان شێوە هەرچی ناوی گیاندارو رووەکی نێرینە هەیە(**مذکر**)ە.

مؤنث(مێینە): هەر شتێك ناوبێت بۆ مێینە یاخود هەڵگری

نیشانەیەك لە نیشانەكانی بێت، ئەوە (**مؤنث**)ە. بۆیە چەند هێمایەك هەیە، دەبێتە مایەی ئاشاناكردنی. ئەو نیشانانەش ئەمانەن:-

١- **تاء(مربوط)** خرِ: **نعجة، نعمة، قدرة**...

٢- **الف ممدودة**(درێژكراوە): **سوداء، حمراء**....

٣- **الف مقصورة: فضلى، عذرى**..

پێویستە هەریەك لەم نیشانانە زیادەبن لە بنەڕەتی وشەكە، وە ها وەها دەبێت بلكێت بە كۆتایی وشەكەوە.

شیاوی باسە، ناوی نێرینە هەر بە نێرینەیی دەمێنێتەوە ، ئەگەرچی كۆتایی بەیەكێك لە نیشانەكانی(مێینە) هاتبێت، وەك: **طلحة، حمزة**... كە ناون بۆ نێرینە.

موئەنەس دوو جۆری هەیە:

١- **المؤنث اللفظي**: ئەو ناوەیە كە یەكێك لەنیشانەكانی مێینەی هەلگرتبێت یاخود پێوەی دیاربێت.

٢- **المؤنث المعنوي**: ئەوەیە كە دەلالەت دەكاتە سەر مێینە، بەلام هیچ نیشانەیەكی(**مؤنث**)ی پێوە دیارنییە.

وه ئەو ناوانەی کەدەلالەت دەکەنە سەر (**مؤنث**)بەواتا چوار جۆرن:

١ـ ناوی مێینە، وەك: **مريم، زينب**...

٢ـ ئەو ناوانەی کە تايبەتە بە مێينەوە، وەك: **اخت، ام**..

٣ـ ناوی شارو شارۆچکەو هۆز..وەك: **شام، مصر، قريش**.

٤ـ ناوی ئەندامە جوتەکان، وەك: **عين، رجل، اذن**... ئەمە برِيارێکی زۆربەيی(**اغلبية**)يە، چونکە هەندێك ناوو وشەمان هەيە لەم ميانەيەدا(**مذکر**)ن، وەك: **حاجب، مرفق، خدّ**...

وێرِايی ئەمە، هەندێك ناومان هەيە دوو لايەنەيە دەکرێت (**مذکر**) بێت يان (**مؤنث**) بێت. وەك نمونە چەند ناوێك وەردەگرين: **روح، لسان، نفس، طريق، مسکن، سلاح، مال**...

* ئەو وشتانەی کە دەبێتە مايەيی ناسينەوەی (**المؤنث المعنوی**) چەند شتێکە، لەوانە: ئەو راناوانەی کە بۆ ئەو وشەيە دەگەرِێتەوە يان ئەو فرمانەی لەگەلّيدا بەکاردێت

(**تاء التانيث الساكنة**)ی وەرگرت بێت یاخود کاتێك بچوك دەکرێتەوە (تـاء) ێکی خڕی لەگەڵ دەردەکەوێت، وەك: أدینه... یاخود کە لەگەڵ ژمارە (سێ تا نۆ)دا بێت، ئەوە پێچەوانەی ژمێرراوەکە دەبێت، واتە: ئەگەر موزەکەربوو ئەو کات ژمارەکە (**تاء**)ێکی خڕی لەگەڵدا دەبێت، وە بۆ موئەنەسیش بە پێچەوانەوە: **ثلاث آبار، تسعة اقسام.**

المثنی(دوویەکی): ئەو ناوەیە کە دوو کەس یان دوو شت... دەگەیەنێت، کە هەر دووك لە یەك باردابن(لە روانگەی: کێش و ماناو بێژەوە).

* چەند مەرجێك هەیە بۆ ئەو ناوەی، کە دەتەوێت بیکەیت بە (**المثنی**):-

١- دەبێت ئەو ناوە تاك(**مفرد**) بێت، چونکە(**مثنی، جمع**) جارێکیتر ناکرێت بە موسەنا، ناگوترێت: **رجلانان، زیدونان...**

٢- دەبێت ئەو ناوە موعرەب بێت، واتە: بگوڕدرێت بۆ دۆخەکان، بۆنمونە: **اللذان.** موسەنا نییە، بەڵام لە شێوەی

موسەنا دایە.

٣ـ دەبێت لـە کـێش و بێـژەو واتـادا کـۆک بـن، بۆنمونـە: ناگوترێت: **عمران**. مەبەست پێی: عمر و ابوبکر بێت

٤ــ دەبێـت هاوشـێوەی هـەبێت، بۆنمونـە: ناگوترێـت: القمران. بۆ (**تثنیـة**)، کەمەبەسـت پێـی (**الـشمس والقمـر**) بێت.

* شێوەی دروست کردنی:

ئەگەر ویستت ناوێك بکـەیت بـە (**مثنـی**) ئـەوە ئـەلف و نونێکی کەسرەدار لە کۆتاییەکەیەوە بۆ زیـاد دەکـەیت لـە دۆخـی رەفعـدا. وە لـە دۆخـی نەسـب و جـەڕدا (یـن)ی لـە کۆتاییەوە بۆ زیاد دەکەین، بۆنمونە: **رجلانِ، رجلَیْنِ...**

جمع المذکر الـسالم: ئـەو ناوەیـە کـە کۆمـەڵێك بـۆ کـۆیی نێرینە دەگەیەنێت. جا بۆ دروست کردنی ئەم جەمعـە واو و نونێك لە کۆتاییەکەیەوە زیاد دەکەین.

مەرجی ئەو ناوەی کەدەکرێت بەم جەمعە:

١ـ دەبێت هیچ نیشانەی (**تانیث**)ی لەگەڵدا نەبێت،

وەك: **طلحة**... ئەگەرچی ناوە بۆ پیاوان.

٢ـ دەبێت مفرد بێت نەك لێكدراو(**مركب**) وەك: **عبد الملك، تأبط شراً**.. بەڵكو هەروەك خۆی دەمێنێتەوە، بەڵام پاڵی دەدەین بۆ لای كۆمەڵێك: **ذوو معدي، ذوو تأبط شراً**..واتە: خاوەنی ئەم ناوە.

شیاوی باسە، هەندێك ناومان هەیە دەكرێت بەم جەمعە، ئەگەرچی هەڵگری هەموو مەرجەكانیشی نییە، بۆیە ناو دەبرێت بە (ملحق) بەم جەمعە، وەك: **اهلون، عشرون، ارضون**..

* **جمع المؤنث السالم:** ئەو ناوەیە كە كۆتایی بە ئەلف و تائێكی درێژ هاتبێت، كە كۆیی مێینە دەگەیەنێت، بۆ نمونە: **ثمرات، شجرات**..

ئەم جەمعە لەم شوێنانەدا دەكرێت:

١ـ هەموو ناوێك كە كۆتایی بە (**تاء تأنيث**) هاتبێت، وەكو: **ثمرة، شجرة**.بەڵام هەندێك ناوهەن بەم جەمعە كۆناكرێنەوە، وەك: **امراة، شاة**..

٢ـ ناوی مێینه بەگشتی، وەك: **مريم ـ مريمات، زينب ـ زينبات..**

٣ـ چاوگ ئەگەر لە سێ پیتی زیاتربوو، وەكو: **أمتياز ـ امتيازات، تصريف ـ تصريفات..**

٤ـ هەر وشەیەك كۆتایی بە (**الف تأنيث مقصورة او ممدودة**) هاتبێت، وەكو: **صحراء ، حُمَّى: صحراوات، حُمّيات...**

* **جمع التكسير:** ئەو وشەیەیە كە كراوە بە كۆ، بەڵام بنەڕەت و بناغەی وشەكەی تێكشكاوە.

وە ئەم گۆڕانكارییە یان بە گۆڕینی حەرەكەیە، وەك: **أَسَد ـ أُسُد**. یان بەبواردن(**حذف**)ە، وەك: **رسول ـ رُسُل**. یان زیادكردنە، وەك: **رَجُل ـ رجال**.

جمع التكسير : دوو جۆرە

١ـ **جمع قلة** : كەدەلالەت دەكاتە سەر سێ تا دەكاتە دە.

وەچوار كێشی هەیە

أ ـ **أفعال** وەكو **أظفار** كەجەمعی **ظُفَر**..

ب ـ أفْعُل وەکو انفُس کەجەمعی نفس..

ج ـ أفعلة وەکو ارغفة کە جەمعی رغیف..

د ـ فِعْلَة: وەکو فِتية کە جەمعی فَتی..

٢ـ جمع کثرة: ئەو جەمعەیە کە لە سێ زیاتر تا دەگاتە بێکۆتایی دەگەیەنێت. شیاوی باسە ئەم جۆرە کۆیەیان مێندەی کێش هەیە لە ئەژمار نایەت، بەڵام ئێمە مێندێك لەوانەی زۆر باون دەخەینە روو:

١ـ فُعَل، وەکو: صُوَر کە جەمعی صُورَة، یە.

٢ـ فِعَل، وەکو: قِطَع کە جەمعی قِطْعَة، یە.

٣ـ فَعالِل، وەکو: بلابل کە جەمعی بلبل، ئەمە بۆ هەرچی فعلێکی رووتی چوارپیتی هەیە.

٤ـ فَواعِل، وەکو: جواهر، خواتم کە جەمعی جوهر، خاتم.

٥ـ أفاعِل، وەکو: اصابع، انامل کە جەمعی اصبع.

***

*** اسم المكان واسم الزمان:**

اسم المكان: ئەو وشەیەیی کە شوێنی روودانی فرمانەکە دەربخات، بۆنمونە: **مَرْمَی، مَقام...**

اسم الزمان: ئەو وشەیەیی کە کاتی روودانی فرمانەکە دەربخات، بۆنمونە: **مَغرِب، مَشْرِق...**

جا ئەم دوو ناوە لە فرمانی سێ پیتیدا لەسەر کێشی (**مَفْعَل**) دروست دەکرێت، بەمەرجێك ئەگەر هاتوو عەینی فرمانە رانەبردووەکەی(**یَفْعُل**)بوو، ئەو پیتەی کە دەکەوێتە شوێنیعەینی کێشە(وزن) فعلەکە، زەمەداربێت یان فەتحەداربێت، بەوێنە: **مَطْبَخ، مَذْبَح، مَقْتَل، مَشْرَب...**

بەڵام ئەگەر هاتوو عەینی رانەبردووەکەی کەسرەدار بوو، ئەو کات لەسەر کێشی (**مَفْعِل**) دروست دەکرێت، بەوێنە: **مَجْلِس، مَنْزِل...**

*** اسم التصغیر**(ناوی بچوککراوە): ئەو ناوەیە کەبچوك کراوەتەوە یان کەمی دەگەیەنێت. وەئەم (**تصغیر**)ە بۆ چەند مەبەستێك بەکاردەهێنرێت: سوکایەتی، وەك:

(**دُرَيهم**)ـ نزيكەی، وەك: (**قُبَيل**)ـ بەزەیی، وەك: (**بُنَيّ**)ـ كەمێتی، وەك: (**دريهمات**)... وە بچوككردنەوە دەبێت چوارمەرجی تێدابێت:

١ـ دەبێت ناوبێت، چونكە فرمانو پیت بچوك ناكرێنەوە.

٢ـ دەبێت موعرەب بێت.

٣ـ نابێت خۆی ناوێك بێت لەسەر كێشی(**تصغير**) بێت، وەك: (**كُمَيْت**).

٤ـ هەروەها دەبێت ناوێك بێت بشێت بۆ بچوككردنەوە، لەم نمونانە نەبێت: (**الله، محمد، حُسَين...**). جا ئەگەر سێپیتی بوو ئەوە لەسەر كێشی (**فُعَيْل**)دەبێت، وەك: **عُبَيْد**، **رُجَيل**... وە ئەگەر لەسەركێشی سێپیتی زیاتر بوو، ئەوە یا لەسەركێشی (**فُعَيْعِل**) یان (**فُعَيْعِيل**)ە، وەك: **دُرَيْهم** ، **قُنَيْدِيل**...

المرة والنوع:

مرّة(جار): چاوگێكە دەلالەت دەكاتە سەر روودانی ژمارەی فرمانكە.

جا (المرة) له سێ پیتیدا لەسەر کێشی (فَعْلَة) دەبێت، بۆنموونە: **ضربت ضَرْبَة**. بەڵام له سێ پیتی زیاتر له سەر کێشی چاوگەکەی بەزیادکردنی (ة) له کۆتایی وشەکەوه ، بۆنموونه: **انطلقت انطلاقة**.

بەڵام ئەگەر هاتوو چاوگەکە سێ پیتی بوو یاخود زیاتر له سێ پیتی بوو، وەکۆتاییەکەی بە(ة) هاتبوو، ئەو کات پێویسته وسفی ناوی(مرّة)کە بکرێت کە مەبەستی جارێك یان یەکێك بگەیەنێت نەك زیاتر، بۆنموونه: **نفخ فی صور نفخة واحدة. وقاتلته مقاتلة لاغیر**.

النــوع(جۆر): دەلالەت دەکاتە سەرچەشن وشێوەو شێوازی فرمانەکە. جا کێشی (جۆر) له سێ پیتیدا لەسەر کێشی (**فِعْلَة**) دێت، بۆنموونه: **وقف وِقفة الاسد**. وەله غەیری سێ پیتی بەهەمان شێوەی مەرە دێت، وەك باسمان کرد، بۆنموونه: **قبیح المعاشرة، حسن الانطلاقة**.

* **اسم الالـة**: ناوی ئامێرسازی، ئەوەیە کە دەلالەت دەکاتە سەر کەرەستەیەکی کار.

جـا لـه پێكهاتــەی ئـەم نـاوەدا دوو جـۆری درووســت بوونیمان هەیە:

١ـ **مشتق**(وەرگیراو) ئەوەیە كە لە ناوێكی پێش خۆیـەوە وەردەگیرێت.

ناوی ئامێرسازی سێ كێشی هەیە:

مِفْعَل ـ مِبْرَد.

مِفْعال ـ مِفْتَاح.

مِفْعَلَة ـ مِكْنَسَة.

بــەڵام غــەیری مــشتق هــیچ یاساورێـسایەكی نییـە بـۆ داڕشتنی، بەڵكو تەنها بە بیستن دەناسرێتەوە.

***　　****　　***

* وێڕای ئەمە لەڕێزمانی عەرەبیدا بەشێکیترمان هەیە کە بە(صرف) ناو دەبرێت، جا ئەم زانستە بنچینەی وشەکە ورد دەکاتەوە بۆ هەر دەمو بارێك کە مەبەست بێت، بۆنمونە: لە چاوگ(مصدر)ی (ضَرْب) دەمانەوێت فرمانێکی ڕابردو دروست بکەین بێگومان دەبێت بیگۆڕین بۆ (ضَرَبَ) ئەوجا ئەو واتایەی کە مەبەستمانە دەیگەیەنێت یان بمانەوێت دۆخی ڕانەبردو بگەیەنێت دەبێت بیخەینە سەر کێشی ڕانەبردو ئەوسا ئەو مەبەستە دەگەیەنێت یان بمانەوێت بیکەین بە ناوەڵناویبکەر، ناوەڵناویکراو یا... ضارِب، مضروب، ضربة.. کە گۆڕینی بۆ ئەم دۆخانە هەموو یاسای تایبەتی خۆی هەیە، دواجار بەگۆڕینی چاوگی وشەکە ئەوەمان بۆ دەستەبەر دەکات.

جا بۆ ئەم مەبەستە چەند کێشە فرمانێك(وزن فعل)مان هەیە، کە فێری ئەو گۆڕینو جیاوازیانەمان دەکات، تا نمونە هاوشێوەکانی ئەویش بەهەمان سەنگی مەحەك بپێوینو، لە خوێندنەوەیاندا توشی هەڵەنەبین.

بۆیە بەکورتی کێشە سەرەکیو گرنگەکان دەخەینەڕوو.

کە لە زمانی عەرەبیدا وشە لە سێ پیت کەمتر پێك نایەت، بۆ ئەم مەبەستە سەرەتا دەبێت لە فرمانی سێ پیتییەوە دەست پێبکەین.

لێرەوە فرمان دابەش دەبێت بۆ دوو بەش:

أ- ڕووت(**مجرد**): ئەوەیە کە هەموو پیتەکانی بنچینەیین.

ب - زیادتیاکراو(**مزید**): ئەوەیە کە پیتێك یا زیاتر لەپیتێکی بۆ پتر کرابێت، وێڕای پیتە بنچینەکانی.

کە سێ پیتی ڕووتو چوار پیتی ڕووتمان هەیە، لەگەڵ سێ پیتی زیادکراو: بە پیتێك یان بەدوو پیت یان بەسێ پیت، وەچوار پیتی زیادکراویشمان هەیە.

جا سێ پیتی ڕووت(مجرد) لەسەر ئەم وزنانە دێن، کە بە(**باب الفعل**) ناودەبرێن:

(١) **فَعَلَ - يَفْعُل - فَعْلاً**، وەك: **نَصَر - يَنْصُر - نَصْراً.**

(٢) **فَعَل - يَفْعِل - فَعْلاً**، وەك: **ضَرَب - يَضْرِب - ضَرْباً.**

(٣) **فَعَل - يَفْعَل - فَعْلاً او فُعْالا او مَفْعَلَة**، وەك:**سَأَل -**

يَسْأل ـ سَألاً ـ سُؤالا ـ مَسْألَة.

(٤) فَعِل ـ يَفْعَل ـ فِعْلاً، وەك: عَلِم ـ يَعْلَم ـ عِلْماً.

(٥) فَعُل ـ يَفْعُل ـ فُعْلاً، وەك: شَرُف ـ يَشْرُف ـ شُرْفاً.

(٦) فَعِل ـ يَفْعِل ـ فِعْلاً ـ فِعالاً ـ فُعْلان، وەك: حَسِب ـ يَحْسِب ـ حِسْباً ـ حِسابا ـ حُسْبان.

ئەم بابە فیعلانە هەر یەکێکیان بۆ شتێك بەکاردەهێنرێن ، بۆنمونە: بابی چوارەم زیاتر ئەو شتانە دەگرێتەوە کە خۆشی و کامەرانیو رەنگو نەنگی.. دەگەیەنێت. وەبابی پێنجەمیش ئەو شتانە دەگرێتەوە، کە باس لە خوو رەوشت دەکات، هەتا دوای...پاشان دێینە سەر سێپیتی زیادتیاکراو بە پیتێك، کە ئەمانە کێشەکەیەتی:

(١) أفْعَل ـ يُفْعِل ـ إفْعال ، وەك: أكْرَم ـ يُكْرِم ـ إكْرَام.

شیاوی باسە، کە ئەم زیادکردنی پیتە بۆ چەند مەبەستێکە کە واتاکەی دەگۆڕێت بۆ مەبەستێکیتر، لەوانە:

أ- **التعدي**: واته لەبکەرەوە سەر دەکێشێت بۆ مەفعول، بەوێنە: **قام زید**. دەبێت بە: **أقمت زیداً**.

ب - بوون(گۆڕان) **صیرورة**: بەوێنە:**أفلس، أتمر**. واتە: نابووت بوو.

ج - چوونە ناو، ئەدی کات بێت یان شوێن: بەوێنە: **أعرق وأصبح وأمسى**، واتە: دخل في العراق، والصباح...

ح - توانین(**التمكين**): **أحفرته النهر**، واتە: توانیم هەڵی بکەنم.

ئەمە مشتێکە لە خەروارێك لەبەر نەبونی مەودای کاتو شوێن ناتوانین زیاتری لەسەر بڕۆین، وەئەگەرنا چەندین واتایتریش هەیە باسیبکەین، وەکێشەکانیتریش بەهەمان شێوە واتاو مەبەستی تایبەتی خۆیان هەیە لە بەکارهێنانیان بەو پێیە.

(٢) **فاعَل - يُفاعِل - مُفاعَلَة - فِيعالاً**، وەك: **قاتَل - يُقاتِل - مُقَاتَلَة - قِيتالاً**. ئەم بابە زیاتر بۆ بەشداریکردنی دوو کەس یا زیاتر لە شتێکدا دێت.

(٣) فَعّل ـ يُفَعِّل ـ تَفْعِيل، وەك: **فَرّح ـ يُفَـرِّح ـ تَفْـرِيح.**
ئەم بابەش زیاتر بۆ زیادەڕەوی لە فرمانەکەدا دێت.

زیادکردنی دوو پیت، ئەمەش چەند وەزنە فعلێکی هەیە:

(١) تَفَعَّـل ـ يَتَفَعَّـل ـ تَفَعُّـل، وەك: **تَكَـسَّر ، يَتَكَـسَّر ، تَكَسُّر.**

(٢) تَفاعَل ـ يَتَفاعَل ـ تَفاعُل، وەك: **تَباعَد ، يَتَباعَدُ ، تَباعُد.**

(٣) إفْتَعَل ـ يَفْتَعِل ـ إفْتِعال، وەك: **إجْتَمَـع ، يَجْتَمِـع ، إجْتِماع.**

(٤) إنْفَعَل ـ يَنْفَعِع ـ إنْفِعـال، وەك: **إنْقَطَـع ـ يَنْقَطِـع ـ إنْقِطاع.**

(٥) إفْعَلّ ـ يَفْعَلّ ـ إفْعِلال، وەك: **إحْمَرّ ـ يَحْمَرّ ـ إحْمِرار.**

وە ئەو فرمانانەی کە سێپیتی تێدا زیـادکراوە، لەسـەر ئەم کێشانەن:

(١) إسْـتَفْعَل ـ يَـسْتَفْعِل ـ إسْـتِفْعال، وەك: **إسْـتَخْرَج ، يَسْتَخْرِج ، إسْتِخْراج.**

ئەم کێشە زۆربەی جار واتای (داواکردن یان ویستن) دەگەیەنێت. یان بە واتای(گۆڕین، وادانان...)دێت.

(٢) **إفْعالَّ ـ يَفْعَالُّ ـ إفْعِلال**، وەك: **إخْمارّ ـ يَخْمارُّ ، إخْمِرار.**

(٣) **إفْعَوْعَل ـ يَفْعَوعِل ـ إفْعِيعال**، وەك: **إعْشَوشَب ، يَعْشَوشِبُ ـ إعْشِيشاب.**

(٤) **إفْعَوَّل ـ يَفْعَوَّلُ ـ إفْعِوَّال**، وەك: **إجْلَوَّذَ ، يَجْلَوَّذُ إجْلِوَّاذ.**

وەچوار پیتیش دوو جۆری هەیە:

أ ـ چوارپیتی رووت، کە یەك کێشی هەیە:

فَعْلَل ـ يَتَفَعْلَلُ ـ تَفَعْلُل، وەك: **دَحْرَج ، يَدَحْرَج ـ تَدَحْرُج.**

وە زیادکراویشی هەیە کە چەند کێشێکی هەیە:

(١) **تَفَعْلَلَ ـ يَتَفَعْلَلُ ـ تَفَعْلُل** وەك: **تَـدَحْرَجَ ، يَتَـدَحْرَجُ ، تَدَحْرُج.**

(٢) **إفْعَنْلَلَ ـ يَفْعَنْلِلُ ـ إفْعِنْلال** وەك: **إحْرَنْجَم، يَحْرَنْجِم، إحْرِنْجام.**

(٣) إفْعَلَلَّ ـ يَفْعَلِلُّ ـ إفْعِـلاَل، وەك: **إقْـشَعَرَّ ، يَقْـشَعِرُّ إقْشِعرَار**.

وەچـەند كێـشێكی مولحەقیـشی هەیـە، كـە ئێـرە جێـی باسیان نییە.

*ئەگەرچی زۆر بابەتیتریش هەبوو بە پێویست دەزانرا دوانی دەربارەبكرابا، بەڵام ئەم جێگەیـە هـەر هێنـدە هـەڵ دەگرێت...

ـ تمّ بعون الله ـ

لەكۆتایدا بەو هیوایەی توانیبێتم(بەم كـەم زانستیەوە) سودێك لەم بوارەدا پێشكەش بكەم...

سوپاس بۆ خوا..